

**Игор Бунич**

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★  
**ЗЛАТОТО**



**НА**

**ПАРТИЯТА**

ПРОЗОРЕЦ

# **ИГОР БУНИЧ**

# **ЗЛАТОТО НА ПАРТИЯТА**

Превод: Христо Троански

[chitanka.info](http://chitanka.info)

# ЧАСТ I

## НАШЕСТВИЕТО

В страстните си мечтания за световна революция Владимир Илич Ленин ясно разбираше, че първата крачка към осъществяването им трябва да бъде въоръженото превземане на някоя държава — с всичките ѝ ресурси, с икономическия ѝ потенциал и, естествено, със златните ѝ запаси. При това той съвсем нямаше предвид Русия с вечния ѝ икономически дефицит, с огромния ѝ държавен дълг и празната ѝ хазна. Ленин се оглеждаше все към Швейцария, тази малка страна му се струваше идеална за осъществяване на плановете му за световно господство. Тя бе разположена в центъра на Европа, многоезична (готов Интернационал!), със златните си пипала бе заграбила целия свят чрез международната банкова система. В замислите на вожда тъкмо Швейцария трябваше да стане тази база, откъдето революцията ще започне победния си марш по цяла Европа, а за да си пробива път ще използва за таран хилядите тонове швейцарско злато. Специалистите са на мнение, че „цюрихските“ мечтания на Ленин са предизвикани от безпаричието му, тъй като след смъртта на неговата майка финансовите преводи от Русия секнали, а сам да печели пари за препитание той просто не умее. Тези обстоятелства предизвикали изостряне на шизофренията му, придружено от сладостни видения на бронирани сейфове от швейцарските банки. Обаче в лапите на пролетарския вожд не попадна Швейцария, а, за съжаление, Русия, бързо и ефективно превърната в плацдарм за световната революция.

Както всичко гениално, Лениновата политика беше проста. В основата ѝ, нещо което Илич неуморно повтаря в безбройните си речи, статии, тезиси и записки, бе заложена провъзгласената от Карл Маркс в „Комунистическия манифест“ основна идея на социализма, че „работниците нямат отечество“, и затова никога и при никакви обстоятелства социалистите не бива да защитават държавните интереси. Подобна постановка на въпроса незабавно даде блестящи

резултати. Днес ние гледаме събитията от 75-годишно разстояние, като отхвърляме бълнуванията на идеологическите теории и заклинания, така че може би за пръв път на прост и достъпен език ще се опитаме да обясним какво се случи в Русия през октомври 1917 година. И тогава по-лесно ще намерим ключ и към събитията от август 1991 година.

Ето какво всъщност стана преди три четвърти век. Като се възползва от демократичния хаос след свалянето на монархията, властта в страната заграби една международна терористична организация, която, за да бъде спасена, беше финансирана от Германия. Човешката история не познаваше нищо подобно. А успехът на акцията изуми света, както впрочем и самите участници — шепа разноплеменни авантюристи, обединени около полубезумния си водач. Най-малко от всички в победата вярваха именно те, затова и се държаха по съответния начин. Болшевиките стискаха в ръце задгранични паспорти, готови всеки миг да изчезнат от Русия също така неочаквано, както се бяха появили, а дотогава се впуснаха да разграбват националното богатство на страната, да го кътат из тъмни ъгли и да го изпращат в чужбина. Отначало това се вършеше припряно и неумело. Никой не знаеше ще могат ли и утре да продължат разбойничеството, затова още днес трябваше да приберат каквото докопат. Същевременно се налагаше да се избавят от конкуренцията на криминалните престъпници, които не желяеха да делят плячката си с новата власт. Нейният лозунг „Граби награбеното!“ незабавно намери отзвук сред многомилionenното руско простолюдие. Но лозунгът съвсем не призоваваше към грабежи тъкмо тях, в което те бързо се убедиха, тъй като безжалостно ги разстрелваха на място без съд и следствие.

Новата власт безспорно беше по-добре организирана и въоръжена банда и в никакъв случай не желаше да губи безценно време за различни юридически обосновки на действията си. Но все пак беше необходима някаква идеологическа обосновка, и тя се роди в безумно-гениалната болна глава на вожда, но с безкрайната си утопичност ужаси дори най-близките му съучастници. Всички разграбени от царизма и експлоататорите народни богатства се изземват от болшевиките с единствената цел след това да се разпределят поравно между трудещите се, които от днес са освободени от всички видове експлоатация. „Боже мой“ — страхливо възкликнал наивният Бухарин, „нима е възможно да се вярва в нещо подобно?“

„Ще повярват кучите му синове!“ — успокоявал го Держински и очите му наркомански светели като брилянти, конфискувани за „диктатурата на пролетариата“. И те наистина повярвали!

Може би защото дълбоко в душите на добрия, наивен и вечно мамен народ живеела вярата в онази приказка, в която добрият Иванчо глупака станал цар и раздал на хората поравно собствената си хазна, както и богатствата на изкланите боляри, след което вдигнал тридневно неவிждано пиршество. Ония, които се усъмнили в лъжливата приказка, били разстрелвани, дадени в шлепове, горени в църкви, тровени с газове в подземия, без съд и следствие. „Бъдете образцово безпощадни!“ — учеше Илич. — „Да се разстрелва наред, без да се задават въпроси и без никакво разтакаване!“ Болшевиките за първи път в историята новаторски прилагат масовите убийства срещу собствения си народ и това, разбира се, се оказа печеливш ход, защото даваше възможност на шайката негодници да удържат властта, а светът беше поразен, но лекомислено предсказваше неизбежен и скорошен провал на кървавия режим. Светът чисто и просто не познаваше новите „болшевишки“ методи, пък дори и да ги знаеше, никога не би повярвал, че подобни методи могат да бъдат приложени през XX век, при това в страна, която доскоро се е смятала за европейска. По-страшен от чекистките куршуми обаче се оказа пуснатият от болшевиките бацил на всеобщото равенство. Именно той привлече под знамената на международните терористи многомилionenните руски маси, именно в името на всеобщото равенство се извършваха безбройните експроприации, конфискации, национализации, на този олтар бяха принесени неизброими жертви, тъкмо това позволи на болшевиките да се задържат на власт и именно по тази причина претърпяха поражение противниците им, които със силата на логиката и разума се опитваха да спрат обхваналото страната масово безумие. Безумието на болшевизма е болест, нещо като обезумяване на нацията. За съжаление прекалено късно социолозите поставиха тази диагноза и стигнаха до извода, че оттук нататък работата е за психиатрите. Социализмът е идеология на завистта — още през 1918 година Бердяев даде това определение, но за щастие, никой не го чу, в противен случай биха го унищожили веднага. Това е бацилът на безумието или идеологията на завистта, или и едното и другото. Нека учените на бъдещето се опитат да обяснят как с толкова примитивна примамка

бяха хванати в капана народите от огромната страна, които повярваха във възможността, че Божието царство може да бъде построено с потоци кръв и с разбойничество. А докато народът се обливаше в кръв и кървава пот и чакаше кога най-после новите му водачи ще започнат да разпределят награбените богатства, така че и наркомът и перачката да получат поравно, събитията се развиваха по съвсем различен сценарий.

Малцина днес си дават сметка, че „създадената“ през октомври 1918 година от Ленин първа в света Социалистическа държава на работниците и селяните всъщност представляваше германски протекторат чак до разгрома на Германия, тоест до ноември 1918 година. Немците бяха благодарни на Ленин за разпадането на Източния фронт, както и за последвалото разрушаване на Руската империя, затова осигуряваха на новородения режим военна и материална помощ. Немският генерален щаб отпускаше милиони субсидии на заговора на болшевиките срещу младата и наивна руска демокрация, но подпомагането не се изчерпваше с това, тъй като отряди немски „военнопленници“ осигуряваха отбраната на Петроград от казаците на генерал Краснов, пак немски военни ръководеха бомбардировката и превземането на московския Кремъл. За благодарност към благодетелите си Ленин сключи Бресткия мир, като остави под немска окупация едва ли не половината от европейската част на бившата Руска империя, а в замяна получи правото да безчинства безнаказано върху контролираната от неговата банда територия. Разбойниците нямаха представа колко време им е отпуснато да плячкосват. Немците постепенно започнаха да осъзнават какъв отбор юнаци са издигнали на власт в Русия, те с ужас наблюдаваха с какви методи болшевиките внедряват сред попадналото под робството им население обещаното щастие и вече се замисляха дали не трябва да сменят този чудовищен режим с нещо по-благоприлично. По принцип това беше много лесно: за да окупираш Петербург и Москва, немските войски се нуждаеха от 48 до 72 часа. Но тъй като за тях Бресткият мир беше нечуван и невидан подарък, дори и насън не им се мяркаше толкова прекрасно видение, те започнаха преговори с представителите на различни политически формации от доболшевишка Русия, с оцелелите членове от императорското семейство, от Временното правителство и от генералитета, предлагаха им помощта си за

свалянето на болшевиките, но поставяха едно-единствено условие: да потвърдят клаузите от Бресткия договор. Всички с ужас посрещаха подобно условие, а немците не отстъпваха нито крачка. Алчността погубваше едните, другите си патеха от честността! Ленин знаеше, че немците въртят зад гърба му интриги и се нервираше, всеки ден трепереше от страх, че немските щикове ще го изхвърлят от руския трон също толкова бързо, колкото и го издигнаха. Обстановката не позволяваше да се губи време и тук трябва да се отдаде дължимото на Ленин, на неговите железни нерви, тъй като той не позволи на умиращите от страх и изпаднали в паника свои съучастници да се разбягат. По-късно в искрено лично писмо Николай Бухарин с възторг си спомняше: „Кой, ако не Ленин, първо обра есерите, след това — меншевиките, фрасна ги по главите и винаги държеше в ръце цепеницата, дори с нас водеше разговори едва след като всичко е решил сам. А ние мълчахме и се подчинявахме и напук на теориите и програмите всичко се подреждаше великолепно! Деникин стигна до Тула, ние подреждахме куфарите си, в джобовете ни вече лежах фалшивите паспорти и дрънкаха скътаните грошове. Като голям любител на птиците, аз сериозно бях решил да замина за Аржентина на лов за папагали. Обаче Ленин остана напълно спокоен и предсказа: «Положението е от гадно по-гадно. Но на нас винаги ни е вървяло и пак ще ни върви!».“

А какви ли са били тези „скътани грошове“, които болшевиките се готвели да изнесат от страната, измисляйки си маршрути чак до Аржентина?

Едва стъпил в Петроград след преврата, когато немските „интернационалисти“ все още се окопаваха на Пулковските хълмове, а линейният кораб „Заря на свободата“ (бившият „Император Александър II“) с дванайсетдюймовите си оръдия пазеше подстъпите на юг към Петроград, Ленин още не знаеше как ще тръгнат нещата, но с присъщия си цинизъм обяви „атака на червеноармейците срещу капитала“. Дворците, включително и Зимният# (Ако все още някой се съмнява, мога да съобщя, че издателство „Облик“ притежава около петдесет фотоса, направени на 26 октомври в Зимния дворец, които великолепно илюстрират извършения там погром. Готви се издание на албума „Зимният дворец в утрото на 26 октомври 1917 година“ бел. авт.) бяха разграбени, бяха превзети банките, бижутерийните магазини,

сейфове на големите търговски предприятия, частните взаимоспомагателни каси, банковите филиали в заводите.

В началото не всичко вървеше по вода. Тук-там въоръжената охрана оказваше съпротива, някъде самите граждани даваха отпор, другаде се оказва невъзможно да бъдат открити тайниците за златото и скъпоценностите или ключовете от сейфове, случваше се насреща им да застанат с голи ръце, без да се замислят за последиците, храбри банкови чиновници или служители от министерството на финансите. Това бяха все възрастни мъже, тъй като войната погълна младежта. Но подобни неща бяха възможни само в началото. След като се посъвзеха, поогледаха се и разбраха, че няма кой сериозно да им попречи или да окаже организирана съпротива, болшевиките започнаха да действат много по-методично, но не по-малко целеустремено. На 13 ноември 1917 година Ленин издава следната заповед: „Служителите в Държавната банка, които отказват да признаят работническо-селското правителство и Съвета на народните комисари и не предадат банковите документи, да бъдат арестувани. (Следват подписи) Председател на Съвета на народните комисари: Вл. Улянов (Ленин); Секретар на Съвета на народните комисари: Н. Горбунов“. Причините за този конфликт са две. Първо, нежеланието на банката да разкрие мястото на своето златно хранилище; второ, неизпълненото нареждане на Ленин незабавно да се открие негова лична сметка, по която от активите на банката да бъдат преведени пет милиона златни рубли, а при всяко следващо искане по същата сметка, без каквото и да било право на отказ, да се превеждат определените от титуляра суми. От въпросния влог пари имали право да теглят само Ленин или Горбунов.

Заедно със служителите от Държавната банка бяха арестувани и чиновниците от всички търговски и частни банки в столицата. Трябва да отдадем дължимото уважение на мъжеството, проявено от тези обикновени руски финансови служители, чиито имена в голямата си част останаха неизвестни. Подложени на мъчения и издевателства в ареста, те докрай се бореха за създаваната в продължение на десетилетия руска финансова система, но нито един финансист в света не би могъл сам да се противопостави срещу въоръжения грабеж, организиран на най-високо държавно равнище. Пълната безнаказаност и всеобщата безотговорност позволяваха размаха на разбойничествата да расте. През декември беше обявена „национализацията“ на



Държавната банка на Русия, както и експроприацията на всички частни и търговски банки. С допълнителен указ от 23 декември 1917 година бяха прекратени плащанията на дивиденди от акции и дялове от частните предприятия, както и всички сделки с ценни книжа. Всички руски банки бяха ликвидирани, а банковото дело бе обявено за монопол на партията в лицето на единствената така наречена „народна банка“. Представителите на изпълнителната власт върху контролираната от болшевиките територия „получават правото на конфискация, реквизиция, секвестриране и принудително синдикиране на различни промишлени и търговски отрасли, както и на други мероприятия в областта на производството, разпределението и държавното финансиране“.

От ноември 1917 година започна конфискацията „в името на народа“ и на промишлените предприятия. Първо бе конфискувана Ликинската манифактурна фабрика. На 9 декември 1917 година се състоя заседание на Съвета на народните комисари под председателството на Ленин и бе взето решение за конфискацията на имуществото на Симското акционерно дружество от каменовъглени предприятия, на 27 декември бе издаден указ за конфискуване на имуществата на акционерните дружества на Сергинско-Уфалейския и Кащинския каменовъглени райони, също така на Антарския самолетостроителен завод и за преминаването на Путиловския завод в собственост на „народа“. Разграбването на руските национални богатства се извършваше бързо, с нарастваща ефективност и не се ограничаваше само до равнището на големите банки и акционерни дружества със световна известност. С хъса на ловец, който преследва дори най-дребния дивеч, Ленин нареди на Дзержински веднага да изготви списъци на лицата, които потенциално биха могли да притежават някакви семейни ценности и спестявания.

Към тази категория се числяха:

1. Лица, които принадлежат към богатите класи, т.е. притежаващи доход от 500 рубли на месец и повече; собствениците на градски недвижими имоти, акции и парични суми до 1000 рубли, както и служителите в банки, в акционерни предприятия, в държавни и обществени учреждения, се задължават в срок от 24 часа (Ленин изгаряше от нетърпение, въпреки че дори ръководителят на току-що създадената политическа полиция се видя принуден да промени този

срок с тридневен) да представят в жилищните комитети заявление в три екземпляра, подписано лично, в което да посочат точния адрес, доходите си, професията и заеманата длъжност.

2. Жилищните комитети заверяват заявленията с подписите си, запазват при себе си един екземпляр и представят останалите два екземпляра съответно на градските власти и на Народния комисариат по вътрешните работи (НКВД).

3. Виновните лица, неизпълнили настоящия закон (непредставили заявление или подали лъжливи сведения)... се наказват с парична глоба до 5000 рубли# (Зачертано и поправено на 10 000 — вдъхновението идва в процеса на творчеството)за всяко неизпълнение, със затвор до една година или с изпращане на фронта, в зависимост от степента на вината им.

4. Посочените в точка 1 лица са длъжни винаги да носят в себе си копие от гореспоменатото заявление, както и удостоверение от жилищния комитет, а също от ръководителите им или директорите на учреждениято:

5. Същите лица са длъжни в срок до една седмица след издаването на този закон да се снабдят с работнически книжки (прилага се образец), в които да записват всекидневни приходи и разходи си, като срещу посочените цифри се прилага и удостоверение от комитета или от учреждениято.....

Както всички Ленинови документи и посоченият тук е съставен в пълно съответствие с предначертаните цели. Месечен доход от 500 рубли и повече — това е удар по търговското съсловие, като се започва от средната му част, както и по интелигенцията, особено по творческата част от нея — адвокатура, журналисти, издатели. Що се отнася до притежателите на недвижима собственост в размер до 1000 рубли, обхванати са и съвсем дребните собственици — стопаните на бакалнички, зеленчукопроизводителите и дребните наемодатели. По своя дух и съдържание този документ напомня заповедите на немските окупационни власти за регистрацията на евреите# (Но за тази цел Хитлер е разполагал с апарат и самият той не се е подписал под нито един документ от подобен род. А вождът на световния пролетариат не се гнусял собственоръчно да изготвя текстовете с неизменния комунистически поздрав накрая.)

Той може да послужи за безспорно доказателство, че страната е окупирана от безсрамни и безпощадни завоеватели, макар че по онова време малцина разбираха това. Но ленинският порив не се изчерпа с изброеното до тук. А какво ще се прави с онези, които имат още по-малък доход и недвижимата им собственост не е на стойност 1000, а примерно на 25 рубли? И вождът завършва знаменитото си послание към другаря Дзержински с ненадминатата седма точка, като по този начин бляскаво потвърждава легендарната си гениалност:

«Лицата, които не отговарят на условията в точка 1, представят в жилищните комитети заявление в един екземпляр за дохода и местоработата си, като се задължават да носят в себе си копие от това заявление, парафирано от жилищния комитет.» Защо да влизат в подробности! Като ще се граби, то всички поголовно. И така, който имаше глупостта да се регистрира, а не да избяга посред нощ по заледения Фински залив или на юг, макар че и това не беше лесно, тутакси бе подлаган на брутален обиск. Подобни обиски понякога продължаваха с месеци, както например при бижутера Николаев или при инженер Куравски. Рушаха стени, разбиваха подове, трошаха мебели, пребиваха от бой и измъчваха стопаните, пред очите им изнасилваха жените и дъщерите им, изтезваха децата им. И ако в края на краищата успяваха да намерят нещичко, пък било то и златен медал за отлично завършване на гимназия, отвеждаха главата на семейството в затвора (често — завинаги), а близките му изхвърляха на улицата...

Както навсякъде по света, и в Русия стотици хиляди хора бяха свикнали да държат спестяванията си в банките, да използват индивидуални сейфове, или както по онова време ги наричаха, стоманени чекмеджета. Именно в тези чекмеджета всичко живо пазеше хонорарите си, дивидентите от акции, процентите от вложени капитали и много други парични суми. Тъй като тайната на влоговете е основен принцип в банковото дело, банковите служители често пъти дори не знаеха имената на собствениците на стоманени чекмеджета. Известни им бяха само номерът на шифъра и номерът на ключа. Разбира се, когато заграбваха банките, болшевиките можеха да разбият и да изпразнят всички чекмеджета, но подобна акция им изглеждаше прекалено примитивна. Къде по-интересно беше да се изловят и всички собственици на индивидуални сейфове, защото най-естествено беше да се предположи, че в тях се пазят далеч не всичките пари на

вложителите. В резултат, на 14 декември 1917 година Ленин утвърди решение на ВЦИК «За ревизия на стоманените чекмеджета», в което се казваше:

«1. Всички съхранявани в банковите стоманени чекмеджета пари трябва да бъдат внесени по текуща сметка на клиента в Държавната банка.

Забележка. Златото в монети и кюлчета се конфискува и се предава в общодържавния златен фонд.

2. Всички притежатели на стоманени чекмеджета са длъжни при повикване незабавно да се явят в банката с ключовете, за да присъстват при ревизията на стоманените чекмеджета.

3. Всички притежатели, които не се явят в тридневен срок, се смятат за злонамерено отклонили се от ревизия.

4. Чекмеджетата, които принадлежат на злонамерено отклонили се лица, подлежат на отваряне от следствени комисии, назначавани от комисарите на Държавната банка, и цялото съдържащо се в тях имущество се конфискува от Държавната банка като народна собственост.»

Явилите се на ревизията лица незабавно биваха арестувани и от тях изтръгваха останалото им състояние, заедно със страдалните им души.

Паралелно с разграбването на страната се вземаха мерки никой да не може да попречи на този процес. Разбира се, най-силна тревога предизвикваха офицерите, а само в Петроград те бяха около 50 хиляди. След разпадането на армията и последвалия го указ за разпускането ѝ, офицерите живееха по домовете си, мечтаеха да надживеят това страшно време и, в по-голямата си част, дори не мислеха за каквато и да било активна дейност. Четирите години световна война бяха за тях предостатъчни. Но не им било писано... Излезе заповед, която принуждаваше всички офицери да се регистрират, в противен случай ги очакваше разстрел на място.# (Несъмнено заповедта е била съгласувана с австро-унгарското командване — бел. авт.)

Всички, които се явиха на регистрацията, бяха натоварени на шлепове, изкарани в залива и издавени. Именно тогава се роди знаменитото понятие «хидрата на контрареволуцията». Ето как всъщност беше създадена тази «хидра». Поставяха с гръб един към друг трима-четирима офицери, завързваха ги с въжета и ги бутаха във

водата. Но, разбира се, това бяха по-редки случаи, когато чекистите искаха да се повеселят. Обикновено просто ги давеха или ги разстрелваха като класово опасни субекти, но нито за миг не забравяха първостепенната си задача — да съдерат кожата на Русия. Хиляди ужасени жители от северните и централните руски губернии побягнаха на юг към Украйна, чиято самостоятелност беше гарантирана от Бресткия договор и се осигуряваше от немските войски, образували кордон по границата с РСФСР от Украйна до Прибалтика; по този начин от една страна предпазваха болшевиките от външно нахлуване и в същото време ги спираха да разширяват границите на собствената си територия. Не пускаха бежанците, връщаха ги обратно, промъкналите се връщаха, а там вече действаше ленинският декрет за «незаконното преминаване на границата», който предвиждаше, естествено, разстрел. Роднините и приятелите на мнозина, останали в окупираната от болшевиките територия, отчаяно засипваха с петиции правителството на украинския хетман, молеха за намеса, да се помогне на роднините им да се измъкнат от комунистическия «рай». Украинското правителство се обърна към немците с молба за помощ. Те пък, чрез посланика си в Москва Мирбах, опипаха почвата. За учудване на немците Ленин възприе едва ли не възторжено предложението. Щом хетманското правителство толкова се е загрижило за «паразитиращите класи», съветското правителство няма нищо против да изпрати в Украйна колкото искат хора, но... не безплатно. За всеки бежанец да бъдат изплатени 2000 фунта стерлинги или еквивалентът в злато. Впрочем, великодушно махна с ръка Ленин, може и в зърно, от мен да мине! Само побързайте, времето изтича. В последните думи на вождя се съдържаше толкова прозрачен намек, че съвсем наскоро след това от Украйна на север се проточиха ешелони с пшеница, известни по онова време на цяла Русия като «хетманските ешелони». За мнозина обречени те носеха свобода и живот. В посока на юг тръгнаха влакове, натъпкани с бежанци, които имаха близки и роднини в Украйна. На граничните пунктове обискираха бежанците и ги обираха до шушка. Влаковите композиции стояха на едно място по цели денонощия. Нямаше никакви гаранции. Можеха внезапно да арестуват когото си искат и дори да го разстрелят направо на перона.

Но всичко това, както се казва, бяха все бели кахъри. Богаташите в Русия съвсем не бяха толкова много и всички ги познаваха. Хората от

средната класа, за които тъй замечтано Ленин писа на Дзержински, бяха доста повече, но и те представляваха малък процент от общата численост на населението. Затова никак не беше трудно да ги ограбят и унищожат, пък и, трябва да признаем, че те не можеха да разчитат на почти никаква обществена подкрепа, защото идеологията на завистта прекрасно си вършеше работата.

Но съществуваша десетки милиони дребни собственици — труженици: сарачи, кожухари, кожари, обуцари, свещари, дърводелци, мебелисти, тенекеджии, стъклари, зидари на печки, амбулантни търговци, дървари, книговезци, шивачки, плетачки на дантели, фотографии, иконописци — казано накратко, цялото произвеждащо блага население на страната. С огромно трудолюбие и с абсолютно невероятно от днешна гледна точка майсторство (погледнете дори само подвързиите на старите книги или изяществото на дантелите!), в условията на жестока конкуренция, те успяваха след дългогодишен къртовски труд да спестят някоя и друга пара. Съвсем справедливо всички те се смятаха за трудещи се, от чието име и за чието благо уж действаше болшевишката банда. За разлика от заводските работници, които имаха макар и дълъг, но фиксиран работен ден, те денонощно работеха до разсипия, като си позволяваха почивка единствено за Рождество Христово и за Великден. Та кои, ако не те, са тружениците? Тъй смятаха наивните хорица и, както стана ясно, съвсем напразно се надяваха. Болшевиките не биха се чувствали удовлетворени, ако не оберяха и тях. Прекалено много бяха трудещите се в Русия, и всички те, взети заедно, можеха да прибавят в партийната хазна почти още толкова, колкото успяха да изтупат от чувалите на едрата буржоазия и на интелигенцията. Интересното е, че именно тези дребни собственици-труженици, кой знае защо, предизвикваха у Ленин далеч по-неистова ненавист от едрите капиталисти. А всъщност причината беше в това, че «вождът на световния пролетариат», който беше по-умен и по-хитър от всичките си съучастници взети заедно, виждаше много по-надалеч от обкръжението си. Ако изпълнявайки възложената им задача да разграбят Русия до шушка и да са в постоянна готовност начаса да изчезнат с фантастичната си плячка, те посвещаваха именно на тези цели енергията си и «революционната си пламенност», то Ленин, който следеше внимателно положението вътре в страната и в света, откри теоретичната възможност да се задържи на власт. След

включването на САЩ във войната, въпреки отсъствието на Източен фронт, с всеки изминат ден положението на кайзерова Германия ставаше все по-отчаяно. Тя се приближаваше към икономическа и военна катастрофа, а следователно и към капитулация. Този факт, на свой ред, предполагаше анулиране на Бресткия договор и превръщането на «съветските републики» от немски протекторат в нещо свършено самостоятелно и непредсказуемо. Това изискваше съответната подготовка, като бе крайно недостатъчно ликвидирането само на буржоазията и интелигенцията. Това бе леко и просто. Сега задачата се усложняваше, но както е известно, не съществуват задачи, с които болшевиките да не могат да се справят. «Основният враг на социализма» — изрече Ленин, «е дребнобуржоазната стихия» и продължи: «Дребните буржоа имат паричен запас от по няколко хиляди, натрупани къде „честно“, но най-вече „нечестно“... Парите са зрелостно свидетелство за получаването на общественото богатство, а многомилионният слой от дребни собственици здраво стиска това свидетелство, крие го от държавата, не вярва в никакъв социализъм и комунизъм. Криещият хилядарчици дребен собственик е враг... и тези хилядарчици той би искал да използва само за себе си». Ох, няма мира Ленин от париците в чуждите джобове! И работата тук не беше само в парите, макар че безспорно те трябваше да бъдат прибрани най-напред. Та нали дребните собственици (включително и земеделците) са работоспособното население на огромната страна. Работоспособно, и затова самостоятелно. А далечната задача на вожда на «световния пролетариат» беше не само да ги ограби, но и напълно да ги лиши от самостоятелност, да ги превърне в роби, в послушен механизъм за изпълнение на волята му. Ленин не се двоумеше, когато поучаваше съучастниците си как да реализират неговите грандиозни планове:

«Пшеничният монопол, купоните за хляб, всеобщата трудова повинност в ръцете на пролетарската държава, в ръцете на пълновластните съвети представляват най-могъщото средство за отчет и контрол... Този начин за контрол и принудата към труд са по-силни от законите на конвента и от неговата гилотина. Гилотината само е плашела, само е потискала активната съпротива. ЗА НАС ТОВА Е МАЛКО. Ние трябва не просто да сплашим капиталистите, за да почувстват всесилието на пролетарската държава и да забравят да мислят да ѝ се съпротивляват активно. Ние трябва да слоим и

пасивната съпротива, защото несъмнено тя е по-опасна и вредна. Ние трябва не само да слоим каквато и да било съпротива. Ние трябва да ги заставим да работят в нови организационни държавни рамки. И ние имаме средството за това... Въпросното средство е пшеничният монопол, купоните за хляб, всеобщата трудова повинност.»

По-ясно не би могло да се каже. Ако болшевиките успеят да запазят властта (и именно, за да я запазят), те трябва да съсредоточат в ръцете си цялото богатство на страната (това вече се правеше), всичката пшеница, всичките продукти, всичките жилища, общо взето всичко, от което зависи човешкият живот, а след това така да го разпределят, че само заради купона за хляб прегладнелият и униженият от глад човек да започне да работи и изобщо да прави всичко, каквото му се заповяда. Гениално и просто. Макар че все още не е съвсем ясно за кого точно ще е валиден този блестящ принцип. Думи като капиталист, буржоа, кулак са все неопределени понятия, пък и самият Ленин, объркан в етикетите, не може да обясни подобни понятия от гледна точка на доходите, заплатите, общото състояние, като сваля долната граница на определението «богати класи» до доход 100 рубли месечно! И за да не остане у никого съмнение кой все пак ще бъде главният обект на грабежите и насилията, без каквито и да е недомлъвки Ленин разяснява:

«От използването на трудовата повинност по отношение на богатите властта трябва да премине, а по-точно наред с нея трябва да постави на дневен ред използването на съответни принципи (купони за хляб, трудова повинност и принуда) и към голямата част от трудещите се работници и селяни... Трябва да се постигне подчинение, при това безпрекословно, на едноличните разпореждания на съветските ръководители, избрани или назначени диктатори, натоварени с диктаторски пълномощия...»

Членовете на ЦК немееха от страх. Това вече не е класова борба, а война, обявена на целия народ. Първо, това е опасно, и второ... «А какво ще остане от Русия? — ужасен пелтечи верният Бонч-Бруевич. — Това означава да бъде напълно унищожена тази Русия, която съществува вече 1000 години...»

С рязко движение Ленин пъха палците си в ръкавните извивки на жилетката, сакото му се разтваря, а присвитите му очи пронизват



злобно ръководителя на Съвета на народните комисари. Всички останали мълчат.

«Запомнете, драги» — обръща се Ленин към Бонч-Бруевич, но така че да го чуят всички, «запомнете, АЗ ПЛЮЯ НА РУСИЯ, ЗАЩОТО СЪМ БОЛШЕВИК!» Тази любима фраза на Ленин стана девиз на съучастниците му, които обичаха да я повтарят където трябва и не трябва, докато Йосиф Висарионович не им запуши устите с куршуми, защото страшният израз на Ленин никак не съответстваше на сталинската «еретична» теория за възможността «социализмът да бъде построен в една отделна страна». И така, войната беше обявена. В един миг беше срутена градената в продължение на десетилетия градска инфраструктура, замряха всички видове търговия, сферата на обслужването престана да съществува. Собствениците на сгради и притежателите на хотели, които не успяха да избягат, бяха или убити, или арестувани, или в най-добрия случай изхвърлени на улицата. Разбитите или обковани в шперплат витрини на някога знаменитите в цяла Европа магазини и ресторанти, първокласни хотели и клубове сега зееха срещу пустинните, затрупани със сняг улици. И само те ли? Магазинчета, бакалници, кръчмички, дюкянчета и работилници, странноприемници и пансиони — всичко това вече не съществуваше. Естествено, че всичко мигновено изчезна от пазара, а на първо място — хлябът.

«Какво означава да бъде смазана буржоазията? — разясняваше Ленин. — Можеш да смажеш и унищожиш помещика като унищожиш помещническото земевладение и раздадеш земята на селяните. Но може ли да бъде унищожена буржоазията като се унищожи едрият капитал? Всеки, който е изучавал азбуката на марксизма, знае, че буржоазията се ражда от стоковото производство; при тези условия на стоково производство какво представлява селянинът, който притежава стотици пудове жито в повече и не ги предава на държавата, а спекулира с тях? Тия хора не са ли буржоазия? Ето кое е страшното, ето я опасността за социалната революция.» И разбира се, след като унищожиха напълно търговската система в страната, те заклеимяха всяка продажба на продукти като спекула (прекрасна дума, която с победен марш цели 74 години крачеше към комунизма, преживя червения режим и си осигури безсмъртие в нашата страна).

Още на 10 ноември 1917 година спекулантите са обявени за врагове на народа, а три месеца по-късно, в подписан лично от Ленин декрет откриваме категорични указания: «спекулантите... да бъдат разстрелвани на местопребствплението.»

И по стените на къщите, по оградите, по стълбовете на уличните фенери — навсякъде се белнаха заповеди: «Конфискация на цялото имущество и разстрел очаква всеки, който се опита да заобиколи съществуващите и обнародвани от съветската власт закони за размяната, за покупките и продажбите...»

Блестящото перо на Зинаида Гипиус ни разкрива кошмарната реалност на онази страшна епоха:

«... по силата на неизброимите (понякога противоречиви и объркани, но винаги заплашителни) декрети, всичко беше „национализирано“, „болшевиизирано“. Всичко се считаше за „държавна“ (болшевишка) собственост. Не говоря само за съществуващите фабрики и заводи, но и всички бакалници, всички магазинчета, всички предприятия и учреждения, всички къщи, всичко недвижимо, почти всичко движимо (едрото), — всичко това преминаваше във владение и собственост на държавата. Декретите имаха за цел да реализират идеята. Ще сгрешим, ако кажем, че реализирането на идеята вървеше гладко. В края на краищата това бе просто желание на болшевиките да заграбят всичко. И в повечето случаи се разрушаваше и унищожаваше онова, което беше обявено за „национализирано“. Заграбените магазини, предприятия и заводи биваха закривани; заграбването на частната търговия доведе до ликвидиране на каквато и да било търговия, до закриването на всички магазини и до страшното развихряне на нелегална, спекулативна, разбойническа търговия. По неволя болшевиките трябваше да гледат на нея през пръсти и само периодично да громят и да арестуват купуващите и продаващите по улиците, в частните помещения, по пазарите; пазарите, единственият източник за прехранване абсолютно на всички, също съществуваха нелегално. Терористичните нападения над пазарите, със стрелби и кръвопролития, завършваха с разграбване на продуктите в полза на отряда, извършил нападението. Отмъкваша най-вече продукти, но тъй като нямаше нещо, което да не може да се намери по пазарите, отнасяха и всичко друго — дръжки от брави, бронзови свещници, старинни, подвързани в кадифе църковни книги,

дамаски за мебели... Мебелите също се смятаха за собственост на държавата и тъй като под палтото си не можеш да скриеш цял диван, хората разпаряха тапицерията и се опитваха да я заменят поне за самун тричав хляб... Невероятна гледка беше, когато се разнасяше слух, че червеноармейците са наблизко и търговците с крясъци, вой и клетви се пръсваха като пилци! Всички грабваха вехториите си... и бягаха, блъскаха се, завираха се в празните мазета, скачаха през строшените прозорци... По същите пътища изчезваха и купувачите — защото да купуваш в Совдепия# (Презрително название на съветска Русия — бел. прев.) беше също толкова престъпно, колкото и да продаваш, макар самият Зиновиев отлично да разбираше, че без подобно престъпление, поради липса на поданици Совдепия би се саморазпускала само за десетина дни... Сега Русия се управлява от нищожна групичка от хора, към която цялото останало население, в грамотното си мнозинство, се отнася отрицателно и дори враждебно. Получава се автентична картина на чуждоземно завоевателство. Латвийските, немските, австрийските, унгарските и китайските полкове окончателно оформят тази картина.

Личната охрана на болшевиките е съставена от латвийци и от монголци. Китайци разстрелват арестуваните и заловените (за малко да напиша „осъдените“, но осъдени няма, защото никой не съди заловените. Тях просто така ги разстрелват)... Не е ли като монголското робство?»

Така наречените «интернационални войски» се изявили като особено надеждни при масовите градски арести, при смазването на селските въстания и на работническите акции. От тях били формирани знаменитите «части за особено назначение», заградитилните отряди, отрядите за пресичане на дезертьорството от Червената армия, спецотрядите на ЧК. Толкова несметно количество чужденци в армията на «суверенна» държава говори красноречиво за това, доколко «Съветската република» е била суверенна.

Така стояха нещата в окупираните градове. Но Русия е аграрна страна и преобладаващото мнозинство от населението ѝ, тези, които я хранеха — многомилionenната армия от селяни — не можеха да останат неограбени и неизтерзани, защото освен скътаните в кесиите златни монети, които, както си спомняме, непрестанно дразнеха Илич и не му даваха мира, владееха и най-могъщия еквивалент на златото —

зърното. А без зърнения монопол вождът на световния пролетариат просто не знаеше какво да прави по-нататък, «ако болшевиките успеят да задържат властта». И макар че по онова време възможността да се задържи властта изглеждаше доста съмнителна, беше абсолютно невъзможно да остане неограбена толкова голяма част от населението.

Изучаваната от Ленин енергия на масовото безумие подсказва оптимални решения. «Нашата най-важна задача» — декларира вождът, «е да насъскаме първо селяните срещу помещиците, а след това, дори не след това, а в същото време да насъскаме работниците срещу селяните!».

Но трябваше не просто да насъска един срещу друг различните слоеве от населението, което на болшевишки език се наричаше класова борба, а тихомълком в суматохата да оберат до шушка всички участващи в тази «борба» страни. Затова и въпросът се поставяше, откровено, без шикалкавене: трябваше да лишат селяните от правото сами да продават зърното си и без да им платят нито копейка, да го отмъкнат от името на държавата. Това би могло да се постигне само по един начин — чрез сила, защото никой не си въобразяваше, че селяните просто така ще си дадат даром пшеницата. Затова започнаха да организират продоволствени реквизиционни отряди за конфискуване на зърното (а също и на другите ценности) от селското население. Но по селата нещата не се развиваха толкова гладко, както в градовете. Селяните веднага оказаха яростна съпротива. През 1918 година само в 20 района на Централна Русия, избухнаха 245 големи селски въстания. По села и паланки се развиваха истински сражения. Ленинският план имаше за цел на всяка цена да се осигури «зърненият монопол», тъй като без него не би било възможно да бъде превърнато в роби двестамилionenното население на огромната страна. «Нито грам жито — учеше вождът, не бива да остане в ръцете на производителите... Всички, които притежават излишно жито и не го извозват на предавателните пунктове, да бъдат обявени за врагове на народа, да бъдат предадени на революционния съд, като виновните бъдат наказвани най малко с 10 години затвор, завинаги да бъдат изгонени от общините, а цялото им имущество — конфискувано...»

«Най-малко 10 години затвор» и конфискация на цялото имущество — така беше само в началото. След известно време, разярен от съпротивата срещу масовите грабежи, Ленин ще започне да

дава наляво и надясно заповеди със следното съдържание: «... Прекрасен план. Доработете го заедно с др. Дзержински, Маскирайте се като „зелени“ (после ще им прехвърлим вината!), разшетайте се 10–20 версти и избесете всички кулаци, свещеници и помешчици. Наградата е 100 000 рубли (вероятно от собствените му авоари — И. Б.) за всеки обесен».

Разбойничеството по селата беше още по-жестоко, отколкото в града. Извършваха се обиски на селските къщи. Заедно със зърното конфискуваха всички ценности, които успяваха да открият в примитивната обстановка на селските домове. Взимаха не само парите, но и евтините накити от «кухо» злато, обковите на иконите, дреболиите, купувани на околийските панаири. В повечето случаи зърното не стигаше по-далеч от околийския център, там го изсипваха къде да е и то така си и изгниваше. Озверелите селяни с криваци и вили се изправяха срещу картечниците. «Въпреки планините от трупове» — бе докладвал в Москва един от изпълнителите, — «тяхната ярост не се поддава на описание.» Много от продоволствените отряди биваха изстребвани още преди да стигнат селата. След това в селата се изпращаха наказателни експедиции, които публично разстрелваха по двадесетина от селяните, а останалите арестуваха и отвеждаха в града. Пристигаше нов отряд, който ликвидираха същия ден, следваше нова наказателна акция и всичко се повтаряше, докато постепенно прие формата на страшна народна война.

За да смаже селската съпротива, през лятото на 1918 година Ленин предложи от всяко село да бъдат взимани заложници, предимно жени и деца. «По 25–30 души от средите на по-заможните селяни — пламенно инструктираше своята банда Илич, — чийто живот да бъде залог за предаването и изпращането на зърното». Но нали «червеният терор» все още не беше започнал. И руските селяни не се чувстваха толкова безпомощни, както буржоазията и интелигенцията в градовете. С такива методи селото не можеше да бъде сломено.

Първата и съвсем естествена реакция на селяните бе отказът им да сеят. Наивните руски селяни не подозираха, че подобен обрат на събитията е добре дошъл за управляващата банда. В страната ще се появи изкуствен глад, ще обвинят селяните за това, ще има повод да се изстребят десетина и повече милиона непослушни. А под защитния

кордон на немските щикове на Ленин бе предоставена пълна свобода на действие върху завладяната територия. Преследваната цел бе: за кратко време болшевишкото правителство трябва да проведе поредица от мероприятия, след което Русия, подложена на небивал грабеж и кръвопролития, веднъж завинаги ще прекрати съществуването си като велика империя, представляваща заплаха за Германския райх (високомерните немци смятаха, че от тях зависи времетраенето на болшевишката власт, че тя ще приключи, когато те пожелаят това).

Германците играеха своята игра, болшевиките — своята. И непрекъснато си взаимодействаха. След смазването на първото голямо въстание на селяните в Ярославска губерния, оцелелите по чудо от клането се бяха предали на немците, които имаха свои комендатури във всички губернии на «Съветска Русия». Тези комендатури се наричаха Германски комисии и бяха създадени в рамките на секретните протоколи към Бресткия договор. На 21 юли 1918 година председателят на комисията в Ярославл лейтенант Балк обяви със заповед N 4 пред гражданското население, че отряд от Северната доброволческа селска армия се е предал на немската комендатура. Германците обаче прехвърлили предалите се 428 души в ръцете на болшевишките власти, които пред очите им веднага ги разстреляли до един.

С чисто немска педантичност лейтенант Балк водеше картотека на всички лица, преминали през комендатурата му, а после предавани на болшевиките и веднага разстрелвани от тях. Позовавайки се на данните от картотеката си, той докладваше на своето командване, че болшевиките свято изпълняват задълженията си към Германия. До евакуацията на комендатурата от Ярославска губерния картотеката на лейтенант Балк съдържаха имената на 50 247 разстреляни за времето от март до ноември 1918 година. При това само на онези, които са имали глупостта да търсят закрила от германското командване!

А войната, диктувайки своята тактика, продължаваше да се разгаря. Реквизиционните отряди, базирали се в околийските градове, подкрепяни от интернационалните гарнизони, започнаха да извършват открито бандитски рейдове по селата, грабейки и убивайки безогледно селяните. Палеха ниви, изпепеляваха села, унищожаваха хора. Селяните пък се организираха в отбранителни комитети, избиваха реквизиционните отряди, понякога нахлуваха в околийските градове и

на свой ред грабеха там, като с жестокостта от времето на Пугачов и Разин унищожаваша представителите на омразната власт. И двете противникови страни си служеха със средновековни методи за наказание — горяха живи хора или ги побиваха на кол, разкъсваха ги с дървета. Разгаряше се така милата на сърцето на Ленин гражданска война, а Русия устремно подивяваше. Точно това бе обещал Улянов, когато през март 1917 година пътуваше през Германия. А «пролетарската» преса в захлас печаташе преки репортажи от отнетите от въстаналите селяни околийски градчета. Кореспондентът на «Правда» предаде следното съобщение за разгрома на селското въстание в Ливни: «Градът е пострадал сравнително малко. Сега по улиците му извозват убитите и ранените. Сред пристигналите по-късно подкрепления загубите са незначителни. Само доблестните интернационалисти са понесли жестоки загуби. Но пък са затрупали улиците с купища кулашки трупове».

Кои са тези «доблестни интернационалисти», които с огън и меч шетат из вътрешните губернии на Русия, където дори и през татарското нашествие не е стъпвал кракът на завоевател, а те превръщат в пепел и безжизнена пустиня най-богатите руски житници? Историята на създаването им е следната. Още през март 1917 година, когато се решаваше въпросът дали да бъдат допуснати в Русия Ленин и съратниците му и се уговаряха предварителните условия на бъдещия Брестки договор, немското командване наред с отпускането на необходимите за подривната им дейност парични средства, взе решение да им се окаже и незабавна военна помощ, ако успеят да завземат властта. За тази цел с фалшив шведски паспорт през април 1917 година в Петроград пристигна полковникът от германския генерален щаб Хайнрих фон Руперт. Той донесе секретни заповеди, които задължаваха немските и австрийските военнопленници да окажат въоръжена подкрепа на болшевиките, които, от своя страна, се задължаваха да ги осигурят с оръжие. Тези заповеди, подписани от началниците на генералните щабове на Германия и Австро-Унгария, бяха открити в немските архиви от американците след Втората световна война, но вероятно може да се открият и в архивите на ЦК на КПСС.

Край Петроград имаше няколко лагера с германски и австрийски военнопленници, между които и от най-елитни части. Например в

лагера недалеч от село Колтуша, край Волшая Охта, почти в пълен състав се намираше 3-ти кирасирски на император Вилхелм полк, пленен навремето от казаците на генерал Рененкампф. Близко до него пък бе лагерът на 142-ри Бранденбургски полк. Излишно е да се изброяват немските и австро-унгарските воински части, намиращи се в лагерите за военнопленници, макар че това не е толкова сложно. Благодарение на демократичната слободия на Временното правителство военнопленниците бяха запознати с предстоящата им задача и дори старателно подготвени за нея. Всичко бе докрай обмислено, даже и фактът, че немците не познават добре руските трилинейни винтовки, наганите и някои други оръжия. Поради това «болшевишкият» стражеви кораб «Ястреб» специално отплава за Фридрихсхафен, откъдето достави 12 000 немски винтовки и милиони патрони в навечерието на 25 октомври, с което попадна завинаги в списъка на «корабите на Великия Октомври».

Но освен оръжие «Ястреб» докара на буксир и един морски съд, два пъти по-голям от него. Най-добросъвестните съветски историци признават, че така и не са успели да изяснят какво е имало на този плавателен съд. Други пък го премълчават, а трети уверяват, че е возел «десант от революционни моряци». Откъде са се взели те във Фридрихсхафен никой не уточнява, макар че тук няма никаква особена тайна. Просто «Ястреб», освен винтовките е доставил в Петроград и германски полеви оръдия. Безсмислено е да се влиза в спор с онези наивници, които все още вярват, че е било възможно да се завземе огромния Петроград само от двете хиляди моряци, пристигнали с «Амур» от Кронщат, или от съвсем необучените работнически дружини, които, както сега се изяснява, всъщност са били враждебно настроени към преврата. Да, теоретически това е възможно, ако гарнизонът и органите на реда са били напълно дезорганизирани. Но в такъв случай властта на болшевиките не би просъществувала и денонощие, тъй като буквално на другия ден стана ясно, че към града приближава конницата на генерал Краснов. Само с два шрапнелни залпа казаците разпръснаха «червеногвардейците» в Павловск и Царское село и настъпиха към столицата през Пулковските височини. Но ескадронът уралски казаци, който се опита да ги превземе, беше принуден да отстъпи под отлично координиран и управляван огън. Придобили опит и знания през годините на войната, казашките



офицери бързо познаха по «почерка» кой е заел позиция там. Немци! Изпълнен с недоверие генерал Краснов лично се промъкна до предната линия. Нямаше никакво съмнение — пътят към «революционния» Петроград бе преграден от немска пехота и артилерия.

Немските и австрийските войници с голямо удоволствие и без особени усилия смазаха въстанието във военните училища в Петроград, като обсипаха с картеч и пронизаха с щикове нещастните руски момчета, чийто благородно самоубийствен порив против черната тирания в обстановката на общо разложение и апатия не намери подкрепа от никого.

На 29 октомври Ленин реши да проведе преглед на немските батальони. Според замисъла на вождя на световния пролетариат «интернационалистите» трябваше да преминат в параден марш покрай застаналия на стъпалата на Смолни Ленин и членовете на «работническо-селското» правителство. Изравнявайки се с тях, довчерашните военнопленници трябваше да извикат в един глас: «Да живее световната революция!» На немски, разбира се, който, както вождът, така и неговото обкръжение, владееха отлично, а понякога — и по-добре от руския. Получи се обаче конфуз. Като блестяха със строевата си стойка, в безукорно равни редици и удрящи крак, както само немецът умее, войниците, минавайки покрай революционните вождове, дружно изреваха: «Да живее кайзер Вилхелм!» И по този начин великолепно продемонстрираха пред дълбоко оскърбения Ленин своето напълно правилно разбиране на положението.

Наскоро сключеният Брестки договор предвиждаше репатриация на военнопленниците. Но дойде секретната заповед на генерал фон Лудендорф, предписваща на немските и австрийските# (Заповедта вероятно е била съгласувана с австро-унгарското командване) военнопленници да сформират отряди за подкрепа на болшевишкото правителство. Заповедта бе написана по начин, който като че ли внушава, че войниците и офицерите могат да се включат в подобни отряди по собствено желание. Но като се знаят порядките в немската армия и пътищата на комплектуването на такива «доброволчески» части, можем да не се съмняваме, че в дадения случай е действала, поне в началния период, недвусмислена заповед.

Членовете на германската мисия по примирието и сключването на мира генерал Хофман и вече познатият ни полковник Руперт посетиха няколко военнопленнически лагера и разясниха там поставената задача. Възможността да служат на фатерланда и същевременно да мародерстват на чужда територия вдъхнови мнозина. И сякаш по магически начин, при пълната разруха на другите си военни структури, болшевиките изведнъж се сдобиха с прекрасно обучена и организирана армия, наброяваща повече от триста хиляди души.

На такава военна сила в оня момент никой с нищо не можеше да се противопостави. Същевременно никой не правеше тайна от това. Свободните от служба немски войници и офицери се разхождаха из Петроград и Москва, за тях се издаваха вестници, а германските офицери посещаваха свои казина. И за да няма вече никакви съмнения, немският генерал Кирхбах даде в Псков интервю пред кореспондента на все още не забранения вестник «Реч». На въпроса «възможно ли е завземането на Петроград и Москва от немски войски?», той с «нордическа» откровеност отвърна: «Да, ако възникне заплахата за болшевишкия режим».

И така, тристата хиляди «воини-интернационалисти», обкръжили се с лумпени сред местното население, ефективно осигуряваха унищожението на руската държава. Те даже числено превъзхождаха немските окупационни сили, които германското командване смогна да задели за контролирането на отстъпените по Бресткия договор територии. Тези сили наброяваха около 280 хиляди души, съставляващи 43 пехотни и 7 кавалерийски дивизии с артилерийски парк от 108 тежки и 1614 полеви оръдия. Около 2000 моряка трябваше да охраняват бившия руски флот, основната част от който според договора се предаваше в ръцете на немците. Но адмирал Шчастни изведе флота от Хелсингфорс и го пребазира в Кронщат, като постави Ленин в най-идиотско положение пред господарите му, за което беше разстрелян.

Одеса и прилежащите към града райони бяха завзети от 2-ра източна австро-унгарска армия, командвана от генерал Бем-Армолит. Трите ѝ корпуса разгърнаха окупационните си щабове в Одеса, Херсон и Каменец-Подолск. Командваната от генерал Линзинген, а после от генерал-фелдмаршал Айхорн немска група армии «Киев» (по-късно

Айхорн пое общото командване на всички окупационни сили) пък завзе огромната територия, обхващаща цяла Украйна, Крим, областта Войска Донска, южна Белорусия и крайбрежните райони на Грузия. Шестте корпуса на групата армии «Киев» настаняха окупационните си щабове в Гомел, Новоград-Волинск, Киев, Харков, Таганрог и Симферопол. На север от Полесието окупацията се осъществяваше от 10-а армия, армейската група «Д» и 8-а армия с щабове в Минск, Двинск, Рига, Ревел и Виборг.

Немските войски на северозападното направление се командваха от знаменития генерал фон дер Холц, в миналото командир на дивизията на «железните гренадири».

На 25 май 1918 година немците извършиха трихиляден десант в Потти, а на 10 юни германски войски влязоха и в Тифлис. След няколко дни 58-и Берлински пехотен полк форсира Керченския пролив и превзе Таман. Вече имаше планове за овладяването и на Сибирската железопътна линия, както и за «целесъобразно организиране в интерес на Германия» на Хива, Бухара, Туркестан и Мерв. Пред немските войски се откриваше пряк път към Индия. Главозамайващи перспективи! Изглежда се осъществяваха най-необузданите мечти, създаваше се нова световна империя, каквато не се бе присънвала дори и на Наполеон. При това-с център не Париж, а Берлин.

Но не достигаха сили, за да се усвоят всичките дадени от болшевиките райони от бившата Руска империя. Касапницата на Западния фронт бе изтощила докрай и резервите, а броят на намиращите се тук 280 хиляди военнослужещи бе явно недостатъчен. В щаба на фелдмаршал Айхорн неведнъж се изкушаваха от мисълта да изтеглят от контролираните от болшевиките територии стотиците хиляди свои войници, сменили кайзеровските си каски с нещо, което приличаше на «будьоновките». Тук имаше нужда от тях още повече и поради това, че те вече се бяха обиграли в грабежите и конфискациите. Но трябваше да се потиска това изкушение. Немците не се решаваха да действат с ленински методи. Пък и кайзеровото главно командване не разрешаваше по този начин да бъдат използвани «интернационалистите».

Избягвайки да действат по болшевишки, немците въпреки всичко прилагаха собствените си методи — не толкова «разбойнически», но достатъчно твърди, последователни и безусловни. Така само до 31 юли

1918 година те извозиха от окупираните области за Германия 60 милиона пуда зърно и зърнени продукти, фураж и семена от маслодайни култури, 500 милиона броя яйца, 2 милиона и 750 хиляди пуда живо тегло рогат добитък, милион и половина пуда картофи и зеленчуци. Освен това на задъхващия се от английската блокада райх бяха изпратени 35,5 милиона пуда желязна руда, 42 милиона пуда манганова руда и всеки месец — по 300 вагона, натоварени със специална дървесина. Извозваха се дори парцали и метални отпадъци. Имаше какво да се извозва.

Когато немският линейен крайцер «Гебен» бомбардира Севастопол, Германия успя да въвлече и Турция във войната срещу Русия, която се оказа почти изцяло изолирана от съюзниците си, тъй като бяха затворени проливите. На руската външна търговия бе нанесен страшен удар: износът ѝ спадна с 98 процента, а вносът — с 95. Това бе една от главните причини за военното пренапрежение на Русия и за нейната окончателна разруха сред кръвопролития и хаос. Продукцията, предназначена за износ, преседя три години на склад и сега се озова в ръцете на немците и болшевиките. «От момента, когато бе изобретен корабният компас» — пише в спомените си Чърчил, «никога до днес действията на един боен кораб не бяха имали такива грандиозни и страшни последствия, каквито предизвика немският крайцер „Гебен“ през август-октомври 1914 година». Без да има за него док и дори пристан, през всичките години на войната доблестният «Гебен» бе държал в напрежение руския Черноморски флот. И сякаш за да демонстрира своя триумф, през лятото на 1918 година доплава до завзетия от немските войски Севастопол, където най-после му направиха основен ремонт в отстъпената на германците база с цялото ѝ оборудване. Кой би могъл да допусне, дори една година преди това, че е възможно подобно нещо?!

Но и от териториите, завладени от болшевиките, към Германия течеше поток от ешелони. В кейовете на Петроградското пристанище пристигаха немски търговски съдове, тайнствени шведски и норвежки параходи, някакви непонятни транспорти под флаговете на частни собственици от Дания, САЩ и Аржентина, «фалшиви» кораби под знамето на швейцарския Червен кръст. Районът на пристанището се охраняваше от специални отряди. Излишното любопитство се наказваше с разстрел на място. Натикан в Северно море, където са

неговите бази, немският флот не смееше да си подаде носа оттам от страх от англичаните, но той господстваше над цяла Балтика, като осигуряваше превозите, макар че гъмжащото от мини море (в годините на войната двете противникови страни бяха осеяли Балтика с над 120 хиляди мини) бе твърде опасно. Така че само много важни причини можеха да накарат притежателите на кораби да изпращат транспорти в полумъртвото пристанище на Петроград.

Затова пък съвсем ритмично действаха железниците, свързващи републиката «на Съветите и пролетарската диктатура» с Германия през завзетите от немски войски територии на Полша, Белорусия и Прибалтика. Действаше и северната железопътна линия до Хелзинкфорс и Скандинавските страни. За да осигуряват непрекъснато движение на железниците, немците се принудиха да доставят на болшевиките 50 хиляди тона въглища. Вечерта на 18 април 1918 година на «пограничната» гара Орша се срещнаха два влака — единият пътуваше за Москва с персонала на германското посолство начело с граф Мирбах, а другият возеше за Берлин сътрудниците на «полпредството на работническо-селското правителство».

Съставът на «полпредството» (пълномощно представителство — бел.прев.) бе твърде интересен. Оглавяваше го А. А. Йофе — личност, меко казано, много любопитна. Роден през 1883 година, той още в началото на века попада под хипнотичното обаяние на знаменития Парвус. Преминал през школата на великия си учител, Йофе отлично бе осъзнал съвсем простата истина, че преди да се извърши световна революция трябва да се осигурят достатъчно пари за нейното провеждане. Заедно с Троцки, Урицки, Володарски и Ганецки, той бе един от «гвардията» на Парвус при Ленин и до октомври 1917 година осъществяваше пряката връзка с немците, а след това фактически оглави «съветската» делегация на мирните преговори в Брест-Литовск. И, естествено, именно него изпращаха в Берлин, където покрай всичко друго, го очакваше среща с любимия учител Парвус.

Заедно с него в състава на «полпредството» пътуваше и Я. С. Ганецки — дясната ръка на Ленин от времето, когато «вождът» безгрижно си живуркаше в Краков, докато в първите дни на войната не го бяха арестували като руски шпионин. Именно Ганецки, пристигнал тогава веднага в Берлин, бе вдигнал на крак «социалдемократите» в германската столица и във Виена, като с тяхна помощ не само успя да

издейства освобождаването на Ленин, но и осигури прехвърлянето му в Цюрих със специален влак# (Железопътната връзка между Австро-Унгария и Швейцария бе прекъсната с началото на военните действия). През 1915 година Ганецки бе повикан от Парвус в Стокхолм, откъдето се ръководеше цялата подривна дейност на немското разузнаване срещу Русия. През март 1917 година Ганецки, съгласно уговорка между Ленин и Парвус, бе временно оставен в Стокхолм в състава на т. нар. «Задгранично бюро на ЦК», което осигуряваше и ритмичното прехвърляне на парични средства от немците в Русия — за болшевиките. С помощта на Парвус Ганецки успя да си създаде многобройни връзки с чуждестранни банки. След октомврийския преврат той бе назначен за главен комисар на банките и член на колегията на Народния комисариат по финансите, тоест влезе в ръководствата на учрежденията, които командваха грабежите и приемаха награбеното, което се осчетоводяваше на контролираната от болшевиките територия. («Социализмът — това е водене на сметки»).

Третият в пълномощното представителство бе знаменитият Красин, който не би имал нужда от представяне, ако през последните 75 години за него бе написана поне една истина. Талантлив инженер, той имаше душата и навиците на професионален престъпник, поради което усетът и интуицията му го отведоха при болшевиките. По време на революцията от 1905 година той заедно с хората на Парвус беше участвал в ограбването на Петербургския филиал на Волжко-Камската банка и присвои значителна сума пари, което предизвика недоволството на Парвус. Но на Парвус му се наложи набързо да бяга в чужбина, докато Красин остана в Русия, като между двете революции разви бурна дейност. Диапазонът на увлеченията му би могъл да се събере в няколко тома криминални преписки — от организиране на грабежи на фургони с пари и подготовката за ликвидиране на цялата електрическа мрежа в столицата, до печатане на фалшиви пари и тривиални убийства на полицаи. Дързък и решителен авантюрист, привърженик на рискованите действия, Красин се бе разочаровал от Ленин и непокрито се присмиваше на неговите печатани в Цюрих статийки, призоваващи към революция в Швейцария. И когато в Петроград пристигна известният Георги Соломон, за да събере пари за бедстващия в емиграция вожд на световния пролетариат (Парвус съзнателно ограничаваше средствата за Ленин, за да бъде по-зъл в

нужния момент), Красин, след като изслуша Соломон, извади от портфейла си и му подаде две петрублеви хартийки. Възмутен, Соломон не ги прие, като каза на Красин че ще се оправят и без него. «Както желаете» — вдигна рамене Красин, връщайки обратно банкнотите, като дружелюбно подхвърли на Соломон: «Не се сърдете, Соломон, Ленин не заслужава помощи. Той е обхванат от манията за разрушение и е непредсказуем. Никой не знае утре каква идея ще се роди в татарската му кратуна. Да върви по дяволите. По-добре е да идем да обядваме».

Но кой знае защо, след като подир преврата съсипа цялата търговия на страната, Ленин назначи за нарком на търговията не друг, а Красин. И в министерството на Красин потекоха конфискуваните пари и стоки, както от големите търговски фирми с милионни обороти, така и от малките магазинчета и работилници, които едва печелеха около 300 рубли. Парите и другите ценности се предаваха на Народната банка и създадения при нея «златен фонд», а стоките постъпваха в складовете, препълнени до покривите поради застой във вътрешната търговия, наложен от войната. Красин беше един от съавторите на системата «закрити складове». Същността ѝ се изразяваше в това, че дори когато изглеждаше, че страната има всичко необходимо, нищо не се продаваше, а само се разпределяше.

Тази система е жива и в наши дни. И функционира със същата ефективност. Разликата е само в това, че в онези години изгладнелите и докарани до отчаяние хора се решаваха да щурмуват складовете, но безмилостно ги разстрелваха с картечници, след което разстрелът на всеки се оформяше като присъда на ревтрибунала. Наистина, складовете не бяха неизчерпаеми. От време на време се налагаше развалените продукти да се изхвърлят на сметището нощем при строга охрана; там ги заливаха с вар, да не би някой да се възползва от тях. Е, по пътя, разбира се, нещичко се разграбваше и по-късно се появяваше на черния пазар. От гниещите продукти пламваха епидемии, за които, естествено, обвиняваха спекулантите.

Впрочем, имаше надежда складовете скоро да бъдат освободени. Точно затова Красин пътуваше за Германия.

Но най-интересната личност от групата, пътуваща за Берлин, бе четвъртият сътрудник на «полпредството» — Вячеслав Менжински. По лично указание на Ленин той трябваше да заеме поста генерален

консул на РСФСР в немската столица. Вячеслав Менжински е най-зловещата фигура в болшевишката върхушка. Първи заместник на «железния Феликс» и един от най-кръвожадните вампири от колегията на ВЧК, той заемаше и поста Нарком на финансите и беше един от главните комисари на «народната банка». Интересно съчетание на длъжности, нали? С едната ръка грабим и убиваме, а с другата — заприходяваме и укриваме. Изглежда важни са били причините Менжински да остави в Русия своите сложни, но носещи печалби работи, за да се отпрати в Берлин.

На Силезийската гара в Берлин делегацията бе посрещната от великия Парвус, придружаван от някакви дребни чиновници от германското Министерство на външните работи.

Ролята на този човек в съдбата на Русия е толкова голяма, а за него се знае толкова малко, че дори е обидно, тъй като Парвус бе учителят и наставникът на Ленин. Той пръв съзря у Илич именно оня човек, чиято безумна разрушителна енергия ще осигури осъществяване на глобалните планове на Парвус за фантастично забогатяване. Честно казано, Парвус не обичаше черната работа, макар че му се бе наложило веднъж да я върши — през 1905 година. Смята се, че истинската фамилия на Парвус е Хелфанд, въпреки че последните данни ни карат и в това да се усъмним. При международните авантюристи от такъв мащаб е много трудно да се доберем до истинската фамилия. Той е три години по-възрастен от Ленин, роден е през 1867 година в град Березино, Минска губерния. Детството му е преминало в Одеса, където през 1885 година завършва гимназия, а после заминава за Германия. През 1891 година Парвус завършва Базелския университет, специалността икономика и финанси, и няколко години работи в различни банки в Германия и Швейцария. Тогава се увлича от Маркс. Изглежда пръв е разбрал възможността да се използва марксистката и псевдомарксистката фразеология като прикритие за всякакви политически и военни престъпления. С упоение изучава историята на Русия, състоянието на нейната икономика и финанси. Обърнал е внимание на дълбокия антагонизъм, раздиращ всички слоеве на руското общество, и е предвидил пълната безпомощност и беззащитност на това общество, ако то се лиши от твърде тънкия образован слой, състоящ се от дворянството и интелигенцията; с това той силно е впечатлил самия Ленин.



Парвус беше единственият човек от «социалдемократическата» среда, с когото Ленин не смееше да полемизира. А инак той налиташе на всички като боен петел (ако те се осмеляваха да тълкуват по-различно марксизма), без да подбира изразите си. «Мазник, лакей, наемник, измет, проститутка, предател» — това е асортиментът от Лениновите литературно-полемични прийоми в споровете с виновни и невинни. Но към Парвус, когото вождът ненавиждаше може би повече от всички други взети заедно, той не се осмеляваше никога да отправи обидна дума ни устно, ни писмено. Напротив, вслушвайки се внимателно, той често възкликваше: «Глупост! Архиреакционно! Но ако погледнем диалектически, това именно е практическият марксизъм!».

Според Парвус практическият марксизъм се свеждаше до следното: трябва да се постигне световното господство, което на марксисткия жаргон се нарича «световна революция», и то само по един начин чрез установяване на контрол над световната финансова система. Той смята, че за това съвсем не е задължително да се руши старата, т.е. съществуващата финансова система: достатъчно е, внедрявайки се в нея, постепенно да я вземеш под собствен контрол и да я използваш за постигането на собствените си цели. Това може да се осъществи само, ако бъде завоювана някоя повече или по-малко богата страна, чиито богатства и цялото ѝ движимо имущество бъдат обърнати в пари, на народа ѝ се натрапи чисто платоновски социализъм (т. е, най-лош вид робство), а получените по този начин средства се вложат в световната финансова система. И ако сумата се окаже достатъчно голяма, с нейна помощ ще се натрапи на света и съответната идеология. («Архиреакционно!»).

Естествено, ще има и необходимият масов и безпощаден терор, големите възможности за неговата маскировка се крият в уметелото използване на такива изрази като «пролетарска диктатура», «класова борба», «отмиращи класи», «всеобщо равенство», «пълна свобода», както и в обмислената тактика за действие по простата схема: «постигане на успеха, укрепване на успеха, развитие на успеха». В нашите редове е нужна най-строга дисциплина и ни най-малка сянка на разногласие, абсолютна тайна за живота на отделните ръководители и тяхното постепенно обожествяване. («Архиреакционно! Но ако погледнем диалектически...»).

Това все още не бяха постановления и директиви, укази и декрети, секретни и строго секретни инструкции със заплахата за смъртно наказание в случай на разгласа. Това бяха разговори в уютни кафенета или на вечеринки, където за голям героизъм се смяташе да изсвириш на пианото «Варшавянка» или да прокламираш общи фрази от типа «Долу самодържавието!». Обаче «сценарият» вече се оформяше. Но веднага възникнаха — и различията. — Ако Парвус смяташе, че за първоначалното осъществяване на плана не може и да се измисли по-добра страна от Русия, Ленин бе категорично против. Той смяташе, че в Русия нищо не е възможно, докато Парвус бе убеден, че точно в Русия е възможно всичко, дори и невъзможното. И когато хилядолетният руски дъб се разклати, подсечен от жестоките и унижителни поражения през Руско-японската война, Парвус веднага оцени обстановката: народът, с векове възпитаван от имперските лозунги за блестящи победи и лекомислена войнственост, няма да прости на режима този толкова срамен военен разгром, напълно погълнал гордостта на империята — нейния огромен флот, половината от който бе пленен и вече плаваше под японски флаг. Тук не бе необходимо да си марксист. Достатъчно беше да се припомнят думите на Херцен: «Благословени са пораженията във войните, а не победите в тях... Тъй като най-яките вериги за народа се изковават от мечовете на победителите».

Получил от японците първите два милиона фунта стерлинги, Парвус, без да губи време, стана духовният вожд и ръководител на революцията от 1905 година. (И за Ленин остана нещичко от японските пари — за организирането на Третия конгрес на РСДРП и за вестник «Вперьод»). Но Ленин, който не вярваше в Русия, внимателно наблюдаваше от чужбина действията на Парвус, като го ругаеше на всеослушание, а тайно му се възхищаваше. Методиката на Парвус беше ясна: революцията в страната всъщност е революция в столицата. Покрайнините ще я последват сами. Той създаде «Съветите», като се самоназначи на поста председател на Петербургския съвет. Че колко му е да скалъпиш един финансов манифест! Ами лозунгите, разпалващи антивоенни и пораженски настроения! Ами аварията на кораба «Орел», задържала излизането в открито море на 2-ра Тихоокеанска ескадра! А организирането на шествието на 9 януари 1905 година, когато от дърветата на Александровския парк храбреците

на Парвус започнаха да стрелят по войниците в обградения Зимен дворец и се стигна до знаменитата Кървава неделя! Нападения над банки! Кронщат, Севастопол, Свеаборг! «Потьомкин» и «Очаков»! Всичко това бе извършено по забележителен начин. Освен едно. Не започнаха още тогава масовия терор. И в резултат загубиха всичко. Ленин, макар и да не участваше лично, внимателно следеше и си отбелязваше всеки погрешен ход. И още веднъж се убеди, че в Русия може да се организират бунт, безредици, погроми и стачки, но не и да се изгради замисленото. Тази страна не става за това. Трябва да се започне със Западна Европа.

Арестуваният и осъден на каторга Парвус избяга още по пътя, когато го караха в Сибир и изведнъж се появи... в Турция в качеството си на икономически и финансов съветник на младотурското правителство. Спечелил на това поприще не един милион, създал си връзки със световния клуб на международните банки и картели, Парвус нито за миг не забравяше и своя главен план — съсипването на Русия. Не забравяше, но и не се откъсваше от бурната си икономическа дейност. — Неговият финансов гений, според сполучливия израз на Троцки, се бе превърнал от секирата, сечаща корените на руския дъб, в лопатата на градинаря, разрохваща пръстта около турския кипарис, за да спаси от икономически крах рухващата Отоманска империя. Но Парвус не забравяше и себе си. Той създаваше банки и търговски предприятия, «переше» гигантски суми по времето, когато Ленин и групичката негови верни съратници вегетираха в емиграция. Ленин тогава се издържаше или с «експроприирани» пари (докато Камо и Коба не попаднаха в затвора), или с мамините парични преводи (докато тя беше жива), или пък от пожертвованията на приятели (докато не им дойде до гуша), а също и от издръжката на добрите швейцарски социалисти, като постепенно изпадаше в пълна прострация.

Парвус обаче никога не го забрави, тъй като разбираше, че никой друг не може да осъществи плана му по-добре от Ленин.

Сараевският изстрел прозвуча за Парвус, като зовящ тревожен камбанен звън. Той веднага прозря и изчисли как би се отразило на Русия влизането на Турция във войната на страната на Германия. И с патоса на страстен оратор започна да убеждава решителния, но инак недалновиден Енвер паша и неговите «младотурци», че, воювайки на

страната на Германия, Турция ще може да се възроди като велика империя, че ще смъкне от себе си позора на безкрайните поражения и капитулации, на грубите унижения и оскърбления от последните двадесет години на нейната история. Така, на кафе и пура, той си беседваше и с германския посланик в Турция фон Вангенхайм. И от далечния Константинопол полетя радиogramата, която застави адмирал Сушон да се откаже от самоубийствения курс на «Гебен» от Средиземно към Северно море, и с пълен ход да насочи крайцера към Дарданелите. Натиска Парвус своите тайни бутони и в Турция пристигат доставки на зърно, прокат, оръдейни лафети и боеприпаси, като по пътя част от стоките се стоварват в България. Геният на Парвус е постигнал вече и невъзможното: срещу Русия се изправят заедно двамата кръвни вековни врагове България и Турция. Няма и следа от идеите на панславизма и панислямизма. Не случайно приятелят на Парвус Енвер паша, военен министър и глава на военния кабинет на Турция, избръсва мустаците си в стил «а ла кайзер», влиза в Коминтерна и загива на съветско-афганската граница през 1922 година по време на една от безбройните и безсмислени операции на ОГПУ в името на световната революция.

Но това бе само началото. Осигурил блокадата на Русия на юг, Парвус отново изненадващо се появява сред «социалдемократията», заслепявайки със златните си пръстени и брилянтовите копчета на ръкавелите си бедната руска емиграция.

Неговата знаменита брошура «За демокрация! Против царизма!» вече бе успяла да вдигне шум, тъй като дълго мълчалият Парвус се осмели отново да се появи в партийната публицистика със съвсем нова трактовка за поредните задачи на «социалистическото» движение; тя застави преобладаващото мнозинство от бившите му партийни другари да онемее от ужас. Същността на новата «теория» се заключаваше в следното: не бива да се поставя въпросът за виновниците на войната и да се търси «кой пръв е нападнал». Това не е важно. Все някой трябва да нападне, след като от десетилетия световният империализъм се готвеше за световна касапница. Не бива да се губи време в търсенето на никому ненужни причини, а трябва да се учим да мислим по социалистически: как ние, световният пролетариат, да използваме войната и да определим на чия страна ще се сражаваме? На всички е известно, че най-силната в света

социалдемократия е германската. И ако социализмът в Германия загуби, той ще загуби навсякъде. Значи пътят към победата на световния социализъм е чрез всестранната подкрепа на военните усилия на Германия. А това, че руският царизъм ще се бие на страната на Антантата, от ясно по-ясно ни говори кой е истинският враг на социализма. Така че работниците от цял свят трябва да воюват срещу руския царизъм. Задачата на световния пролетариат е унищожителен разгром на Русия и революция в нея! Опасност застрашава света, ако Русия не бъде децентрализирана и демократизирана. И тъй като Германия носи главната тежест в борбата против московския империализъм, лесно ни е да направим единствения верен извод: **ПОБЕДАТА НА ГЕРМАНИЯ Е ПОБЕДА НА СОЦИАЛИЗМА!**

Както казваше Ленин, «архиреакционно, но ако погледнем диалектически...»

Както и да се отнасяше Ленин към Парвус, той беше принуден да признае, че става въпрос за прекрасно, стройно, диалектическо развитие на неговата собствена теория на «пораженството».

Онова, което на Ленин винаги не му достигаше, бе именно широтата на Парвусовия размах. Ленин не разбираше от икономика. А Парвус, бързо минавайки от думи към действия, пристигна в Берлин и изложи пред немците своя план за унищожението на Русия «чрез завземането на властта от крайно левите екстремисти». Планът бе по военному ясен. През първия етап е необходимо да бъде детрониран царят. Антицарската кампания вече е в ход, но ако се подпомогне с пари, буквално от утрешния ден в нея може да се включи не само световната социалистическа преса, но и либералната, която ще въвлече във водовъртежа на събитията и разнофланговата либерална опозиция в Русия. Схемата е проста. Царят е виновник за войната, за милионите жертви, за военните неуспехи. Императрицата е немкиня, значи тя е шпионка. Това е донякъде примитивно, разбира се, но в Русия ще мине. Престолонаследникът е неизлечимо болен, а това означава, че династията е обречена. Държавната Дума, състояща се почти изцяло от буржоазни либерали, с радост ще се хване на въдица с такава стръв, И когато царят бъде свален, централизирана Русия ще рухне. Ще рухне завинаги. Защото тази империя не може да съществува в условията на демокрацията, както рибата не може да живее на сушата. В нея са твърде остри съсловните, международните и междуобщинните

противоречия. И най-важното — икономиката ѝ е пренатоварена и може да се доунищожи чрез стачна война.

Много по-лесно ще се действа през втория етап. Такъв обикновен лозунг, например, какъвто е «Земята — на селяните!», ще вдигне на крак селячеството. Ще започне насилствено отнемане на земята от помещиците, а войниците, разстрелвайки офицерите си, на тълпи ще побягнат от окопите, за да участват в разпределянето на земята. Армията ще бъде парализирана, промишлеността — разрушена, селското стопанство — доведено до хаос. И в този момент левите екстремисти завземат властта, сключват мир с Германия и чрез законодателни актове утвърждават разпадането на империята. При това те, естествено, ще разчитат на помощта на германското оръжие, за да няма изненади, които сега са трудно предвидими.

Разбира се, на немците беше показана само онази част от плана, която ги засягаше лично. Повече те не биваше да знаят, но и това, което Парвус разкри пред тях, бе достатъчно, за да им секне дъхът. Изгражданата още от Клаузевиц и Фридрих Велики стратегия на Молтке Старши и Молтке Младши, уточненият до минути великолепен план на А. Шлифен, според който европейската война ще приключи за 2 месеца, (30 денонощия срещу Франция и 30 — срещу Русия), най-добрите в света дредноути и линейни крайцери, които никнеха като гъби под лозунга «Боже, накажи Англия!», ненадминатата точност на щабовите и стоманената дисциплина в армията — всичко това сега се оказва фикция и отпаднаше от дневния ред. Касапницата на Западния и Източния фронт, все по-яко затягащата се примка на английската морска блокада, бързото изчерпване на резервите и ресурсите, опасността Съединените щати всеки момент да влязат във война — всичко това ясно показваше на немците какво зловещо бъдеще ги очаква.

Наистина нискочелите прусаки не успяха докрай да проумеят размаха на замисъла, но в изложението му те съзряха онова, което сега най-много ги интересуваше — възможност да изолират от войната и от Антантата своя най-мощен и страшен противник. И този план се предлагаше не от някакъв случаен мошеник, а от добре известния им Парвус — бащата на Първата руска революция, талантливия организатор на стачки, улични шествия и кървави безредици. Немците още си спомняха как срещу мизерно заплащане именно той бе

организирай знаменитата Обуховска стачка, в резултат на която задълго спря цялата технологична линия за производство на 14-дюймовите оръдия, предназначени за руските линейни крайцери. И затова с готовност възприе неговия план, питайки го колко ще им струва идеята му. 50 милиона бе отговорът на Парвус, който отдавна беше изчислил всичко и разчиташе поне половината от тази сума да потъне в собствените му джобове.

Немците сметнаха за неуместно да се пазарят. Пък и какво са 50 милиона златни марки! Един недостроен линкор. Смешна сума! (Та само взривеният в Севастопол кораб «Императрица Мария» «покри» всичките им разходи с лихвите до 1919 година включително!). Друго ги безпокоеше — да не би самият Парвус да се покатери на всерусийския престол, щом се оваканти, както е предвидено в плана?

Въпросите се задаваха в изключително вежлива форма, но от очите на питащите струеше студен немски антисемитизъм. Едва ли общественото мнение в Русия, колкото и да се революционизира то, ще се примири с факта, че най-високият пост в страната е зает от човек, казано по-меко, с «неправославно вероизповедание». О, Парвус съвсем няма такова намерение! Първо, той има собствено мнение за руското общество. Второ, онази част от плана, в която немците не бяха посветени, предвиждаше бързо и решително ликвидиране на каквото и да било общественостно мнение в страната. И трето, най-важното, Парвус изобщо нямаше намерение да се завръща в Русия, а още по-малко да става руски цар, дори целият народ с плач и ридание да го моли да се качи на престола, както някога Борис Годунов. През тези години той бе станал твърде богат и високоуважаван (къщи в Берлин, в Берн, Стокхолм, вила в Швейцарските Алпи, четири собствени банки и акционерно участие в други шест, търговска кантора в Копенхаген, контролни пакети акции на жп линии и параходни дружества). За какво му е да се залавя с такава черна и неблагодарна работа като седенето на престола! За това той има друг кандидат, който през всичките тези години е все пред очите му.

Тяхното предишно сътрудничество отдавна бе потънало в миналото. Те не се бяха виждали от години, но Парвус нито за секунда не забрави този единствен в своята неповторимост «социалист», обхванат от мания за власт и световно господство, съвсем откровен и напълно освободен от предразсъдъци, готов с най-чудовищни средства

да постигне целите си, и способен да оправдае всяко от тях, дори и най-безчестното, с потоци от демагогия, заклинания, лъжи и полулъжи, с каквито е толкова богата марксистката и псевдомарксистката риторика. По това време неговата огромна, наистина вулканична енергия напразно се пилееше във вътрешнопартийни борби и разграничавания, в дребни вестникарски интриги. Но тя се превръщаше и в безсилна ярост, поради това че той осъзнаваше своята пълна незначимост за Европа, и не беше наясно къде трябва да се нанесе главният удар. Според Парвус обаче, точно Ленин е незаменимият за действия в Русия и само в Русия. Той имаше предвид неговите изпъкнали качества на гъвкав, безпринципен и жесток реалист с потресаваща работоспособност, с маниякалната си хипнотична сила да привлича около себе си най-кръвожадните престъпници, безумната му жажда за власт и чисто азиатските му диктаторски похвати.

За световните мащаби Ленин беше твърде дребен, но след като му харесва да се смята за «вожд на световния пролетариат», какво пък, Парвус няма да възрази. Важното е да свърши работа# (Трябва да се отбележи, че самият Парвус никога не е заемал никакви партийни постове, на нито един конгрес дори не е имал право да гласува. Но повече от 20 години той, според находчивия израз на Солженицин, «разпръсквал идеи» за партията си мащеха, които били прекалено дълбоки, за да бъдат правилно разбрани от когото и да било, освен от Ленин, който успял не само вярно да ги разбере, но и блестящо да ги преработи за целите на масовата агитация — бел. авт.). А кой би могъл по-добре от Ленин да оцени блестящия замисъл!... Те бяха седнали в занемарената кухня на бедното цюрихско жилище на Ленин и почти докосваха гигантските си чела на двама велики и страшни гении, незнайно от какви сили изпратени на земята, за да погубят завинаги Русия, а без малко и цялата човешка цивилизация. Появили се на земята с разлика от три години (1867 и 1870 г.), те я напуснаха едновременно през 1924 година, зловещи и непонятни...

Въпреки че Ленин можеше най-добре да оцени замисъла на Парвус, той никак не се възхити от предложението да вземе лично участие в него. Какво е Русия? Русия е говно! Трябва да се започне не от Русия! Пък и никой не поставя задачата да се строи в Русия социализма на Маркс! Русия просто ще даде средствата за



организирането на нашето дело в световен мащаб. Глупости! Русия е бедна и потънала в дългове. Да не би някой да ви принуди да изплатите царските дългове? А колкото до беднотията... Обърнат ли се всички джобове, събраното никак няма да е малко. А немците? Какво немците? Смятате, че се нуждая от техните пари? Аз тези пари и без немците мога да ги осигуря. Даже и повече бих намерил, а и по-бързо. Но тъкмо с тези пари обвързах немците с плана, защото без тях няма да успеем. Е, добре, ще разрушим армията, а какво ще ни остане? Нужна е армия, но не руската. Иначе стихията ще ни помете. Разбирате ли? Ще си свършим работата под прикритието на немците и пак под защитата на щикове им ще се измъкнем. А после? После с парите, които ще вземем от Русия, ние просто ще купим цяла Европа. Ето ви и световната революция! Но шегата настрани, всичко това може да се постигне с двата обикновени лозунга: мир и земя...

На Ленин, както правилно бе разбрал Парвус, наистина не му достигаше широта на стратегията. Той бе притиснат от собствените си предразсъдъци, аксиоми и безумни идеи, но трябва да му се отдаде дължимото — беше отличен тактик и видя в замисъла дори повече перспективи, отколкото бе имал предвид самият Парвус.

Срещата на Силезийската гара беше радостна, но без особени емоции. Вежливо приповдигане на шапките, здрави ръкостискания, къси гърлени фрази на немски език. Само погледите блестяха: планът успя и вече се изпълнява. Засега, да не чуе дяволът, всичко върви гладко. На широката улица с липите в центъра на Берлин — Унтер ден Линден, отново се съживи изградената с имперска солидност в края на XIX век сграда на бившето руско посолство, необитавано от 1914 година. Това стана на 20 април 1918 година (на рождения ден на Хитлер, който бъдещият фюрер отпразнува в траншеите на Западния фронт).

В огромното пусто здание, зад тъмните щори в кабинета на бившия посланик, обзаведен в стил «модерн», закипя работа. В мраморните пепелници задимяха пури, кафето изстиваше в чашките от саксонски порцелан, в бохемския кристал се отразяваха червено-зелените искри на скъпи ликьори. При цялата си възкителност и твърдост в работата, Парвус не можеше да не се възхити от огромния и резултатен труд, извършен от Наркомата на финансите и Народната банка за шестте месеца след октомврийския преврат. Безкраен низ от

ведомости и цифри, описи и инвентарни списъци, сметки, фактури, ипотечни актове, кредитни сертификати. Всичко това е систематизирано и нанесено в общи таблици.

През 1897 година (когато започва сеченето на златни монети) Държавното ковчежничество е пунало в обращение 11 милиона и 900 хиляди броя 15-рублеви златни монети на обща сума 178 милиона и 500 хиляди рубли. На 10 април 1918 година са събрани и заприходени 9 милиона и 500 хиляди монети, равняващи се на 142 милиона и 500 хиляди рубли.

16 милиона и 829 хиляди броя са били изсечените монети с номинална стойност от по 7 рубли и 50 копейки и общата им сума е възлизала на 126 милиона 217 хиляди и 500 рубли. На 10 април са иззети от тях 14 милиона и 850 броя на стойност 111 милиона и 375 хиляди рубли.

От 5-рублевите златни монети са изсечени 5 милиона и 372 броя на обща стойност 26 милиона и 860 хиляди рубли. На 10 април 1918 година са иззети 2 милиона и 100 хиляди броя, равняващи се на 10 милиона и 500 хиляди рубли.

1898 година... 1899 година... Текат годините, а заедно с тях — и милионите златни монети. Златен поток, златна река, превръщаща се в море. Златни френски монети от по пет, десет, двадесет, петдесет и сто франка, златни швейцарски франкове, златни гвинеи и полусоверини с образите на кралица Виктория, Едуард VII и Джордж V. Фунтове, франкове, марки, североамерикански долари в банкноти. Ценни книжа, кредитни задължения, облигации. Данни за наличности и пренасочвания на златни авоари; за златни активи на чужди държави, намиращи се в руските банки; за руското злато, предназначено да обезпечи заемите от чужбина; за златните пръстени, изтръгвани от ръцете на разстреляните; за златните обеци, откъсвани от ушите на гимназистките; за златните гривни, откривани зад иконите на селските къщи. Сребърни монети, сребро на слитъци, изделия от благородни метали, произведения на изкуството от сребро и бронз (хиляди пудове). Музейните колекции, частните сбирки и намиращото се в държавните хранилища засега не се заприходяваха. Нямаше време. Но в най-близко бъдеще и това ще бъде сторено...

Общо 2,5 милиарда златни рубли по курса от 1913 година. От тях една част е потънала в лични сметки, друга е употребена за «общото

дело», трета е предназначена за немците по следните точки:

а/ за финансиране; б/ за оказване на военна помощ; в/ за издръжка на армията; г/ заради наложения заповед над немските депозити; д/ заради конфискуваните стоки; е/ за покриване на загубите на частни лица, на загубите на собственост в резултат от прекъснати договорни задължения, от антигерманските погроми и други причини.

Всичко това се намира в банки в Германия, Швейцария, Скандинавските страни. Има и транспортни разходи, изчислен е и процентът на загубите поради користолюбието на лицата, изпълняващи задачата да изнесат златните монети. Всичко... Сметките на личните влогове... Шифрите... Паролите... Закупените акции в немската промишленост и промишлеността на неутрални страни.

Мърдайки дебелите си устни, Парвус се взира с воднистите си очи в колонките от цифри. И погледът му става все по-мрачен. Малко е!

Времето не стигна. А това тук, разбира се, съвсем не е всичко. Ето данните за запасите от кожи, зърно, дървен материал, руда, цветни метали. След като се задоволят всички немски претенции... бихме искали да започнем да получаваме. Да, разбираме, че сега немците могат да си вземат всичко сами — от позицията на силата. Но вижте личното писмо на Ленин, с което ни моли да осведомим немските колеги, че «... насила от нас нищо не може да се вземе, всичко ще изгорим!» Ленин си е Ленин. Екстремист във всичко. Можеш дори да му се възхитиш, ако в края на посланието не се мъдреше цялата същност на написаното: «Ще смогнем да осигурим немците със суровини».

Не бива да се караме. За всичко ще се спогодим като цивилизовани хора. Но събраното наистина е малко. Трябваше да е пет пъти повече. А това е минимумът. И причината е, че експроприацията се извършва с емоции и безсистемно. А и твърде много отива в джобовете на извършителите. Трябва да се действа по-твърдо, да се осигурява контрол. Истински контрол. Създаването на ВЧК е превъзходна идея, но там има твърде много крадци. Разбирам, че не сте имали достатъчно време, но с колко още разполагате, никой не може да каже. Започнете да действате още по-сурово и по-твърдо.

Давайки напътствия, Парвус продължи да изучава документите, като с необикновена лекота се справяше с деветцифрени числа.

Неочаквано от устата на великия финансист се изтръгна междуметие, което беше някаква смесица от недоумение, сбъднало се мрачно предчувствие и възмущение. Липса!

Цифрите не съвпадат. Не може да бъде! Не може да бъде, ли? Позволете да погледна... Ама че работа! Седемдесет и пет... не, извинете... седемдесет и осем милиона злато! И веднага започна следствие. Полетяха шифрограми. До Дзержински в Москва (откъдето той замина за Швейцария), до Менжински в Берлин. Резултатите се оказаха сензационни. Кражбите се извършват в Петроград, като «стоката» се изпраща някъде незаконно през частни скандинавски банки. — Бързо — се — намериха — и — виновните: Урицки, Володарски и председателят на ЧК в Кронщат Андроников# (Княз Андроников, приятел на Распутин, бивш чиновник за особени поръчения при главния прокурор на Синода, човек с достъп до царското семейство, колоритно описан от белетриста Пикул в романа «Нечиста сила» и от кинорежисьора Климов в «Агония». Много интересен състав от изпълнители играел ролите на «световния пролетариат». Който се съмнява, че след октомври Андроников става ръководител на кървавата Кронщатска ЧК, нека прочете монографията «Ленин и ВЧК», Москва, 1975, с. 229 — бел.авт.)

Нищо друго не му оставаше на Парвус, освен да въздъхне тежко. Урицки и Володарски бяха негови любими ученици, повече от другите въодушевени от великата идея на извършващото се. Специално изпратени в обкръжението на Ленин (както и мнозина други), със задачата да пресекат всеки непрогнозиран негов сюрприз. Обещаха, че ще турят нещата, в ред. И наистина твърде бързо се оправиха. Месец по-късно Володарски бе ликвидиран.

Преговорите в Берлин преминаха гладко. Не напразно Ганецки бе учил финанси в Берлинския, Хайделбергския и Цюрихския университет. Той знаеше как, къде и при какви условия трябва да разпреди вноските от огромни суми в твърда валута. В своите, написани с преклонение към Ленин, спомени (естествено, след като само в една от швейцарските банки ГПУ откри през 1932 година на негово име 60 милиона франка) Ганецки с удоволствие разказа за тези дни. «Макар че перспективата да седнем край кръглата маса с немските банкерски тузове Менделсон, Глазенап и други не ме

радваше особено, делегацията ни проведе преговорите съвсем нелошо. В резултат от тях бяха подписани допълнителните споразумения към Брест-Литовския договор, които точно определяха размера на финансовите претенции на Германия, но същевременно осигуряваха пълната независимост на Съветска Русия в областта на вътрешната икономическа политика». Чувствителните немски банкери и швейцарските им колеги се опитали да подхвърлят нещо за методите, по които се осигуряват тези пари... но ние ги пресякохме — не се бъркайте в нашите работи, скъпи господа!“ Какво удоволствие е да се цитират спомените на „старите болшевици“.

Докато Ганецки обработваше банкерите, Красин се занимаваше с индустриалците. Знаменитият Сименс, загубил толкова много собственост в Русия и очакващ компенсации, бе поканил на среща с Красин, според собствените му думи „цял полк“ от германски промишлени магнати. Магнатите са сериозни хора, които ревниво пазят международната си репутация, и за разлика от не толкова деликатните банкери те се държаха предпазливо. Не беше ги домързяло да се запознаят с досието на наркома по търговията и неговото твърде очевидно криминално минало никак не ги вдъхнови. Но нямаха друг избор. Притисната между фронтовете по суша и английската морска блокада, Германия агонизираше, въпреки че на запад войските ѝ бяха завладели почти половината от Франция, а на изток маршируваха чак в Тифлис. Морската ѝ търговия бе замряла още през 1914 година, а флотът ѝ — гордостта на Германия и обект на особено обожание от страна на кайзера за цялата война направи само един боязлив опит да се измъкне от английската примка. Промислеността трябва да се възроди. А Красин предлага суровини, при това в количества, за които немците не можеха и да мечтаят.

Количеството предложени суровини те свериха с агентурните сводки за наличните запаси в стратегическия резерв на Русия в началото на 1917 година. О, Господи! Предлагаше им се да изметат докрай всичко, което с толкова усилия бе понасъбрала руската промишленост през годините на великата война. Може ли всичко това да се възприеме сериозно? Няма ли тука някакво мошеничество? Може ли да потвърди някой тези предложения. Моля! „По всички въпроси, свързани с покупките и продажбите на стоки в Германия, обръщайте се

към господин Менжински В. Р. в Генералното консулство“, човек с безупречна репутация, както казваше Ленин...

А през това време Йофе и Менжински непрекъснато бяха заети с посрещането на многобройните товари, пристигащи по суша и море на адресите на полпредството и генералното консулство. Отделни сандъци и контейнери направо се препращаха за Швейцария. Ако Парвус знаеше всичко, щеше да бъде много доволен. Но той знаеше далеч не всичко. Отскубналият се от опеката му Ленин нямаше никакво намерение да споделя докрай планове си със своя бивш наставник. Някои от сандъците с дипломатически пломби не съдържаха нито злато на монети или слитъци, ювелирни украшения и произведения на изкуството, нито платина или скъпоценни камъни, изнасяни от болшевиките в чужбина. В тях имаше нескъпопосано отпечатани на немски език брошури и листовки, призоваващи работниците и селяните в Германия да доведат страната до същия кървав хаос, какъвто вече цареше в Русия. А в някои от сандъците имаше и винтовки. Заразата идваше и тук, опитвайки се да разпространи епидемията по целия свят. „Стига да има възможност, ние ще постъпим с Германия така, както направихме с Русия“ говореше циникът Радек.

Но с какво се занимаваше Менжински и кое накара неговият шеф Дзержински да изостави работите си на Лубянка и неочаквано да се появи в Швейцария? Причината не бе само в това, че Урицки и Володарски, а както по-късно стана ясно, и Зиновиев, бяха крали. Главният повод беше, че Парвус вече бе започнал да пречи на Ленин. Не, той не претендираше за ролята на вожд на световния пролетариат, нито пък се осмеляваше да полемизира с Илич в печата (Парвус отдавна бе забравил за този маразъм, „партийната публицистика“). Ленин обаче никога не забрави, че е длъжник на Парвус и че същевременно той знае за неговите задължения, поети по времето, — когато преминаваше през воюващата Германия в пломбиран вагон. За него Парвус бе опасен свидетел. На всичко отгоре той беше начертал ПЛАНА и тъй като ПЛАНЪТ — с п о л у ч и, на самия Ленин му се искаше да бъде неговият автор. Но главното беше, че Парвус с тлъстото си туловище преграждаше всички „интимни“ контакти с разклонената система на западните банки, като играеше и някаква своя игра. И не се знаеше колко отива в джобовете му.

В подземията на Лубянка бяха затворени мнозина стари и опитни финансисти с международна практика. Подложени на мъчения (а някои и доброволно), те започнаха да издават много от своите глобални финансови тайни и връзки, което щеше да позволи да се заобиколи Германия и нещата да придобият значително по-голям размах, отколкото предвиждаше Парвус. Но това е за в бъдеще, а засега Парвус все още беше нужен. По тази причина въпросът за ликвидирането му, макар и да бе поставен вече, отпадна като ненавременен. За да сме съвсем обективни, трябва да признаем, че на съвещанието в Кремъл от 19 юли 1918 година, когато по света се разнесе вестта за разстрела на Николай II и семейството му, ако името на Парвус бе често споменавано, то не беше във връзка с неговото ликвидиране, а по-скоро със знаменитата му реплика „Малко е!“ и напълно справедливите му забележки за безсистемната и безконтролна експроприация (или национализация), така както и самият Ленин, размахвайки своя известен лозунг „Граби награбеното“, бе сметнал за неуместно в такива призови да се употребяват неруски думи. Изслушаха се... И взеха решение... А след това избухна ЧЕРВЕНИЯТ ТЕРОР.

Като нареди да бъде ликвидиран Урицки (имаше за какво) и инсценира покушение срещу себе си# (Дже нашата официална историография вече се приближи към разобличаването на мита за „изстрела на Каплан в сърцето на революцията“ — бел. авт.), Ленин пръв в историята на човечеството санкционира масовото изстребление на цели групи от населението, определяйки социалното положение на обречените с мъглявото прозвище „буржоа“. Изготвянето на списъците на потенциалните жертви бе започнало още веднага след преврата. Тогава по личната заповед на Ленин бе проведена регистрация по местоживееене на лицата, принадлежащи към „богатите класи“, но тя практически обхвана цялото население на страната. Крилатата Ленинова фраза, че дори и 90 процента от руския народ да загине, 10 процента все пак ще доживеят до световната революция, която будеше възторг у неговите съучастници, макар и да я смятаха за хипербола, започна да се осъществява с невиджан размах.

По това време контролираната от болшевиките територия беше покрита с такава гъста мрежа от околийски, губернский и общински ЧК, че дори и вестник „Правда“, отдавайки дължимото на извършваната от

тях дейност, с възхищение отбеляза фактическата смяна на „властта на съветите“ с „властта на ЧК“. Именно към тази оплела страната зловеща паяжина, от Москва полетяха инструкциите, разясняващи смисъла на обявения терор: „Ние не водим война против отделни лица. НИЕ ИЗТРЕБВАМЕ БУРЖОАЗИЯТА КАТО КЛАСА. Не търсете материали за следствие и доказателства за това, че обвиняемият е действал с дела или думи против съветската власт. Първият въпрос, който трябва да му зададете, е какъв произход има, какво е възпитанието, образованието или професията му. Отговорите ще определят неговата участ. В това е смисълът и същността на «червения терор».“

Но смисълът беше много по-дълбок от съдържащото се в шаблонния текст на официалната инструкция. „За разстрела не са ни нужни нито доказателства, нито разпити, нито подозрения. Решим ли, че е необходимо, разстрелваме и това е всичко“ — така Дзержински поучаваше подчинените си, внушавайки им че на — мероприятиято трябва да се гледа по-широко, а не само като на обикновено ликвидиране на „богатите класи“. Защото ставаше дума изобщо за народа. Успоредно с обявяването на „червения терор“ бе издадена и знаменитата Заповед за заложниците. Тя гласеше, че „... от буржоазията и офицерството трябва да бъде взет значителен брой заложници. И при най-незначителния опит за съпротива или за някакво раздвижване в белогвардейските среди, веднага трябва да се пристъпи към безпощаден масов разстрел“. Терорът бързо заприлича на необузвано клане. В страната за дълги години се наложи онази страшна и многолика безнаказаност, чиито плодове берем и днес.

Но ако се вгледаме още по-надълбоко, ще видим че „червеният терор“ е просто поредното финансово мероприятие на болшевиките, предизвикано от съмнението им, че у населението са останали някакви пари, незаприходени от Народната банка и Народния комисариат по финансите. И нощем в домовете, където живееха хора, имали нещастieto до революцията да се числят към дворяните, търговците, почтените граждани, адвокатите и офицерите, които сега бяха наричани „буржоа“, нахълтваха въоръжени от главата до краката болшевики. Те извършваха щателни обиски, изземваха парите и ценните предмети, извеждаха обитателите по долни дрехи, без да ги подбират по пол или възраст, без дори да се съобразяват със



здравословното им състояние (имало е случаи и с умиращи от тиф), натоварваха ги в коли и под конвой ги откарваха извън града. Там младите и здрави мъже разстрелваха на място, жените — изнасилваха, след което най-често ги убиваха, а останалите ги чакаше или затвор, или концлагер. Имуществото на такива „буржоа“ се конфискуваше, уж „за раздаване на работниците“. Но да не говорим какво са получавали работниците тогава, когато вече бяха започнали масовите разстрели на стачкуващи, и какво им се заплащаше по-късно.

Златото и скъпоценностите бяха предавани (все пак около 15 процента от тях изпълнителите задържаха за себе си), а книгите, ръкописите, талантливите проекти, безценните архиви — всичко това просто се изхвърляше. Останалата покъщнина частично се присвояваше и частично се препродаваше на спекуланти, които после бяха залавяни и разстрелвани, често пъти заедно с купувачите. В един или друг вариант така се действаше в цялата страна, когато ставаше дума за по-обикновените и по-масови случаи. На по-високо равнище — обаче нещата — биваха организирани върху „солидна“ основа. На човека, за когото се предполага, че има много пари, понякога и на влог в чужда банка, съвсем открито му се казва, че поради своя произход, възпитание или професия той подлежи на ликвидиране и няма къде да бяга. Но хуманната власт ще преглътне този факт, ще му запази живота и ще го пусне да замине в чужбина срещу нищожната сума от 400 хиляди златни рубли или еквивалента им в каквато и да била валута.

Онези, които веднага се съгласяваха и посочваха къде са скрили парите и ценностите си, биваха разстрелвани за укривателство. Упоритите подлагаха на средновековни мъчения, изтезаваха пред очите на близките и накрая, независимо от резултата, разстрелваха с цялото семейство. Онези пък, които постепенно разкриваха къде са тайниците им, биваха държани в затворите чак до 1934 година, полека изтръгвайки милиони от тях. Но нека да бъдем обективни. Някои получаваха свободата си, понеже сумите бяха фантастични, а корупцията вече дотолкова се ширеше сред „рицарите на революцията“, че те все по-често не можеха да устояват на изкушението.

В това отношение особено се отличиха Петроградската ЧК и нейният революционен Кронщатски филиал, възглавяван от познатия ни княз Андроников. След ликвидирането на Урицки в „люлката на

революцията“ се разпореждаше Глеб Бокий. Любимец на Дзержински, той, след майсторски организираното от него покушение срещу бившия си шеф Урицки, започна бързо да се изкачва по служебната стълба. Умението му да изтръгва пари от зложниците беше предизвикало в Москва и завист, и възхищение. Негова е блестящата идея зверовете в столичния зоопарк да бъдат хранени с месото на разстреляните. Екзотичните животни струваха скъпо и разчитаха на някого да ги продадат.

Но главното, разбира се, не беше в това. А във факта, че в Петроград бяха започнали да освобождават зложници срещу пари. В Москва узнаха за това от едно секретно донесение на знаменитата Яковлева, която бе измежду заместниците на Бокий. Изясни се, че в бившата столица на империята се извършват тайни операции. Зложниците се арестуват скришом, затварят ги в някои от конспиративните квартири, постигат съгласието им да се откупят срещу астрономически суми и после тайно ги прехвърлят през финландската граница. А получените пари никъде не постъпват и не се заприходяват.

По този начин са успели да се спасят мнозина, за които имало забрана да напускат страната. Понастоящем, донасяше Яковлева, се водят секретни преговори със задържаните в Петропавловската крепост бивши велики князе Николай Михайлович, Георгий Михайлович, Дмитрий Константинович и Павел Александрович, на които е обещана свобода и заминаване за чужбина срещу огромен откуп. Вече е платена значителна сума за прехвърлянето зад граница на семейството на бившия велик княз Александър Михайлович с жена му Ксения Александрова (сестра на бившия цар) и шестте им деца. Братята били казали, че като многодетен той трябва пръв да се спаси.

От донесението следваше, че в Петроград се осъществява контрареволуционен сговор за лично облагодетелствуване. И се разрази страшен скандал. За всеки случай всичките велики князе бяха разстреляни. А следствието, бързо проведено по прякото указание на Ленин, установи че в „тайните операции“ е замесена върхушката на ЧК, начело с Дзержински. Дзержински, Бокий и някои други бяха временно отстранени от длъжностите им. Ленин крещял на Дзержински, заплашвайки го, че ще разтури ЧК. Дзержински криво се усмихвал. Той разбирал от шегите. Накрая излезли виновни хора от по-

низшия ръководен състав. В Петроград с шум и глъч беше арестуван началникът на един от районните отдели на ЧК, някой си Козирев. Арестуваха го в една от конспиративните квартири в момент, в който предаваше на някакви чужденци бижута срещу фунтове стерлинги. Делото му пред революционния съд бе публично. Постъпленията на Козирев, изредени в края на обвинителния акт, бяха многобройни. Оказа се, че „другарят Козирев е стигнал до такова падение, че си е позволил да краде златни чинии, лъжици и вилици от столовата на ЧК“. В обвинителния акт обаче не било уточнено как „златните чинии, лъжици и вилици“ са попаднали в столовата на ЧК, и никой не посмял да зададе този въпрос.

Великият княз Николай Михайлович е историк със световна известност. За него се е застъпил Максим Горки. Ленин е отговорил по нечуван начин: „Революцията не се нуждае от историци!“

Великият княз Георгий Михайлович е археолог също със световна известност, автор е на много фундаментални научни трудове.

А потокът от ценности продължаваше да се стича в столицата на Германия. Изтръгваните с кръв богатства на страната пътуваха на Запад, към разпространената паяжина на международните банки. А в Русия оставаше кръв, само кръв. И главното й национално богатство — нейният инициативен, предприемчив, талантлив и трудолюбив народ гинеше с десетки хиляди. Нека някой се опита да възрази, че завзелата властта престъпна банда е имала някакви други намерения, освен само да ограби и унищожи тази страна. Педантичните немци са водели точен отчет на изнасянето на „совдепията“ до ноември 1918 година: 2 милиона пуда захар, 9 132 вагона жито, 841 вагона дървен материал, 2 милиона пуда влакно, 1218 вагона месо, 294 вагона кожи и т.н.

За благодарност немците позволиха на интернационалната армия безпрепятствено да се придвижи към Дон. Подсигурена по фланговете си от немците, тя се втурна в областта Войска Донска, изпълнявайки точната инструкция, подписана от Ленин и Свердлов: „Проблемът с казачеството да се реши... по пътя на поголовното им изстребление... Да се проведе масов терор срещу богатите (пак! — И. Б.) казаци и да се избият до крак... Да се разстрелва всеки, у когото се намери оръжие (оръжие е имало във всеки казашки дом — И. Б.)... Всички пари и ценности да се конфискуват, заприходяват и предават...“ По това време

„бедният“ Хитлер все още е лежал в лазарета, възстановявайки се от газовата атака на англичаните...

През ноември 1918 година Германия рухна и капитулира. Малко преди това съветският посланик Йофе бе задържан за разпространяване на позиви и изгонен. Наистина той скоро се завърна пак, но вече започна да раздава не позиви, а винтовки в двора на съветското посолство. Твърдо продиктуваните от западните съюзници условия на капитулацията изискваха бързото извеждане на немските войски от всички чужди територии. В дълбоката нощ на 3 ноември 1918 година германският консул в Петроград направи прощална визита на Зиновиев. През тази година двамата заедно добре бяха поработили. Но само намесата на Ленин, който се опасяваше от „международен“ скандал, помогна на председателя на Коминтерна Зиновиев да се измъкне от петроградските афери с Андроников, Урицки и Володарски, в които и той бе затънал до шия.

Сбогуването им обаче беше доста напрегнато. Приключваше една глобална, отлично координирана операция, донесла и на двете страни фантастични печалби. Още съществуваше линията, свързваща ги през Прибалтика. Охраняваха я „железните гренадири“ на фон дер Холц, но вече не оставаха никакви илюзии при новите условия и те нямаше да могат да я удържат. Бъдещето на Германия и нейната съдба се очертаваха в твърде мрачни краски. Още по-неопределена изглеждаше съдбата на болшевиките. Какво биха могли да правят те без немска помощ? А германците бяха извършили гигантска работа. Те успяваха да смажат още в зародиш всеки опит на отделни сили от обърканото руско общество да се противопоставят на болшевиките, те успешно предотвратиха и създаването на мощния съюз между Донското и Кубанското казачество с Доброволческата армия. Обаче немците смятаха да търпят тази банда в Кремъл само до края на войната, която се надяваха да приключат ако не с победа, то поне с напълно приемлив мир. От друга страна, в Кремъл вече имаха уверенията на Либкнехт и Люксембург, че едва ли не утре и Германия ще бъде хвърлена в същата пропаст, където вече се бе озовала Русия. Поради това планът за бягство в Германия си оставаше почти непроменен.

Подготвен още през 1917 година, този план предвиждаше кремълската шайка да изчезне по мистично бърз начин и вече на два

пъти едва не беше приведен в действие. Първият път бе след убийството на германския посланик Мирбах, когато се очакваше, че немците ще завземат Москва, тъй като търпението им наистина не можеше да бъде безкрайно. А вторият — когато дойде вестта за английския десант в Архангелск, а нямаше сили, с които да му се противопоставят. Но англичаните, не подозиращи каква паника са предизвикали в Кремъл, изобщо нямаша намерение да настъпват. Те просто имаха задачата да установят контрол върху планините от оръжие, струпани през военните години в пристанището на Архангелск, опасявайки се, че болшевиките ще го предадат на немците. Сега за трети път бе обявен „предупредителен период“, тъй като след напускането на германските войски обстановката ставаше непрогнозируема.

Като дипломат, който окончателно напуска страната, германският консул изрази пред Зиновиев съжалението си, че е дошъл краят на толкова плодотворното сътрудничество между правителствата на Германия и РСФСР през последната година. Без да се съобразява с дипломатическия етикет, който явно не му беше познат, наглият Зиновиев отвърна на езика на херсонските бакали, дали някога на шефа на Коминтерна началното му революционно образование: „Няма за какво да се съжалява! Вие толкова се налагахте покрай Бресткия мир, че можете да бъдете и доволни!“

Старата школа на кайзеровата дипломация ценеше като най-високо качество у своите представители желязното им търпение. Консултът се сдържа, но все пак разчупи рамките на протокола, като рече: „Още не е ясно кой има по-голяма полза от Бресткия мир — вие или ние“. И с това се разделиха.

Заминаването на немците въодушеви националните сили на антиболшевишката съпротива. Слаби и разединени, практически невъоръжени, удържани от немските щикове и неразбирането на съюзниците, те все пак предприеха отчаян опит да отхвърлят от Русия това страшно и неизвестно откъде дошло иго. Смело маневрирайки с малобройните си войски, шепата старши офицери от бившата императорска армия започна стремително настъпление за овладяването на централните и източните райони.

За съжаление бацилтът на болшевизма вече беше разложил тила на бялата армия и в още по-голяма степен самата армия. Този бацил,

толкова точно характеризиран с думите на Ленин „плюя на Русия, тъй като съм болшевик“, съчетан с утопията за всеобщо равенство, успя да се разпространи и сред онези слоеве на руското общество, които ленинските декрети вече бяха обявили за „враждебни класи“ и безпощадно ги избиваха. Генерал Деникин с горчивина си спомня: „Спекулата достигна огромни мащаби и въвлече в порочния си кръг хора от най-различни среди, партии и професии... Без съмнение причините за бездействието се кореняха не в хората, а в общите явления на живота и стопанството на страната — скъпотията и неразделно съпътстващата я спекула. Предизвикаха ги общото разстройство на паричната система и стокообмена, силният спад на труда и много други материални и морални фактори, породени от войната и революцията... Обогащаването за сметка на държавата, кражбите и подкупите станаха обикновено явление, цели отрасли страдаха от тази язва, разраснала се и поради много ниските заплати, които винаги се изплащаха със закъснение. Така например железопътният транспорт се бе превърнал в доходно занятие за персонала му. Невъзможно беше по нормален начин да пътуваш или да изпратиш някакъв товар. В злоупотребата с влаковете «литери»#

(Удостоверение за пътуване с намаление по жп линиите бел. прев.) участваха твърде широки слоеве от населението. Навремето за това бяха обвинени редакцията на демократическия вестник «Родна земя» на Шрейдер и една голяма благотворителна организация, която продавала на търговци предоставяните ѝ за нейните нужди «литери» по договор, който ѝ осигурява 25 процента чиста печалба. Донското правителство в надеждата си да се снабди с жито от Кубан (Само за половин година болшевишка окупация край Дон не остана жито. На Дон, който изхранваше половината свят! — И. Б.) възложи закупуването му на едрият търговец Молдавски. И житото наистина започна да пристига, макар превозването му да излезе твърде скъпо на донската хазна. Защото се оказа, че Кубан и всичките му железопътни линии са затворени за хората на Молдавски. За да се придвижват и изпълнят задачата си, те бяха принудени да плащат дан на гаровите администрации. На всеки, според чина и длъжността му — от писаря и редовия железничар до... не знам къде свършва това съвсем неприкрито изнудване. Но в кубанската Рада (Парламента — бел. прев.) дори бе поставен въпросът, че Молдавски бил развратил цялата

администрация. На мен ми се струва, че обвиненията на Радата не бяха съвсем основателни: онези, които даваха подкуп, и онези, които го взимаха само се допълваха един друг на общия фон на безвремието. Животът на народа бе пронизан от установилото се беззаконие, породило появата на много авантюристи и самозванци — едри и дребни... Градовете тънеха в разврат, във вакханалия и пианство, в които безразсъдно се хвърляше и офицерството, завръщащо се от фронта. «Животът не струва и пукната пара. Ако ще и ден само да ми остава, мой е!...» Това беше пир по време на чума...“

Но дори и при тези условия най-талантливият руски пълководец от началото на века стремително приближаваше с войските си Москва. Армията на генерал Деникин никога не е надхвърляла 150 хиляди души, но в течение на няколко месеца тя успя да очисти от болшевиките огромна територия. И освободи Харков, Полтава, Киев (които при заминаването си немците любезно бяха предали на Ленин), овладя Воронеж и Орел. А след като прегрупира силите си, Деникин изпрати срещу Москва конния корпус на казашкия генерал Мамонтов, наброяващ 7000 саби. На Мамонтов беше поставена ясна задача: „Като попълвате силите си с доброволци от антиболшевишки настроените слоеве сред населението, вие трябва да разгърнете настъпление към Москва, да опустошавате тила на противника и да установите контрол над главните съобщителни пътища за столицата, за да се осигури общият удар на армията в посоченото направление“.

Конницата на Мамонтов лесно проби фронта на червените интернационалисти и се устреми към древната столица на Русия. Но изведнъж нейният настъпателен порив изчезна. Защото се оказа, че подземията на местните ЧК и революционни комитети във всяко градче, във всеки населен пункт — приличат на приказните пещери на Али Баба.

Там имаше злато, скъпоценни камъни, бижута, монети, слитъци, произведения на изкуството... Златна треска обхвана казаците. И всички военни задачи бяха забравени. Вместо да продължи към Москва, Мамонтов изпразни подземията на ЧК и РВК, почти без да срещне организирана съпротива. Казаците натовариха плячката на обоз, дълъг цели 60 версти# (Равно на 64 км — бел. прев.) и поеха назад. Но не за да се присъединят към армията на Деникин, а да се върнат у дома — край Дон от XVI и XVII век, когато казашката рат

извършваше смели набези и се завръщаше в родните села с богата плячка.

Оголил фланга на армията, корпусът на Мамонтов навлезе в родната област и казаците се разпръснаха по своите села. От 7 хиляди души при генерала останаха само две хиляди. Начело на тях той влезе в Новочеркасск, посрещнат с неопишуема радост. Тържествено забиха камбаните на катедралната църква. За купола и кръста на този храм, както и на другите църкви в града, генерал Мамонтов подари 90 пуда злато от своя личен дял от плячката! (През носа ще им излезе на казаците това злато. Чак до 1941 година една извънредна следствена комисия на ГПУ и НКВД ще го изтръгва от бившите мамонтовци, заедно с червата им. Няма да избегнат тази участ и мнозина от тях, успели да се прехвърлят зад граница. Но Мамонтов излезе късметлия — той наскоро почина, без да осъзнае, че слагайки ръка на Златото на партията, всъщност е погубил Бялото дело.)

Пълнейки партийната хазна, червеният терор свирепстваше в Казан вече почти осем месеца. Но се наложи болшевиките толкова устремно да побегнат от града, че не успяха да вземат със себе си нищо от награвеното. Едва им стигна времето да разстрелят арестуваните заложници. Оказа се, че златото е складирано в подземията на местната банка, тъй като мазетата в сградата на ЧК бяха пълни с трупове. Почти четири часа след бягството на болшевиките и преди да дойдат белите една дръзка тълпа разбиваше банката. Тя изкърти вратите и нахлу вътре с вой и крясъци, озверяла и убиваща всеки, който ѝ се изпречеше на тясната вита стълба, водеща към хранилището. И там алчно се нахвърли върху купчините от злато и скъпоценни камъни. Нападателяте пълнеха с тях кофи и котлета, пъхаха ги в ботушите си или в рубашките си, съблечени и свързани като торби.

По такъв начин обаче не може кой знае колко да се изнесе и в това е разликата между стихийния и по ленински систематизирания грабеж. Белите войски разгониха с изстрели тълпата и завзеха банката, чиито златни запаси положиха основата на печално знаменитото колчаковско злато, дирите на което не са намерени и до днес. Макар и да не бяха много градовете, които успя да превземе армията на Колчак, все пак адмиралът събра 8878 пуда или 142 тона злато. С част от него бе закупено оръжие, а останалото Колчак прехвърли в чужбина, където



следите му се губят. В Москва цареше паника, но не по-малка от паниката в Петроград, към който откъм юг настъпваше малката армия на генерал Юденич, наполовина съставена от гимназисти. Там трескаво разстрелваха онези, които по една или друга причина още не бяха избити. Разстрелваха и цели семейства. „Нека задълго да ни помнят, ако победят“, Зиновиев примираше от страх, а Ленин му пращаше ободряващи телеграми — да въоръжи работниците и да ги хвърли срещу Юденич. Но за да не мислят за отстъпление, да постави зад тях картечниците на „интернационалистите“. И да вземе за заложници семейства на мобилизираните офицери, като ги предупреди, че всички ще бъдат разстреляни, ако Юденич не бъде спрял. Да се разстрелват всички. На първо място — бившите висши военни и чиновници, независимо от възрастта им. Пари нямат, но представляват потенциална опасност!

И във вихъра на масовите убийства загинаха бележитите руски флотоводци и учени адмирал Скридлов, Йесен, Щакелберг, Бахирев, Развозов. Но перспективата за катастрофа не можеше да бъде компенсирана само с масови убийства. Предприемаха се и други мерки. Отначало, както винаги, всичко се вършеше по дилетантски. Вземаха за заложник бившия богаташ и докато той тръпне в очакване на разстрела си, му предлагаха да продаде недвижимия си имот на лице, което обикновено е чужд поданик. После оформяха съответните документи, подписани от договарящите се и подпечатани с личните им печати. Но това, че тази собственост (заводи, магазини, железопътни линии, параходи, издателства и пр.) вече е национализирана, никой не споменаваха. А заложникът-смъртник, естествено, не задаваше никакви излишни въпроси, след като са му обещали, че ще го оставят жив, ако продаде национализираното си имущество. После го разстрелваха, документите му се изнемваха и той сякаш е безследно изчезнал. А всички права над неговото имущество се поемаха от друго лице.

По такъв начин болшевиките планираха, да се изразим на съвременен език, да излязат на пазара с приватизирано чуждо имущество. Ако, да речем, белите успеят да победят, в техен интерес ще бъде да се заловят на първо място — с бързото възстановяване на стопанския живот. Естествено, ще гледат с добри очи и на всеки завод, който е в частни ръце. Но собственик на завода се оказва, че е никому

неизвестният преди господин Н. А всички помнят, че предприятието принадлежеше на търговеца Парамонов. Тогава господин Н. показва продавателния документ, съгласно който още през 1916 година той е купил завода от търговеца Парамонов. Но защо никой не е знаел за това? Търговска тайна. Просто бившият собственик се е озовал по онова време в много затруднено финансово положение, но не искал да се разчуе. А къде е той сега? Не се знае. Господин Н. заявява, че след сключването на сделката е отпътувал от Русия и не е виждал г. Парамонов от 16-а година. Нали знаете какво време беше — разпръсна ни по целия свят... „Има обаче данни, че Парамонов е бил заловен и убит от болшевиките, заедно с цялото му семейство“. „Боже мой, какви изверги! А какъв прекрасен човек беше!“

Разбира се, не е изключено някой да се усъмни или да се намери изобличител. Възможно е прозорливи журналисти да подхвърлят и тази версия — че са провеждани подобни операции, а и да издирят свидетели, дори да излязат с предположението, че цялата икономика на страната се намира в ръцете на болшевишки агенти. Но в повечето случаи няма да открият доказателства. Пък и какъв е смисълът да се разрушава собствената икономика! Всички се трудят и какво по-хубаво може да се желае! А колкото до политическите убеждения на собствениците — те са нещо второстепенно.

Малко по-късно, когато в ЧК се създаде отделът на графолозите и фалшификаторите на пари, зложниците бяха оставени на мира. Вече не им досаждаха с предложения, а направо ги разстрелваха, като нужните документи оформяха на високо равнище от специалисти. В отдела бяха изготвени огромно количество фалшиви банкови книжа, полици, кредитни писма и продавателници, датирани още от 1912 година. Всички те носеха подписите на известни на времето лица, някои починали от естествена смърт, а други — ликвидирани от болшевиките. Най-често такива хора биваха унищожавани не само със семействата им, но и с техните най-близки сътрудници. Ако ги заловяха, разбира се.

Тези мерки се предвиждаха при падане на режима, когато се наложи да бягат от страната. И тъй като никога през цялото си 74-годишно управление болшевиките не са били уверени в утрешния си ден, чудейки се защо още не са ги свалили, те постоянно ги модернизираха и допълваха. Чак до наши дни. Но, за съжаление,

режимът не падна. „Вероятно в Русия няма нито един дом, където да не сме убили пряко или косвено майката, бащата, брата, дъщерята, сина или изобщо близък Роднина“ — беше възкликнал Бухарин, „а Феликс спокойно, почти без охрана си се разхожда пеша (дори и нощем...) из Москва; а когато му забраняваме подобни променади, той само се смее презрително и казва: «Какво? Няма да посмеят, кучите синове!» И е прав — няма да посмеят... Чудна страна!“ Но и чудни неща ставаха в нея! В Москва например, пристигаха от чужбина шифровани телеграми със следното съдържание: „Успяхме да дешифрираме сметката в банка Кройз и Функ (Берн) под номер В латинска, С латинска, триста четиридесет и осем петнадесет деветдесет шест нула нула седемнадесет,Зет латинска,Т. Влогът е на сума 1 милион и 800 хиляди швейцарски франка и се води на името на Парфьонов Никодим Пантелеевич — акционер в дружество «Кавказ и Меркурий». До кода на сметката не можахме да се доберем. Керд“.

Не случайно Дзержински беше ходил в Швейцария, не напразно се старал и Парвус. Банките не само приемаха зацапаното с кръв злато, но и разкриваха пред ЧК клиентите си, тъй като такъв текст можеше да изпрати само банков чиновник. Към него имаше и пояснение: „Парфьонов Никодим Пантелеевич е пътностроителен инженер и индустриалец, акционер във Волго-Каспийската компания за речно корабоплаване. В момента се намира в Киев при белогвардейците“. Е, ще почакаме. Няма къде, скъпи, да се скриеш. Сам ще ни кажеш и кода, и всичко друго, необходимо за изтеглянето на парите ти. А ако се наложи, и в чужбина ще се докопаме до тебе.

Нищо чудно нямаше в това, че всички, които близко общуваха с главатарите на новата власт, се движеха с джобове, пълни с валута и златни монети. В онези времена все още не бе съвсем ясно на кого е позволено и на кого — не. С чужда валута например бе заловен знаменитият машинист на „легендарния“ локомотив N293 от финландската жп линия, Ялава, който бе докарал Ленин в Петроград в навечерието на преврата. А в многото дублиращи се декрети и укази за това деяние се предвиждаше разстрел без съд и следствие. Ако ти провърви, може да се отървеш само с конфискация на притежаваното. Наложил се машинистът да бъде спасяван лично от Ленин. В записка до известния чекист-палач Уншлихт вождът на световния пролетариат пише: „Познавам лично др, Ялава още от 1917 година и потвърждавам

неговата безукорна честност, като моля да се разпоредите да му върнат иззетите пари. Моля да ми се изпрати копие от Вашата заповед, с посоченото в нея име на отговорното за изпълнението на тази задача лице.

Второ: моля да се изискат всички документи по обиска на др. Ялава и да ми се изпратят. Моля да ми се върне и тази записка. С ком. поздрав Ленин“.

„До другаря Ленин веднага изпраща телеграма Уншлихт. — Според установената практика чуждестранната валута подлежи на конфискация и вероятно точно така са постъпили в Петроградската ЧК. Времето и мястото на ареста на Ялава не са посочени, което пък забавя изпълнението на Вашето разпореждане. С комунистически поздрав Уншлихт.“

Върху телеграмата Ленин пише резолюцията: „Др. Н. Горбунов!... кажете ми резултатите: 1/ Върнати ли са парите? 2/ Какво наказание е излежал Ялава и в какъв срок? 11.VI. Ленин“. Шефът на канцеларията бе информиран, че на Ялава е върнато „всичко, освен златото, среброто и чуждата валута“.

Всъщност „златният куриер“ Ялава, който пренасяше злато за скандинавските банки, бе арестуван защото имаше информация, че „заделя за собствения си джоб“. И, разбира се, успяха да го заловят и разобличат.

Но далеч не всички, които имаха стари заслуги, успяваха да се измъкнат така леко — само с конфискация. „Изгоря“ председателят на кронщатската ЧК, легендарният княз Андроников. Князът крадеше на едро, но и голяма работа вършеше. Покрай изпращането на товари за Германия, Скандинавия и САЩ през Кронщат, той обработваше и затворниците в известните кронщатски затвори, а там изпращаха най-упоритите, които не желаеха да предадат своята собственост, не подписваха продавателниците и отказваха да съобщят шифрите на сметките си. С всеки от тях бившият княз работеше индивидуално и им измъкваше всичко, но част укриваше от началството, правейки си лична шифрована картотека. Покрай аферите с Урицки и Бокий той остана невредим, като успя ловко да прехвърли парите на секретните си сметки в две банки в Швейцария и Швеция, без да му мине през ума, че Кремъл получава секретна информация оттам.

„Суперважни“ и „конспиративни“ задачи князът-чекист бе изпълнявал и преди, и след преврата. Назначен с препоръката на Ленин и Дзержински в кронщатската ЧК, Андроников отлично знаеше накъде и с каква стока поемат от пристаните през мъглите на Балтика тайнствените параходи под странни флагове, а някои и без флагове. Точно заради това, след катастрофата на Германия, дойде и неговият час. Но не бе така лесно да бъде арестуван човек като княз Андроников. Той се ползваше с голям авторитет в ЧК. И трябваше да се действа „крайно деликатно“. За подобни случаи Ленин разполагаше с малък екип изпълнители, които се числяха към администрацията на Съвета на народните комисари и нямаха нищо общо с ЧК. Те се занимаваха само с вътрешнопартийни разследвания, когато ставаше въпрос за болшевики с голям дореволюционен стаж. Нещо като комисия по партийния контрол, но с по-широки пълномощия. Така че делото на княза тръгна не по чекистка, а по партийна линия и с тази цел Ленин изпрати до Зиновиев в Петроград секретно писмо със следното съдържание: „Др. Зиновиев. Моля да се назначат само партийни, опитни и абсолютно надеждни другари, които да разследват поведението на бившия княз Андроников (приятел на Распутин, Дубровин и т.н.), служещ в ЧК в Кронщат. Преде, на Съвета на народните комисари. В. Улянов (Ленин)“.

Наистина на бившия княз му припомниха всичко — и близостта му с Распутин и Дубровин, и службата му в Синода, и връзките с царския двор. Но го разстреляха за шпионаж в полза на Германия. Интересно!

На 1 март 1919 година в Москва се откри международният конгрес на „левите социалдемократически партии“, който от 4 март получи названието Първи конгрес на Коминтерна. Обзети от завист и възхищение, в Москва се бяха стекли авантюристи от цял свят. Надяваха се да отмъкнат със себе си някаква част от небивалото в човешката история разграбване и да получат методиката на извършването унищожение, за да я приложат в своите страни. Ленин никога не бе крил плановете си за световно господство, но сега беше в стихията си: „Ние никога не сме крили, че нашата революция е само началото, че тя ще има победоносен финал едва тогава, когато запалим със същия революционен огън целия свят... С установяването на съветската власт ние моделирахме международната, световната форма

на диктатурата на пролетариата... Нашето дело е дело на световната пролетарска революция, дело за създаването на световната Съветска република... Борбата на международния пролетариат против буржоазията носи и трябва да носи характера на яростна, отчаяно жестока класова борба... Само пълният идиот не би могъл да схване, че сега (през 1919 г.) в Русия бушува (и в целия свят започва да зрее) гражданска война на пролетариата против буржоазията, тъй като в гражданската война потиснатата класа се стреми да унищожи докрай потискащата класа, да унищожи икономическите условия за съществуването на тази класа!“

Е как да не дойдат в Москва тези делегати, за да чуят такива призови за световен грабеж!

На 5 март 1919 година в Големия кремълски дворец бе даден прием в чест на делегатите на конгреса. Ярка електрическа светлина заливаше старинните скулптурни украси по стените, дело на архитект Тон. Масите бяха отрупани с ястия. Гравирани блюда с хайвер, варени есетри, огромна моруна, заемаща една трета от масата, прасенца-сукалчета, ананаси и грозде, стари вина, все още носещи на етикетите си знаците на частни колекции (включително и на царската). Лично Ленин бе одобрил менюто, давайки указание на Горбунов да осигури за приема от запасите на Съвета на народните комисари „хайвер — 110 пуда, прасета-сукалчета — 800 броя, червена риба — 200 пуда“.

Еlegantните костюми на делегатите и разголените рамена на жените, облечени по последна европейска мода, макар и да контрастираха със строгите френчове на „народните“ комисари, придаваха допълнителна екзотика. И внушаваха на присъстващите, че световната революция не е толкова лошо нещо и си струва да се поеме известен риск заради нея, щом това вече е постигнато в Русия. Докато в обезкръвената и разграбена страна свирепстваше глада, имаше случаи и на човекоядство, извършваха се масови убийства без съд и следствие, а в Бутирския затвор докарваха деца на „богатите класи“ за поголовното им избиване, докато се ширеха епидемии от петнист и коремен тиф, а обречените приживе изгниваха, докато из снежните улици стърчаха като черни грамади мъртви къщи без отопление и ток, тук вече беше създадено знаменитото „огледално царство“. Онази мъничка държава сред унищожената Русия, където комунизмът вече бе построен, засекретена и охранявана по-строго от всички държавни и

военни тайни взети заедно. А за да не останат никакви съмнения, че борбата за щастието на работническата класа и на всички други угнетени класи дава своите плодове, гостите бяха заведени в Държавното хранилище. Тази институция, създадена през 1917 година от Ленин, сега беше оня централен склад, където се докарваха и откъдето се извозваха в пломбирани сандъци награбените ценности — един непресъхващ поток от злато и брилянти. И фантазията на Шехерезада не би могла да си представи нещо по-впечатляващо от това хранилище, където бяха струпани всички ценности на Русия, събирани няколко века. На този фон Иван Грозни би бил жалък със своите, както му се струвало, несметни съкровища, с които се похвалил пред английския посланик, изпратен в Москва от кралица Елизабет. Ако можеше да види онова, което притежава Ленин!

А на делегатите им прилошаваше от гледката. Един от коминтерновците изпадна в истерия и по този начин издаде дребнобуржоазната си същност. Арестуваха го. И едва през 1922 година го освободиха. Подир продължително и подробно разследване.

Делегатите си заминаха радостни и възбудени. Оказа се че московските им домакини не са никак стиснати. Всеки от членовете на конгреса бе получил достатъчно средства, за да създаде и в своята страна „болшевишки организации“ и да подготви световна революция. Както се казваше по онова време — „Напук на всички буржоа пожар световен ще разпалим!...“

Разбира се, не всичко вървеше гладко. Финландските граничари заловиха знаменития Ото Куусинен, опитал се да пренесе контрабандно във Финландия дадените му в Москва брилянти, за някои от които се оказа, че са вписани в международните каталози и притежателите им са известни. Разрази се скандал, който, макар да не достигна до Москва, имаше голям резонанс по света. А малко по-късно (през февруари 1920 г.) опозорилият се вожд на финландското работническо движение избяга от полицията по леда на Финския залив и завинаги се засели в Москва. За благодарност Ленин го направи секретар на изпълкома на Коминтерна, а Сталин дори искаше да го направи президент на Финландия.

Подобни провали станаха и с делегати от други страни. Но това не беше съществено, тъй като в Москва не приемаха да гледат в бъдещето, където се надигаше световната пролетарска революция!

Точно по това време — през март 1919 година излъганите от евтината демагогия работници, обречени на гладно и безпросветно съществуване, превърнати фактически в роби, правеха плахи опити да привлекат вниманието на „работническото“ правителство към своето положение, като прибягваха към мирни стачки. Това се случи в много градове и навсякъде резултатът бе един и същ — удавяха стачките в работническа кръв. В Астрахан се стекъл десетхиляден митинг, на който работниците от местните заводи и от рибния отрасъл (спомнете си моруната и есетрата на кремълските банкети) обсъждали своето тежко материално положение. Едва започнали да говорят първите оратори и площадът бил обграден от войски на ЧК. Почти без предупреждение по работниците открили огън от картучници и винтовки, хвърляли по площада ръчни гранати. Работниците хукнали да бягат, но оставили на площада 2000 души убити и ранени (които веднага били доубити с изстрели от нагани). Почти всички участници в митинга били арестувани и разпределени из шестте комендатури на ЧК в мазетата, в шлеповете и в трюма на закотвения кораб „Гогол“. Съобщили в Москва за въстанието. Незабавно от столицата пристигнала лаконична заповед: „Безпощадна разправа“. Закипяла работа. Разстрелвали работниците в мазетата на ЧК, вързани ги хвърляли от шлеповете във Волга. Едва успявали да извозват трупове на гробищата, където ги хвърляли на огромни купчини направо на земята; полуголи, облени в кръви. На 13 и 14 март разстрелвали само работници, но после властите се опомнили и, очевидно за да припишат вината на „буржоата — подстрекатели“ започнали масови арести сред интелигенцията на търговци, рибопромишленици и собственици на магазини, които по чудо били оцелели от предишните хайки. Публикували стотици списъци на разстреляни „буржоа“. Разстрелвали работниците без каквото и да било разгласяване, но техните разстрели продължили до средата на април. Създадо се впечатление, че болшевиките са решили да излеят върху астраханските работници цялата си злоба заради всички стачки, които като вълна заляли страната през март 1919 година. Масово разстрелвали стачници и в Петроград, Тула и Брянск. Публикувани в Англия данни говорят, че през първите три месеца на 1919 година са били разстреляни 138 хиляди души. „Тази цифра обаче — отбелязва най-безпристрастният изследовател на болшевишките зверства — С.



Мелгунов, в действителност дава само бледа представа за случилото се в Русия.“

Болшевишките партии вече навсякъде никнеха като отровни гъби в гората. Депресията от войната добре беше наторила почвата. И само едно будеше безпокойство — никъде освен в Унгария не се пристъпи към активни действия? Пък и в Унгария те не продължиха кой знае колко. Бела Кун избяга в Москва, но преди това успя да открадне част от унгарското злато и да го прехвърли през граница по собствен канал. Оттогава Ленин започна да се отнася с известно подозрение към пъргавия и находчив унгарец. Тешеше го задоволството му от терора, който Бела Кун добре започна в Унгария, но, уви, не успя да го продължи докрай. Времето не му стигна.

Добре, че имаше все пак с какво да се утешава, защото немските другари страшно го подведоха със своята пролетарска революция. Уж всичко им беше разяснено. Но не. Когато след падането на монархията дойдоха на власт, страхливите социалдемократи не се решиха да приложат в Германия ленинските методи. На всичко отгоре позволиха на кайзера да избяга в Холандия, а след като потушиха с въоръжена сила комунистическия метеж, изгониха от страната съветския полпред Радек, изпратен в Берлин за да подпомогне „задълбочаването“ на немската революция. Дипломатическите отношения с Москва бяха скъсани. Бяха убити ленинските агенти К. Либкнехт и Р. Люксембург, сложен бе запор върху банковите сметки, толкова лекомислено прехвърлени в Германия по съвета на Парвус. Кой би могъл да си помисли, че така ще се обърнат нещата!

Без да пести изразите си, както винаги, разяреният Ленин отправи страхотни ругатни по адрес на своите довчерашни приятелчета: „Оказа се, че начело на световно образцовата марксистко-работническа партия на Германия стои шепа изпечени мерзавци... най-мръсната продала се капиталистическа сбирщина... най-отвратителните палачи измежду работниците на служба на монархията и контрареволуционната буржоазия“. Отношенията с Германия бяха възстановени едва след като там дойдоха на власт „буржоазните“ партии. Ленин беше злопаметен.

През юли 1920 година бе открит отначало в Петроград, а после в Москва II конгрес на Коминтерна. Но докато на първия конгрес, след

като се избра коминтерновското ръководство и председател стана Зиновиев, делегатите до насита ядоса, пиха, разхождаха се, а после се натовариха със злато и брилянти, сега вече бяха започнали да говорят по същество. Пък и обстановката беше съвсем друга. Донските и кубанските казаци, изоставили на произвола на съдбата Доброволческата армия, всъщност положиха началото на разпада на Бялото движение, чийто лозунг „За Русия — единна и неделима“ не намери отклик сред многонационалното население на умиращата империя. Поляците, които възнамеряваха да настъпят заедно с Деникин, отчаяно нуждаещ се от всякаква подкрепа, поискаха да бъде призната независимостта на страната им. Същото поискаха финландците от Юденич, когато преговаряха с него за общ поход срещу Петроград. „Ние не продаваме Русия“, неизменно отговаряха вождовете на Бялата идея. Пред отказа от своите свещени патриотични принципи, те предпочитаха неизбежното поражение. Други продаваха Русия и то твърде сърчно. Разпадането на бялото движение откри обнадеждаващи перспективи за извършването на октомврийски преврат в световен мащаб. Затова на II конгрес централно място заеха основните въпроси за програмата, стратегията, тактиката и организацията на Коминтерна. Решенията по всички тези въпроси, изработени под прякото ръководство на Ленин, залегнаха в основата на програмата и на цялата работа на Коминтерна. Откривайки конгреса, Ленин издекламира своя любим тезис: „Нашето дело е дело на световната пролетарска революция, дело за създаването на световна Съветска република“ (продължителни аплодисменти, оркестърът свири „Интернационала“).

Ленинската мисъл доразви председателят на Коминтерна Зиновиев. На няколко поредни заседания той поучаваше делегатите как да се организират нещата така, че по най-късия път да се стигне до световното господство: „За нас решаващо средство в борбата е въоръженото въстание, което изисква да се създаде организация на революционните сили от военен тип или с други думи — централизирана партия“.

В съответствие с поставената задача конгресът прие устав на Коминтерна — като на единна международна комунистическа партия с национални „секции“ в различните страни. Съвсем естествено беше да се създаде и Военен отдел, който определи задачата си по следния

начин: „В самия ход на историческия революционен процес работническата класа ще бъде принудена да премине в нападение, когато за това се създаде благоприятна обстановка... Червената армия, главното оръжие на работническата класа, трябва да бъде обучена така, че да изпълни настъпателната си мисия на всеки участък от бъдещия фронт. Границите на този фронт ще се оформят в най-близко време върху целия континент на Стария свят“. Ето какви бяха апетитите.

Приетата на конгреса резолюция за основните задачи на Комунистическия интернационал гласеше: „Само насилственото сваляне на буржоазията, конфискацията на нейната собственост, разрушаването на целия буржоазен държавен апарат от долу до горе — парламентарен, съдебен, военен, административен, общински и др., могат да осигурят тържеството на пролетарската революция“. А за да успее тя, международната комунистическа партия ще трябва да се изгради „върху основата на железния пролетарски централизъм“ и „военната дисциплина“.

Конгресът прие и един твърде многословен и агресивен манифест към трудещите се от цял свят с призива „да убият империализма“. Но за ефективните действия на такава международна военнотерористична организация освен марксизма, безпринципния ентузиазъм, нечовешката жестокост, резолюциите, уставите и манифеста бяха нужни и много пари. А откъде да се вземат те, ако не от столицата на бъдещата световна пролетарска империя, в която заседаваше конгресът. Затова беше решено на Руската комунистическа партия да се предложи временно (?) да поеме материалната издръжка по работата на Изпълнителния комитет на Коминтерна.

Крадените пари лесно се харчат. Последваха два отговора — на Ленин и на Зиновиев.

С неприсъща за него топлота Ленин написа: „Руската комунистическа партия смята, разбира се, че за нея е въпрос на чест да приеме предложението на Изпълнителния комитет“.

Зиновиев му пригласяше: „Руската комунистическа партия смята, че за нея е въпрос на най-голяма чест да се притече на помощ на братските партии с всичко, което е по силите ѝ.“#

През тези дни в пълен ход е контранастъплението на Червената армия по всички фронтове. Започва да се използва нов метод за

изземване на ценностите и парите. При завземането на града от „червените“ се определя контрибуция в зависимост от големината му. Например от Киев били поискани 400 милиона златни рубли, от Одеса — 500 милиона, а кой знае защо от Харков поискали само 100 милиона. Контрибуцията се приемала във вид на златни монети, в кюлчета злато, в златарски украшения, скъпоценни камъни, а понякога и в картини. В случай на неизплащане на контрибуцията в срок (обикновено 2–3 дни) властите обещавали да разстрелят всеки пети жител. Изплащала се някаква част от контрибуцията, а след това започвали масови обиски. При това не се правело никакво изключение за работниците. В техните жилища (а повечето живеели в собствени къщи в покрайнините) преобръщали всичко, а след това обикновено изгаряли къщите. Продължавали и масовите убийства. Само за един ден в Киев били убити 2000 бивши офицери, извикани за регистрация в градския театър. В Петроград за три месеца (юли, август и септември) разстреляли 5000 души. В Кронщат неочаквано разстреляли двайсет лекари „за твърде голяма популярност сред работниците“. В Екатеринослав разстреляли 100 железничари заради опит да организират стачка. В Иваново-Вознесенск под заплахата от разстрел РВК заповядала всички жители да предадат шевните си машини (!?) В Архангелск веднага след идването на „червените“ разстреляли 800 офицери на служба при генерал Милер. Там започнали да пристигат конвои с офицери и казаци, взети в плен на юг. Разстрелвали ги в подножието на Холмогори, където спешно оборудвали първите лагери на смъртта. Знаменитият Кедров лично ръководил потопяването на два шлепа, след като затворил в тях 1200 офицери. В Москва избухнала шапна епидемия. Всички открити заболели били разстрелвани на място. Заедно с тях и болните от тиф. Според секретна заповед ЧК трябвало да открива и да унищожава болните от сифилис. Столицата на бъдещата империя трябвало да бъде стерилна.

След като получиха от Москва огромните суми, представителите на „братските“ партии трескаво се заловиха за работа. Създаваха фирми и акционерни дружества — фалшиви и истински, закупуваха имоти, подкупваха държавни дейци, организираха стачки и дори саботажи. Като цунами заляха обезкръвената от войната Европа всевъзможни комунистически вестници и списания, които предричаха

неизбежната гибел на европейската цивилизация. Те пораждаха и различните странични течения, каквито са фашизмът и нацизмът. Не дремеше и военният отдел — навсякъде из Европа се създаваха бойни „отряди на пролетариата“, подобни на Ротфронткамфбунда, в които сред многото други започна кариерата си и бъдещият президент на Чили Алиенде. Шиеха им униформи, купуваха им оръжие, което можеше да се получи, ако се наложи, и даром във всяко съветско пълномощно или търговско представителство.

Зрееше „общоевропейска пролетарска“ революция. Колкото и радостно да бе това, превръщането на Европа в огромно поле за опустошителна гражданска война налагаше навременни мерки за прехвърлянето на изнесеното от Русия злато на по-безопасно място. Швейцария и Швеция, а още по-малко управляваната „от мерзавци и предатели“ Германия вече не ставаха за тая цел. Особено Швейцария, която бе разработила отлично замислен план за евакуация на съдържанието на банковите сейфове в алпийски хранилища, където дори „световната ЧК“ не би ги намерила и след сто години. Затова предварително бе решено, при спазването на всички правила, да се започне превод на парите в банки на Съединените щати.

Америка беше далече и не влизаше в най-близките планове на Ленин, а с нейните опитни финансисти даже бе по-приятно да се работи, отколкото с мълчаливите швейцарски гноми. Проблемът беше само в това, че според американските закони големи влогове в банките на САЩ се разрешават само при наличието на одобрени от правителството широки търговски отношения с тамошните фирми. За разлика от швейцарските, американските банки никога не са били обикновени хранилища — те по-скоро са сърцето, изтласкващо злато в артериите на националната икономика. Говорим за времето, когато още не съществуваха икономическите съюзи, — Международният валутен фонд, международните банкови системи. Швейцарските банки още не бяха се включили в световната икономика, която просто не съществуваше; те се занимаваха, грубо казано, с трупане на пари и лихварство. Империализмът едва сега се раждаше, а не умираше. Неговият вик на новородено Ленин погрешно бе възприел за предсмъртен стон и вдъхновен от своето откритие, започна радостно да копае гроба на империализма, където всъщност накрая легна самият той, заедно с налудничавото си „учение“.

А Америка винаги си е била Америка. Тя не разбираше Европа от XIX век, а още по-малко Русия. Как би могла да разбере този кървав и човеконенавистен режим, какъвто не познава 50-вековната човешка история?! Американският посланик Френсис, разбрал още през 1917 година какво се е случило в Русия, напразно изпращаше послания в Държавния департамент, призовавайки за намеса и ликвидиране на тази „кървава тирания на международните гангстери“. Но президентът Уилсън твърдо стоеше на позицията за „ненамеса във вътрешните работи на Русия“. През септември 1918 година американският консул в Москва Д. Пул официално протестира против масовите убийства на невинни хора. Подкрепиха го и представители на няколко неутрални държави. Чрез Чичерин Ленин отговори, че тези протести „представяват по смисъла си недопустима намеса във вътрешните работи на Русия“ и гневно изобличи терора, на който „буржоазията“ в другите страни подлага „трудещите се маси“. През октомври 1918 година Ленин изпрати до президента Уилсън нота със забележителното „предложение“ — „в основата на съюза на народите да бъде положена експроприацията на капитала от капиталистите във всички страни“.

Но Ленин нямаше да бъде Ленин, ако след всяка своя реч, документ или послание не беше напълно подготвен с реч, документ или послание със съвсем противоположно съдържание, което свидетелстваше по-скоро за прогресираща шизофрения, отколкото за „гениална гъвкавост“. Неслучайно почти 75 години историците до оглупяване преписват един от друг Ленинови цитати, опитвайки се да си изяснят кой от тях най-добре отразява „гениалните замисли на вожда на световния пролетариат“.

Почти веднага след тази нелепа нота до президента Уилсън се изпраща ласкателно послание, изпълнено с миролюбие и дружелюбие. Нотата уверяваше Уилсън, че „повечето от точките на Вашата мирна програма влизат в по-далечната обширна програма на руските работници и селяни“, и че „така наричаният «червен терор», който в чужбина се преиначава грубо и не се разбира“, е „пряк резултат и последица от нахлуването на съюзниците на руска територия“ и продължаването на борбата и „интервенцията“ могат да инспирират „пълното изстребване на руската буржоазия от отчаяните маси“. Нотата подчертаваше, че „работниците и селяните на Русия не

желаят нищо друго, освен своето собствено щастие и международно братство, непредставляващо заплаха за другите нации“.

Президентът Уилсън имаше идеята да се свика мирна конференция на остров Принкипо в Мраморно море. Надяваше се, без да знае с кого си има работа, че ще убеди болшевиките да седнат на масата за преговори с белите и ще се стигне до някакво съгласие. Разбира се, намерението му пропадна. Тогава президентът реши да получи информация „от първа ръка“ за ставащото в Русия. И командирова в Москва сътрудника на Държавния департамент Уилям Булит. На пратеника бе възложено да „влезе в непосредствен контакт с болшевишките вождове с цел да представи в Държавния департамент подробен доклад за политическото и икономическото положение в Русия“.

През март 1919 година Булит пристигна в Москва, където престоя една седмица. Той проведе „продължителни и приятни разговори“ с Ленин, Чичерин и Литвинов, в които видя „най-интелигентни, цивилизовани хора в добрия смисъл на тази дума“. Разговаряха пред бутилка „Мартини“ и хапваха от „превъзходния руски шоколад“, няколко килограма от който Булит отнесе в Америка, заедно с две хермелинови кожи. А в доклада си доверчиво повтори разказаните му „на шоколад“ басни: комунистическата партия е силна политически и морално. В Петроград и Москва цари пълен ред. Никакъв терор няма. За глад изобщо е смешно да се говори. В областта на образованието са постигнати големи успехи... Но държавният секретар Лансинг навреме се усети и докладът с глупостите на Булит потъна в архива, а самият Булит бе пенсиониран.

Още докато Булит отпиваше от чашата с мартини и слушаше приказките на Ленин, в Ню Йорк се появи също като дявола, измъкнал се от театралния люк на сцената — някой си Л. Мартенс — една от най-тъмните личности в обкръжението на Ленин, член на партията от 1893 година. Без да се смущава от обстоятелството, че между Съединените щати и РСФСР няма никакви дипломатически отношения, Мартенс се самообяви за „представител на РСФСР в САЩ“, купи къща, откри кантора в нея и изпрати до Държавния департамент обширен меморандум за положението в Русия и за целта на своята мисия. От текста му ставаше ясно, че съветското правителство било „правителство, което се контролира от и е

отговорно пред всички слоеве на населението, желаещи да упражняват полезен труд“ и че „90% от възрастното население на Русия се ползва от всички политически и граждански права, като пряко участва в управлението на обществото“. А в резюмето на меморандума Мартенс открито посочва истинската цел на пристигането му в САЩ: „Руското правителство е готово веднага да внесе в банките на Америка злато на стойност 200 милиона долара за изплащане на първите покупки“.

200 милиона долара — като първа вноска, за да не се нарушава федералният закон на Съединените щати, но да се проникне чрез тях в американската банкова система и да се осигури трайно място в нея. Според закона „крупен чуждестранен влог“ е сумата 5 милиона долара, а тук става дума за 200. (Около 4 милиарда по днешния курс на долара). В Държавния департамент не повярваха, известно време мълчаха и накрая публикуваха съобщение. В него се подчертаваше, че правителството на САЩ не признава „така нареченото съветско правителство“ и препоръчва „повишено внимание“ към предложенията на всеки, който се представя за пълномощник на „болшевишкото правителство“.

С други думи — правете, момчета, каквото си искате, но имайте предвид, че тия от Москва може да се окажат големи мошеници. Още повече, че правителството на САЩ продължаваше да признава старото представителство на Русия, начело с посланика Б. Бахметиев, назначен на този пост още от Временното правителство.

Но съобщението на Държавния департамент никак не смути самозвания ленински полпред. Лудвиг Карл Мартенс — немец по произход и поданство, той беше виждал какво ли не. Още преди революцията бе на два пъти арестуван и прогонван в Германия за опити да организира безредици в руските заводи. Подозиран бе и в шпионаж. Завърнал се през април 1917 година в Русия заедно с Ленин, той продължи да поддържа връзка със своите съотечественици. Но внезапно бе арестуван, когато се разкри „предателството“ на немските социалисти. И през януари 1919 година щяха да го разстрелят, ако не се бе намесил Ленин, който гарантира за него като за „съвсем надежден другар“.

Въпреки нелегалното си положение, Мартенс влезе в преговори с някои американски банки и фирми. Парите, които вложи, и поръчките, които направи, бяха за около 8 милиарда долара. Москва бързаше. На



21 май 1919 година Мартенс получи телеграма с подписа на Литвинов, който ръководеше подобна операция в Англия: „Стремежът ни към сближение с Америка минава като червена нишка през цялата наша външна политика от последната година... Ние не сме пропускали случай да не подчертаем нашето специално желание да влезем в контакт с Америка... Ние сме готови да даваме с предимство пред другите чужденци всякакви икономически концесии на американците“. Правеше се отчаян опит здраво да се обвърже Америка точно сега, пред планираното нахлуване в Европа.

В стремежа си да си осигурят чрез пари и концесии симпатиите на Съединените щати болшевиките не забравяха и другата си задача. Пропагандно-поддривната. Макар че Мартенс направи какво ли не, за да убеди американските власти в пълното миролюбие на „съветското“ правителство и в неговото крайно нежелание да се намесва във вътрешните работи на САЩ. Обаче полицията извърши обиск в сградата на „съветското представителство“ и намери там пакети с позиви, чийто текст бе недвусмислен. „Работници от Америка!“ — призоваваха позивите. „Борбата на работниците против империализма е гражданска война, която се превръща в открита въоръжена борба за власт. Комунистическият Интернационал е генералният щаб на тази гражданска война и на световната революция. Ние се обръщаме непосредствено към вас, работници на Америка, защото вашата задача е изключително важна за световната революция. Само вашата победа може да осигури крайната победа на световната революция. Събарянето на американския империализъм — най-силния и най-свирепия в цял свят, последната опора на интернационалния капитализъм от работниците в Съединените щати и Латинска Америка ще бъде решаващата фаза от световната революция. Това е в а ш а т а, но в същото време и нашата задача!“

Мартенс беше изгонен от САЩ. Намерената при обиска картотека на агентите „на Коминтерна“ даде възможност да бъдат арестувани 249 души. Американските власти ги изгониха от страната като „нежелани чужденци“. Качиха ги на парахода и те заминаха за Русия. Но изглежда Мартенс си е вярвал, че има дипломатическа неприкосновеност, въпреки нелегалното си положение. Защото освен картотеката, която толкова лекомислено е съхранявал в „представителството“, там се намериха и много финансови документи.

От тях стана ясно, че всъщност „полпредът“ на Москва е бил ни повече, ни по-малко посредник между банки от Европа и Америка.

Тогава вестник „Ню Йорк хералд трибюн“ писа: „Излиза, че извършващата се в Русия болшевишка революция в действителност представлява една гигантска финансова операция, целта на която е да се изтръгнат от руски контрол огромни парични средства и да се прехвърлят под контрола на европейските и американските банки. Навярно истинските подбуди за тези действия са известни само в Кремъл. Но сега вече определено може да се каже: колкото и да държат на войнствени речи за световна болшевишка революция и за неизбежната катастрофа на капитализма, Ленин и Ко изглежда не съзнават, че всъщност правят всичко, за да осигурят за дълги години процъфтяването и стремителния ръст на нашата икономика и стабилността на долара. Мистър Лудвиг Мартенс беше изгонен от Съединените щати, макар че заслужава да му се издигне тук паметник, не по-малък от мемориала на Линкълн“ (24 януари 1921 година, „Самозван посланик е изгонен от САЩ“).

Живял почти две години в САЩ, Мартенс все пак бе успял да изпълни поне част от задачата си. От нестабилната Европа в банките на САЩ бе прехвърлено огромно количество злато, създадоха се връзки с банките, а някои от тях просто бяха закупени, възникнаха и съвместни фирми (чрез подставени лица, възползваха се от либералните американски закони), организира се издаването на няколко вестника и се пръкнаха цели две комунистически партии на САЩ (по-късно те се обединиха).

През това време събитията в Русия се развиваха стремително. Остатъците от бялата армия отстъпиха в Крим, където бяха блокирани откъм сушата. Унищожението им вече беше въпрос на време. Ленин имаше пълното право гордо да заяви: „Задачата — да се преодолее и смаже съпротивата в Русия — вече е изпълнена в общи линии. РУСИЯ Е ЗАВОЮВАНА ОТ БОЛШЕВИКИТЕ“. (През септември 1941 година Хитлер със същата откровеност определи позицията си в реч пред командващите на групите армии: „Ние не освобождаваме Русия от болшевишкия режим. Ние я ЗАВОЮВАМЕ. И поради това окупационният режим трябва да бъде извънредно строг“).

Установеният от Ленин окупационен режим в завоюваната страна се отличава от хитлеристкия само по чудовищната си

свирепост. Ето заповед на комендатурата с отправка към решение на ВЦИК от 1 юни 1921 година:

1. Гражданите, които отказват да съобщят имената си, да се разстрелват на място без съд.

2. Сред селяните, укриватели на оръжие, да бъдат вземани заложници, които да бъдат разстрелвани, ако оръжието не е предадено.

И така, Русия е завоювана. Какво да се прави по-нататък? Каква държава да се изгражда? Стана ясно, че никой не е и мислил за това, тъй като не са се надявали, че ще завоюват Русия. Нищо не им идваше наум в болшевишките глави, освен старата като света „социалистическа“ схема на Платон, разработена преди 2000 години: ЕЛИТ-СТРАЖА-РОБИ. Стражата стои между елита и робите, в зависимост от служебното си усърдие, тя има шанса да се озове сред елита и да попадне при робите. За възпитанието на стражата са необходими митове, а робите не бива да знаят за елита. Това Платон нарича „Идеалната държава“. И правилно сочи античният философ, че социализмът е невъзможно да бъде построен в друго общество, освен в робовладелското ...

Със селяните вече всичко беше ясно. Те бяха длъжни да предават безплатно житото, като за тях остава колкото да водят полугладно съществуване, а зърното за посев ще им осигурява държавата. „Лесно е да се каже монопол“ — поучаваше Ленин, „но трябва да се помисли какво значи това. Това означава, че целият излишък от зърно принадлежи на държавата, че всеки килограм в повече трябва да бъде намерен и иззет“. Разбойническа и нечовешка, тази продоволствена диктатура не беше самоцелна, тъй като трябваше да се изхранват не само елитът и стражата, а и робите. Но самите роби трябва винаги да помнят, че ще ги хранят, ако са послушни. Именно поради това е необходимо да се сложи ръка върху всичкото зърно и то да се разпределя както управниците намерят за добре. „Защото, когато го разпределяме“ — гледаше в бъдещето вождът на световния пролетариат, „ние ще господстваме над всички сфери на труда!“ Не, не бива току-така да се отрича гениалността на Ленин, ако всичко това не бе измислено от Платон.

Проблемът със селяните сякаш намери решение. Но как да се постъпи с работниците? Със същия този пролетариат, от името и в името на който действаше болшевишката банда. Заводите му

осигуряваха полугладно съществуване, а редиците му бяха оредели от смъртоносния тиф и в огъня на терора и гражданската война. Но живите чакаха кога най-после всичко ще бъде разделено поравно и кога ще започне да се осъществява забележителният проект за обединяването на работниците в трудови армии, съставени от полкове и батальони с най-строга военна дисциплина. Авторството на проекта приписват на Троцки, но ако в случая той е имал с Ленин някои несъгласия, то е било само в детайлите. Троцки предлагаше да се ограничат с военна дисциплина и военни изисквания в трудовите армии, но Ленин, клатейки мъдрата си глава, непрекъснато поучаваше: „Трябва по-широко да се прилагат разстрелите“. Иначе нямало да има резултат. Но не настояваше. Животът сам ще покаже, че не опонентите му, а той, Ленин, е бил прав. Обаче „дърдорковците“ (така болшевиките наричаха стачкуващите работници) трябва да се разстрелват без съд. С това вече всички бяха съгласни. И прилагаха решенията последователно и безпощадно в живота, макар че точно тези свои задачи те смятаха за второстепенни.

Русия беше завоювана и сега, както образно се изрази Ленин, „дойде времето да промушим с щик Европа!“

3. Семейства, в чиито къщи са се укривали бандити (т.е. ограбени до шушка селяни, осмелили се да се съпротивляват — И. Б.) подлежат на арест и заточение, имуществото им се конфискува, а най-възрастният работник в това семейство да бъде разстрелван без съд.

4. Семейства, укриващи член от семейството или бандитско имущество, се смятат за бандитски и най-възрастният работник в това семейство се разстрелва без съд.

5. В случай, че семейството на бандита избяга... оставената къща се подпалва.

6. Настоящата заповед да бъде провеждана в живота сурово и безпощадно."

Друга заповед:

1. Села и селища, които укриват бели и зелени, ще бъдат унищожавани — цялото възрастно население — разстрелвано, а цялото имущество — конфискувано.

2. Всички лица, оказващи съдействие на бандитите незабавно да бъдат разстрелвани...

Почти по същото време, теоретизирайки по въпроси на правото, Ленин писа до народния комисар на правосъдието Д. Курски:

„Др. Курски! Според мен трябва да се разшири прилагането на разстрела“, който — по мнението на вожда трябва да обхване лица „които съдействат“ и „са способни да съдействат“.

Тоест, „когото пожелаете“.

С нахлуването на Червената армия в Полша започна да се изпълнява първият етап от световната Революция. Равновесието между европейските държави, анализираше Ленин, се гради върху крехката основа на Версайския договор. „Още няколко дни от победоносното настъпление на Червената армия — говореше с войнствен плам вождът, — и не само Варшава ще бъде превзета (това не беше толкова важно), но и ще разрушим Версайския мир...“ Полша е само мост по пътя на Червената армия към Европа! През полския мост на помощ на пролетариата в Германия!

Командващият съветските войски М. Тухачевски изпраща знаменитото си писмо до Зиновиев. Изявявайки се за първи път като военен теоретик, бъдещият маршал на Съветския съюз пише, че е необходимо да се свика генералният щаб на Коминтерна и да се разработи план за нахлуването в Европа веднага след крайната победа над поляците. За тази цел трябва да се комплектова Червена армия от пролетариите на целия свят, за да „си подсигурим достатъчно сили за завладяването на всички буржоазни държави“.

Поражението на Червената армия край Варшава и бързото ѝ отстъпление (Унизително! След като конницата на Гай вече е настъпила в Германия!) бяха студен душ за авантюристите в Кремъл. А оръдейните гърмежи откъм въстаналия Кронщат прозвучаха като погребален камбанен звън над безумните и натрапчиви Ленинови идеи за световно господство. Страната бе обхваната от огньовете на низ от въстания. На 13 август 1920 година започна известното въстание на Антонов, обхванало цялата Тамбовска губерния и части от съседни райони. Бяха се вдигнали с оръжие в ръка 40 хиляди селяни и работници. Конгресът на тамбовските въстаници обяви съветската власт за свалена и поиска нови избори в Учредителното събрание.

През януари 1921 година пламна въстание и в Западен Сибир. То обхвана 20 околии. Селяните сформираха 60-хилядна армия, която

прекъсна всички комуникации и превзе няколко града, между които и Tobолск.

Международно значение придоби широко известното въстание на Григориев в Украйна. Там въстаниците разполагаха дори със своя артилерия и бронирани влакове. Те попречиха на Червената армия да нахлуе през Румъния в Унгария и да възстанови престъпния режим на Бела Кун. И той бе принуден да избяга обратно в Москва. Но на него му предстоеше още много работа в окупираната страна.

В Ижевск се вдигна обща стачка, по време на която бе сформирана тридесетхилядната „Ижевска народна армия“. За учудване, работниците там издигнаха чисто селски искания: да се спре изземването на хранителните продукти и конфискацията на селското имущество.

Растеше и ненадеждността на Червената армия. Дезертьорството и отклонението от служба бе средно 20%, но в някои райони достигна до 90%. Само из горите на централните губернии бродеха около 250 хиляди дезертьори. А една пехотна бригада, съставена от тулски селяни, вдигна в Белорусия бунт, обедини се с местните въстаници и основа с тях „Народна република без комунисти, разстрели и грабежи“.

През юли 1920 година червеният командир Сапожников поведе на бунт своята част от 2700 червеноармейци. Въстанието обхвана големи райони от Поволжието и надживя самия Сапожников. След неговата гибел, мястото му зае Серов, който действаше активно начело на въстаниците до януари 1922 година.

Друг червен командир — Вакулин, през декември 1920 година вдигна метеж край Дон. След гибелта му, неговият приемник Попов разполагаше към март 1921 година с мощно кавалерийско съединение от 6000 души.

През януари 1921 година червеният комбриг Маслак пък напусна 1-ва конна армия с цялата си бригада и се присъедини към легендарния селски вожд Нестор Махно.

Кулминацията бе през март 1921 година, когато въстана военноморската база в Кронщат и загърмяха оръдията на линейните кораби. Циникът Троцки правилно отбеляза, че в Кронщат „селянинът си поговори с Ленин чрез тежката корабна артилерия, използвайки я като рупор, за да бъде чул“.

И Ленин чу. Изплашен, на 15 март 1921 година той сам признава: „За малко да паднем от власт“. Страхът и инстинктът за самосъхранение му подсказаха единствения възможен изход — НЕП.

Бухарин си спомня: „Когато като заинатели се овни, държахме на крайния военен комунизъм и с разстрелите принуждавахме проклетите селяни да ни предават всичкото си зърно, кой друг, ако не Ленин, пръв осъзна, че днес-утре може да изгърмим и негодникът Пахом ще ни откъсне главите. И се развика: «Спрете! Стига, дръвници! Махнете се! Да ви видя гърба!» В последния миг той ни накара да въведем «продоволствения данък» както, между другото, бе озаглавена и оплютата от мен брошура на Ленин, която от теоретична гледна точка беше съвсем бездарна... Кой друг, ако не Ленин, би се осмелил — за ужас на «чистите» комунисти (следователно и за мой ужас) да провъзгласи «НЕП» и така да спаси положението на цялата партия?“

По всичко личи, че през този период Ленин е бил обхванат от паника и разочарование. Въвеждането на НЕП е най-доброто доказателство, че тези престъпни авантюристи не са имали никакъв план нито преди, нито след 1917 година, за каквото и да било държавно строителство (освен схемата на Платон, по чийто модел Сталин изгради по-късно своята империя). Мотивировката на действията им бе еднозначна — да се разграби и унищожи Русия, нейния народ и културата ѝ. Не е имало и никакъв ясен и обмислен план за световна революция. Всичко беше импровизация в движение. Едва доста по-късно ще се изготви точен план за световно господство, и пак от Сталин, който почти ще успее, но ще го провалят Хитлер и Рузвелт.

Паниката, обзела разбиращия несигурното положение на бандата си Ленин, намери отражение в рязкото засилване на терора. В Петроград трескаво и с бели конци бе съшито делото на Таганцев, в което ще загине Гумилев, макар че ударът бе насочен срещу оцелелите все още морски офицери. От командния състав на флота по корабите бяха останали предимно бившите гардемарини (Морски юнкери — бел. прев.), мичмани и лейтенанти. Всичките ги изловиха едва ли не за един ден. Това беше отмъщение за Кронщатския метеж, в който те не бяха участвали. Онези, които взеха участие, избягаха по леда във Финландия. Но такава беше (и не само в този случай) чисто

азиатската отмъстителност на Ленин, който веднага обяви, че Съветската република няма нужда от флот, а от морски части на ВЧК.

През ноември 1920 година белите евакуираха Крим. По същото време в Крим се появи избягалият от родната си Унгария Бела Кун заедно със знаменитата Землячка — същата, която по-късно Сталин, за да сплаши омръзналата му Крупская, сериозно разглеждал като евентуална кандидатка за ролята на Лениновата вдовица. По традиция всичко започнало с регистрация на офицерите, на които Фрунзе тържествено гарантирал амнистия. Разстрелите започнали мигновено и бързо прераснали в масово клане. Хвърляли убитите в старите кладенци, а когато те се напълнили, принудили обречените да копаят общи гробове. Препълнените шлепове изкарвали в морето и ги потапяли. Унищожавали и семействата. Безпощадно разстрелвали дори жени с кърмачета. Нахълтвали в болници, разстрелвали всички наред, без да обръщат внимание на знамената на Международния Червен кръст, под чиято защита Врангел оставил в Крим своите ранени. Последвала заповед всички кримски жители под заплахата на разстрел да попълват анкетни листове и да ги предават в местните ЧК. След като се консултирал с Троцки за провеждането на необходимите мероприятия в Крим, Ленин мъдро отбелязал, че „в своето революционно движение Крим е изостанал с три години. Трябва бързо да бъде приравнен към общото революционно равнище в Русия“. Най-свирепи били разстрелите в Севастопол, @Ялпга, Балаклава и Керч. В Севастопол първо разстреляли над 500 пристанищни работници, защото били работили по товаренето на заминаващите кораби на генерал @Крапгел. Не изпитали стеснение да публикуват списъци на разстреляните. Още на 28 ноември бил публикуван първият списък на разстреляни в Севастопол: 1634 души. Освен разстрелите се извършвали масови екзекуции чрез обесване. По целия Нахимовски проспект — спомня си очевидец, — висяха трупове на офицери, войници и граждани, арестувани на улицата и екзекутирани веднага, без съд. Задължително бесеха офицерите в униформа и с пагони. Цивилните висяха полуголи. Бесеха ги „за назидание“. Използваха всички стълбове, дървета, даже паметниците. По продължение на Историческия булевард се полюшваха на вятъра множество трупове. Така беше и по Нахимовския проспект, и по Большая морская улица, и по Екатерининская и на Приморския булевард". Разбира се,



изпълнителите били „интернационалисти“, командвани от бившия офицер от армията на кайзера Бьомер (през 1918 година той беше немски комендант на Севастопол). Първата му заповед в качеството му на съветски комендант била да обясни на гражданското население, че то „няма право да се оплаква от изпълнителите на съветската власт, тъй като е оказвало съдействие на белогвардейците“. Чудовищно леко Бьомер подписвал заповеди за разстрел. Така например запазила се е заповедта му за разстрел на 23 медицински сестри от една от болниците „за укриване на офицери“ и на 18 служители в Международния Червен кръст за същото „престъпление“. Тези, които успявали да оцелеят, с хиляди заминавали към концлагера предвестник на великия Гулаг, който пищно разцъфтявал в Архангелска губерния.

А с какво се занимавали Бела Кун и Землячка? Разказват, че понякога Землячката лично участвала в разстрелите и в мъченията, но това, разбира се, било нейно „хоби“, а не изпълнение на служебни задължения. Тя и Бела Кун по цели нощи се занимавали със събирането, описването и транспортирането на златото и другите намерени в Крим ценности. Както винаги, терорът бил форма на прикритие. От офицерите, естествено, не може да се измъкне много. Но от отделни лица успявали да приберат и повечко. Обаче да са пуснали някого след като са го обрали, нямаме сведения. Взимали откуп, а след това разстрелвали. Скъпоценностите се движели по пътя: на Запад (отговорник Бела Кун) и на север — в Москва, в Държавното хранилище (отговорник другарката Землячка).

Имаше и други причини за лошото настроение на Ленин. Проклетият НЕП вече бе озлобил цялото му обкръжение. Повечето от съмишлениците му съвсем не възнамеряваха да се задържат за по-дълго време в Русия — те просто искаха да се подели плячката и да изчезнат също така внезапно, както се бяха появили. Но и онези, които мечтаеха да поцаруват тук, докато е възможно, също бяха недоволни. Та нали едва ли не в деня на Кронщатското въстание самият Ленин ги убеждаваше от трибуната на X конгрес, че въвеждането на свободната търговия „неизбежно ще докара на власт белогвардейците, ще открие пътя към триумфа на капитализма, към пълната реставрация на стария режим. И аз повтарям: трябва ясно да се осъзнае тази политическа опасност“. А сега пък започна да ги успокоява, като лично им пишеше писма с трафаретното съдържание: „Ние осъществяваме стратегическо

отстъпление, което ще ни даде възможност в най-близко време да настъпим на широк фронт. Голяма грешка е, ако се смята, че НЕП слага край на терора. Ние трябва скоро да се върнем към терора — както към политическия, така и към икономическия“. Изостряше се болестта на мозъка му# (При аутопсията на Ленин лекарите за свой огромен ужас установили, че едното полукълбо на Лениновия мозък не е работило по рождение. Другото полукълбо било покрито с варовикови образувания до такава степен, че било необяснимо как вождът на световния пролетариат е живял не само през последните години, а и изобщо. Лекарите били убедени, че с подобен мозък човек не може да живее. Е, бил ли е всъщност Ленин човек?).

Почина Инеса Арманд — единствената жена, която Ленин бе обичал.

В страната започваше страшен глад, край Волга вече имаше случаи на човекоядство. Не стига това, ами до Ленин дойде и донос, че от Държавното хранилище се изнасят и откарват нанякъде сандъци със злато. Доносът бе написан на 16 май 1921 година от известния Яков Юровски, същия Юровски, който през юли 1918 година ръководеше убийството на царското семейство в Екатеринбург, а после докара в Москва личните им ценности. За този двоен подвиг Юровски беше удостоен с доверието да работи в Държавното хранилище, светая светих на болшевиките.

Ленин веднага го извика и след почти тричасов разговор с него узна, че някакви непознати с автомобили извозват злато едва ли не с тонове и че имат заповеди, подписани от секретаря на СНК и заверени от самия Ленин. Юровски каза още, че заповедите изглеждат са фалшиви и че в тази акция са били замесени някои сътрудници от хранилището, които ЧК било арестувало и разстреляло още през април. За този случай Ленин изобщо не знаел. Но извозването на злато и брилянти продължило. Юровски се опитал да санкционира нови арести, но започнал да му пречи Бокий, който след скандала с великите князе в Петроград бе прехвърлен в Москва и отговаряше за хранилището в качеството си на сътрудник на колегията на ВЧК.

Разгневен, Ленин поиска обяснение от Бокий. Той вече добре познаваше Глеб Бокий, видял бе и с какъв замах работи. На едро. Но от време на време трябваше да му се напомня да дели не само с преките си началници, а и с висшите. Интересно е, че доноса на Юровски

Ленин бе препратил на самия Бокий, заповядвайки му да докладва какво значи всичко това.

Бокий отреагира вяло, като се задоволи да отговори с телефонограма. На 23 май той събщи, че сведенията на Юровски са, меко казано, силно преувеличени. Наистина имало е кражби, но те били дотолкова незначителни, че не си струвало да се говори за тях. А колкото до документите, за които споменава Юровски, те били истински, намират се в секретната документация и Ленин, ако желае, би могъл да се убеди в това. Впрочем вече са взети мерки да бъдат сведени до минимум и дребните кражби в хранилището. Изобщо, уж между другото отбелязва Бокий, кражбите в Държавното хранилище не е възможно да се прекратят напълно при неговия сегашен персонал. Това бе явен намек по адрес на Юровски.

Поведението на Ленин в случая е донякъде странно. Без да споменава, че според Юровски са били показвани документи с фалшифицирани по всяка вероятност подписи — неговия и на Горбунов, на 24 май 1921 година Ленин изпраща до Бокий следното нервно писмо:

„Др. Бокий!

Получих Вашата телефонограма. Никак не съм удовлетворен. Така не бива. Вие трябва детайлно да разследвате този случай и да ми дадете точни сведения, а не това «според мене» «са преувеличени», «пълното прекратяване на кражбите е невъзможно» (?!?!). Това е безобразие, а не доклад.

- 1) да се посочат поименно всички отговорни лица;
- 2) да се опише как е организирана работата там;
- 3) да се изброят кражбите на всичко, точно; кога са извършвани, на каква сума;
- 4) колко са на брой всичките работници? Техният състав? стаж? и т.н.);
- 5) какви мерки се предприемат т а м за пресичането на кражбите? Точно да се посочат мерките;
- 6) кога е имало съд и разправа там (IV.1920)? Всички случаи на по-големи присъди? Общият брой на

наказаните?

Известете ме за получаването на това писмо и за срока на изпълнение.

Преде, на СНК В. Улянов (Ленин)“

Без да дочака разследването на ВЧК, на 29 май Ленин пише секретно указание до заместник-наркома на финансите Алски, неотдавна назначен на този пост от длъжността завеждащ Отчетно-разпределителния отдел на ЧК. Алски (или Малски) е напълно „свой“ човек, преминал през школата на Парвус и пристигнал в Русия с Ленин през април 1917 година. Той си разбира от работата. Ленин му изпраща съставената лично от него инструкция за заздравяване на дисциплината и реда в Държавното хранилище. А тя гъмжи от откровени заплахи и намеци, които, както смята Ленин, Алски не може да не разбере: „Др. Алски! Насочвам вниманието Ви върху този доклад, представен ми от наш другар от ВЧК, който бе специално упълномощен от мен със съгласието на др. Дзержински. В Държавното хранилище става нещо лошо.

Обръщам Ви най-сериозно внимание на това. Вие на първо място, после целият състав от членовете на колегията на Народния комисариат по финансите и др. Боша трябва да отделите за хранилището десеторно повече грижи. Ако в най-кратък срок нещата в хранилището не бъдат реорганизирани така, че напълно да се изключи възможността за кражби, а наред с това да се ускори работата там и да нараснат мащабите ѝ, то замнаркомът и членовете на колегията на Наркомфина ще носят не само партийна, но и съдебна отговорност. От забавянето на работата в хранилището (през зимата се работи трудно, но до зимата трябва много да се направи) и от кражбите там Републиката понася гигантски загуби, тъй като именно сега, в трудните дни, е нужно бързо да получим максимум ценности за стокообмена с чужбина“ (Запомнете тези думи, към тях пак ще се върнем — И. Б.). Необходимо е:

1) да се провеждат правилни и чести съвещания с Бокий за най-бърза реорганизация на хранилището.

2) охраната и надзорът да се доведат до съвършенство (специални прегради, шкафови или преградки за преобличане;

внезапни претърсвания; системи за двойни и тройни внезапни проверки по всички правила на криминално-следственото изкуство и т.н., и т.н.);

3) при нужда да се привлекат десетки и стотици отговорни и абсолютно честни комунисти от Москва за участие (да речем 1 път месечно или на 2 месеца) във внезапните дневни и нощни ревизии. И за работещите и за ревизорите инструкцията трябва да бъде архиподробна;

4) *всички*, без да се изключват и членовете на колегията на Наркомфина, са задължени не по-малко от един път в месеца внезапно през деня или нощта лично да извършат ревизия на хранилището на работните места и навсякъде, където са възможни кражби. Замнаркомът е длъжен лично да води секретния дневник на тези ревизии.

Поради секретния характер на този документ, моля Ви да ми го върнете веднага, но с личните подписи на всички членове на колегията на Наркомфина.

29. У Преде, на СНК В. Улянов (Ленин).

(Р. 3. Ако Чуцкаев още не е заминал, нека и той да го прочете: неговата вина никак не е малка!)"

За какви гигантски загуби споменава в този документ Ленин, специално подчертавайки тази дума? Нима кражбите на дребните служители (товарачи, оценители, сортировчици) биха предизвикали „гигантски“ загуби в хранилището, където целият технически персонал е работил под непрекъснатия страх от арест, последван от разстрел без съд? Защо са били необходими тези допълнителни проверки, когато практически всички работещи там са били сътрудници на ВЧК? И накрая какъв стокообмен е имало тогава с чужбина, за което споменава Ленин, намеквайки на Алски, че за него ще потърбват максимум ценности?

Отговорите на тези въпроси, колкото и да изглеждат интригуващи, лежат почти на повърхността. Още през октомври 1920 година, когато се почувства по-несигурен в себе си, Ленин подписа (26 октомври) декрета „За продажбата на антикварни ценности в чужбина“. Целта бе да се легализира, доколкото е възможно, прехвърлянето на националното богатство на Русия зад граница, тъй като провежданите до този момент тайни операции бяха в известна

степен рисковани и изискваха доста средства. В Европа беше изпратена т. нар. „експертна комисия“, оглавявана от Ракитски — „архинадежден“ човек. В Париж, Лондон и Флоренция бяха организирани първите търгове, които предизвикаха сензация, но и страшен скандал, тъй като се оказа, че мнозина са познавали собствениците на предлаганите предмети. Но са знаели също, че някои от тях са разстреляни, а други са безследно изчезнали. Обаче никой не бе могъл да предяви никакви документи пред демократическия съд, за да докаже, че търгът с тези антикварни предмети е незаконен.

Благодарение на ниските цени и очевидната уникалност на предлаганите предмети, търговете имаха голям успех и донесоха фантастични печалби. Стотици фирми се юрнаха към лениновите „експерти“, предлагайки сътрудничеството си в грабежа. По това време количеството на конфискуваните ценности в Русия се измерваше с хиляди тонове, а често и в кубици. Но онова, което веднага направи впечатление на участниците в „легалните“ сделки (за него с учудване писаха европейските вестници), бе обстоятелството, че съветските експерти молеха договорените на търговете пари да не се превеждат в Русия, а на сметки в европейски и американски банки. Някои от тях приемаха налични суми и тъпчеха банкнотите в куфарите си. Работата придобиваше световен размах.

По това време вече напълно беше изградена „страната на чудесата“ на ленинската номенклатура, която веднага показва своята безкрайна разпуснатост и алчност. Членовете на ЦК живееха обикновено в старинни господарски къщи; те проявяваха болезнена слабост към скъпите мебели, златната и сребърната посуда, скъпоценните сервиси и килими, а също и към картините от стари майстори, поставени в масивни златни рамки. Шинелите и ризите бяха нещо като специална униформа. В тези домове бе запазен и старият щат от безукорно обучени прислужници, пазачи и готвачи. А в краймосковския Юсуповски дворец, където се бе настанил Троцки, бяха останали даже и младите адютанти — бивши корнети, които бойко козируваха, тракайки с токове и почтително свеждаха глави, по старорежимен маниер задължително сресани на път.

Макар и да гледаше с насмешка, Ленин не възразяваше срещу този начин на живот, тъй като и самият той не бе далече от него. Подписвайки всекидневни ордерите и предложенията за трапезариите

на ЦК и различните кремълски служби, вождът внимателно следеше за менюто, което задължително включваше три вида хайвер, различни видове месо, салами, кашкавал, деликатесни риби, особено любимите му кисели краставички, мариновани и солени (когато няма пресни) гъби и три вида кафе. Ленин беше чревоугодник и в разгара на небивалия глад, отнасящ всеки ден десетки хиляди хора, мъмреше Горбунов, че „хайверът вчера миришеше странно“, „маринатата на гъбите беше безобразна“ и че „не би било зле готвачът да се изпрати една седмица в затвора“. Ленин се бе настанил в имението на великия княз Сергей Александрович в краймосковското село Горки. Всички жители на селото бяха изселени. В опустелите им домове се настаниха пазачите-интернационалисти, които кой знае защо все още са наричани „латвийски стрелци“, макар че там имаше само около 20 латвийци.

Този живот, естествено, много им харесваше и не им се искаше да се разделят с него. Затова, запозната с Лениновия първоначален план за прехвърляне на всички ценности в чужбина в името на „световната революция“ и за бягство от Русия, номенклатурата постоянно убеждаваше вождя, че няма никакви основания да напуска страната. В нея трябва да продължи „строителството“ на социализма по прекрасно отработената методика — конфискации и разстрели. Ленин неизменно се съгласяваше. Още през март 1921 година той гръмогласно увери съучастниците си, че няма да има никакви отстъпления и изменения в доктрините и политиката на партията.

Обявяването на НЕП, тоест вкарването на страната в релсите на един повече или по-малко цивилизован живот, от мнозина бе възприет като капитулация, предателство и сигнал „да се подготвят за бягство“. Ленин как ли не се опитваше да им докаже обратното, но всички вече добре познаваха неговата безпринципност, азиатска хитрост и коварство. И като съскаща змия из лабиринтите на ЦК плъзна „мнението“: „Илич трябва да бъде отстранен“. А ВЧК започна операцията по извозване на ценностите от Държавното хранилище в свои секретни складове. С други думи, тези, които искаха да останат, взимаха своята част от онези, които искаха да бягат.

Също както крал Луи XIV, Ленин се смятал за стопанин не само на живота, но и на имуществата на своите поданици. Но за разлика от краля-слънце той действал изключително по свое усмотрение, тъй като

в страната нямало никакви закони. Трябвало да реши един въпрос: кой е и кой не е буржоа. Известният професор почвовед А. Ярилов, познат на Ленин още от времето на революцията през 1905 година и на емиграцията, поради неосведоменост на изпълнителите бил подложен на експроприация, тоест, както се полага на буржоа, конфискували му цялото имущество, включително и спалното бельо. Професорът се оплакал на Ленин. Историята се случила в Краснодар. Ленин тутакси изпратил там телеграма: Кавказ, Краснодар, До председателя на изпълкома. Моля, върнете на семейството на Арсен Ярилов цялото имущество, дрехи, бельо и други домашни вещи, реквизирани от дома му на 24 март в Краснодар. Ако не е възможно да бъде върнато конфискуваното, предлагам да бъде възмезден в натура. Потвърждавам, че нито по имуществени признаци, нито по идеология Ярилов може да бъде отнесен към буржоазната класа. Председател на Совнаркома Ленин. 30 май 1921 година." Във връзка с Лениновата телеграма президиумът на Кубанско-Черноморския изпълнителен комитет издал постановление да бъдат върнати вещите на семейството на професор Ярилов. Ленин често посочвал, че в отделни случаи единствено той може да реши кой е буржоа и кой не е. Волю-неволю си припомняме характерен епизод, който се е случил по-късно в нацистка Германия. При всесилния райхсмаршал Гьоринг дошли офицери от Гестапо с документи, доказващи неопровержимо, че ред офицери от щаба на Гьоринг, включително и помощникът му генерал Милх, са по произход евреи. Гьоринг се запознал с документите и казал на гестаповците: „В моя щаб само аз решавам кой е евреин и кой не е.“ В никакъв случай не искаме да сравняваме Гьоринг с толкова мащабна фигура като Ленин, просто искаме да отбележим еднаквата методика на произвола.

Но властта на Ленин все още беше достатъчно силна. И в самите ЧК и ЦК нямаше единство, в резултат на което се появи и доносът на Юровски, предизвикал у Ленин такава бурна реакция. И както му бе заповядано, Глеб Бокий започна следствие. Веднага бе арестуван и обвинен в кражба оценителят на Държавното хранилище Яков Шелехес — приятел на Юровски, който, както и самият Шелехес, преди революцията е бил бижутер и часовникар. От Шелехес бързо започнаха да изтръгват нужните показания. Юровски се втурна при Ленин и той веднага се опита да измъкне Шелехес от лапите на ЧК. На



8 август 1921 година вождът праща секретна записка до Уншлихт — заместникът на Дзержински и непосредствен началник на Бокий:

„За ВЧК до др. Уншлихт. Моля да ми съобщите причините за арестуването на др. Шелехес Яков Савелиевич и възможно ли е неговото освобождаване до съдебния процес срещу гаранцията на партийни другари или пък превеждането му от ареста във ВЧК в Бутирския затвор. Председател на СНК В. Улянов (Ленин)“.

Ха да видим кой си е направил сметката без кръчмаря! Защото арестуването на Шелехес предизвика истинска паника в редовете на болшевиките-ленинци. Но ВЧК, може би за първи път от създаването си, се престори, че не чува воплите на изплашените вождове. И върху Лениновата бележка Уншлихт написа резолюцията: „Др. Бокий, изпратете ми бързо справката!“

Бокий изписа цяло послание до Ленин върху същата бележка. Напомняйки му, че сам той е наредил да започне следствието, Бокий изразяваше недоумение от оказвания върху него толкова неприкрит натиск от страна на Ленин, за спасяването на Шелехес. И то в момент, когато виновникът за кражбите е изобличен, арестуван и посочва съучастниците си. За Шелехес, раздразнено подчертаваше Бокий, го питат по десет пъти на ден, като пречат на работата му. Може би, с неприкрита ирония питаше Бокий, между Ленин и Шелехес съществуват някакви неизвестни за него, за Бокий, отношения, щом Ленин така настойчиво ходатайства? В края на писмото Бокий казва: „убедително моля Ленин да ми разреши да не обръщам внимание на ходатайствата и натиска по делото за Държавното хранилище“, като същевременно му отговоря и по същество, че „тъй като се води следствие, не смятам за възможно да бъде пуснат на свобода до съда“.

Ленин изпада в бяс и се опитва да въздейства на тези нахалници чрез самия председател на ВЧК Феликс Дзержински. Но Дзержински и Бокий са от старата закалена гвардия. Випусникът на йезуитски колеж отлично разбираше какво се иска от него и въпреки това му вади душата: „Но нали сам се разпоредихте, Владимир Илич... И защо сте убеден, че Шелехес не е виновен?“ Получил от Дзержински уверението, че показанията на Шелехес ще умрат (заедно с него!) в ЧК, Ленин разбира, че не може да спаси съучастника си и че ЧК отдавна събира материали и срещу самия него. Разтревожен, той пише

до Бокий отговор, като се стреми, макар и не твърде сполучливо, да обясни участието си в ходатайствата за Шелехес:

„9 август 1921 година.

Др. Бокий!

В писмото си за Шелехес (Яков Савелиевич) Вие казвате: «за него мнозина се застъпват, включително и Ленин» и молите за разрешение да не обръщате никакво внимание на ходатайствата и натиска по делото за Държавното хранилище.

Не мога да ви разреша това.

Изпратеното от мен запитване не е нито «застъпване», нито «натиск», нито «ходатайство».

Длъжен съм да питам, щом имам съмнения в правилността.

Вие сте длъжен да ми отговорите по същество: доводите или уликите са сериозни, и те са едни какви си. Аз съм против «освобождаване», против «смекчаване» и т. н. и т. н.

Точно така, по същество, трябва да ми се даде отговор.

Ходатайствата и «застъпванията» можете да отклонявате; «натискът» е незаконно действие. Но, повтарям, това че обърквате запитването на Председателя на СНК с ходатайство, със застъпване и натиск е погрешно.

Пред. на СНК В. Улянов (Ленин)“.

Е, добре де, добре. Извинявайте, Владимир Илич. Ние изобщо не искаме да ви подвеждаме. Само че и вие също не се пъхайте в нашите работи. Та вие добре знаете за какво става дума. Нима не ни изпратихте още през април 1921 година следната бележка:

„С. секретно.

До др. Уншлихт и Бокий!

Това е безобразие, а не работа! Така не може да се работи. Поинтересувайте се какво пишат там. Незабавно намерете, ако е нужно, заедно с Наркомфина и др. Баша откъде изтича информация.

Понеже документът е секретен, моля незабавно да ми бъде върнат с приложените към него ваши мнения. 24.1V. Пред. на СНК Ленин“.

„Приложеното“ беше изрезка от вестник „Ню Йорк Таймс“ с вече направения (лично от Ленин, съдейки по почерка) превод:

„Целта на «работническите» лидери на болшевишка Русия изглежда е максималното им желание да станат втори Харун ал Рашидовци с тази разлика, че легендарният халиф е съхранявал съкровищата си в подземията на двореца си в Багдад, докато болшевиките предпочитат да ги държат в банките на Европа и Америка. Само за изтеклата година, както успяхме да разберем, на сметките на болшевишките лидери са постъпили:

От Троцки — 11 милиона долара само в една банка на САЩ и 90 милиона швейцарски франка в Швейцарската банка.

От Зиновиев — 80 милиона швейцарски франка в Швейцарската банка.

От Урицки — 85 милиона швейцарски франка в Швейцарската банка.

От Дзержински — 80 милиона швейцарски франка.

От Ганецки — 60 милиона швейцарски франка и 10 милиона долара в САЩ.

От Ленин — 75 милиона швейцарски франка. Струва ни се, че «световната революция» трябва да се нарича «световна финансова революция», след като цялата ѝ идея е да събере в личните сметки на двадесет души парите на цял свят. От всичко това ние правим лошия извод, че швейцарските банки в очите на болшевиките изглеждат много по надеждни от американските. Даже покойният Урицки продължава да пази парите си там. Не следва ли от това, че и ние би трябвало да преосмислим финансовата си политика в светлината на по-голяма федерализация?“

Веднага се пристъпи към следствие. По обвинение в шпионаж в Москва бе арестувана американската кореспондентка на агенция „Асошиейтед прес“ Маргарет Харисън, а малко по-късно — и американският журналист Адолф Карм, пристигнал в Москва като делегат на Третия конгрес на Коминтерна от Американската социалистическа работническа партия. Заловени бяха и още няколко американски граждани. Обвиниха ги, че събират разузнавателна информация от военен и политически характер. „Ню Йорк Таймс“ е американски вестник, значи са виновни американците. Въпреки желязната логика на подобно твърдение, Ленин все пак реши, че в този случай ЧК не търси изтичането на информация, а по доста плосък начин иска да провали неговите бъдещи преговори с американския сенатор Френс, инженер Вандербилд, когото Ленин погрешно бе взел за милиардера Вандербилд, а също и с гешефтара Хамър. В гениалната глава на вождя възникна мисълта да продаде и руските подземни богатства и той усилено започна да пропагандира своята идея за „концесиите“.

Американците, които винаги са правили всичко възможно, за да измъкнат своите граждани, озовали се в затворите на чужди страни, повече говореха за освобождаването на Харисън и Карм. И по-малко по същество за работата, която за тях беше прекалено интересна и фантастично изгодна. Разбра се, че Маргарет Харисън била сестра на губернатора на щата Мериленд, а водещият преговорите Франс е сенатор от същия щат. Това накара Ленин лично да контролира следствието, за да се убеди че чекистите гонят вятъра. Американците бяха набързо освободени, а Ленин разбра, че търсеното „изтичане“ идва от дъното на самата ЧК. И сега в качеството на „гумена патица“ му пробутваха Шелехес.

И златото, и властта се изплъзваха от ръцете на Илич. Партията и нейният боен отряд ВЧК, заобикаляйки Ленин, видимо се бяха разцепили на два лагера, групирани около две мощни фигури — Троцки и набирация сили Сталин. Те олицетворяваха две противоположни тенденции: единият да избяга с награвеното, а другият да остане и да строи социалистическа държава, от която далеч не всички възможности са изстискани. Дватама ги обединяваше само едно — искреното им неприемане на НЕП. Ленин чудесно виждаше всичко това и постоянно правеше опити, ако не да примири, то поне

отново да обедини враждуващите кланове около себе си. Но делото на Шелехес извади вожда от релсите. Той се нервирал, настоявал да му изпратят протоколи от разпитите, ала ЧК явно не бързала да изпълни указанията на вожда. Ленин губи търпение и на 19 август изпраща на Уншлихт следното послание:

„19. VIII.

Строго секретно.

Др. Уншлихт,

Моля Ви да възложите на когото трябва да ми представи:

1) точни справки какви са уликите и

2) копие от разпита или разпитите по делото... на Шелехес.

Вече писах за това. Напомнете на когото трябва да не закъсняват занапред.

С ком. поздрав Ленин“

Но златото продължава да изтича по два пътя: в чужбина и в тайните скривалища на ВЧК. И двете страни правят всичко възможно да се разобличат една друга, като организират изтичане на информация към чуждия печат.

Вестник „Ню Йорк таймс“ на 23 август 1921 година пише: „Банка Кун, Лейба, субсидирала чрез немските си филиали преврата в Русия през 1917 година, не остана забравена от своите благодарни клиенти. Само за първото полугодие на текущата година банката получи от Съветите злато на сума 102 милиона и 290 хиляди долара. Вождовете на революцията продължават да увеличават влоговете си в банките на САЩ. Сметката на Троцки например само в две американски банки нарасна напоследък до 80 милиона долара. Що се отнася до самия Ленин, той упорито продължава да влага «спестяванията» си в Швейцарската банка, въпреки по-високите лихви на нашия свободен континент.“

През октомври 1921 година Шелехес бе разстрелян, „Клетият ювелир“ бе осъден от Военната колегия на Върховния трибунал при

ВЦИК, сякаш беше един от вождовете на революцията или класик на марксизма-ленинизма.

Но Ленин се опитва да продължи борбата. На 18 ноември 1921 година той изпраща заповед във ВЧК, МЧК Наркомфин:

„С цел да се съсредоточат на едно място всички ценности, съхранявани в различни държавни учреждения предлагам в тридневен срок след получаване на настоящото да се предадат в Държавното хранилище всички ценни вещи, които се намират в разпореждане на ВЧК.

Председател на Съвета на народните комисари  
В. Улянов (Ленин)“.

Никой не реагира. Нещо повече, при Ленин престава да идва информация от Държавното хранилище, заместена с лозунги от типа „В Държавното хранилище кипи ударен труд!“. Сиреч, занимавайте се, Владимир Илич, с вашия си НЕП, ние повече не ви вярваме. Ние също искаме да получим своя дял.

На 2 декември 1921 година Ленин изпраща своя верен Горбунов с тайна мисия във ВЧК при самия Менжински. Горбунов му връчва бележка от Ленин:

„С. секретно.

Моля да ми изпратите секретно по др. Горбунов доклад за състоянието на нещата в Държавното хранилище.

Пред. на Съвета на народните комисари В. Улянов  
(Ленин).“

„В Държавното хранилище кипи ударен труд“, отговаря Менжински и, оправдавайки се с много работа, отпраща Горбунов.

Логиката на действията подсказва на Ленин, че може да обедини съучастниците си само по един начин, като ги вдигне на ново масово разбойничество.

В страната продължаваше да свирепства жесток глад, обхванал огромни райони на Поволжието и Украйна. Над около два-сет милиона души, включително жени, старци и деца, беше надвиснала заплахата от гладна смърт. Правителството не оказваше практически никаква помощ, оправдавайки се с безпаричие.

„Ние нямаме пари!“ не се уморяваше да повтаря Ленин и от трибуните, и в частни разговори с Алексей Максимович Горки, и пред американски бизнесмени. Пари няма, а гладните бунтове безпощадно се потушават с масови разстрели. През юни 1921 година обявиха стачка гладните железничари в Екатеринослав. Работническата тълпа бе разстреляна с картечници. Арестуваха 240 души, 53 от които веднага бяха избити на брега на Днепър и хвърлени в реката. Останалите бяха изпратени в харковските затвори. Частите със специално предназначение нахлуваха в гладуващите села, разстрелваха поголовно всички, след това се оформяше документ, че това било дело на някакъв „есеро-меншевишки“ заговор.

А из страната бродеха на тълпи милиони бездомни и гладни деца, загубили родителите си в болшевишката касапница. Гладът се разпространяваше, обхващаше нови територии с потенциални жертви 35 милиона. По същото време в Петроград, Одеса и Николаевск се товареха параходи с пшеница, които изнасяха зърното в чужбина срещу злато. Ленин сондира почва на чуждите борси за продажба на руска дървесина за един милиард златни рубли. Американските „концесионери“ продължаваха разговорите с вожд за закупуване на руските подземни богатства. Уточняваха се дори и дребните детайли, като заплатите на работниците в мините, рудниците и находищата. Американците предложиха да плащат по долар и половина на ден, Но Ленин изпадна в ужас. В никакъв случай! Нито цент! Ние сами ще им плащаме! Вие, господа, не се безпокойте. Американците надушиха никаква измама. Там, където не взимат пари, явно мирише на мошеничество.

Страната продължаваше да измира от глад. Гениално измисленият от Ленин „зърнен монопол“ започна да дава своите блестящи резултати. Създаде се възможност да се умори от глад гръбнакът на дребнобуржоазната идеология — селячеството. Това бе къде-къде по-ефективно от разстрелите. Обезумелите от глад тълпи щурмуват складовете със зърно. От караулките без предупреждение

стрелят по тях с картечници... Само подир няколко години този гениален начин на действие ще бъде повторен от Сталин, но с много по-голяма ефективност.

Размахът и последствията от глада през 20-те години по много параметри превишават изкуствено създадения глад през 1932–33 година. Макар че имаше разлика, и то доста съществена. Ако гладът през 1932–33 се криеше от света, то „ленинският глад“ по всякакъв начин се рекламираше в болшевишкия печат, който подчертаваше пълната безпомощност на правителството и молеше за хуманитарни помощи от Запад. Партията не отдели нито копейка от фантастичните си богатства, но някои нейни представители, проявявайки ниска класова „съзнателност“, настояваха да бъдат отворени складовете с храни и златните хранилища, за да се помогне на умиращата Русия. Старият приятел на Ленин Владимир Бонч-Бруевич, който така и не усвои „ленинската наука“, се опита да убеди властниците от Кремъл да пожертват известна част от награвеното и да спасят народа. Ако ние сме държава, убеждаваше ги той (какво да го правиш: син на царски сановник и брат на царски генерал), то и конфискуваната собственост е държавна. И следователно тя може и трябва да бъде използвана за народа.

Най-търпеливо му обяснявах, че държавата няма пари, а тези ценности, които има предвид, са неприкосновеното „злато на партията“. Те принадлежат на партията и само на партията, за която ще бъдат стратегическото! оръжие в предстоящата борба между труда и капитала.

Бонч-Бруевич така и не можа да ги разбере. Искане да го затворят, та дано се осъзнае, но Ленин се застъпи за стария си приятел („Аз сам решавам кой е «буржоа»“). И го изгони на «научна работа».

И Горки — „буревестникът на революцията“, но вече с подрязани и опърпани крила — отиде при Ленин, за да иска помощ за гладуващите. „Ние нямаме пари за помощ на гладуващите“ — отрязва го Ленин. „Ние получихме от буржоазията много тежко наследство, разорена държава, нищета, глад“. Но все пак разреши на Горки да основе комитет в помощ на гладуващите от средите на недоубитите интелектуалци и да помоли за помощ Запада.

Естествено, първа откликна Америка. Тя вече беше създавала хуманитарната Администрация за помощ (АРА), която действаше в



следвоенна Европа. През декември 1921 година Конгресът на САЩ отдели за подпомагане на гладуващите в Русия 20 милиона долара, а обикновените американци бяха призовани да пожертват от личните си средства. Общо в разпореждане на АРА, която се оглавяваше от бъдещия президент на САЩ Хувър, бяха предадени от правителството и от частни лица 45 милиона долара. В акцията се включиха и други международни организации, които чрез свои представители много строго наблюдаваха как се разпределят помощите. По този начин от гладна смърт бяха спасени 22 милиона и 700 хиляди души, за които се изразходваха общо 137 милиона долара.<sup>[1]</sup>

В обстойния доклад до Ленин от 6 септември 1921 година, Уншлихт писал, че „директор на АРА в Съветска Русия е полковник У. Н. Хаскел. негов секретар — бившият американски консул в Петроград, разузнавачът Д. Лерс, а негов помощник — разузнавачът М. Филип“. Целта на тяхната разузнавателна дейност, освен събирането на военна и политическа информация, представлявало „описание на жестоките страдания на руския народ“. Пречели на американците да работят, не ги допусkali в особено поразените от глада райони, а пък за „горкиевския“ комитет за помощ на гладуващите дори не си струва да се говори. Арестували всички и организирали дело, в което членовете на комитета се обвинявали във връзка с чуждите разузнавания, с белогвардейската емиграция и дори с щаба на въстаналия Антонов. Единствено дръзката нота на американското правителство и личната намеса на Хувър спасили членовете на „горкиевския“ комитет от разстрел, заменен със заточение зад граница, където още преди това заминал Алексей Максимович. Споменът за АРА се пази в „Большая Советская Энциклопедия“, където се твърди, че АРА използвала сътрудниците си за „шпионска дейност и поддържане на контрареволуционните елементи. Контрареволуционната дейност на АРА предизвикала сред трудещите се маси енергични протести“. Я виж, колко сме горди!

Това, че Ленин не успя да доведе докрай прекрасно замислената операция „Глад“, (от глад бяха умрели „само“ 6 милиона души), още веднъж потвърди мрачните опасения на приближените му. Илич вече не ставаше за вожд на световния пролетариат. Но какво бе удивлението на всички — и вдясно, и вляво — когато изведнъж Ленин отново блесна с неувяхващия си гений.

Като виждаше пълното безразличие на „съветското правителство“ към ширещия се глад, оглавяваната от патриарх Тихон Руска православна църква реши да се намеси. Нейните отношения с новата власт бяха открито враждебни още от 1917 година, когато обзетите от златна треска „интернационалисти“ се нахвърлиха да отворят императорски и царски гробници, да разравят гробове и да рушат дори мавзолеите на светци. Впрочем атаката си срещу православната църква Ленин бе започнал едва ли не от първия ден, издавайки низ от декрети за лишаването ѝ от статуса на „държавна“, за конфискацията на църковните и манастирските земи, за забраната на всякаква друга дейност, освен на „култовата служба“. Но докато траеше войната с белите, Ленин трябваше да сдържа поривите си и да озаптява хората си. Защото църквата се ползваше с огромен авторитет сред мнозинството от руския народ и неговата тежест би могла да повлияе на колебаещите се везни на противостоянието в гражданската война.

Наистина, и тогава разстрелваха свещеници, ограбваха и палеха черкви и катедрали. Но това се извършваше безсистемно, макар че Ленин ни за секунда не забравяше главното. През своето повече от 900-годишно съществуване руската църква бе натрупала несметни богатства. Царе и императори, аристократи и богати търговци са я дарявали с огромни суми и ценности, обличали са иконите в златни и сребърни обкови, украсявали са ги с безброй скъпоценни камъни. Поръчвали са златни подвързии за свещените книги. И сега скъпоценната църковна утвар, изработвана от цели поколения най-изкусни бижутери, беше гордостта на храмовете, манастирите и богомолците, Църквата вършеше и голяма обществена дейност, строеше безплатни болници, приюти, сиропиталища, училища. Християнската нравственост в дореволюционна Русия не бе само словесно понятие: битовото убийство в началото на XX век вече беше такава рядкост, че ако бе извършено в някакво малко околийско градче, за него с удивление пишеха всички столични вестници.

Църквата разбираше, че в сегашната обстановка не би трябвало да вдига шум около себе си. Но не издържа, потресена от това как с хладнокръвието на Нерон „работническо-селското правителство“ наблюдава умиращите от глад работници и селяни. И патриарх Тихон изпрати до Ленин писмо, в което предлагаше да предаде на държавата

част от църковните ценности за закупуването на хляб в помощ на гладуващите. Излишно е да говорим за наивността на патриарха, който не се е съмнявал, че ако правителството приеме тази помощ, ще я използва за нуждите на гладуващите.

Ленин изпадна в силна възбуда. Писмото на патриарха той възприе като възмутително предизвикателство от страна на църквата. В извращения мозък на вождя нямаше място за разбиране на благородните и жертвените пориви. Всеки жест той оценяваше само от позицията на политическия дуел до смърт. Предизвикателството беше очевидно. Виждате ли, правителството бездейства и затова църквата, за да „ни унизи, да изтъкне своето влияние“ излиза с подобни предложения. Тя като че ли ни контролира и укорява. Но няма да мине, хитри попове! Няма да го бъде! Ние ще тръгнем по друг път!

Свикал спешно Политбюро, Ленин прочете посланието на патриарха и заяви, че е дошло времето да се разправят с църковниците. Трябва да обвиним църквата в нежелание да предаде своите богатства в помощ на гладуващите, което принуждава съветското правителство да конфискува всичките ѝ ценности. Политбюро изпадна във възторг. Още повече, че Ленин бе изтъкнал и целта на предстоящото мероприятие: да попълнят партийния фонд с огромната сума от няколко стотици милиона златни рубли (а може би и няколко милиарда). Никой не знаеше точната сума. И това довнесе още дързост, толкова необходима за всяко решително действие.

Докато патриарх Тихон очакваше отговор от съветското правителство, Ленин подписа на 23 февруари 1922 година декрета „За изземване на църковните ценности в полза на гладуващите“. Тази негова смела крачка възхити всички, дори и вече разочарованите от Илич, включително и Сталин. Предстоеше им „пъклена“ работа, а в страната имаше около 80 хиляди християнски храмове, предимно православни.

Отрядите на ГПУ (сега така се наричаше ВЧК) се втурнаха към вратите на черкви и манастири. Вярващите се опитваха да защитят скъпоценните светини с телата си. Без никакво колебание нападащите откриваха огън по тях. От иконите сваляха скъпоценните обкови, грабеха златни и сребърни утвари, включително дарохранителниците и полилеите от XV-XVII век, лятите златни кръстове от времето на Йоан Грозни и първите Романовци се изнасяха със сандъци и чували.

Изчопляха скъпоценните камъни, откъсваха златните подвързии на библиите, конфискуваха всички намерени златни и сребърни монети. И горяха кладите от древни икони, ръкописи и книги, между които и библии от XIII век, разрушаваха олтарите. Но това беше само началото.

Опомнил се от шока, предизвикан от ленинския декрет, патриарх Тихон се обърна с възвание към всички „вярващи чада на Руската Православна църква“ (28 февруари): „От гледна точка на църквата този акт представлява акт на светотатство. Ние не можем да одобрим изземването от храмовете, дори и чрез доброволни пожертвувания, на осветените предмети. Употребата им за небогослужебни цели е забранена от каноните на Вселенската църква и се наказва като светотатство“. Възванието на светейшия патриарх се четеше от амвоните на черквите, препредаваше се от уста на уста, разлепваха го по стените на къщите, призовавайки народа към съпротива. И пред храмовете по цялата страна ставаха истински битки. Но невъоръжените вярващи не можеха да окажат никаква съпротива на въоръжените до зъби „спецотрядници“. На много места разпръсваха тълпите с картечници, а арестуваните разстрелваха още в същия ден.

Съзнавайки обаче колко е голям авторитетът на църквата сред обикновените руски хора и боейки се от всенародно въстание, властите, както винаги, прибегнаха към лицемерни и лъжливи призови, отправени към „народа“ и „трудещите се маси“. На 28 март 1922 година беше публикувано правителствено съобщение:

„На правителството е чужда мисълта за каквито и да било преследвания на вярващите и църквата... Но ценностите, създадени с труда на народа, принадлежат на народа. Извършването на религиозните обреди с нищо няма да се наруши от подмяната на скъпоценните предмети с други, по-обикновени. Със скъпоценностите пък ще можем да закупим достатъчно количество зърно, семена за посев, впрегатен добитък и земеделски сечива, за да спасим не само живота, но и стопанството на селяните от Поволжието и всички други гладуващи райони на Съветската Федерация... Само че кликата на църковните князе, привикнала на разкош, злато, коприни и скъпоценни камъни, не желае да предаде тези съкровища за спасението на милиони загиващи. В алчния си стремеж да задържи тези ценности на всяка цена църковната привилегирована клика не се спира пред

престъпните заговори и подстрекателства към открити бунтове. Ненакърнило с нищо досегашната си подчертана добронамереност и търпимост към вярващите, Съветското правителство обаче няма да търпи нито час повече привилегированите управници на църквата, натруфени с коприни и брилянти, да създават в държавата на работниците и селяните специална държава на църковните князе.“

Публикуваното обръщение, което имаше за цел да разедини църквата и вярващите маси и съдържаше недвусмислени заплахи по адрес на ръководството на православната църква, бе само отглас от вече приетите в Кремъл секретни решения.

Ленин беше в стихията си. Възвърнала се бе неговата енергия и войнственият му плам. Очите му блестяха, както бе по времето на издигнатия от него гениален лозунг „Граби нагабеното!“

На 19 март 1922 година той изпраща секретно директивно писмо до членовете на Политбюро, ръководството на ГПУ, Народния комисариат на правосъдието и Ревтрибунала, подготвящи се за съвещанието във връзка с оптимизацията и координацията на действията на различните служби в изпълнение на Декрета за изземване на църковните ценности:

„На това съвещание“ — посочва Ленин, „ще обсъдим секретното решение на конгреса за изземването на ценностите от най-богатите манастири и черкви, което трябва да се осъществи с безпощадна решителност, без абсолютно никакви колебания и да разстреляме, толкова по-добре. Именно сега трябва да се накажат тези простаци така, че за няколко десетки години да не помислят изобщо за някаква съпротива.

19.11.22 г. Пред. на Совнаркома В. Улянов (Ленин)“

Никога досега, даже и във времената на древните тирании, държавният глава не бе се решавал да сложи подписа си на документи от подобен род. Решителността на Ленин, който в преобладаващите случаи лично бе санкционирал всички престъпления на този режим, винаги е била обект на завист от страна на Сталин, а и на Хитлер. Сталин всякога с възхищение говореше за Лениновата решителност, явно подчертавайки собствената си нерешителност. Самият той се побоя да подпише даже заповедта за взривяването на мостовете на Ленинград и на предприятията в Москва, въпреки че това се диктуваше от военна необходимост.

Решителността на вожда, поел с подписа си отговорността за престъпленията и на подчинените си, получили правото да се позовават на издадената заповед, не можеше да не предизвика уважението им, примесено с възхищение. Оказа се, че в дадения случай бяха доволни всички. Една част от тях, групирани се около Троцки, мислеха за бягство от страната и от тази акция можеха още повече да закръглят своите многомилionни сметки в западните банки. Другите, групирани се около набирация сили Сталин, се надяваха да останат и да живеят охолно в завоюваната Русия, да я превърнат в база на своите бъдещи авантюри, идеологията на грабежа — в държавна религия, а самият Ленин — в езически идол на новата религия. А всяка нова религия винаги предполага унищожението на старата.

Както и бе заповядал Ленин, черквите бяха разграбени с „безпощадна решителност“ и „в най-кратък срок“. Разстреляха 40 хиляди свещеници, дякони и монаси, а също и около 100 хиляди вярващи, членове на църковните управи и общини. Чистата печалба се равняваше на два и половина милиарда златни рубли (според твърде скромната преценка на плахите историци от епохата на преустройството и гласността). Но според западните специалисти тази цифра би следвало да се умножи по три. Защото в храмовете и манастирите е имало натрупано твърде много, тъй като те съществували вече средно от 300 години.

Спомням си, че АРА похарчи 137 милиона долара, за да нахрани и спаси от смърт повече от 20 милиона обречени. Съветската статистика сочи, че през 1922–23 година от чужбина е било закупено зърно за 1 (един) милион рубли. Колкото до закупуването на добитък и селскостопанска техника, тях изобщо ги няма. Тогава къде са отишли, за какво са били използвани тези несметни съкровища? Защото, ако си ги бяха разделили поравно, както беше обещано, само между тях, даже разорената Русия би могла бързо да се превърне в богата и цветуща като Кувейт страна. Нищо подобно, разбира се, не се случи, тъй като целта беше пряко противоположна. Николай Бухарин, най-нищожният и най-страхливият от болшевишките главатари, който най-шумно от всички искрено се възхищава от смелостта на вожда на революцията, с възторг си припомня тези героични дни: „Ние обрахме църквата до копейка и с нейните «свещени ценности» водим своята световна пропаганда, без да сме дали поне нещичко на гладуващите; от ГПУ ние

направихме своя «църква» с помощта на православните попове и тази истинска врата към ада те не могат да преодолеят; ние сменихме съдържанието на филаретския катехизис с милата на сърцето ми «Азбука на комунизма», законът божий — с политограмотяването, скъсахме от шиите на децата кръстчетата и талисманчетата, вместо икони окачихме «вождовете» и ще се погрижим за Пахом и «низините» да им поднесем мощите на Илич в друг вид... Просташка страна!»

През май 1922 година арестуваха патриарх Тихон заедно с всички членове на Светия Синод. 32 митрополити и архиепископи бяха разстреляни. Но под думата „разстрел“ често се криеше зверски извършено убийство. Киевският митрополит Владимир бе обезобразен, скопен, застрелян и хвърлен гол на поругание. Петербургският митрополит Вениамин, определен за приемник на патриарха след смъртта му, бе поливан с вода на сковаващия студ, докато се превърне в леден стълб, а след това удавен в Нева. Тоболският епископ Гермоген, който навремето доброволно замина с царя на заточение, бе завързан за турбината на един параход и тя го накълцала с перките си. Пермският архиепископ Андроник, известният от миналото мисионер в Япония, бе заровен жив в земята. Черниговският архиепископ Василий — разпънат на кръст и изгорен. „Именно сега трябва да се накажат тези хора така, че за няколко десетки години да не помислят изобщо за някаква съпротива. Ленин“.

„Треската на световните борси, предизвикана от рязкото падане на цената на златото, специалистите свързват с постъпленията на световния пазар на големи партии от този метал от Русия. Партията на болшевиките, управляваща сега тази нещастна страна, с право може да бъде наречена «партия на жълтия дявол»“ — писа през март 1923 година английският вестник „Гардиън“. А вестник „Таим“ допълни: „Закупените от левите социалисти на търг две шестетажни сгради в деловата част на Лондон — по 6 милиона фунта стерлинги за всяка, и издигането за 4 милиона фунта стерлинги на помпозния надгробен паметник на Карл Маркс свидетелстват, че болшевиките в Москва има къде да си харчат парите, конфискувани от църквата, уж в помощ на гладуващите. Ние едва сега започваме да разбираме каква богата страна е била унищожената Русия“.

Средна Азия след нашествието на монголите, Европа след Тридесетгодишната война, Франция след продължилата 10 години

чумна епидемия не могат да се сравняват, дори и взети заедно, с това, което представляваше Русия след почти седемгодишната власт на Ленин. Огромната част от руското образовано общество или загина, или избяга ужасена от страната. Многомилионни маси хора, които терорът, военните действия и гладът принудиха да напуснат местоживеенето си, се разпръснаха из цялата страна. Дореволюционният немногоброен пролетариат беше изцяло унищожен. Най-напредничавите аграрници, извели стопанствата си на висотата на европейските стандарти, бяха или избити, или избягаха неспойно къде. Икономиката бе в разруха. Най-могъщият някога в света речен флот бе погубен. Гордостта на Русия — нейните железни пътища, бяха разрушени, а влаковете — изцяло разнебитени. И като паметници на загинала цивилизация сред пепелищата стърчаха останките на църкви.

Русия се бе превърнала в поле, осяено само с мъртви кости; нямаше ни протест, — ни възмущение. Всичко е уморено, унижено, смазано. И главното — всичко беше окрадено и разграбено. От преобърнатите императорски гробници до изпразнените джобове на живите и мъртвите. Великата афера на всички времена под кодовото название „Световна революция“ беше — завършила. Няма цифра, която би могла да посочи в някаква степен цената на това „мероприятие“. Цялото национално богатство на огромната и богатата страна, която се казваше Русия, бе претопено в един гигантски слитък „ЗЛАТОТО НА ПАРТИЯТА“, Но това все още не беше краят. Отпред като черен буреносен облак се задаваше още по-страшно бъдеще.

През декември 1922 година се получи една твърде неприятна новина. Швейцарската банка съобщи на Лениновия поръчител Ротштейн, че парите от основния капитал на представляваната от него фирма (а Ротштейн представляваше партията на болшевиките) по указание на собствениците (или упълномощени от тях лица), знаещи сложната комбинация от девизи и шифри, са преведени на три самостоятелни сметки с нови девизи и шифрови комбинации. Парите — на — личните — сметки — останаха — непипнати. Опитният Парвус отново доказа на Ленин, че никоя работа, особено пък финансовата, не търпи дилетанти. И Ленин получи удар.

Едва оправил се от него, Ленин въпреки протестите на лекарите и роднините, нареди да го откарат в Кремъл, където се убеди, че



лошите му опасения са се потвърдили. Кабинетът му е основно претърсен. Сейфът беше отворен и бяха изчезнали всички „свръхсекретни“ документи, включително банковите поръчителства, чековите книжки и цялата колекция от задгранични паспорти. Изчезнал беше и верният Горбунов...

Бойците-интернационалисти денонощно стояха на пост край разкошния двуетажен извънградски дворец на бившия княз Сергей Александрович в Горки. В мразовитата коледна нощ на 1923 година те дочуха страшен вой, който като че ли идеше откъм самия дворец. Беше късна нощ, на небето светеше пълна луна. Щракнали затворите на своите изпитани австрийски карабини, часовите започнаха да търсят откъде се носи ужасният звук, помислили че вълци от близката гора са се промъкнали наоколо. Но вълци нямаше. Сред остъклената веранда на първия етаж седеше Ленин в инвалидната си количка, облечен във ватенка и по валенки. Вдигнал към луната изнемощялото си лице, той виеше проточено и диво. Злият дух зовеше събратята си в космоса, най-после на воля. Своята работа тук той вече бе свършил...

Дърво и камък се пукаха от студ през януари 1924 година, когато с лопати и лостове работниците копаеха основите за временния мавзолей. Удар от железен лост проби канализационна тръба, но пробойната не беше забелязана, тъй като веднага замръзна от студа. При първото затопляне тръбата се спуска и заля със съдържанието си целия мавзолей. Узнал за инцидента, намиращият се под домашен арест патриарх Тихон скръбно отбелязал: „Каквито мощите, такъв и елеят“.

---

[1] Американците настоявали техни експерти да наблюдават как се разпределят помощите за гладуващите, тъй като в западния печат вече прониквали слухове, че болшевиките молят за чуждестранна помощ, за да я получат безплатно и веднага след това да я препродадат на Запад. Трудно е да се каже дали така е било замислено или не, но като чул за експертите, Ленин излязъл от кожата си. Вождът веднага обявил комисията на експертите за „шпионска комисия“, а за американската помощ изрекъл следното: „Подлостта на Америка, на Хувър и на Съвета на Лигата на нациите е безмерна. Хувър и Браун са нахалници и лъжци.“ За да отвлечат вниманието на Ленин от собствените си афери, чекистите подхвърляли на вожда на световния

пролетариат купища щуротии, като твърдели, че АРА е шпионска организация с една-единствена цел — свалянето на болшевишкия строй. „Намиращото се в Барановичи обединение на Американския Червен кръст за оказване на помощ на гладуващите — докладвал на Ленин Уншлихт, — снабдява пристигащите от съветската територия бандити с продоволствие, боеприпаси и оръжие и ги изпраща срещу Украйна“. Вестник „Правда“ с удоволствие писал (23.04.1922 г.), че агентурата на АРА подпалила елеватор на Николаевското пристанище.

↑

## ЧАСТ II

# ОКУПАЦИЯТА

Огледал мрачно полученото ленинско наследство, Йосиф Висарионович Сталин имаше достатъчно причини да бъде недоволен. И на първо място — защото като никой друг се чувстваше ограбен. Излиза, че той — членът на ЦК и на първото ленинско правителство, който вършеше, така да се каже, най-черната работа по фронтовете на гражданската война, с риск всеки миг да бъде застрелян, заклан или разкъсан на парчета, е бил излъган. Оказва се, че докато газеше до колене в кървища и тифозните говна, докато се мъчеше да преодолее непроходимата кал на нововизантийските интриги, за да изпраща в Москва от различни краища на страната ешелоните със злато и жито (което понякога беше по-скъпо и от златото), зад гърба му всичко това се е разграбвало, изнасяло се е в чужбина, превеждало се е на лични сметки, на сметките на действащи акционерни дружества и добре печелещи банки. Не може да се каже, че абсолютно нищо не е знаел за тези машинации. Нещичко знайваше, разбира се. Но не е подозирал истинския им размах, както и не предполагаше, че делът му (законно полагащият му се дял!) ще се окаже толкова смешно малък.

Изтласкан от „кремълската кухня“ и от Коминтерна на длъжността нарком на националностите и председател на бутафорния Рабкрин# (Работническо-селска инспекция — бел. прев.), Сталин започна по-късно да схваща какво всъщност става в завоюваната от болшевиките Русия. Впрочем само му се струваше, че нещо разбира, тъй като всеки ден му поднасяше нови изненади и той се убеждаваше колко трудно, дори невъзможно е да се проумеят протичащите процеси. Гражданската война свърши и милиони очи се възряха в Ленин с немия въпрос: кога ще делим „награбеното“, както сме се уговорили, по равно? Ленин обаче ефектно обръщаше празните си джобове, за да се види, че няма какво да се дели — проклетите буржоа избягаха и отнесоха със себе си всичко, до последната копейка. Дори пироните

издърпаха от стените, дори всичката сол изнесоха с параходите. И колко още други неща.

Мнозина се оглеждаха наоколо и му вярваха. Мнозина подозираха глобална лъжа. Сталин вярваше, понеже знаеше, че хазната е празна като лунен кратер. Досещаше се, че парите не са в хазната. Но къде са? Този въпрос интересувахе и него. Но не по-малко го интересувахе въпросът: какво да се прави нататък? Защото, както се разбра, ясен план за бъдещето няма никой, дори и Ленин. И най-странното е, че никой не се е и замислял сериозно за него. Нали си свършиха работата — време е да изчезнат, да се стопят, да сменят прозвищата си и да заживеят безметежно край шума на атлантическия или тихоокеанския прибой. Това беше гледната точка на онези, които успяха да се налапат. Но те бяха тридесетина души. А какво да правят другите?

За да си поемат дъх и помислят, обявиха НЕП. Ленин от вожд на международния пролетариат изведнъж се превърна в руски великодържавник, който започна да мечтае не за световна революция, а за възстановяването на Руската империя в границите ѝ от 1914 година. Отначало не му повярваха, и изпратиха тайно записи на негови речи за психиатрична експертиза — да не би вождът да се е побъркал? Специалистите потвърдиха наличието на такива симптоми: твърде емоционален и импулсивен в изказванията си, фразите се прекъсват и са пълни с противоречия, липсва последователен смисъл. Но смисъл имаше. И Сталин веднага го разбра. Световната революция не се състоя и следователно, както пророкуваше Илич, „ние загинахме“. А за да не загинат, трябва да изградят най-мощна държава (която според ленинската теория би трябвало вече да отмира) и да я използват като инструмент за осъществяването на световната революция. Много добре скроено! Но откъде ще вземем пари за тази цел, Владимир Илич, след като вашите хора натъпкаха цялото национално достояние на една от най-богатите страни в собствените си джобове, които се оказаха бездънни? След като вашият НЕП разлага страната, превръща я от депо на световната революция в огромен бълхарник! — И след като вашата прехвалена гвардия на „старите болшевики“ затъна в разкош и вече нищо не я интересува, освен цените на недвижимите имоти и акциите в страните на капитала, а същевременно нежно

разглежда задграничните си паспорти — по дузина на всеки и издадени под различни фамилии!

Докато съсредоточаваше властта в ръцете си, Сталин с учудване забеляза, че всъщност никой не му пречи. И никой не мислеше за бъдещето, всички бяха доволни от настоящето. Работеше само ЧК. Преименувана в ОГПУ# (Обединено държавно политическо управление — бел. прев.), сега тази институция някак лениво, без предишния плам, разстрелваше по двеста души на ден. Но чекистите също се чувстваха излъгани. Къде са онези несметни съкровища, които те, с димящите маузери в ръце, в продължение на пет години доставяха в центъра, надявайки се на своята справедливо поделена част. Вместо нея, — получиха... среден пръст... И Сталин отлично използва това обстоятелство. Той взе в свои ръце и контрола над тайната полиция, разбрал че просто е невъзможно да се измисли някакъв друг орган на изпълнителната власт. Това, което Ленин с топлота наричаше „болшевики“ вече се бе изродило в незнайно какво. И колко бързо — за по-малко от шест години!

Не може да се твърди, че Ленин не е виждал всичко това, че не го е разбирал. Съзнавал го е и още как! Но възпирал опонентите си. Щастието не е в парите! И къде са се дянали те партията знае. А размирици има преди всичко, защото започнахме по-малко да разстрелваме. Разстрелите, другари, трябва да се прилагат по-широко! Обладан от идеята да създаде СССР, Ленин е загрижен за правовата основа на бъдещата държава „на работниците и селяните“. Тя ще бъде толкова по-силна, колкото по-широко се прилагат разстрелите, искрено смяташе той. В разгара на НЕП към средата на 1922 година Ленин полага последни усилия да си възвърне предишния авторитет, да сплоти около себе си своите привърженици и да ги вдигне за нов грабеж. За да продължат отслабващите му ръце да държат толкова сладките юзди на неограничената власт. Но това някак си не се връзва с мечтите за мощна социалистическа държава. Тази непоследователност на вожда обаче вече не дразнеше, а дори стана обект на вицове. И кого оттук нататък ще можем да ограбим? Страната и без това се е превърнала в мъртва пустиня. Но така си мислят изпълнителите, докато геният винаги гледа напред и вижда много по-добре от своите поданици. И приведен над проекта за бъдещия наказателен кодекс на великата социалистическа държава, представен

му от затлъстелите от НЕП-а. чиновници, Владимир Илич за последен път изпита мощен прилив на творчески сили. И надраска проекта с червения молив.

Каква мекушавост! Къде е революционният плам!

„Др. Курски — пише в раздразнението си Ленин на своя нарком на правосъдието, — според мен трябва да се разшири прилагането на разстрела... за всички видове дейност на меншевиките, на есерите и т. н.; да се намери формулировка, поставяща тези деяния във връзка с международната буржоазия и нейната борба срещу нас (продажност сред печата и агентствата, подготовка за война и т. н.). Моля срочно да ми се върне с Вашия отговор. Ленин, 15 май 1922 година“.

Не! Курски няма да разбере. Ще помисли, че става дума само за меншевиките и есерите. Трябва да му се разясни по-подробно.

И след още един ден, на 17 май 1922 година, Ленин адресира до Курски ново писмо:

„Др. Курски!... изпращам Ви проект за допълнителния параграф на Наказателния кодекс. Проектът е в чернова, която, естествено, се нуждае от цялостна обработка и преработка. Въпреки всички недостатъци в тази чернова, надявам се, че основната мисъл е ясна: открито да се изложи принципното и политически правдивото (а не само тясно-юридическото) положение, мотивиращо смисъла и оправдаването на терора, неговата необходимост, неговите граници.

Съдът не трябва да се бори срещу терора; да се обещава подобно нещо би било самозаблуда или лъжа, тъй като от него се иска да го обоснове и узакони принципно, ясно, без фалш и без преувеличения. Трябва да се формулира колкото може по-широко, понеже само революционното правосъзнание и революционната съвест диктуват условията за повече или по-малко широкото му прилагане в действие.

С комунистически поздрав Ленин“.

По-нататък Ленин, който е юрист по образование, изпраща и собственоръчно написаните три варианта на новия параграф от наказателния кодекс на РСФСР:

„Вариант 1:

Пропаганда или агитация, или участие в организация, или съдействие на организации, действащи (пропаганда и агитация) в помощ на онази част от международната буржоазия, която не признава същите права върху собствеността на идващата да смени капитализма комунистическа система и се стреми към насилственото ѝ събаряне чрез интервенция или блокада, или шпионаж, или финансиране на печата и др. подсредства се наказват с най-висшата мярка, а в случай че има смекчаващи вината обстоятелства, тя се заменя с лишаване от свобода или изгонване зад граница.

Вариант 2:

а) Пропаганда или агитация, обективно съдействащи на онази част от международната буржоазия, която и т. н. до края.

б) На същото наказание подлежат виновните за участие в организации или за съдействие на организации или лица, провеждащи дейност, която има горепосочения характер (или дейността на които има горепосочения характер).“ Както винаги, Лениновото перо изпреварва мисълта на вождя, като се стреми колкото може по-широко да обхване в кръга на разстрелите населението на заробената страна, което поради извечната си наивност бе възприело Новата икономическа политика на болшевиките за нещо сериозно и дълготрайно. А всъщност НЕП бе поредният капан, заложен от окупационните власти.

Със съмнението, че Курски може и да не схване правилно всичко дотук, Ленин добавя:

„Вариант 26:

съдействащи или способни да съдействат — и дебело очертава този вариант с мастило. Сега вече всичко е точно. Целият народ на бъдещата държава може да бъде подведен под разстрелния параграф, ако властта прецени.“

На другия ден, 18 май 1922 година, на специално заседание на Политбюро на ЦК на РКБ (б) е взето решение да се увеличи около три пъти заплатата на работниците от ГПУ и те да бъдат зачислени на специална мрежа за продоволствено

снабдяване. Едновременно с разясняването на новите „разстрелващи“ параграфи от наказателния кодекс, в ГПУ се спускат подписани от Ленин секретни директиви със следното съдържание:

„Поради провеждането на Новата икономическа политика и от правителствени съображения от най-висш характер, ОГПУ днес е принудено да проявява известна пасивност. Но всеки сътрудник трябва да е наясно, че това положение може да бъде само временно. Затова сега ОГПУ трябва да положи максимум усилия за набелязването и регистрацията на нашите врагове, за да може, когато му дойде времето, да им нанесе съкрушителен удар“. Изглежда вече не бе необходимо да се разяснява на когото и да било какво означава съкрушителен удар по врага от страна на ОГПУ. На 17 декември 1922 година „легендарният“ чекист Петерс публикува в „Известия“ статия, в която, като призовава към висока бдителност, отбелязва:

„Не трябва да забравяме, че и в условията на НЕП сме заобиколени от всички страни от най-зли врагове“.

Но кои са тези най-зли врагове, които трябва да бъдат регистрирани и посочени поименно, за да се ликвидират поголовно, „когато му дойде времето“, като преди това отново ги ограбят до конец? Секретното циркулярно писмо от февруари 1923 година подробно изрежда обречените на поголовно физическо изстребление в най-близко бъдеще:

#### „ПОЛИТИЧЕСКИ ПАРТИИ И ОРГАНИЗАЦИИ

1. Бившите членове на дореволюционните политически партии.
2. Бившите членове на монархическите съюзи и организации.
3. Бившите членове на Съюза на независимите земеделци, а също и на Съюза на независимите селяни от периода на Централната рада в Украйна.
4. Бившите представители на старата аристокрация и дворянството.
5. Бившите членове на младежките организации (бойскауты и други).



## 6. Националистите от всякакви цветове.

### СЪТРУДНИЦИ НА ЦАРСКИТЕ УЧРЕЖДЕНИЯ

1. Сътрудниците на бившето Министерство на вътрешните работи; сътрудниците на «охранката»# (Тайния полицейски отдел — бел. прев.), полицията, чиновите от граничната стража и т. н.

2. Сътрудниците на бившето Министерство на правосъдието: членовете на окръжните съдилища, съдиите и прокурорите от всички рангове, мировите съдии, съдебните следователи, съдебните изпълнители, председателите на селските съдилища и т. н.

3. Без изключение офицерите и подофицерите от царската армия и флота.

### ТАЙНИ ВРАГОВЕ НА СЪВЕТСКИЯ РЕЖИМ

1. Офицерите, подофицерите и войниците от Бялата армия, доброволните белогвардейски формирования, петлюровските съединения, различните въстанически подразделения и банди, активно борещи се срещу съветската власт. Не представляват изключение лицата, амнистирани от съветските власти.

2. Цивилните сътрудници на централните и местните органи и ведомства на белогвардейските правителства, на армията на Централната рада, на хетманската администрация и т. н.

3. Религиозните дейци: епископите, православните и католическите свещеници, равините, дяконите, монасите, църковните диригенти, църковните старейшини и т.н.

4. Бившите търговци, собственици на магазини и дюкяни, а също и «непманите».

5. Бившите земевладелци, крупните арендатори, богатите селяни, използващи в миналото наемна сила. Бившите собственици на промишлени предприятия и работилници.

6. Лицата, чиито близки роднини са в нелегалност или продължават въоръжената съпротива срещу съветския режим в редовете на антисъветски банди.

7. Чужденците, независимо от тяхната националност.

8. Лицата, които имат роднини и близки в чужбина.

9. Членовете на религиозни секти и общини (особено баптистите).

10. Учените и специалистите от старата школа — особено тези, чиято политическа ориентация и до днешен е неясна.

11. Лицата, подозирани по-рано или осъждани за контрабанда, шпионаж и т.н.“.

Точно тези документи, а не жалката бележка, препоръчваща да не избират Сталин за „генерален секретар“, трябва да се смятат за истинско политическо завещание на Ленин. Щом сте решили да се задържите тук и да изградите Съюз на социалистическите държави, ето ви тогава единствената методика, по която ще можете да построите този Съюз. Хилядолетната Руска империя, която страдаше от лекомислената войнственост, толкова типична за всички престарели империи, не можа да издържи на доброволно поетия товар и непредвиденото пренатоварване — тя рухна и се разпадна. Невъзможно е да бъде реанимирана. Но може окончателно да се доубие и да се превърне в управляем нейният труп. Може, като му сложат стоманените обръчи на непрекъснатия терор и го галванизират с помощта на простия подбор от псевдомарксистки заклинания, произнасяни денонощно от раждането до смъртта на всеки индивид, който е успял да се спаси по някакви причини. Енергията на управляемия труп може да се използва за всичко: за връщането на реките обратно, за завоюването на света, за електрификацията на страната. При това пари няма да са нужни, тъй като всички ще работят за „дажбата“ си, която ще може съответно да се регулира в зависимост от обема и качеството на положения труд и изпълнението на задачите. Така се открива възможност за създаването на огромни трудови армии и безбройни пълчища от „пролетарски батальони“, които просто ще

залеят Европа и целия свят, осигурявайки победата на социализма в планетарен мащаб.

Всичко това е просто и разбираемо. Но за осъществяването на този план ще има нужда от огромна армия на „управляващите“. А практиката вече показва, че тази „армия“, потъне ли в разкош, много бързо престава да се занимава с каквото и да е. И без всякаква съпротива, като оставя задълженията си на самотек, затъва все по-дълбоко в сладкото блато на корупцията. Следователно трябва да се създаде нова армия на „управляващите“. И това да бъде един вид щаб „на окупационната администрация“, където ще се работи зад непроницаемата завеса на секретността и непреодолимата стена на личните привилегии, но за своите действия, думи и даже мисли всеки ще отговаря с главата си пред вождя. За тази цел обаче също са нужни пари — и то много. А къде са те?

Още през 1922 година Сталин прави опити да разкрие пътищата, по които се изнасят на запад огромните суми, представляващи някога националното богатство на Русия. Но апаратът на ЧК все още не е в неговите ръце. Следствието се води тайно и свръхпредпазливо, но фактически не носи никакви резултати. Напипаните крайчета на златни нишки бързо се късат във фантастичните лабиринти на международните банки. Ако се намери каналът, по който някога е изсмукано руското злато, става пък невъзможно да се открие другият канал — по който то се е озовало на световния пазар. А няма такива хора, които биха могли да се ориентират във всички движения на хилядите банкови пипала, плъзнали по целия свят. Защото, докато в Москва биеха барабана на световната пролетарска, тихо и незабележимо бе извършена световната финансова революция, подготвяща хегемонията на онази страна или група страни, които разумно ще използват предоставените им от нея политически и икономически възможности.

Знаеха ли за това тези, които завзеха властта в Русия през октомври 1917 година? Сталин беше един от тях, но нищо не е знаел, макар че с нюха си на опитен престъпник бе подушил нещо обезпокояващо. Липсата на най-елементарно политическо и икономическо образование не му бе дала възможност да направи поне някакъв повърхностен анализ на случилото се. Пък и времето не му стигаше. А другите? Знаеха ли или не? Какво е знаел самият Ленин?

Най-вероятно — не повече от останалите, сам той станал жертва на онези, които ловко се възползваха от болезнените му фантазии. Ленин, пък и никой от неговото най-близко обкръжение, никога не е бил откровен със Сталин. Презрителни погледи и снизходителни усмивки — това е всичко, което получаваше от тях. Но добре поне, че с неимоверни усилия и с риск той успя да пребазира и укрие част от ценностите на Държавното хранилище, като се възползва от острите противоречия сред върхушката на ГПУ. Но това е организация, на която не бива да се доверява. Ще намери ли ГПУ укритото? Въпросът е още висящ.

Смъртта на Ленин му развърза ръцете. Онова, което Илич отнесе със себе си в гроба — нека остане на неговата съвест. Но с най-близките му съмишленици ние ще се оправим. Трябваше да води битка в смъртоносното кълбо от кремълски интриги, където нищо не можеше да се предвиди дори за близкия половин ден. Изглеждаше, че могъщите му съперници от старата болшевишка гвардия ще стрият „недоучилия семинарист“, както се изразяваше Троцки, на прах, и то така, че никой няма да си спомни за него. Теоретически така и би трябвало да стане, но на практика се оказа, че всички те отдавна вече не са бойци. И не само от борбата, а и от работата бяха отвикнали. В Русия не им се оставаше, от Европа се страхуваха. Това не е онази Европа, която познаваха отпреди Първата световна война. Съвсем не е тя. Не биха се чувствали там уютно със сегашните си навици, придобити за тези седем години на руската им слободия.

Единствено Троцки прояви известна твърдост. И се реши да замине. Уморен бил от празните дискусии кой да бъде унищожен на първо място и кой после. И дали на бойците от трудовата армия следва нещо да се заплаща или да се държат само на порцион? Според Ленинския план предстояла такава дълга и кървава работа, че човек дъх да не може да си поеме, а той вече се чувства уморен.

По-добре е спокойно да си живее на Запад и да си харчи награбените милиони долари. Сталин можеше само да се радва на тези настроения у неговия потенциално най-опасен съперник. Оформиха му изгонването от страната за отклонение от генералната линия на партията и с удоволствие го оставиха да замине с целия си архив. Нека си работи кротко и спокойно върху теорията на перманентната революция. Но от този момент вече не го изпуснаха от очи. Нали

белязаният атом си личи и може да ги изведе до дирята на похитените скъпоценности. Когато разбраха, че това няма да стане, смачкаха го като муха.

По време на изгонването на Трофеи шефът на ОГПУ Генрих Ягода вече бе занесъл на Йосиф Висарионович списъка с номерата на личните сметки и сумите по тези сметки на всички ония, които си напълниха джобовете при небивалото в историята разбойничество, наречено Велика октомврийска социалистическа революция. Ягода не бе вписал там само номера на своята сметка, наивно вярвайки, че за другаря Сталин той е единственият източник на информация. След време Ягода и за нея ще си признае, но вече ще бъде късно. Всичко ще изцеди от тях Сталин, до последния цент. Храчейки кръв от размазаните си дробове и плюейки избитите си зъби, всички те, преди да получат куршум в тила, „доброволно“ ще преведат парите си от западните банки в Москва. Зиновиев, Каменев, Бухарин, Менжински, Ганецки, Уншлихт, Бокий,... Списъкът е дълъг, но Сталин никого не пропуска. Даже Ленин. И лично ще обясни на Надежда Константинова какво я чака, ако не изтегли парите на вожда на световния пролетариат от швейцарската банка. На другия ден всички ще забравят, че тя е била съпруга на Ленин и е негова вдовица. Ще приемат, че вдовицата всъщност е Землячка — същата онази „Землячка“, която извозваше златото от Севастопол заедно с Бела Кун.

Надежда Константинова се огъна — всичко предаде. Виж, Землячка излезе юнак. Доброволно направи необходимото, и за Бела Кун им припомни. Ах, как не му се искаше на него да предаде парите! Три дни го биха и след като изсмукаха и последния му грош, го разстреляха. Без да се церемонят, набързо се справиха с всички „интернационалисти“, живеещи с илюзията за пълната си безнаказаност. Докараха и онези, които смятаха да прекарат известно време в чужбина, като харчат за свои нужди парите, предназначени за световната революция. Само неколцина американци успяха да се укрият, но после за тях никой нищо не чу.

Потекоха пари към Москва, но уви — само от лични влогове. А това беше капка в морето. Малко беше. Много пъти повече бе нужно за строителството на новата империя според великите сталински планове. И затършуваха из света ОГПУ и неговият приемник НКВД, затърсиха безбройните съкровища, наречени от Ленин „Златото на

Партията“. Търсеше ги и Гестапо, като вадеше душата на арестуваните банкери. Душата изваждаха, но златото не намериха. Но къде се е дянало то? За какво е използвано? Трудно е да се даде точен отговор. Мнозина изследователи предполагат, че именно „златото на партията“ е извело Съединените щати от най-дълбоката икономическа криза през 20-те години, че то е осигурило и икономическия бум през последвалите години на „Новия курс“ на президента Рузвелт. Още никой не е написал финансовата история на света, тъй като финансовите тайни, за разлика от държавните и военните, с течение на времето не се разкриват, а само стават още по-непроницаеми...

Методите, с помощта на които другарят Сталин изграждаше своята държава върху пепелището на унищожената Русия, са общоизвестни. Сякаш няма престъпление, на което не е бил способен „вождът на всички народи“. Милиони и милиони са разстреляните и превърнатите на лагерна прах. Педантично и последователно изпълнение на всички Ленинови завети. Достатъчен е един поглед върху списъка на обречените, за да стане пределно ясно доколко Йосиф Висарионович е бил верен ученик на Ленин. Той не само стриктно спазва духа и буквата на заветите на своя учител, но и не си позволява никакви импровизации или своеволни допълнения. Сталин беше слаб в теорията на социализма и съзнаваше това. Така че, ако в началото на 40-те години някой от посочените в списъка категории население все още е бил жив, той е можел да се намира само зад бодливата тел.

Бихме могли безкрайно да говорим за кървавите дела на Сталин, но трябва да му се отдаде и дължимото. За разлика от Ленин, който само рушеше (а животът показва, че вождът на световния пролетариат не само не познаваше съзидателната работа, но тя го отблъскваше и той така си умря, без да създаде нещо), другарят Сталин съсредоточи цялата си енергия в съзиданието. Той не разрушаваше държавата, а я изграждаше. Следователно — беше заинтересован от притока на ценности в страната, а не от изтичането им. Преди всичко той създаде комунистическата партия на болшевиките или ВКП (б), тъй като партията, която бе сформирана от Ленин, на Сталин никак не му вършеше работа. Това беше една креслива чорлаво-брадата банда в кожени куртки, алчна и вечно влизаща в пререкания с ръководството; безбройни нишки я свързваха със също така тъмни задгранични

организации и тя непрекъснато бленуваше да пренесе центъра на световната революция от това некултурно и мръсно място, наречено Москва, някъде в Берлин или в Париж, където под един или друг предлог прескачаха по два-три пъти в годината. Такава партия можеше да унищожава и да граби, но да построи нещо сериозно — даже концлагер, не би могла. Затова трябваше да слезе от сцената и бързо да изчезне, оставяйки само частица от името си на новата партия, която другарят Сталин мислеше да създаде по подобие на ордена на мечоносците, но с много по-строга дисциплина.

Бързото сгромолясване на една партия и замяната ѝ с друга може да се осъществи и беше осъществено по единствено възможния начин: ленинската „гвардия“ мълниеносно отлетя в небитието през комина на крематориума. Но преди това разказа цялата истина за себе си на откритите московски процеси, като продемонстрира пред света своята висока принципност и войнишки качества. На овакантените места се настаняваха нови, специално и старателно подбрани от Сталин хора.

Ленин беше още жив, когато оглавяващият секретариата на ЦК започна подготовката по сглобяването на своя верен елит. И ако през 1924 година в картотеката му вече се наброяваха около 3500 щатни длъжности на партийци, подлежащи на подмяна, една година по-късно те набъбнаха до 25 хиляди. Това означаваше, че се освобождава парторгът на всеки четиридесет комунисти. По същото време се създаде Оргаразпред — отделът — фактически най-важното звено в апарата на ЦК. Този нов отдел, начело на който Сталин постави Каганович, започна да формира не само партийната, но и държавната номенклатура, като за периода 1925–1927 година издаде общо 8761 заповеди за назначение. През 1930 година от него се обособиха два отдела: Оргинструкторският, занимаващ се с назначенията и преместванията вътре в партийния апарат, и Отделът за назначения в секторите (тежка промишленост, лека промишленост, транспорт, селско стопанство, съветски учреждения, задгранични кадри и пр.), отговорен за формирането на номенклатурата в апарата на създаващата се империя.

Ако настолната книга на Ленин бе монографията на Густав Льобон „Психология на тълпата“, която вождът на световния пролетариат беше изподраскал от кора до кора със своите забележки и удивителни знаци, самият Сталин вече не се интересуваше от тълпата.

Неговите интереси се раздвояваха между класическото изследване на Николо Макиавели „Владетелят“ и фундаменталния труд на адмирал Махон „Господство по море“. Именно увлечението по тези книги погуби и кайзер Вилхелм, и император Николай II, но разви у тях умението да мислят с военни категории, към което очевидно се стремеше и Сталин, след като въведе пръв термина „команден състав на партията“.

„В състава на нашата партия“ — посочваше вождът на всички народи, „ако имаме предвид нейните ръководни слоеве, се наброяват около 3–4 хиляди висши ръководители. Това е, бих казал, генералитетът на нашата партия. След тях се нареждат 30–40 хиляди средни ръководители. Това е нашето партийно офицерство. След тях идват между 100–150 хиляди души от низшия партиен команден състав. Това е, така да се каже, нашето партийно подофицерство“.

Военно-йерархическото мислене на бъдещия Генералисимус пронизваше от горе до долу целия процес на създаване на новата номенклатура, съблюдаваща желязна дисциплина и готова на всичко при едно само помръдване на веждите или мустаците на нейния вожд. И ако у нея бе останало нещо от ленинската „гвардия“, то беше само пълното презрение към народа и неговите интереси. Затова пък започна да проявява качества, които следва да приемем като положителни. Ако ленинската „гвардия“ най-вече се интересуваше от въпроса за личното си обогатяване: тя се занимаваше с разграбването на страната и го правеше демонстративно, тъй като не носеше никаква отговорност нито пред закона (който просто не съществуваше), нито пред вожд (който поощряваше такова поведение), то при сталинската номенклатура това беше невъзможно — тя бе поставена в съвсем други рамки. Добре измислената система на привилегиите я издигаше на жизнено равнище, недостижимо за народа, поголовно превърнат от ленинските грабежи в просешки пролетариат. Но като имаше фактически неограничена власт над този народ, в същото време сталинският елит отлично съзнаваше и собственото си нищожество, защото всеки — от секретаря на провинциалния райком до члена на Политбюро, Генералния комисар по сигурността или маршала би могъл да бъде застрелян в кабинета му, смазан от бой в подземията на НКВД или да бъде натикан в някой от безбройните острови на ГУЛАГ-а.



Осъзнаването на такава перспектива по простата схема „днес си жив, утре — не“ крайно ограничаваше апетитите на номенклатурата. Така корупцията и алчността ѝ бяха сведени до минимум, а нейната енергия — насочена в полза на държавата и партията. Под понятието „държава и партия“ пак се разбираше номенклатурата — тя точно така усещаше себе си, а към това в края на краищата се стремеше и Сталин.

Закалката на номенклатурата започна още през епохата на страшния глад, предизвикан от колективизацията. Край райкомите на партията, където бяха и специалните, се тълпяха умиращи от глад селяни и подпухнали, крещящи от нетърпим глад деца. Естествено, входовете на райкомите се охраняваха денонощно от милиция и войници на ГПУ, но през отворените прозорци на столовите се долавяха миризми, които караха умиращите от глад хора да обезумяват. В тези столови се продаваха на изключително ниски, почти символични цени бял хляб, месо, птици, цитрусови плодове и различни деликатеси, чиито названия народът забрави след 1917 година. В тях даже и на обслужващия персонал се полагаше така наречената „Микояновска дажба“, включваща двадесет различни продукта. А извън тези специализирани на благоденствието свирепстваше глад и смърт. Мнозина от партийните работници не издържаха на гледката, взимаха от складовете на столовите храни и ги раздаваха на насъбралите се под прозорците агонизиращи хора, на първо място, разбира се, на децата. Такива мекотели незабавно биваха уволнявани и изчезваха неизвестно къде, но от номенклатурата — завинаги.

Това предизвика появата на строго секретна инструкция, отнасяща се до всички равнища — от ЦК до райкомите. В нея се казваше: „Най-страшното е, ако вие внезапно почувствате жалост и изгубите твърдостта си. Вие трябва да се научите да ядете, дори когато всички край вас започнат да мрат от глад. Иначе няма кой да из земе укритото зърно и да го предаде на държавата. Не се поддавайте на чувства и мислете само за себе си“. Но и подобна инструкция би следвало правилно да бъде възприета. Не всички обаче бяха способни да вникнат в нея. И в самия разгар на глада партийни секретари и други местни номенклатурни дейци по районните и областните центрове започнаха да си правят неприкрити оргии с фонтаните от шампанско и разните му там стари шегички на някогашните търговци, като: кой наведнъж ще изяде едно агне пълнено с пъдпъдъци. Такива,

без много шум, биваха арестувани и разстрелвани за назидание на другите. А който не бе разстрелян веднага, тези оргии му бяха припомнени през 1937-а и следващите години.

Възпитаваната в такъв дух номенклатура, макар и да осъзнаваше своите потенциални безгранични възможности, все пак стискаше зъби и се стараше да не излиза извън определените от Сталин рамки. Изключения почти нямаше. Веднъж жената на Калинин, по инерцията на ленинската слободия, си позволи да вземе от Държавното хранилище самурен кожух, принадлежал на разстреляната императрица. В резултат ѝ се даде възможност добре да обмисли постъпката си през дългите си години затвор. Жената на Молотов пък сметна, че има пълното право да вземе от хранилището сватбената корона на Екатерина II. И я подари на съпругата на американския посланик, но също се озова зад решетките. Нито Калинин, нито Молотов, намиращи се на самия връх на партийно-държавния елит, можеха с нещо да помогнат на жените си, цялата беда на които бе не толкова в тяхната алчност, колкото в невярното тълкуване на обстановката.

Всичко, на което те гледаха като на свои законни трофеи, Сталин смяташе че принадлежи на държавата. И постепенно всеки член на номенклатурата разбра какви са правата му, че правотата му съответства на неговия статус и извън него те рискуват смъртоносно. Дори всесилният Лаврентий Берия, който отвлечаше момичета посредством московските улици, не подозираше, че вече тайно му се води досие, където се отбелязват жертвите му и когато по-късно го арестуваха, обвиниха шефа на тайната полиция именно за многобройните изнасилвания, старателно вписвани в досието му. За което и бе разстрелян. И макар че това се случи едва след смъртта на Сталин, всичко е било предварително подготвено по внушение на самия генералисимус.

Веднъж Ленин бе казал в порив на вдъхновение: „Всичките наши планове са едно говно! Главното е подборът на кадрите!“. Очевидно вождът на световния пролетариат, като обмисляше през последните години на живота си възможността да се изгради социалистическа държава, отлично бе разбрал, че с тези кадри, които го обкръжават, до никъде няма да стигне. А за ограбване — вече няма кого. Може би непманите, но те все още не бяха се дотолкова напечелили, че да

представляват интерес за ненаситната ленинска „гвардия“. Единствен Сталин разбра правилно гениалните замисли на Илич и в продължение на цялото свое тридесетгодишно управление блестящо използва ленинското наследство в качеството на дръвник на брадвата си.

Но какво всъщност му остави Ленин, освен методиката за построяване на първата в света социалистическа държава и мъглявите си пророчества за неизбежността от войни в епохата на империализма — постоянният детонатор на световната пролетарска? Празна хазна, дезорганизирана и крайно деградираща партия, разорена, разграбена и разпъната на кръст страна с невежо, уплашено, намаляло с една десета, и може би най-важното, неграмотно население, у което самата дума социализъм вече предизвиква представата за куршум в тила. Разрушена до основи промишленост, докарана до пълен хаос финансова система, парализиран транспорт, почти изцяло унищожена квалифицирана работна сила и частично ликвидирана, частично разпръснала се по целия свят интелигенция. Мъртви фабрични комини, ръждясали и извадени от строя локомотиви, изоставени и полузатънали кораби, легиони дрипави скитници, криминален терор в градовете, спокойно съжителстващ с държавния терор.

Наистина НЕП донякъде съживи търговията и сферата на услугите. Но кой се нуждае от сферата на услугите при такава обстановка? Само ЧК-ГПУ, като главна опора на режима, още поддържаше в по-голяма или по-малка степен добрата си форма. И с удоволствие изпълняваше завета на Илич за перманентния държавен терор, съзнавайки че и при новия вожд ще има работа. Новият вожд добре осигури с работа чекистите, но им отреди не повече от 10 години живот за всеки. Защото замислената от Сталин държава се превърна в плаващ без посока кораб, чиито котли могат да произвеждат енергия само от непрекъснато хвърляните в пещта хиляди, милиони, десетки милиони човешки живота. А огняри са чекистите — с упоение и ентусиазъм те се трудят край пещта денонощно и свърши ли вахтата на някой от тях, той също се превръща в гориво за котлите на огромния кораб, върху чиито бордове е изписан неповторимо великолепият лозунг: „Учението на Ленин е безсмъртно, защото е истинско!“.

Нямат чет онези, които с проблясващи сърмени пагони и синеещи петлици, с хромово лъснатите си ботуши, с проскързващите

нови портупей се спускаха в страшната огнярна, без да знаят, че вече никога няма да излязат на горната палуба, че те самите не са нищо друго, освен гориво за котлите. Всичко е гориво. Това бе смисълът на неземната мъдрост, както на вожда на световния пролетариат, така и на скромния му ученик — вожда на всички народи. А пещите горяха, котлите подаваха пара и корабът се движеше, макар и незнайно накъде, но набираше скорост.

На 5 декември 1931 година в самия център на Москва тържествено бе взривен величественият храм на Христа-Спасителя. Църквата беше символът на стара Русия — тя бе най-почитаната нейна светиня, изградена повече от 40 години при царстването на четирима императори. Гърмът от този взрив трябваше да покаже пред света, че хилядолетната Руска империя е унищожена завинаги, че вече се е изправил на крака и започва да действа нейният оживял труп, получил наименованието Съюз на Съветските Социалистически Републики. Точно тази дата може да се смята за начало на самостоятелната дейност на Сталин. Оттук нататък той, след като се е отърсил от „ленинската гвардия“, НЕП и всичко, останало му в наследство от великия смут през 1917 година, поведе реанимирания труп по начертания от него път. Ще минат 10 години — микросекунда за мащабите на историята и стреснатият свят с ужас, примесен с възхищение, ще бъде принуден да каже искрено, че е станал свидетел на чудо. И макар че чудото беше твърде милитаризирано, впечатлението от него никак не помръкна.

По това време на въоръжение в армията вече имаше 303 дивизии. 23 хиляди танка, включително и невиджаните досега в света бронирани чудовища с дизелови, а не бензинови мотори, влизаха в състава на стоманените всесъкрушаващи армади. 17 хиляди самолета, в това число и модели, които по нищо не отстъпваха на най-добрите западни образци, в неизброими ескадрили браздяха небето и елегантно се пренареждаха горе, за да образуват буквите на огромния лозунг: „Слава на великия Сталин!“. 40 хиляди артилерийски дула и секретни реактивни миномети бяха готови да пометат всичко, което се изпречи на пътя към победата на комунизма в световен мащаб. 220 подводници повече, отколкото вкупом имат всички други страни, ескадрите от най-нови есминци и крайцери, строящите се с трескава бързина суперлинейни кораби нагледно даваха на застаряващите морски

държави да разберат, че слънцето на тяхната слава отдавна е преминало своя зенит. Заводи, които леят стомана и чугун на глава от населението повече от всяка друга държава, безбройни конструкторски бюра, лаборатории, научноизследователски институти, разработващи нови видове оръжия, плътно приближили се до ядреното гориво и реактивното движение. Откъде започна всичко това? Откъде изникнаха стотиците хиляди, милионите инженери, изследователи, конструктори, летци, щурмани, механици, водачи на танкове, корабни капитани, флотски щурмани, електротехници, специалисти по миниране, артилеристи, инженер-механици по надводно и подводно дело, специалисти по металургия на свръхтвърдите сплави, по свръхпроводимост, по плазма, по радиотехника и радиолокация?

Те не растат по дърветата. А през 1923 година нямаше и помен за нито една от тези категории военни и граждански специалисти. Нямаше ги, с изключение на отделни единици, и през 1930 година. И ето, само за 10 години те се появиха и в такова количество, че създадоха инфраструктурата на мощна военно-индустриална империя. А само преди десет години мнозина от тях даже не знаеха да четат. Става дума не на каква цена и защо, а как е възможно да се постигне това за толкова къс срок! Подобно на богатира от легендите, хвърлил шепа пръст с вика: „Надигни се, войнство безбройно!“ и наблюдаващ как от нея никнат, израстват милиони вече обучени, екипирани и въоръжени бойци, Сталин можеше с явно задоволство да повярва в своята способност да върши чудеса. Енергията от милионите изгорели в пещта на социализма човешки същества се бе трансформирала в кипяща дейност. Сталин и създадената от него партия на новите мечоносци публично показаха организационната си мощ и невероятната си работоспособност.

През тези години бяха взривени и унищожени повече от 60 хиляди храма, но пък се изградиха горе-долу също толкова стадиони и домове на културата. Непрекъснато набиращ сили, терорът заздравя трудовата и битовата дисциплина. Почти цялото партийно „офицерство“, заедно с „генералитета“ методично биваше ликвидирано или го хвърляха в мелницата на ГУЛАГ, но ги заменяха с нови, още по-безпощадни и по-предани на вожда. Номенклатурата се циментираще, като издигаше плътна стена между себе си и унищожавания народ. Секретността на нейния живот вече бе

издигната в ранг на най-пазена държавна тайна. Простото любопитство — да узнаеш как живеят, как се хранят и работят „вождовете“ свършваше, като правило, за обикновения човек с разстрел. Смяташе се че единственият подбудител за подобно любопитство е желанието да се извърши покушение върху живота на някой ръководител.

Диктатурата на пролетариата, за която твърде неясно говореше Маркс, се бе превърнала в диктатура на номенклатурата над народа. А той беше поголовно превърнат в пролетариат в най-прекия смисъл на думата — лишен от собственост и юридически права, трудещ се според указанията на господаря и получаващ точно толкова, колкото да не умре от глад или да умре от глад, ако така реши господарят. По принцип в този начин на възпитание на робите нямаше нищо мъдро. Както вече споменахме, методиката е разработвана още в дълбока древност. Мъдростта се състоеше в съвсем друго нещо — да заставиш робите хорово и при това с упоение да пеят песента: „Не знам да има друга такава страна, където тъй волно диша човекът!“ И в тази насока бе проведена такава гигантска работа, че в сравнение с нея строителството на пирамидите прилича на детска игра с пясък. Но с какви средства и в името на какво бе извършена тази космическа по мащабите си работа?

Наследил от Ленин празна хазна# (Всички съветски историци са съгласни с това. Сталин бе приел управлението на страната в най-тежкото време — когато хазната беше празна. Само че защо ли същите тези историци не дават отговор на въпроса къде са се дянали похитените от Ленин несметни съкровища на старата Русия?).

Сталин положи доста усилия, за да я напълни. Още през 1919 година Ленин бе създал „диамантен“ и „златен“ фонд на Политбюро, разпределен по равно между членовете му. Предназначението ма „фонда“ беше: в случай на военна катастрофа членовете на Политбюро взимат своите дялове, преминават границата и използват „фонда“ за устройването си на първо време. Обстановката там можело да се окаже непредвидима: невъзможност да се свържат с банките, а и помежду си, враждебна агресивност от страна на местните власти и други подобни. Защото става дума не за Западна Европа или САЩ, където не е сигурно, че ще се укрят, а за разните екзотични страни като Аржентина, накъдето поглеждаше Бухарин. Но много злато не може да

се носи — тежко е, докато диамантите и брилянтите са не само полесно преносими, но и доста по-скъпи. Поради тази причина златото постепенно бе прехвърлено в западни банки, а брилянтите останаха във „фонда“. Още докато Ленин беше жив, Сталин, вече секретар на ЦК, иззе от фонда всички диаманти и ги предаде за съхранение на вдовицата на Свердлов Клавдия Новгородцева. В дома ѝ те напълниха четирите големи чекмеджета на старинен масивен скрин и един средно голям сандък. Вдовицата живееше тихо, незабележимо и никъде не работеше. Всички други, които знаеха или участваха в преместването на диамантите, живяха само още едно денонощие.

Членовете на Политбюро се опитаха да вдигнат скандал, като обвиниха Сталин едва ли не в пладнешки обир. Бъдещият вожд на всички народи скри усмивката си зад своите знаменити мустаци и обясни, че диамантите са пренесени, за да се гарантира опазването им. На въпроса: „Кой заповяда така?“ Сталин пуфна с лулата си в лицето на питащия Зиновиев и рече: „Аз заповядах!“. Жълтите пламъчета в Сталиновите очи предизвикаха сърцебиене у Зиновиев. От него шефът на Коминтерна не можа да се отърве до разстрела си.

Изпратил като начало на оня свят Ленин, Дзержински и Фрунзе, чиито овакантени места заеха той, Ягода и Ворошилов, започналият да осъществява грандиозните си планове Сталин непрекъснато мислеше и за златото. И както всички други мисли на Йосиф Висарионович, така и тези незабавно се въплъщаваха в конкретни дела. По линия на ЦК номиналният шеф на ГПУ Менжински бе привикан в Централната контролна комисия, където му бяха зададени ред въпроси, свързани с многостранната му дейност на чекисткото и дипломатическото поприще от 1917-а до 1920 година. Първите бяха незначителни и се отнасяха до спартаковското движение в Германия. Но постепенно се стигна до огромните суми, които са потънали в западните банки през ръцете на заместника на „железния Феликс“. И Менжински получи сърдечен пристъп. Това се случи навреме, тъй като позволи без излишен шум да го изолират по здравословни причини под домашен арест, където следствието премина под непосредственото ръководство на Ягода и подчинените му лекари. За освежаване на паметта му устроиша и очна ставка с Йофе, комуто бяха препоръчали да навести „стария болен приятел“. След като го посети, Йофе се върна вкъщи и се застреля.

Това бе явен пропуск в работата на ГПУ и Ягода получи забележка от Йосиф Висарионович. Той му обеща, че подобни пробойни вече няма да се повторят и даже сам не се застреля, когато дойде неговият ред. Само Ганецки изрази конкретно желание да офейка в чужбина. Вече му бяха разрешили да замине, но внезапно арестуваха жена му, а после и сина. При това Ганецки едва ли не всяка седмица навестяваше своя „стар партиен другар“, държан в една краймосковска вила, подстъпите към която се охраняваха от неговите собствени подчинени, тъй като Менжински си оставаше шеф на ГПУ, а Ягода се водеше за негов заместник. На четвъртия месец от тези негови посещения Ганецки беше неузнаваем: косата му съвсем побеля, здравето му се разклати и когато го застреляха със семейството му, всички пари от личните сметки както от неговата, така и на другарите му, включително и на Ленин вече бяха изтеглени и върнати в Москва. В същото време ГПУ се зае да намери Парвус. През 1924 година се разнесе вестта за неговата смърт в Швейцария, но никой не повярва. Имаше твърде много данни, които сочеха че Парвус просто още веднъж е сменил името си и е изчезнал. За да улеснят търсенето му, арестуваха сина на Парвус, който работеше в НКВД# (Народен комисариат на външните работи — бел. прев.) под фамилията Гнедин. Но бащата така и не намериха и това спаси сина. Не искаха да го разстрелват до евентуалната очна ставка с баща му и затова той лежа в затвора чак до смъртта на Сталин.

По същото време Ягода даде ход на небивалата по своята многопластовост глобална операция, широко известна под кодовото название „Тръст“. И до днес не е много ясно какво всъщност е представлявала „Тръст“. Покойният Василий Шулгин, който не обичаше да говори на тази тема, веднъж все пак спомена, че „Тръст“ е измяна в мащаби, каквито не можете и да предположите".

В операцията бяха задействани всички налични оперативни сили на ОГПУ, както от вътрешността, така и в чужбина. Развихри се непонятна, прикрита и жестока война между различните отдели на сталинската тайна полиция. Намиращи се в едно и също здание, дори на един и същ етаж, те внедряваха помежду си свои сътрудници, дебнеха се взаимно, издаваха агентите на „съседския отдел“ на бялото контраразузнаване или на европейските бюстители на закона, безмилостно унищожаваша конкурентите си за многобройните служби



от Москва до Париж, воюваха чрез създаването на истински и фалшиви „прозорци“ на границата, чрез немислимата игра на двойни, тройни и четворни агенти. Изглежда и самото ръководство на ОГПУ се бе забъркало в тази игра, тъй като нито един от участниците в операцията не доживя до 1937 година с изключение на двама английски и един немски разузнавач, които бяха успели под покрива на „Тръст“ да се внедрят в НКВД и написаха интересни спомени.

Съдейки по всичко, целите на „Тръст“ са били няколко. Сред тях има и умело прикрити, а някои и досега е трудно да се определят. Но една от целите е съвсем ясна: да се сложи ръка на белогвардейското злато и на съответните финансови източници, като към тях се включи групата „Тръст“. Успоредно с тази задача се издирваше и златото на левите есери, които в продължение на около 15 години бяха ограбвали банки в Русия и по Европа. Отвлечането на Борис Савинков и генерал Кутепов, извършени приблизително по едно и също време, са свързани с тези намерения. Тогава именно агентурата на ОГПУ се сдоби чрез един французин-посредник с частна банка в Париж, която бързо се разрасна и се превърна в знаменитата „Евробанк“ — най-голямата чужда банка в столицата на Франция. Най-пикантното в тази история е, че банката първоначално бе основана от руски емигранти и в нейните трезори всъщност лежеше цялото злато на бялото движение — авоари, които постепенно се прехвърлиха в Москва.

По-малко романтични, но не по-малко сериозни мероприятия от същия тип се провеждаха и във вътрешността на страната. Тук все още по инерция от ленинските времена се прехвърляха на запад ценности от най-богатите музеи на Русия, но скоро и на тази практика бе сложен край. Очевидно сталинската политика на връщане в светлината на издигнатия лозунг за построяване на социализма в една страна, ако не променяше, то значително усъвършенстваше старите ленински методи за ограбване на населението. Отдавна останаха в миналото внезапните масови обиски, когато в домовете нахлуваха въоръжени отряди и издирваха злато и скъпоценности. Целият онзи шум със стрелба и викове вече не може да даде нужните резултати, защото преобладаващото мнозинство от хората е ограбено до конец, а ако у някого нещо е оцеляло, то така е укрито, че никакви обиски не биха

намерили закопаните или зазиданите някъде ценности. Имаше друг начин — прост и елегантен.

Като предизвика в страната страшен глад, отнесъл в гроба милиони хора, властта отвори в много градове така наречените „Торгсин“# (Общосъюзно обединение за търговии с чужденци — бел. прев). В магазините им можеха да се закупят някои и други продукти (не кой знае какво: макарони, мас, грис и пр.), но само срещу злато и чужда валута. Хората сами заизваждаха укритото и се отправяха към торгсините, където вече ги чакаха сътрудниците на ГПУ с въпроса откъде имат златото и валутата, след като отдавна им е било наредено да ги предадат. Така че посещението на „торгсин“ означаваше обиск в дома на лицето още в същия ден и арест, от който го освобождават, ако доброволно предаде златото и валутата си.

В разгара на тези събития докрай ликвидираха и НЕП-а. ГПУ във всички големи градове привика местните „непмани“ и им съобщи директивно съгласувания и поради това останал в историята призив: „Господа, вие спестявахте злато за черни дни. Черният ден настана. Предайте го на държавата“. Онези, които осъзнаха сериозността на момента, веднага го предадоха, ръководейки се от принципа „животът е по-скъп“. Колебаещите се бяха убеждавани по различен начин на различните места. На някои дори им четяха лекции по политикономия на социализма, като ги уверяваха, че всеки гражданин ще стане по-богат, по-силен и по-свободен, ако единствен собственик на златото в страната бъде могъщата социалистическа държава. Макар че тези лекции се четяха, от само себе си се разбираше, в затворите, където откарваха колебаещите се, малцина ги възприемаха. Мнозинството продължаваше искрено да не вярва в икономическата рентабилност на социализма. И от убеждаване чрез думи се пристъпи към убеждаване чрез действия. Там, където бе възможно, държаха нещастните „непмани“ в килии при температура 60 градуса и не им даваха вода, на други места в килии с нулева температура и вода до глезените, а пък там, където не владееха такива сложни методи или не искаха да ги прилагат, просто ги пребиваха до смърт.

Малцина предпочетоха да умрат, но да не дадат нищо. Повечето не издържаха и предадоха всичко, което бяха успели да скътат през краткия период на Новата икономическа политика. Но беше вече твърде късно, тъй като дългото им упорство бе предизвикало сред

сътрудниците на ГПУ напълно справедливо подозрение в искреността им: ами ако не са дали всичко? Но дори и да си дал всичко, никак не е лесно да го докажеш, да не кажем, че е невъзможно. А начините за мъчения ставаха все по-изтънчени и ручейчетата злато продължаваха да се вливат в социалистическата хазна. В завещанието — инструкция, което Ленин остави на родните органи на ГПУ, в раздела „Тайни врагове на съветския режим“ за такива в 4-а и 5-а точка се определяха: бившите търговци, собственици на магазини и дюкяни; бившите собственици на промишлени предприятия и работилници; бившите земевладелци, крупните арендатори, богатите селяни. С тези категории поданици на социалистическата държава се оправяха по същия начин, както и с „непманите“. Само дето лекции по политикономия на социализма не им четяха. На техните уверения, че „на мен всичко ми взеха още през 1918 година“, се отвърщаше насмешливо: „Значи всичко са ви взели? А ако помислите? Я си спомнете къде какво сте укрили, закопали, зазидали? Не помните ли? Ще си спомните! Има време“.

Които си спомняха, загиваха. Които мълчаха докрай — също загиваха. Те и без това бяха обречени на гибел. Но ако дотогава можеше от тях да се изстиска още нещо за държавата, това бе просто прекрасно. Друго беше лошото. Нямаше никакъв контрол над голямата армия от следователи и водещи разпитите, не се знаеше какво присвояват те при тези операции. Това нервираще ръководството, но за да е начисто със себе си, то бе решило повторно да премели в собствената си мелница целия личен състав на ГПУ и ранния НКВД, за онези, които бяха се занимавали с „непманите“ и разните бивши, проведе специално следствие. „Значи вие водихте разпита на Сабашников. Колко злато и валута предаде накрая той? А може би е дал повече? Спомни си, гад!“ И дулото на нагана между очите (понякога вече изтекли).

Спомняха си точно всичко. Този метод беше ефективен и неслучайно непрекъснато го усъвършенстваха от 1917 година. А колко романтика имаше в това!

(Променяйки формите си, този изпълнен с романтика лов на злато продължи дълги години, чак до наши дни. И дори днес при всеки обиск например, когато се търси казан за незаконно варене на ракия (да не говорим за никакви по-сериозни поводи), властите преди всичко

предлагат на треперещия от страх нещастник „доброволно да предаде златото, брилянтите и оръжието“; същевременно му поясняват, че доброволното им предаване ще смекчи неговата вина, но няма да го освободи от съдебна отговорност. Още с първите декрети на Съвета на народните комисари, потвърждавани и от многото последвали ги, под заплахата от смъртно наказание на гражданина на социалистическата държава се забраняваше да притежава злато и всякакви благородни метали на слитъци. При това към слитъците се приравняваха както всевъзможните видове златни монети, така и ордени от благородни метали, независимо от коя страна и от коя епоха са те, а също и предметите, представляващи „културно-историческа ценност“ (по усмотрение на властите); в този списък влизаха и брилянтите, чието тегло надхвърля пет карата, и това важеше както за необработените, така и за шлифованите скъпоценни камъни.)

Да си припомним случая с царските скъпоценности. Онова, което Юровски докара в Москва от Екатеринбург е било капка в морето. Оказа се, че докато бил още в Tobолск императорът се е наговорил с предания му началник на конвоя полковник Кобилянски. И чрез него е изпратил навън няколко десетки шестлитрови метални бидона от френски зехтин, натъпкани с несметни съкровища, събирани от фамилия Романови през всичките 300 години на царстването им в Русия. Полковник Кобилянски бе отвлечен от територията на Китай (по-късно разпространиха лъжата, че го намерили в някакъв сибирски леспромхоз, където бившият полковник работел като счетоводител ли, като пазач ли...). И се заплете една., с лудешки преследвания по сибирските кръстопътища, с престрелки край изоставени в тайгата селца, с арести от Москва до най-затъntenите краища. И с ордени „Бойно червено знаме“, но и с куршуми в тила. Самият полковник бе измъчван до смърт, но от френските тенекии намериха само пет, а те са били 37. Останалите и до днес се търсят.

Ами златото на емира на Бухара? На хана на Хива? А съкровищата на Бакинската банка? На мусаватистите? Диамантите на хана на Нахичеван? Всичко не може да се изброи. Но в сравнение с Ленин, Сталин успя да се докопа до много повече. Това бяха години на следствия, на загадъчни убийства на свидетели и следователи, имаше изклани цели села, аули и кишлаци, от самолети пръскаха над клисурите боен газ, за да спрат тайнствените кервани, запътили се в

неизвестна посока, и някак странно от тези клисури изчезваха стотици камили и хора. Злато, изнесено от Испания или заграбено от Прибалтика и Бесарабия, смели планове за заграбване на цялото европейско злато в един проектиран поход нататък. Хиляди секретни папки, десетки хиляди сводки, отчети, разработки на планове. Бойни ордени и безименни гробове, спецдажби и лагерна помия, тигровите очи на Сталин и подземните затвори в Техеран. Стотици сюжети за завладяващи романи и филми.

Обаче глобалните планове на другаря Сталин никак не можеха, разбира се, да бъдат материално подплатени с помощта на тези по детективски красиви, но за съжаление примитивни и непрогнозируеми методи. Защото, издирвайки по планинските кишлаци златото на бухарския емир, никой не може да предскаже какъв ще е резултатът. Ще намерят ли в някоя колиба три-четири златни персийски динара или целият отряд ще загине, подмамен в капана на лабиринта от залутани пътеки и ликвидиран там от свирепите духове на черните клисури? Плановете на другаря Сталин не биваше да зависят от подобни събития, нито пък от това дали полковник Кобилянски ще се съгласи да помага на следствието, или ще предпочете да умре, но да мълчи. Те, естествено, не зависеха от това.

В старите времена Русия добиваше от сибирските находища около 30 тона злато на година. След многогодишната им експлоатация обаче те бяха почти изцяло изчерпани, а размирните години ги докараха до състоянието на пълно запустение. Пък и някогашният златотърсач — с пушка в едната ръка и с кирка в другата, свободен и силен, заменящ златен пясък срещу патрони и самурени кожи съвсем не се вписваше в структурата на новата държава. Новите времена раждаха и нови методи.

Още в началото на века геологопроучването откри големи златни пластове в долината на река Колима, която се влива в Ледовития океан в най-североизточната част на Якутия. Пустинният и вечно замръзнал край, където 285 дни в годината реките са сковани от лед, а първобитното местно население — малобройно и номадско — се занимава преди всичко с риболовство, тъй като в тамошните условия дори и елените не могат да оживеят, не привлече вниманието нито на руското правителство, нито на частни лица. Експлоатацията на земните недра в такива условия се смяташе нерентабилна и просто

невъзможна. Но болшевиките именно за това се появили на историческата сцена — за да превърнат „легендата в истина“.

През лятото на 1932 година в Магадан бяха докарани 12 000 затворници, бивши заможни селяни от Украйна, Дон и централните области на Русия. Охраняваше ги конвой от 2500 войници на ГПУ и двеста кучета немски овчарки. Задачата на тази „експедиция“ бе незабавно да започне експлоатацията на откритите край Колима златни пластове. Не се знае кой е замислил и планирал операцията, но затворниците бяха изпратени само по ризи, конвоиращите ги — по гимнастюрки, и единствено овчарките имаха кожуси, но и те не ги спасиха. Върхлетелите през септември студове погубиха всички. Измряха до един, включително охраната и кучетата. През лятото на 1933 година в Магадан пристигнаха 32 хиляди затворника, екипирани малко по-добре. Зимата успяха да преживеят по един на всеки петдесет. През лятото на 1934 година докараха още 48 хиляди души. През зимата отново измряха всички затворници, но охраната оцеля. И през лятото на 1935 година дойдоха нови 38 хиляди души. В това се и състоеше основата на икономиката при социализма. Неизчислимият разход на хора, за които се смяташе, че оправдават смъртта си с двумесечен робски каторжен труд, бе главният двигател на сталинската икономика и на целия, както вече споменахме, държавен прогрес.

Златните мини работеха и даваха продукция. От Москва бе спуснат твърд план за добива, неизпълнението на който се наказваше безпощадно. Цялото ръководство на системата от колимски лагери бе заложило главата си. Още през 1934 година добивът на злато достигна равнището от 1913 година. През 1936 година бе удвоен. В навечерието на войната добивът на злато достигна 250 тона. През това време само в колимските рудници загинаха повече от 600 хиляди души. Особено страшни бяха четирите предвоенни години, когато там масово заприиждаха лагерници от големите градове. Техният живот в рудниците рядко продължаваше повече от пет седмици.

Същевременно големи залежи бяха открити в северната част на Красноярския край, където през 1935 година започна изграждането на Норилския обогатителен комбинат. Норилската руда, която и досега се продава срещу валута, бе много търсена и в страната, и в чужбина. И тук всичко се развиваше по колимската методика. Затворниците, кои както са ги взели, през лятото докарваха с шлепове в пристанището

Дудинка, където в началото на септември температурата на въздуха достигаше минус 45 градуса по Целзий. Там хората гинеха или в строя, или на откритите платформи на знаменитата жп линия Дудинка-Норилск. До местоработата стигаха едва една десета част от тях. Другите умираха по пътя. На оцелелите даваха железни лостове и кирки и ги заставяха да си изкопаят землянки сред студа и убийствения вятър. На следващата сутрин всички загиваха. Работата се подемаше от непрекъснато прииждащите нови, и така безкрай. Но пък още през 1936 година първите кораби с норилска руда стигнаха до европейските пристанища и започнаха да осигуряват на Сталин постоянна печалба в твърда валута.

Така беше навсякъде. Гинеха милиони хора и през 1939 година Сталин вече имаше всички основания да твърди, че „социализмът в СССР в общи черти е построен“. Той можеше да бъде доволен. Обмислената и разработена от него система работеше и по вертикала, и по хоризонтала. Вършеха се просто чудеса. Зад затворническите решетки конструктори и инженери създаваха проекти на нови оръжия и в качеството си на привилегировани получаваха наднормено хляб и половин чаша сметана. Затворникът Туполев създаваше нови, невиждани по дълготрайността на полета си самолети, с които през Северния полюс ще може да се стигне до Америка. Затворникът Рамзин работеше върху нов вид котли за бойните кораби, а затворникът Корольов вече разработваше ракетната техника, предугаждайки излизането ѝ в космоса. Те бяха доволни, те ценяха своите привилегии, тъй като милионите други затворници се трудеха в шахтите, забоите и мините само за „дажбата“ си, която можеше да поддържа силите им до две седмици, без да знаят че тяхната смърт е планирана, както и двуседмичната им работа, докато на смяна докарат нови затворници. Армията, невиждана по сила и численост, се подготвяше за поход, очаквайки както е в песента, „на бой когато ни другарят Сталин прати и първият маршал ни в боя поведе!“.

Сталин се възхищаваше на армията си и изпитваше смъртен страх от нея. Той я бе създал практически от нищото, но и тя би могла да го превърне в нищо. Огромният военнопromишлен комплекс, който всекидневно набираше обороти, задръстваше страната с най-нови системи въоръжение. Големият маховик, усилващ скоростта си, заплашваше да помете всичко по пътя си, включително и своя

създател. Подобно на магьосника от легендите, вложил огромно количество злато и жизнени сили за съживяването на каменния гигант с надеждата да завладее с негова помощ целия свят, вождът изпитваше законната гордост на създател, но и трепета на живо същество от плът и кръв пред създаденото от него чудовище. Със златото на партията и с цената на океан от народна кръв той бе направил зловеща сплав, отлята в гигантски стоманен юмрук, надвиснал над цялото човечество. И в един момент Сталин се ужаси от сътвореното от него чудовище, като се опита да го унищожи със собствените си ръце.

През 1937 година Йосиф Висарионович заля страната с морета от кръв в стремежа си да се освободи от стоманената прегръдка на военнопромишления комплекс и набралата сили номенклатура. Полетяха наред главите на маршали, командващи армии, корпуси и дивизии, на наркоми, членове на ЦК, секретари на обкоми, крайкоми, райкоми, горкоми и, разбира се, на милиони обикновени хора — за кой ли път попаднали сред поредната номенклатурна касапница. Сталин се сражаваше като богатир от приказките, но за разлика от него, не надделя. Не беше вече по силите му да унищожи онова, което бе създал. Сплавта от злато и кръв излезе твърде здрава. Златото на партията и кръвта на народа бяха създали в партията, армията и индустрията непобедима номенклатура — на мястото на всяка отсечена глава там израстваха три нови.

Но ако вождът не успя да победи номенклатурата, тя също не можа да победи вожда. 1937 година даде на двете противоборстващи страни да разберат, че всички номенклатурни компоненти на системата са свързани като сиамски близнаци. Всеки опит да бъде ликвидиран макар и един компонент може да изправи пред гибел цялата система. Понесла тежки загуби в безпощадната война през 1937–39 г., номенклатурата излезе от нея по-силна отпреди и Сталин отлично осъзна това. И тъй като не успяха един друг да се унищожат, необходимо бе да се уредят взаимоотношенията между номенклатурната йерархия и нейният творец — Сталин. Тези отношения вече бяха загубили предишния си лиричен характер. Но, станали напълно реалистични, те далеч не се изчерпваха с видимата преданост на апаратчиците към своя вожд.

Сталинската номенклатура беше създадена от Сталин. Но и той беше рожба на номенклатурата, което сам до известно време не



осъзнаваше ясно. Номенклатурата създаде социалната опора на неговата диктатура — не от затрогваща любов или божествена преданост към диктатора-грузинец, а за осигуряване на своята колективна диктатура в страната. Като изпълняваше сервилно заповедите на вожд, тя изхождаше от това, че тези заповеди се отдават в неин интерес. Разбира се, Сталин може да ликвидира поотделно всеки от тях, да го изгони, да го изгори жив, ако му е потребно. Обаче срещу цялото номенклатурно съсловие не може да тръгне, но той така и не разбра това достатъчно ясно до края на живота си. Не го искаше, бунтуваше се капризната му душа на източен деспот. Той не можеше да се примири с мисълта, че не всичко е подвластно на волята и желанието му и от време на време започваше нови войни против номенклатурата. Но те вече не бяха истински войни, а по-скоро кратки нападения, от които номенклатурата заякваше, докато самият Сталин ставаше все по-слаб.

Волю-неволю той се принуждаваше все повече да полага грижи за интересите на номенклатурата, за укрепването на нейната власт и авторитет, за разширяването на привилегиите ѝ. Нали не е нищо друго, освен протеже на своите протежета, готови решително да изпълняват волята му, само ако и той изпълнява тяхната. А волята на създадената от Сталин номенклатура вече ясно личеше. Тя искаше да си осигури пълно и утвърдено господство в страната. Господството, което да не зависи от произвола и капризите на вожд и в което вождът да няма права над имуществото, а още по-малко над живота на всеки член на номенклатурата. Точно такъв се съхрани образът на Ленин в легендите. На своите той е прощавал всичко, всякакво своеволие, разрешавал им е да вършат в страната каквото намерят за добре в името на личното си обогатяване и колективното благоденствие. Той е бил истински вожд. И в средите на номенклатурата започна да зрее забравеното желание „да се върнат към ленинските норми на партиен живот“.

Сталин знаеше това. На върха на могъществото го обхвана изкушението да обяви публично Илич за немски шпионин и да заличи даже спомена за него. Арестуваният Фриц Платен вече бе дал нужните показания, но в последния момент на Сталин не му достигна кураж. Все пак „Сталин — това е Ленин днес!“. С ленинското наследство той се бори, както можа, цял живот. Ликвидира до корен цялата „ленинска гвардия“. Отрече се от ленинската пропагандистка теория за

неотменимото всеобщо равенство. За да не чака никой това равенство. И дори подчерта тогава, че „всеки комунист, ако той е истински комунист, трябва да разбира, че равенството в сферата на потреблението и личния живот представлява жалка дребнобуржоазна глупост“. Номенклатурата го аплодира, изправена на крака. Той се отказа от ленинската глупост за възможността да бъде построен социализмът само в световен мащаб. Съзнаваше, че създаваната от него номенклатура ще го подкрепи. Веднъж вече подлъгана в надеждите за световна пролетарска революция и раздразнена от троцкистките мъдрувания за „перманентна революция“, тя искаше да се утвърди непоклатимо, без да поставя бъдещето си в зависимост от нови събития, които слабо се поддават на нейния контрол. И с възторг прие това, което чакаше: „възможността за построяване на социализма в една страна“.

От гледна точка на марксизма тази сталинска формула беше съвсем безсмислена. Но какво от това, че Маркс и Ленин са бръцоловели нещо, кой ли ще търси в техните изречения някакъв смисъл. Все пак беше очевидно, че безкласовото общество не може да се създаде като остров сред морето на капитализма. Обаче сталинската номенклатура с възторжени викове приветства новата формула, осветила властта ѝ с думата „социализъм“. Не я смути обстоятелството, че според Сталин победата на социализма в една страна би могла да бъде „пълна, но не окончателна“. Целта на тезиса за незавършеността на победата на социализма в СССР бе не да възбужда никакви нездрави и неосъществими надежди сред изтребвания народ, а да се използва във връзка с „опасността от реставрация на капитализма“ като основание за сталинската вътрешна, военна и външна политика. Докато твърдението, че победата на социализма в СССР може да бъде пълна ще означава признаване на стабилността и завършения характер на режима. И ето че същата тази номенклатура, за която той, Сталин, направи всичко според възможностите си, започна да мечтае за някакви си там „ленински норми“. Колкото и да храниш вълка...

Тогава той пусна върху тях кръвожадния си пес Ежов, като разреши на своя „железен нарком“ и помощниците му да пият до насита номенклатурна кръв. Не се получи онова, на което разчиташе. Ежов беше тихо отстранен от всички длъжности и без много шум

разстрелян. На всички обаче направи впечатление, че Ежов бе ликвидиран някак непонятно меко, съвсем не в духа на времето. Дори може да се каже — нежно. Нямаше нито проклетия във вестниците, нито всенародни митинги с искания „да се унищожи гадината“, ни процеси с признания, ни стандартни обвинения в опит за реставрация на капитализма, нито дори обикновеното в такива случаи съобщение за разстрела. (За това стана известно едва през 1988 година. А в онези времена по линията на НКВД бяха пуснати два слуха за съдбата на Ежов, Първият, че се бил побъркал и седи в усмирителна риза в лудницата; вторият, че се е обесил, а на гърдите му висяла табела с надпис „Аз съм лайно“. И двата слуха са забележителни, ако се замислим.)

Освен това нямаше никакви, даже най-елементарни, репресии по отношение на роднините на Ежов. Много странно, ако сравним със съществуващата практика, когато например бяха арестувани всички роднини на маршал Тухачевски и загинаха не само те, но дори и любовниците му. Колкото до роднините на Ежов, те продължиха да си живеят в Москва, а братът на „железния нарком“ след войната заемаше номенклатурния пост заместник-министър на просветата на РСФСР. Ако самият Ежов бе толкова деликатно отстранен, неговите помощници не само че не пострадаха, но и бързо се издигнаха. Заместникът на Ежов Шкирятов веднага след падането на шефа си бе избран за член на ЦК и пое един от най-важните номенклатурни постове — председател на Комисията за партийен контрол при ЦК. Обсипан бе с почести и знаменитият Вишински, който стана член на ЦК, заместник-председател на Совнаркома# (Съвет на народните комисари — бел. прев.) на СССР и министър на външните работи, а също и академик. Да не говорим, че оцеляха такива дейци от епохата на кървавото безумие като Молотов, Жданов, Каганович и много други.# (След смъртта на Сталин Хрущов здравата се потруди, докато успее да изключи от партията Молотов и Каганович, чиято роля в масовото изстребление на хора е общоизвестна. Но вече безпартийният Молотов, както впрочем и другите, продължи спокойно да се ползва от всички привилегии. Той обитаваше огромен апартамент в правителствения блок на ул. „Грановски“, почиваше в разкошния санаториум на ЦК „Лесние дали“ и редовно посещаваше читалната зала на Ленинската библиотека, предназначена само за академици и

чуждестранни учени, макар че кървавият старец не се числеше нито към едните, нито към другите. Както се изясни неотдавна, Управление „Деловодство“ при ЦК на КПСС съвсем доскоро е включвало в списъците на привилегированите за ползване на коли, вили, специално снабдяване и обслужване роднините на Сталин, Жданов, Берия и много други, които от политически съображения се наложи публично да бъдат признати за палачи и убийци. Номенклатурното „огледално царство“ си има свои закони и традиции.)

Това бе безусловна победа; но не пълна и не окончателна.

Страната се намираше в състояние на дълбока икономическа и политическа криза. Нередовното снабдяване и километричните опашки вече се наблюдаваха и в Москва. Промислеността, работеща само за войната, сякаш бе изключена от държавната икономика и напомняше на хранеща се от собствената си опашка змия. Робският труд на всички равнища — от проектирането на ракети до добиването на злато се оказа за голямо учудване на самомнителните, партийни идеолози, които се смятаха за добри икономисти, съвсем нерентабилен и всеки месец разширяващ бездънната пропаст на платежния дефицит. Пропастта, в която щеше да рухне цялата пристегната с бодлива тел сталинска империя. И покрай всичко друго, дори и за страничния наблюдател беше ясно, че вождът и неговата номенклатура са уморени един от друг. Но ако на Сталин не му достигаха сили да унищожи номенклатурата, в което се убеди съвсем наскоро, номенклатурата, изблизала раните си, нанесени ѝ от ежовщината, напълно можеше да предприеме нов опит за подмяна на вождя и този път успешно.

Тънката гранитна облицовка на монументално-величествената фасада на издигнатото върху гроба на Руската империя сталинско здание започна да се лющи. И да оголва готовата всеки миг да се срине груба тухлена зидария, скрепена вместо с циментов разтвор със засъхнала човешка кръв. Нужно бе да се търси изход. Сталин си припомни ленинската методика, която в моменти на политически кризи сплотяваше около Илич съучастниците му, даваше им сили и ги вдъхновяваше за нови разбойничества. И той разработи един безпогрешен, както на него му се струваше, план за поэтапна общеевропейска, а сетне и световна криза. За своите цели бе решил да използва в ролята на „ледоразбивач“ емоционалния и ненормално агресивен Адолф Хитлер.

Хората от обкръжението му се вцепениха от откриващите се перспективи. Изтощението и самоунищожаването на големите европейски държави, оплели се в якия възел от стари обиди и непримирими противоречия, разчистваше пътя на сталинската армия към изтощена и беззащитна Европа. Съществуваше възможност да се потвърди пророчеството на Ленин за неизбежността от войни в епохата на империализма и да се осъществи „световната пролетарска“ — чрез най-бързия и ефектен начин на военното нахлуване. Без каквито и да било марксистко-ленински скрупули.

Откриваха се наистина примамливи перспективи. Защото, освен че ще се потвърдят мъртвите и вече осмърдели едва ли не целия свят идеологически догми, създава се и прекрасна възможност да се консолидира положението вътре в страната, още по-добре да се обработи народът, а Сталин да сплоти край себе си своите вечно недоволни съучастници. Той ще може да прехвърли на сметката на войната масовите убийства и беднотията, ще обоснове необходимостта от робския труд и небивалите полицейско-терористични закони. Победният марш към Атлантика би могъл да се превърне в дълготрайна индулгенция за всички минали, сегашни и бъдещи престъпления.

Като премахна всички жалони на доскорошната си външна политика, Сталин рязко изви държавния кораб към сближаване с Хитлер. Надяваше се да се нареди в килватера на храбро маршируващия по Европа фашистки фюрер и да вземе своя дял. А в подходящ момент, да приспи бдителността на съучастника си със своята безгранична преданост, да го удари в гръб, да го унищожи, да се възползва от плодовете на блестящите му победи и да получи като трофей окървавената и разрушена Европа. И отново избликна буйният възторг на номенклатурата. Още от ленинските времена тя бе морално подготвена да вярва, че самото Провидение ѝ е предначертало (или марксистко-ленинските закони на историческото развитие) да управлява света и да го превърне в гигантски концлагер, построен върху гигантска братска могила. Убеден в неземната си мъдрост и в свръхазиятската си хитрост, полуграмотният „вожд на всички народи“ бе повел страната към задънената улица и смъртоносния капан, в който и досега се мята разпадащата се на части наша нещастна държава.

Залутал се из най-сложните лабиринти на международните интриги, Сталин искрено вярваше, че играе своя игра. И през ум не му минаваше, че е марионетка на онези най-могъщи и динамични сили, чийто детски вик Ленин погрешно бе възприел като предсмъртен хрип. Той не можеше да допусне, че предстоящата му схватка с Хитлер е била отдавна замислена и планирана сред тишината на далечни кабинети, за да се развържат ръцете на тези сили за осъществяването на техния замисъл за световно господство — господство икономическо, в сравнение с което линеят, като застаряващи и неефективни, по-рано прилаганите за същата цел начини: военният и идеологическият.

Първоначално този план е приемал за водещо военното начало, но постепенно го свежда до минимум и отдава приоритет на глобалното икономическо настъпление. Разработен е за действие в продължение на около 100 години, като в него е било предвидено икономическото обединение на Съединените щати и Европа. Замисълът му предвиждал рязко икономическо отслабване на Европа в началото, на първо място — на Германия, последвано от възстановяване, но по нов модел. Наред с това, като задължително условие, според плана трябвало да се стигне до разпадането на Британската империя и цялата архаична колониална система. Що се отнася до Русия, покрай определената ѝ роля в бъдещата схватка с Хитлер планът предвиждал по-нататък нейната изолация чрез изкуственото поддържане на агресивността ѝ за сплотяване на останалия свят пред лицето на „руската опасност“. Озовала се в икономическа и културна изолация, Русия, както са били убедени авторите, дотолкова ще изостане, че рано или късно (някъде към края на века) ще бъде принудена да капитулира безусловно без никакво военно въздействие и без да е в състояние да се противопостави на икономическата окупация.

Естествено, този план не би могъл да предвиди целия истински ход на събитията и в него остава много място за коригиране в движение. Ясно е също, че примитивният и неграмотен държавник Йосиф Висарионович Сталин е представлявал находка за този план, както и Хитлер. Но ако някой по стереотипа на нашето руско мислене смята, че този план е съществувал само в един екземпляр с различни грифове на секретността, че през изтеклите 60 години до него са имали

достъп само лица с ранг не по-нисък от президента на САЩ или на Великия Архитект на „евреите-масони“, той жестоко се лъже. И до днес в американските вестници открито се пише за него. Писало се е и преди. Планът е изготвен през 1938 година от бюджетната комисия на Конгреса на САЩ. Обсъждайки възможността за рязко увеличаване на разходите по отбраната, тя стигнала до извода, че „обстановката в Европа и на целия евроазиатски континент дава уникален шанс на правителството на Съединените щати да регулира по собствено усмотрение равнището на световната криза чрез пренасочването на намиращите се на разположение на правителството финансови средства, без да натоварва данъкоплатците с рязко повишаване на разходите за въоръжените сили. За осъществяването на замислената икономическа експанзия са напълно достатъчни и тези въоръжени сили, с които разполагаме.“.

С изводите на бюджетната комисия обаче не се съгласила „делова Америка“. В редакционна статия през юли 1939 година „Уолстрийт Джърнъл“ пише: „Всеки милион долари трябва да се охранява от трима: един моряк, един летец и един войник. Колкото и да е примамлив планът за икономическа експанзия, смешно ще е, ако го изпълняваме с помощта на нашата оперетна сто и двадесет хилядна армия. А динамичното развитие на събитията в света ни говори, че разполагаме с твърде малко време, за да сме подготвени за тези събития. Колкото и бързо да се придвижва доларът, времето лети по-бързо...“.

Времето наистина летяло бързо и през септември 1944 година вестник „Чикаго Хералд трибюн“ с удоволствие констатира: „Днес, когато десетките хиляди кораби и самолети обезпечиха настъплението на нашата многомилionenна армия на фронта, обхванал цялото земно кълбо от Нормандия, Африка и Италия до Филипините и Окинава, когато станаме свидетели на невиджани досега по мащаб и майсторство на изпълнение военни операции, ние трябва да си припомним заради какво създадохме най-мощната и ефективна военна машина в историята на човечеството. Още през 1911 година президентът Тафт предсказа, че «дипломацията на канонерките» остава в миналото, откривайки пътя на «дипломацията на долара». «Доларите ще поразяват враговете ни с много по-голяма ефективност, отколкото куршумите и снарядите, и ще осигурят на нашата велика

република хегемонията ѝ над света на съвсем нова основа, каквато не е сънувал и Наполеон... Сега, когато крушението на Германия и Япония е вече въпрос на най-близко бъдеще, когато огромната Русия лежи сред кървища и развалини, можем уверено да заявим: „Часът на долара настана!“.»

Подобни извадки бихме могли да цитираме до безкрай, но нека да продължим напред във времето, за да посочим още една — от вестник «Крисчън сайънс монитор», в броя му от 15 август 1989 година: «Успешно се развива великото доларово настъпление към Съветския съюз. Оказа се, че 30-те хиляди ядрени бойни глави и екипираната по последна дума на техниката най-голяма армия в света не са в състояние да предпазят територията на своята страна от всепроникващия долар, който вече унищожи половината от руската промишленост, доуби комунистическата идеология и разяде съветското общество. СССР вече не е в състояние да се съпротивлява и специалистите предсказват рухването му в близките две-три години... Би трябвало да отдадем дължимото на оня велик план, който изработи първоначално президентът Тафт, а президентът Рузвелт го отшлифова и който бе последователно изпълняван от всички американски президенти, като беше осъществен само за 50 години, вместо за предвидените сто...».

Знаели ли са за това в Москва? Безусловно да. Може би са се посмяли и не са му придали никакво значение? Съвсем не. Напротив, отнесли са се към този американски кроеж с пълна сериозност, макар и без достатъчно разбиране. Да си спомним с какъв ужас се отдръпна Сталин от плана Маршал. Да си спомним също, че в разгара на «студената война» ние се борехме не толкова със Съединените щати, колкото с «кликата на Уолстрийт». Прелистим ли съветските вестници от онова време, ще се убедим, че именно «Уолстрийт» се стреми към световно господство и заробване на всички миролюбиви народи. Въпреки своите зачатъчни познания по световна икономика, Сталин добре разбираше опасността и с всички сили се опитваше да се бори с нея. Уви, както казваше Бисмарк, грешките в политиката наподобяват туберкулозата. Докато могат да бъдат излекувани, те са незабележими. Когато станат очевидни, те вече не се поддават на лечение.

Оплел се в собствените си сметки и станал жертва на невиджан по мащабите си поток от дезинформация, подхвърляна му не само от



бъдещите врагове, но и от бъдещите съюзници, Сталин подложи страната на удар от внезапно нападение и за пореден път едва не я унищожи. Твърде много за една страна в такъв толкова кратък период от време. Изпепеляващата вълна на немското нахлуване стигна до Москва, Волга и Кавказ. Смени я още по-страшната вълна на нашето — контранастъпление. Гигантският валяк отново прегази разграбената, разпъната, кървяща, гладна страна. 26 милиона убити, хиляди заличени от лицето на земята градове, селища и селца, десетки хиляди унищожени промишлени предприятия, напълно обезлюдени обширни селскостопански райони, стотици хиляди километри унищожени железопътни линии, 2 трилиона и 500 милиарда рубли непосредствени материални загуби, 3 трилиона златни рубли за военни разходи. Милиони осакатени, бездомни и принудени да се преселят лица. Знамето на победата на Райхстага и завладяването на страните от Източна Европа можеше да бъде някаква компенсация за поредната национална катастрофа, ако не бяха възникнали нови проблеми, много по-зловещи и по-трудноразрешими.

Във връзка с нападението на Германия над Съветския съюз буди интерес следният епизод. В навечерието на войната енергично продължаваше да се изпълнява поставената от Сталин задача за съсредоточаването на всичкото злато, платината и скъпоценните камъни в ръцете на държавата. Географията на издирванията непрекъснато се разширява. И ако към средата на 30-те години в Русия и Украйна вече бяха преорани дори и всички гробища с надеждата да се намерят сред нечий останки я златен часовник, я златни зъби, в средноазиатските републики до това време подобни акции не бяха подегани. Според ислямските закони оскверняването на гробове и мавзолеи се смята за едно от най-тежките престъпления. А още от 20-те години в Средна Азия бушуваше освободителна война, получила романтичното название «борба срещу басмачите», която бе потушена едва през 1939 година. Затова до този момент Сталин и неговите местни сатрапи се стараеха да не дават излишен повод за нови вълнения сред тамошното население. Но дойде редът и на средноазиатските светини. Особено силно привличаше алчния поглед на номенклатурата прекрасният и величествен мавзолей на Тамерлан в Самарканд. Според легендите, потвърдени и от архивни документи, при своите походи великият средновековен азиатски завоевател е

заграбил приказни, несметни съкровища, голяма част от които той заповядал да бъдат положени до него, в гробницата му. И през месец май 1941 година един голям екип на НКВД от Москва, придружаван от експерти на ленинградския Ермитаж, заминава за Самарканд за да разкрие гробницата. Изпаднал в ужас, пазачът на мемориала, осемдесетгодишният Масуд Алаев посочил на пристигналите предупреждаващия надпис, издълбан върху гробницата още през 1405 година, през която е починал легендарният Тимур. Според надписа оня, който се осмели да наруши покоя на мъртвия властелин и разкрие гробницата му, всъщност пуска срещу своята страна страшните демони на опустошителната война. За всеки случай, за да се презастраховат, чекистите докладвали в Москва. Оттам бързо дошла заповедта Алаев да бъде арестуван за разпространяване на лъжливи папически слухове, а гробницата незабавно да се разкрие. На 19 юни 1941 година огромната плоча от зелен нефрит, закриваща саркофага на Тамерлан, била вдигната. За случая светът научил от съобщение на ТАСС. Между другото, в него с ирония се казва: «Битуващата и днес популярна легенда уверява, че под плочата на гробницата се таи духът на ужасна опустошителна война, който не би трябвало да се пуска на свобода». Съобщението препечатали много вестници, включително и «Ленинградска правда» от 21 юни 1941 година. Ако това е съвпадение, то е твърде странно. През месец май 1941 година в американския град Сан Диего се провел семинар по перспективни проблеми на военноморското строителство. Семинарът бил организиран от ръководителите на крупни концерни, работещи по поръчки за флота на САЩ. Доскорошният командващ Тихоокеанския флот адмирал Ричардсън изнесъл голяма лекция, чиято официална тема трябвало да бъде въпросът за необходимостта от най-бърза модернизация на инфраструктурата на военноморските бази. Но вместо по нея, адмиралът заговорил за международното положение. Заявявайки без сянка от съмнение, че сблъсъкът между Хитлер и Сталин е въпрос на най-близко бъдеще, адмирал Ричардсън направил теоретически анализ на предстоящото развитие на събитията. «Безусловно — отбелязал той, крупен успех ще постигне оня, който пръв започне настъплението, тъй като и вермахтът, и Червената армия са обучени за провеждането на блицкриг, а позицията на отбраната не само не им се нрави, те просто не са подготвяни за нея. Оттук произтича дилемата: кое повече би

съответствало на нашите планове — първият ход да бъде на мистър Хитлер или на мистър Сталин ?... Дилемата се решава много просто. Достатъчно е да погледнем картата на Европа и ще се убедим, че ако Сталин внезапно хвърли срещу Хитлер своите 200 дивизии и 10 хиляди танка (адмиралът значително е намалил числеността на войската и техниката на Сталиновите сили (И. Б.), Вермахтът ще претърпи поражение. И след два месеца сталинската армия ще се озове на крайбрежието при Ламанш и в Гибралтар. Ако пък Хитлер започне пръв, само Всевишният би могъл да знае къде ще се намира той след два месеца, тъй като неизбежно ще се залута някъде из просторите на Русия и Сталин ще изгуби сума ти време, докато го изтласка оттам. Именно при такъв сценарий, с прилагането на който ще се отнеме и от Хитлер и от Сталин инициативата във войната, тя неизбежно ще бъде поета от трета — по-свободна и по-динамична сила. А тя е предопределена да възникне в момента, в който руснаците и немците се хванат гуша за гуша, оставяйки на милостта на тази сила целия свят. Така че, господа, нека да оставим Хитлер да започне пръв». По това време адмиралът вече е бил частно лице и по принцип е можел да говори, каквото си иска. Обаче присъстващият на семинара министър на ВМС Нокс още в началото на своето изложение побързал да каже: «Адмирал Ричардсън твърде точно формулира именно това, което ние (Кои „ние“? Кабинетът на Рузвелт ли? И, Б.) очакваме от по-нататъшното развитие на събитията в света...» И Хитлер започна пръв.

Докато в необятните простори на Русия вермахтът и Червената армия си устройваха непрекъснато пехотно-артилерийски касапници, Съединените щати подложиха своите стари лични кораби под японските бомби в Пърл Харбър, ефектно влязоха във Втората световна война и започнаха да я водят по сценарий, съобразен с глобалните им планове. Разбира се, не бива да забравяме, че във войната, както и в политиката, още на никого не се е удало (и няма да му се удаде) да осъществи сто на сто замисления сценарий, дори при най-благоприятни обстоятелства. Не се удаде това и на американците. Но около 60 процента от намеренията си те реализираха. Престана да съществува Британската империя, рухна прегазена от американската военна мощ Японска империя, пропука се по шевовите и скоро прекрати съществуването си Френската империя. В страха си напласената и опустошена Европа се притисна като болно дете към

могъщата американска гръд, съзряла във великата задookeанска република единствения гарант за бързото си възстановяване и за бъдещата си безопасност.

Огромните региони на Тихия, Атлантическия и Индийския океан изцяло се контролираха от гигантския американски флот. Американската армия беше окупирала големи територии от Европа, Африка и Азия. Верига от военни бази на всички континенти опасваше земното кълбо. И всичко това бе придобито с цената на 400 хиляди убити и 535 милиарда долара. А във вакуума на мястото на рухналите и рушащите се империи, на изтритите от лицето на земята страни и димящите развалини на градовете, връхлетя доларът. Готов да излиже и излекува кървавите рани# от войната и да положи здрави основи за следващата си крачка към пълната световна хегемония. Гарант за непоклатимостта на постигнатото станаха атомните гъби, издигнали се в края на войната над Хирошима и Нагазаки...

Ако не се смятат страшните загуби и поредното пълно разорение на страната, Сталин имаше всички основания да приеме, че е изпълнил най-малко петдесет процента от предвоенните си планове. Около половината от Германия, Полша, Чехословакия, Унгария, Румъния, България, Югославия, северната половина на Корея бяха не само завладени от съветските войски, но Потсдамската конференция ги закрепил и юридически, като ги оставил в съветската сфера на влияние. Почти незабавно там бяха установени комунистически режими, начело на които Сталин поставил стари коминтерновци — от оцелелите в предвоенните чистки или съзнателно, за всеки случай, съхранени от предвидливия «вожд на всички народи». Оставили я в лапите на Сталин, още тогава американците гледаха на Източна Европа като на мина със закъснител, чието взривяване ще отнесе и Съветския съюз. Това беше поредният обмислен ход.

Но голямата изненада, която Йосиф Висарионович поднесе на самомнителните си съюзници, бе завземането на властта в Китай от комунистите. Така практически под сталинските знамена се наредиха безгранични човешки резерви. На всичко отгоре от Пекин комунистическата зараза започна бързо да се разпространява — отначало в Югоизточна Азия, а после в Индия, страните от Близкия Изток и Африка. Пламнаха комунистически метежи в Иран, Турция и Гърция, изненадали неподготвените американци. Само това, че Сталин

все още не разполагаше с ядрено оръжие, даде възможност на американците да стабилизират обстановката в тези страни и да принудят Червената армия да се изтегли от Северен Иран. Но докато те бяха заети с тази задача, комунистите и в Албания взеха властта, предавайки в ръцете на Сталин голяма част от Балканите и стратегическите излази на Средиземно море.

Американските генерали, опиянени от глобалните настъпателни операции по време на войната, с пяна на уста доказваха на правителството си необходимостта от «умиротворяване» на СССР с атомно оръжие сега, докато все още с него еднолично разполага Америка. На президента Труман бе представен подробно разработен план, в който бяха набелязани обектите за атомните бомбардировки на територията на СССР, а самият Съюз бе разделен на окупационни зони. След победоносни войни генералите на всяка страна се превръщат в сила, с която там не може да не се съобразяват и е много трудно да се удържа на натиска им. Но това, което в случая предлагаха генералите, дотолкова бе в разрез с разработения план за «настъпление на долара», че се наложи да се поохлади тяхната разпаленост, като по линия на разузнаването на Сталин бе предадена тайната на атомното оръжие.# (Доста тъмна се оказа аферата с атомния шпионаж. Днес е известно, че фактически всичките съветски «атомни» агенти са били под наблюдението на американците, които търпеливо са изчаквали края на тяхната работа, без да им пречат, и едва когато СССР официално обяви, че притежава атомна бомба, внезапно бяха арестувани по-голямата част от тях. Групата на знаменития Абел почти изцяло се състояла от агенти на ФБР и военното контраразузнаване. Работейки като свръзки на Абел, те лично са му предали изпратените в СССР всички тайни на атомното оръжие. А това означава, че подобно решение е могло да бъде взето само на много високо равнище.)

В света винаги трябва да има баланс, за да не се изпада в изкушение.

Но ако решаването на всички проблеми чрез стратегически операции бе по вкуса на американските генерали, Сталин не по-малко се изкушаваше от наличието на своята огромна военна машина, създадена към 1945 година. Не служил никога в армията — (през 1915 година медицинската комисия го отхвърля като негоден), Сталин започна военната си кариера направо от маршалския чин, а след две

години стана генералисимус, както Франко и Чан Кай Ши. От войната той излезе по-голям милитарист, отколкото бе през тридесетте години, когато подготвяше своя знаменит марш към Европа. «Ние сме военни хора» — казваше той, потупвайки по рамото фелдмаршал Монтгомъри. «И като военни хора ще се разберем помежду си».

Когато веднъж Хариман му каза, че най-могъщата държава в Европа всъщност е Ватикана, Сталин се подсмихна и го попита: «А колко танкови дивизии има Ватикана?» Създаваше се впечатление, че обхванатият от мания за световно господство Сталин наистина оценява мощта и влиянието на страните само по броя на техните танкови и други дивизии. Съвсем не е така. Войната, състоянието на постоянно очакване на катастрофа през първите й две години, общуването с Чърчил, Рузвелт и други държавни и военни дейци от Америка и Европа бяха силно променили Сталин, бяха го научили да разбира много неща, съвсем непостижими за него в предвоенните години.

Наистина до войната Сталин измерваше всичко с мощта на въоръжените сили... Като Ричард III, който според легендата хвърлял с наслаждение в камината восъчните фигурки на убитите от него претенденти за престола, подбутвайки своята фигурка все по-близо до трона, със същото удоволствие и Сталин в предвоенните години «хвърляше в огъня» унищожените не от него европейски армии: полската, френската, холандската, белгийската, норвежката, югославската, гръцката. Накрая в Европа фактически не останаха повече никакви армии, освен немската. Само да я притисне яко, и цяла Европа ще падне в дланта му като зряла ябълчица.

Според него не би следвало английската армия да се взема под внимание, както и американската, тъй като със своите линейни кораби и самолетоносачи англо-американците не могат да попречат на плановете му. Но не излезе така. А когато му се стори, че ще успее, пред очите му като фантом изникна петнадесетмилионната американска армия, отлично обучена, нахранена, млада и притежаваща атомна бомба. И най-важното — тази армия стоеше върху гребена на огромната доларова вълна, готова всеки миг да покрие и удави бедната, лежаща в развалини сталинска империя. Това Сталин отлично разбираше. И желязната завеса с трясък се спусна, за да изолира страната от външния свят, но и да не допусне каквото и да било проникване на долара до девствения съветски пазар. Последваха серия

нови укази за забраната на населението да притежава каквато и да било сума във валута или в златни монети. Започваше гигантският сблъсък с най-мощната и най-богатата страна в света. Запознат с «доларовия» план, макар да не можеше да се ориентира в някои негови чисто финансови тънкости, Сталин бе почувствал просто с инстинкта си за съхранение, че е необходимо да принуди Запада да хвърля колкото може повече долари на вятъра. И по този начин да предотврати проникването на валутната вълна през желязната завеса, да отслаби натиска върху СССР и да спечели време.

Едва получил атомното оръжие, Сталин разпали война в Корея. А когато тази авантюра за малко да свърши с катастрофа за Северна Корея, включи във войната и милиони китайци, които затрупаха американците с труповете на свои съотечественици и докараха конфликта до безизходица. Американците успяха да съхранят суверенитета на Южна Корея, като загубиха, както винаги, 100 пъти по-малко хора и техника, но пък похарчиха за воденето на войната сто пъти повече от противниците си. А такъв бе замисълът на Москва.

Но ако в сравнение със САЩ Москва бе похарчила много по-малко в корейската авантюра, разходите ѝ след войната станаха невъзможни. На линията на противостоянието в централна Европа се концентрираха огромни армии, постоянно насищани със съвременно въоръжение. Обхванатата от ужас Европа се обедини около Америка и създаде отбранителния съюз НАТО. В отговор Сталин натика подвластните му страни от Източна Европа във Варшавския пакт. Патовата ситуация на стария континент пораждаше от време навреме кризи, когато Сталин, изпаднал в лошо настроение, неочаквано обявяваше нещо като поредна блокада на Западен Берлин, опипвайки боеготовността на Запада. И през територията, заета от съветските войски, започваше да бучи американският въздушен мост, следен от страшните танкови дула при разделителната линия, моторите на бомбардировачите и изстребителите прегряваха, а от хилядите прикрити оръдия се сваляха маскировъчните мрежи. Но огън не откриваше никой. Призрактът на Хирошима и Нагазаки стоеше пред всички. Изразходваха се обаче огромни средства. И макар че на Съветския съюз те катастрофално не му стигаха, Сталин вече обмисляше как да вземе в ръцете си инициативата в тази глобална конфронтация.

Начините бяха два. Първият — чрез постигането на преобладаващо военно превъзходство над противника. Вторият — чрез разлагането на противника отвътре, като се приложат старите ленински методи и се прибегне до създаването на пета колона от легални, полулегални и нелегални комунистически партии, способни да предизвикат социални взривове в западния свят всеки път, когато това бъде необходимо на Москва. А ако се наложи, не само социални, но и истински взривове. Във военните бази, на бойните кораби и в правителствените учреждения, пък и просто на многолюдните улици. И двата начина изискваха големи разходи.

Беше замислена и започна да се осъществява гигантската програма за военното корабостроене, тъй като без да бъде съкрушена американската мощ едва ли бе вероятна възможността да се установи световна хегемония. Стратегическите възможности, които флотът на Съединените щати бе продемонстрирал в годините на войната, в началото накараха Сталин да изтръпне (докато все още нямаше атомна бомба, вождът едва ли не със страх очакваше всеки ден американски десант в Крим), но после се превърнаха в обект за подражание. Историята на подготовката и строителството на чудовищните линейни крайцери от типа «Сталинград» и до днес не може да намери разумно обяснение. Или вождът на всички народи съвсем се беше побъркал след войната, или в тези мастодонти бе ключът на някакъв много дълбок, недостижим за простосмъртните смисъл. Защото да строиш линейни крайцери (всеки на стойност от почти 2 милиарда рубли) през следвоенните години беше толкова оправдано, колкото и строителството на галери с весла.

Успоредно с това се създаваше и стратегическата авиация, чиято липса през войната силно нервираше вожда. Действията на американските летящи крепости над Германия и Япония, когато при едно нападение участваха хиляди машини, когато те закриваха слънцето, а бомбите валяха в буквалния смисъл на думата като дъжд, направиха дълбоко впечатление на емоционалната натура на другаря Сталин. И той реши да се сдобие със също такава въздушна мощ, като заповяда на освободения от затвора Туполев да създаде равен по сила стратегически бомбардировач. На краймосковското военно летище доставиха един американски стратегически бомбардировач Б-29, който през 1944 година беше извършил принудително кацане край



Хабаровск. На Туполев бе заповядано да го вземе за основа. За да оправдае доверието на вожда, той направи чертеж на трофея и пусна в серийно производство модела, но под по-елегантното название Ту-4. Но за талантливия авиоконструктор прекопирането беше губене на време. В конструкторското му бюро вече на пълен ход вървеше подготовката на реактивния стратегически бомбардировач Ту-16 и на морския торпедоносец Ту-14. Не изоставаха и другите конструкторски бюра. Минаваше изпитания стратегическият бомбардировач на Мятишчев, а след първите си изпитателни полети реактивният МИГ бе хвърлен във въздушните боеве с американския «Сейбрам» в небето над Корея.

Нова изненада подготвяше на американците и пуснатият от затвора Корольов. На базата на трофейна ракета ФАУ-2 той създаваше принципно ново ракетно оръжие, на което предстоеше само след няколко години изцяло да промени военностратегическото положение на планетата. Това оръжие щеше да застави американците за първи път да се почувстват като фронтова страна и да изхарчат нови милиарди долари, но вече не за глобални планове за преразпределяне на света, а за собствената си отбрана.

Редом с тези усилия напредваше работата и по другото направление, възползвало се от демократичните свободи в страните от Западна Европа и в САЩ. Разработваше се, постоянно се коригираше и настойчиво се прилагаше в тях планът за дестабилизиране на обществения им живот. За тази цел служеха съответните компартии, непосредствено подчинени на Москва, и точно това имаше предвид Сталин, когато разгони Коминтерна. Главният удар трябваше да нанесе най-младата в тогавашна Европа комунистическа партия — френската, начело с Морис Торез.

В онези години Франция беше ключова страна на НАТО. В Париж се намираха всички щабове и централни учреждения на тази организация. Планът предвиждаше компартията да организира всенародно въоръжено въстание и в определен от Москва момент да се призове на помощ Червената армия — познат сценарий, отработен още през годините на полската и финландската война. Докато не настъпи този момент, в съответствие с инструкцията, Торез трябва всячески да осуетява плановете на съюзниците чрез организирането на работнически стачки, улични шествия и безредици с призови за борба

за мир, против подпалвачите на война; да води яростна пропаганда в средствата за масова информация, да прославя Съветския съюз, неговата миролюбива външна политика и гения на Вождя на всички народи, победителя на фашизма генералисимус Сталин. А ако има възможност, да вкара в орбитата на компартията и други партии и обществени групи на Франция.

На френската компартия се заложи и поради това, че в годините на войната тя беше създала достатъчно силни въоръжени формирования в Съпротивата и дори се бе опитала да завземе властта с тях след десанта на съюзниците в Нормандия. Сега тези отряди, макар и официално да бяха разпуснати, тайно поддържаха всички свои структури, разполагаха с оръжие и очакваха часа, който ще определи Кремъл. Морис Торез, който бе член на Изпълкома на Коминтерна от 1928 година, си знаеше задачата и безусловно се подчиняваше на Москва. Още в началото на Втората световна война той и неговата партия, изпълнявайки инструкция на Кремъл, направиха всичко възможно, за да разложат френската армия и обществото, превръщайки Франция в лесна плячка за Хитлер. Самият Торез дезертира от армията и мина в нелегалност. Дочакал така немската окупация, той призова френските работници доброволно да заминат на работа в Германия, за да помогнат на немския народ да отблъсне «англо-френската» агресия. След 22 юни 1944 година, получил нова инструкция от Москва, Торез започна да организира съпротивително движение, което пък да помогне на съветския народ да отблъсне немската агресия. Както се казва — нито ден, нито час без заповед.

Забранена през 1939 година, след войната френската компартия отново се легализира, а Торез стана член на правителството, което откриваше великолепни възможности за дейността му. Но тя изискваше гигантски разходи. Да не говорим за издръжката на грамадния партапарат, за издаването на вестници (дебели и губещи като «Юманите»), списания, листовки, прокламации. Бяха нужни средства за организирането на стачки, а профсъюзите искаха да бъдат компенсирани заплатите на стачкуващите работници, за провеждането на демонстрации, шествия и митинги, като на почти всеки участващ в тях трябва да се дадат по 300 франка. Годишно всичко това правеше многомилionни разходи. Само ефектното лягане върху релсите на прочутата Раймонда Диен, спряла влака с боеприпаси, струваше на

партията 10 хиляди франка (хонорар на Раймонда) плюс още 30 хиляди франка глоба за нарушаване на железопътния график. Естествено, всички тези пари се изплатиха от Москва.

Емигранти още от първата вълна бяха закупили сградата на булевард «Осман» в Париж, където се бе настанила основаната от тях Евробанк. В нея между другото се съхраняваше и златният запас на Бялото движение и депозитите на РОВС # (Руски общовоински съюз — бел. прев.). В еуфорията от победния край на Втората световна война и при вида на златните пагони по раменете на офицерите от Червената армия, застаряващите ръководители на Бялото движение и многобройните емигрантски обществени организации възнамеряваха да предадат банката на Съветския съюз. Очевидно за вземането на това решение думата си бяха казали и други фактори: в техните среди бѣкаше от инфилтрирани сталински шпиони, а самите емигранти се влияеха от всевъзможните комитети за завръщане в родината и от ловката агитация на стария агент на ГПУ граф Игнатиев. Обаче възникнаха затруднения, тъй като законът не позволяваше банка на територията на Франция да се оглавява от гражданин на чужда държава. Тогава постъпиха така: около 0,3 процента от капитала на банката предадоха на френската компартия, която осигури от своя ЦК човек, за да я оглави формално. А останалите 99,7 процента си поделиха Държавната банка и Външнотърговската банка на СССР.

Използвайки привилегировани лихвени проценти, Евробанк или Народната банка, както още я наричаха, бързо обхвана в пипалата си достъпните ѝ обществени структури във Франция. Покрай постоянното финансиране на Френската компартия и свързаните с нея организации, банката започна да открива сметки и на организации, които нямат нищо общо с компартията. Всевъзможни профсъюзи, женски, младежки и спортни организации откриха свои сметки в тази толкова доходоносна банка. В нейната мрежа се озова даже и Всеобщата конфедерация на труда (ВТК), създадена за частните предприятия с отбранително значение. Освен това и всички посолства на «братските страни» във Франция бяха задължени да държат парите си на сметки в Евробанк. Там бяха и парите на резидентурата на съветското разузнаване: МГБ и ГРУ. Сметките им бяха самостоятелни, тъй като отдавнашните съперници не се долюбваха и не желаеха да си мешат шапките дори и в чужбина.

Освен в банковите сметки, резидентите на спецслужбите, действащи под прикритието на дипломатическите си паспорти, разполагаха и с големи суми в налични пари — за екстрени нужди и за заплащане на агентурата. Тези суми се равняваха на около един милион франка и непрекъснато се попълваха. В случай на екстрена нужда от Москва изпращаха «златни» куриери-офицери от МГБ или ГРУ, които под претекста, че носят дипломатическа поща безпрепятствено осигуряваха купища пари в най-различна валута. В онези години — преди всичко във фунт-стерлинги. Така вървяха нещата във Франция, но същото в по-голяма и по-малка степен се вършеше и във всички други страни по света, оказали се отвъд Желязната завеса. И се появиха «народни банки» в Лондон, Берн, Бон, Виена, Люксембург, Техеран. Създаваше се мощната банкова структура на ВКП (б).

Наистина се откриваха безгранични перспективи. Освен възможността съвсем безопасно и легално да се финансират нужните партии, обществени организации и отделни хора, създаваше се и възможност за финансово проникване в международната банкова структура. А също и участие в борсови операции, вложения в недвижима собственост, във важни отрасли на западната промишленост и в контрола на едни или други ключови предприятия — за тяхното процъфтяване или банкрутиране, според целта. Единствено строгите инструкции от Москва сковаваха донякъде творческата мисъл на съветските дипломати и разузнавачи, трудещи се на международното финансово поприще.

Зад неговата невидима фасада обаче постоянно избухваха различни по значимост скандали. Ту неочаквано нашата резидентура в Брюксел бе окрадена от нейните служители, опитали се да се укрият из Европа. Всички бяха бързо изловени, докараха ги в Москва и ги изправиха пред съда. Успели да докажат, че са действали от чисто користни, а не от политически подбуди, те се отърваха с по двадесет и пет години затвор. «Златният» куриер капитан Седаков изчезна с куфарче с 300 хиляди фунта, след което започна остросюжетна двегодишна одисея с преследвания, престрелки, фалшиви паспорти и тайнствени убийства. Накрая храбрият авантюрист бе настигнат в Монтевидео и докаран в Москва, където го разстреляха за «бандитизъм». Ту се изяснява, че неаполският филиал на «народната

банка» бил изцяло прекупен от американците и фактически се превърнал във филиал на ЦРУ. Арестуването на виновните костваше гигантски финансови загуби. Преглътнаха ги главно заради това, че трябваше да се даде нагледен урок на другите.

Другарят Сталин обичаше да има ред в нещата и от всеки изискваше отчет до копейка, като безпощадно наказваше виновните независимо от ранга им. С парични скандали бяха свързани всички секретни съдебни издирвания и оперативно-следствени действия през късия следвоенен сталински период. Изясни се например, че нито един от големите резиденти на разузнаването ни след войната не е могъл да се отчете по разходите си във валута. Всички бяха назидателно наказани. Ще минат години и тези резиденти ще пишат в мемоарите си, че имали някакви идеологически разногласия с ръководството и дори със самия Сталин. В действителност са ги обвинявали за злоупотреби с държавни средства.

Така например лидерът на «Червения оркестър» знаменитият Леополд Трепер не можел да си спомни в коя точно банка е внесъл 80 хиляди швейцарски франка. Изпратиха го в ГУЛАГ и едва след смъртта на Сталин, озовал се отначало в Полша, а после в Израел, той си спомни номера на сметката, но кой знае защо забрави, че парите са държавни. А знаменитият резидент на съветското разузнаване в Швейцария Радо, легендарният Радо, героят на безброй филми и цели телевизионни сериали, бе заловен след войната в Кайро и откаран в Москва. Там се изясни, че през цялата война той, Радо, вместо да предава предназначения за неговия уникален агент Рудолф Реслер пари, преспокойно си ги е внасял на своята текуща сметка. Без да даде нито грош на агента. Радо се отърва с двадесет и петгодишна присъда след като върна всичко, до последния франк.

Многомилиардните разходи всяка година за задгранични операции и многомилиардните разходи за въоръжение резонно повдигат въпроса: откъде разорена Москва има толкова пари, че си позволява да живее на широка нога. Този въпрос бе повдигнат за първи път от американските вестници във връзка с големия скандал около компартията на САЩ. Скандалът се разрази през 1949 година, когато федералните данъчни власти на Съединените щати разкриха, че малка и нищожна група хора, нарекла се американска комунистическа

партия, е получила неизвестно откъде 20 милиона долара. И с тях е закупила недвижима крупна собственост, без да заплати нито цент на федералната хазна и данъчните служби на три щата. Започналото следствие бързо откри нишката, опъната от Ню Йорк до Москва. И националният секретар на компартията на САЩ Гюс Хол («Газова камера», както го бяха нарекли някои вестници по съзвучие на произношението с малкото име и фамилията му), осъден за мошеничество, се озова за пет години в затвора. Едновременно изплува и случаят с бягството на Гюс Хол в Мексико, укрил се там, за да не го мобилизират по време на войната.

Този факт, наред с признатият от комунистите факт, че са получили пари от главния потенциален противник на САЩ на световната арена, предизвика дебати. Поставен бе въпросът: не би ли следвало комунистите да бъдат смятани за «агенти на чужда държава», с всичките произтичащи от това последствия, включително и задължителната им регистрация в полицията. Наистина неограничената американска демокрация не прощава на своите граждани само едно — укриването на данъци. Върховният съд призна на комунистите правото им на съществуване, като само ги задължи за в бъдеще да бъдат по-изправни с парите, които получават от чужбина. В резултат правителството започна да упражнява твърд финансов контрол над комунистите.

Съветските вестници нададоха див вой за «гоненията на американските комунисти», «разгула на фашизма в САЩ», «за лова на вещици», «за ужасите на макартизма» (по фамилията на сенатора Макарти, председател на следствената комисия на конгреса на САЩ, разследваща финансовите и политическите машинации на компартията). Наложиха се да се доставят пари на американските комунисти по всички правила на доставките на алкохол през годините на «сухия режим» в САЩ. Куриерите обаче бяха залавяни, започваха нови шумни скандали — изгонваха съветски дипломати, арестуваха партийни функционери, закриха губещия комунистически вестник «Дейли Уоркър», който тогава се печаташе и разпространяваше почти изцяло в СССР и «братските страни». Постепенно се изясни колко пилее Москва всяка година за подобни глупости и, естествено, възникна въпросът: откъде взима тези пари?

Тогава се разпространи мъглява информация за нацисткото злато, до което се докопало след войната сталинското разузнаване. Бившият хитлеристки генерал Гелен, оглавявал в годините на войната «източния» отдел на абвера, бе дал секретни показания пред американската следствена комисия. Те уж били подкрепени от неопровержими доказателства, чиято същност се свежда до това: заместникът на фюрера по партийна линия Мартин Борман, който бил агент на Коминтерна, предал след войната на Сталин всички тайни за златото на нацистите. Самият той преспокойно офейкал в Москва, където живее и досега, надсмивайки се над смъртната присъда, която Нюрнбергският трибунал му произнесе задочно. Допустимо е Гелен да казва истината, но неговите уверения очевидно не са впечатлили американците, защото нацисткото злато, претопено от златните коронки и венчалните пръстени на загиналите в концлагерите евреи, е било, както се казва, колкото да си изплакват очите. Още в средата на 1942 година, както правилно е донесло американското разузнаване, Хитлер е бил пред финансов банкрут. И златото, което уж било предадено на Сталин, едва ли би стигнало за половин година за глобалните финансови операции, ръководени с такава непринуденост от Москва.

През 1950 година се разрази знаменитият «нумизматичен» скандал. Сред нумизматиците в Европа особено се ценяха и търсеха златните френско-италиански пистולי и френските луидори. Става дума за монети, сечени в Испания и Франция през сравнително къс период от първата половина на XVII век. Цената на отделна монета по каталог възлизаше на около 30–50 хиляди долара, докато цената на златото по грамаж не надхвърляше 200 долара. Нумизматиците смятаха за голям успех намирането на монета от един или два пистола в добро състояние. И изведнъж такива монети започнаха да се появяват в различни страни — в специализираните магазини, на търгове, на черния пазар. При това в такова голямо количество, че скоро каталожната им цена рязко спадна, за да се задържи едва на 800 долара.

Няколко от появилите се на пазара монети бяха подложени на експертиза. Оказа се, че са фалшиви. Установи се, че до войната в Лувъра са се пазели две оцелели преси за направата на тези монети. През 1940 година немците са ги откарали в Берлин, откъдето през 1945

година те се озовали в Москва. Изчакала с гордо мълчание да прекипят всички страсти около случая, Москва, както и би следвало, обяви цялата тази «шумотевица» за гнусна клевета и «поредната разюздана антисъветска кампания». Но никой не очакваше друг отговор, макар че това съвсем не бе първият случай, когато «ръката на Москва» се проявяваше и като фалшификатор.

Още в героичните ленински времена бе направен първият опит да се организира производство на фалшиви пет и десетфунтови банкноти «за подкопаване на икономическата мощ на империализма». Тогава това начинание, проведено на чисто любителско равнище поради липсата на опитни специалисти, се провали с трясък. Освен всичко друго, то доведе до налагането на заповед и конфискацията на много важни сметки на партията в западните банки. Но ако през епохата на Ленин такава акция имаше чисто диверсионно значение, за Сталин тя започна бързо да придобива жизнено важно значение. Валутата бе постоянно нужна, а тя вечно не достигаше. Затова създадената по времето на Ленин секретна лаборатория в подземията на НКВД продължаваше да действа, като се усъвършенстваше и си подсигуриряваше висококвалифицирани специалисти.

Известно е, че и Хитлер е работил в същото направление, но с много по-малък успех. Фалшивите фунтове, немско производство, бързо се разпознаваха и ги изземваха от обращение. В апогея на съветско-германската дружба през 1939–40 година Сталин дори изпрати при Хитлер свои експерти-фалшификатори на пари, за да помогне на несполучилия си другар «да подкопае икономическата мощ на империализма». В следвоенните години секретният отдел на НКВД — МГБ вече разполагаше с истински клишета на всички западни валути и беше отлично информиран за технологичния процес на направата им. Но за чест на другаря Сталин трябва да кажем, че той така и не се реши широко да приложи потенциалните възможности на секретната лаборатория.# (Тази секретна лаборатория просъществува до наши дни и няма никакви доказателства, че не функционира и сега. Всички помнят неотдавнашните разкрития, когато при обиска в сградата на ЦК на КПСС след провала на августовския пуч бяха намерени стотици фалшиви паспорти от различни страни, фалшиви митнически и банкови печати, планини от фалшиви бланки, чекови книжки и пр. Съдейки по готовата и продукция, секретната



лаборатория на ГПУ от ленинските времена сега бе превърната в грамадно предприятие, не по-малко от Печатния двор. А огромното количество долари, заляли територията на бившия СССР, неволно повдига въпроса: дали лабораторията не е преминала към осигуряване на вътрешния пазар?)

Старите скандали бяха накарали предпазливия по природа Сталин да стане още по-предпазлив. В началото на 50-те години на няколко пъти бяха разобличени крупни опити да се пласират фалшиви доларови банкноти на обща сума около 500 милиона. Тези случаи можем да отнесем по-скоро към международните организации за подправяне на пари, но те дадоха добър урок на Москва. Западните финансови и контраразузнавателни органи не дремеха. Е, добре, предполагаша те, от фалшивите френски монети Москва е спечелила малко повече от 700 милиона долара. Ако в пласирането на фалшиви банкноти Москва има дял, той е незначителен и не надхвърля два милиона долара годишно. Всичко това са копейки. СССР няма почти никаква външна търговия. Държавната му парична единица е неконвертируема и е чисто условна, изолирана от международната валутна система. На какво тогава се основава мощта на комунистическата империя?

Тук е необходимо да отбележим, че ако в СССР през тези години твърде слабо познаваха Съединените щати и именно поради елементарно непознаване дори на основите на американското законодателство постоянно се оплитаха в различни скандални истории, то и САЩ не познаваха по-добре Съветския съюз. През всички предвоенни години американската политология старателно изучаваше Германия, Япония и своята стара майка — Англия. Нито американската дипломация, нито американското разузнаване не предприеха сериозни опити да проникнат зад онази помпозно-величествена, украсена със сърпове, чукове и житни снопове фасада, която трябваше да представлява създадената от Сталин държава. Още не бе се появила огромната армия от съветолози, още ги нямаше компютрите на безбройните научни центрове по изучаване на всички аспекти на съветския живот и мотивировките на съветската външна и вътрешна политика. Още не бе нахлула на тълпи емиграцията от СССР, за да донесе безценна информация оттам, и поради това сияещата с рубинените си петолъчки Москва оставаше загадка.

Но първите бегълци или пазеха гробно мълчание, треперейки от страх за живота си и за живота на своите близки, а ако се опитваха да кажат нещо — никой и не ги слушаше. Непосредствената конфронтация със Сталин още не бе започнала. Напротив, той изпълняваше своята част от глобалния американски план, като настилаше с милиони трупове широк път за бъдещото настъпление на долара. Империята, която другарят Сталин построи, беше уникална за времето си. Тъкмо заради това представляваше неразрешима загадка за всички, които живееха извън пределите на Съветския съюз, даже и за «братските» страни. Тя беше средновековен анклав, каприз на историята, вграден върху една шеста част от сушата в света на двадесетото столетие.

По своята административна структура СССР почти с нищо не се различаваше от древните деспотии с неограничена власт на владетеля в столицата и със сатрапите в провинцията. Основа на икономиката на страната, както навсякъде, бе добивната промишленост, обслужвана изключително от затворници, броят на които към 1953 година беше достигнал до около 12 милиона души. ГУЛАГ, както правилно отбеляза Солженицин, по броя на «населението» си се равняваше на средна европейска държава и осигуряваше на страната всички видове суровини, включително и злато, при това практически съвсем безплатно. Аграрният сектор на империята се обезпечаваше от многомилионната армия колхозници, поставени на по-ниско равнище от крепостните селяни през старите времена на руския абсолютизъм. Селяните нямаха паспорти и без специално разрешение от местния «помещчик» — председателя, нямаха право да излизат извън селото си (дори и на пазара). За своя труд те всъщност не получаваха нищо, освен прословутите «пръчици трудодни», като представляваха резерв за попълване на ГУЛАГ и армията. Така вървеше осигуряването на страната с храни и други селскостопански продукти.

В строителството всички нулеви и начални цикли се изпълняваха от затворници. Те съставляваха 60 процента от общия брой на работещите в този отрасъл и превишаваха числеността дори на армейските строителни батальони, които също се използваха за робски труд. В обработващата промишленост и в транспорта броят на затворниците бе значително по-малък. Но «свободните» работници, даже висококвалифицираните, получаваха просешка заплата и влачеха

жалко съществуване с постоянния риск при най-незначително провинение да се озоват от другата страна на бодливата тел. Във въоръжените сили служеха в мирно време осем милиона души. Така съществуваше народът, хвърлен в месомелачката на безкрайния терор и в най-страшната в историята на човечеството война.

И така:

12 милиона в ГУЛАГ,

8 милиона в армията,

30 милиона в колхозите,

40 милиона в промишлеността...

И всички са роби приблизително на едно равнище. Затворниците може безнаказано да се разстрелват, да се морят с глад, да се убиват с непосилна работа. Те бяха лишени от права и дори самото им съществуване бе държавна тайна, за която забраняваха и дума да се обели. Още по-строга бе забраната да се говори за армията, освен че тя е «непобедима и легендарна». А правата на военнослужещите бяха по-малко и от тези на затворниците. Всеки, без да му мигне окото, можеше да проведе опит с атомен взрив върху живи войници, а после да остави оцелелите без медицинска помощ, но да вземе от тях писмена декларация «за неразгласяване». Даже умирайки, те се страхуваха да разкажат пред объркания лекар какво всъщност се е случило.

Нямаше нищо по-лошо от това, да се върнеш от армията инвалид. Тогава още добре помнеха многомилионната армия от инвалиди веднага след войната. Подрънквайки с многото си ордени и медали, те се събираха в големите градове край пазарите и гарите, за да просят или да си намерят някаква работа според физическите си възможности. Това бяха преди всичко млади хора до 30 години. И буквално за един ден те изчезнаха. По всички градове бяха проведени координирани хайки. Където заварваха безноги и безръки, хвърляха ги в колите и ги откарваха. А те бяха няколко милиона. Какво стана с тях? За това не можеше нито да се пита, нито да се мисли. По същия начин можеше да изчезне всеки генерал, че и маршал, и никой нямаше право да си спомня за него. Ако по време на войната армейски генерал Мерецков е бил пребит от бой и са уринирали върху главата му, и след войната с не по-малко ентусиазъм вършеха същото с маршал Новиков, генерал Телегин, маршал Яковлев и много други.

И със селяните си правеха, каквото си искат. На тях не им се полагаха нито пенсии, нито помощи, но при загуба на трудоспособност им се разрешаваше да се изхранват от нищожно късче земя край къщата. Обаче всеки момент можеха да го вземат, да сринат с булдозер дома на селянина, а него или да го вкарат в затвора, или да го оставят да мре сред полето. Тази методика беше вече добре отработена. Не се церемонеха и с работниците, от името на които всъщност като «класа-хегемон» се вършеха всички престъпления. Те нямаха право на никакви средства за борба в защита на интересите си. Заради думата «стачка» само, произнесена на глас, всеки можеше да заплати с живота си. Безопасността на труда бе на първобитно равнище, работеше се до пълно изхабяване на силите и условията понякога бяха каторжни, а техниката — стара и износена. При тази обстановка животът бе просто невъзможен, така че малцина от работниците дочакваха просешките си пенсии.

Страната живееше в неописуема нищета. Мъжете доизносваха военната си униформа и ватенките, а жените на тридесет години вече приличаха на старици със забрадките и валенките си. Човек в костюм беше или голям началник, или шпионин, или крупен престъпник. Модерно облечената жена, ако не беше съпруга или любовница на мастит функционер, рискуваше да попадне в лагер за «поклонничество пред западната мода». Донякъде в по-добро положение се намираше немногобройната техническа интелигенция, пусната от затворите и лагерите, обкичена с лауреатски медали за проектирането и създаването на ново оръжие в годините на войната и сега. На нея ѝ плащаха по-добре, тя не гладуваше и дори създадоха за кандидатите на науките и полковниците мрежа от така наречени лимитни магазини, където имаше много по-голям избор на стоки, отколкото в предназначените за обикновения народ, и по този начин им се даваше възможност да се радват на собственото си привилегировано положение и да забравят временно пълното си робско безправие.

Така и при най-повърхностен анализ се очертаваше примитивната схема на робовладелска държава, чийто национален доход изцяло бе присвояван и разпределян от самия Сталин и неговата всемогъща номенклатура. А тя излезе от войната още по-силна. През военните години номенклатурата се закичи с висши воински отличия, което ѝ даде възможност много по-ясно да осъзнае своята значимост в

държавата, смятана за държава «от нов тип», макар че бе толкова архаична, колкото и държавата Урарту. И ако изобщо беше възможно да съществува такава държава, то бе само защото номенклатурата я циментира по шевовите ѝ чрез единствения механизъм на изпълнителната власт — огромния апарат на тайната полиция, която отново се преименува от НКВД в МГБ. Но това не промени същината.

Тайната политическа полиция контролираше всяка въздишка сред гигантския концлагер — от далечните обекти на ГУЛАГ до кремълските кабинети. Свързала върхушката си със сърцето на номенклатурата, тайната полиция бе пуснала пипалата си по всички континенти и постепенно се превръщаше в неин меч, щит и плът. А номенклатурата, натежала от златни пагони и високи бойни награди, отлично съзнаваше стабилността на своето господстващо положение в завладяната страна, своите възможности и безкрайните си перспективи. И чудесно разбираше, че партията на болшевиките, която представлява тя, вече се е сляла с понятието «държава», а самото понятие «държава» се е превърнало в синоним на партия. Точно поради това тя, номенклатурата, бе станала непобедима и неизтребима, и искрено гледаше на цялата държавна собственост, включително и на населението, като на своя, принадлежаща ѝ по право от рождение. И такъв вожд, като Сталин, вече съвсем не ѝ е нужен. Той ѝ пречеше да разгърне целия блясък на импровизациите си.

Сталин им пречеше, защото непрекъснато ги караше да се замислят за личната си сигурност и за отговорността си, защото ограничаваше техните апетити и ги държеше почти цяло денонощие на работните им места в кабинетите. А в кабинета всеки момент можеха да нахлуят хора със сини околожки на фуражките, да те проснат там полужив от бой, да те повлекат за краката към двора, да те напъхат в колата и същата вечер да те разстрелят в някое подземие. Това ги нервираше, пораждаше мечти за нов, «свой» вожд. Но както е известно, в живота мечтите никога не се осъществяват сами — иска се тежка и рискована работа. Веднъж френският вестник «Монд» публикува карикатура, с която да онагледява за читателя си структурата на управление в Съветския съюз. На нея бе изобразен Сталин, а от всеки негов джоб, от ръкавите на мундира и от кончовите на ботушите му надничаха малки сталинчета. Това беше истина, но силно опростена истина. Малките сталинчета стремглаво се обединяваха и

създаваха нещо много по-могъщо от «великия вожд на всички народи». Номенклатурата създаваше своя държава с твърде ясни и строго охранявани граници.

Този процес бе толкова очевиден, че дори и многотомната «История на КПСС» не можа да го игнорира. «През 1946 година беше разработена и утвърдена номенклатурата на длъжностите в ЦК на ВКП (б)» — сухо съобщава официалната история на партията.“ В работата с ръководните кадри залегна планирането, систематичното изучаване и проверката на техните политически и делови качества, осигури се създаването на резерв за издигане и строг ред при назначаването и освобождаването на номенклатурните работници. Разшири се и номенклатурата на длъжностите в ЦК на компартиите на съюзните републики, в крайкомите, обкомите, горкомите и райкомите“. Онова, което официалната история премълчава, е този нов етап от смъртоносната борба, разгърнала се между номенклатура и Сталин веднага след като заглъхнаха и последните залпове на Втората световна война. Разликата от предходните етапи бе само в това, че номенклатурата бе станала по-силна, а Сталин вече не можеше да удържа, старееше, постепенно изпадаше в състояние на пълна отпадналост и се превръщаше в лесна плячка за обкръжаващите го вълци и чакали.

Още по време на войната номенклатурата получи няколко предупреждаващи сигнала, че вождът губи предишната си сила. След като немците бяха превзели станция @Мга край Ленинград, което позволи на противника да затвори кръга на обсадения град, всички сметнаха че Ворошилов си е изпял песента. Пикантността на ситуацията се състоеше не само в неговото крайно бездарно командване, а в това, че след падането на Мга той толкова се объркал от страх, че не доложил в Москва и Сталин научил за поредната военна катастрофа от съобщение на немското радио. Ворошилов бил убеден, че ще го разстрелят или ще го стрият на лагерна прах, което по законите на военното време би било напълно правилно. А и разстрелът на цялото командване на Западния фронт начело с армейски генерал Павлов бе още пресен в паметта на всички. Но нищо подобно не се случи. Ворошилов се отърва с лека уплаха. Номенклатурата отбеляза това обстоятелство като първа крачка по пътя на своята пълна безотговорност, която бе нейната най-светла мечта.

Още по-показателна беше историята с Жданов. Върху бюрото на Сталин непрекъснато се трупаха документи, изобличаващи неговия най-близък сатрап във всички смъртни грехове. Алкохолик, пие от сутрин до вечер, никаква работа не върши. Изменник. Уговарял се с немците за предаване на града. Настроил против Сталин цялата ленинградска парторганизация и мечтае да отдели Ленинградската област от СССР, да създаде от нея самостоятелна държава и да ѝ стане вожд. В изпълнение на този план, в Ленинград на всеки портрет на другаря Сталин се падали по четири на самия Жданов. Крадец. Още когато бе присъединена Прибалтика, той си присвоил и прехвърлил в западни (скандинавски) банки около 400 хиляди фунта стерлинги. В годините на блокадата на Ленинград специално създадена от него банда претърсвала празните сгради. Всичко, представляващо някаква ценност, са събирали в подземията на Смолни, като не са се гнусели дори от венчалните пръстени, издърпвани от пръстите на умрели от глад старици. В днешно време тези ценности на стойност около 7 милиона рубли се пазят в скривалищата на три вили и у някои доверени лица.

Но вождът мълчеше и не предприемаше никакви мерки. Наистина, след ненадейната смърт на Жданов се заговори, че на мнозина е известна тази информация, из вилите и ловните хижи на покойния се ровиха някакви комисии и нещо се извозваше в покрити военни камиони. А по време на знаменития Ленинградски процес, когато бе разстрелян целият бивш ждановски екип, покрай другите обвинения на всички подсъдими бе предявено и „за морално падение под формата на стремеж към лично обогатяване“. Пред съда бяха показани шепа златни монети, брилянти, ювелирни изделия и старинни ордени. По този начин отговорността беше също внимателно йерархирана, както и целият живот в страната. Онова, което можеше да се прости на Жданов, не се прощаваше на номенклатурата от по-ниско равнище. А тъкмо това не ѝ допадаше.

На Сталин му беше съвсем ясно, че номенклатурата, също като тайния милионер Корейко, с упоение чака по-добри времена. И отрано, редом с консолидацията на властта си, трупа материални богатства, за да се потопи в разкоша на господарския живот на управляваща класа, която има неограничени възможности и безкрайни претенции. Накрая той си даваше сметка, че всички с надежда очакват оня момент, в който

завинаги ще се затворят тигровите очи на вожда на всички народи. Съзнавайки, че могат в някой момент да го убият, Сталин понякога изпадаше в нерешителност, която се сменяше с пристъпи на безумие и му пречеше да разработи точна и ефективна стратегия на контраборбата. Но сталинската номенклатура, задъхваща се вече и вехнеща в ограниченията, наложени ѝ от свирепия и кръвожаден вожд, си беше чисто сталинска. Раздирана от вечни интриги и взаимни доноси, тя сама предоставяше на Сталин великолепни възможности за победата му в този нов етап на борбата. И може би, ако бе по-млад, вождът щеше да се пребори или поне да не загуби както през 1937 година. Но Сталин вече беше твърде стар, бе угаснал предишният блясък на ненадминатия майстор на партийната интрига.

А доносите продължаваха да пристигат.

Молотов. Още през 1939 година в Германия е получил голям подкуп от хитлеристкото правителство, който внесъл на тайната си сметка в Швейцарската банка. През войната нееднократно е получавал големи подкупи от съюзниците, които е вложил в различни банки в САЩ и Англия. Чрез жена си е бил свързан с всесилните еврейски финансови кръгове, които го завербували, докато пътувал с влака от Ню Йорк за Вашингтон, като обещал „да измени“ на съществуващия в СССР строй в полза на световния капитал.

Берия. Още на младини по време на разюзданите конфискации и червения терор награбил несметни богатства и веднага ги препратил в чужбина. Стремехът му към разкош и към скъпоценности не само не угасна с времето, но все повече се изостри. По време на терора, оглавил след отстраняването на Ежов НКВД, безконтролно си присвоявал конфискуваното от милионите жертви имущество, и без да се притеснява, е взимал пари от мрежата комисионни магазини. Свободно излиза в чужбина и това му дава възможност да прехвърля крупни ценности в западна валута на секретните си сметки в Швейцарската банка и в кралската банка на Швеция. През 1951 година е имал тайна среща в Сухуми с резидента на английското разузнаване, при която прозрачно намеквал за скорошни промени в Съветския съюз и пълна подмяна на ръководството.

Следва поток от също такива доноси: Булганин, Маленков, Микоян, Хрущов, Ворошилов, Вишински... Това е висшият ешелон. А малко по-ниско вече се върши нещо съвсем невъобразимо.



„Строго секретно.

Комисия за партиен контрол при ЦК на ВКП (б)

От държавно значение. Специална папка.

... На 26 юни 1948 година в 01.30 часа от железопътната гара Витенберг (в съветската окупационна зона в Германия) тръгна съветският военен ешелон № В-640-07, натоварен с техническо оборудване, предназначено за извозване на територията на СССР съгласно договореностите за следвоенните репарации. Към ешелона бе прикачен спецвагон, охраняван от офицери на «Смерш» под началството на командирания от Москва подполковник Степанов Иван Герасимович. Според секретната товарителница, намираща се у подполковник Степанов, в спецвагона са били натоварени трофейни документи от местния архив на нацистката партия и Гестапо. Но ние успяхме да се доберем до неопровержими доказателства, че във вагона са натоварени 45 (четиридесет и пет) поцинковани сандъка с изделия от редки метали, златни отпадъци, монети, злато и платина на слитъци, без да е посочен адрес на получателя им в СССР... Ешелонът трябваше да се движи по обичайния маршрут през Варшава и Брест и по-нататък — за Москва. На 29 юли в 2 часа през нощта ешелонът спря на граничната гара Брест, където при проверката на военния комендант на гарата, майора от граничните войски Сухоруков се откри, че спецвагонът е изчезнал заедно с охраната му. А от проверката, проведена по пътя на придвижването на ешелона се изясни, че посоченият вагон вече е липсвал на граничната с Полша гара Франкфурт на Одер. Всички опити да се изяснят подробностите около изчезването на спецвагона засега не дадоха резултати, тъй като органите не съдействат на разследването...”

Отдолу — разкривеният подпис на Шкирятов, а под него — резолюцията на Сталин: „Какво значи не съдействат?! Др. Абакумов! Арестувайте подполковник Степанов и доложете!“

„На ваш изх. № 1884–48 Б от 14 септември 1948 г. До ЦКК при ЦК на ВКП (б) До др. Шкирятов М. Ф.

Подполковник Степанов Иван Герасимович към кадрите на Министерството не се числи...”

„Строго секретно. Министерство на държавната сигурност.

До члена на Политбюро на ЦК на ВКП (б),

маршала на СССР (така е в текста И. Б.) 15 май 1949 г.

др. Л. П. Берия

Международният отдел на ЦК на ВКП(б) чрез Управление «Деловодство» на ЦК през февруари на настоящата година, като използва тайна агентура, откри в швейцарските банки редица крупни влогови сметки на измислени фамилии-псевдоними. За откриването на депозитите са използвани злато, скъпоценни камъни и платина, изнесени от СССР, Германия и Чехословакия със специалните пратки от безвъзмездна помощ на комунистическите партии в страните от Източна Европа... Установени са фамилиите-псевдоними, на които се водят сметките:

Климов Владлен Николаевич — 800 хиляди швейцарски франка.

Николаев Иван Фьодорович — 500 хиляди швейцарски франка.

(Следват още седем фалшиви фамилии)... Както показва проверката, всички изброени лица са работници на ЦКК при ЦК на ВКП(б)...

Климов Владлен Николаевич се оказа псевдоним на др. Шкирятов Матвей Фьодорович...“

Подпис: В. Деканозов.

И забележка на Берия: „Да се докладва пред Политбюро“.

Какво е станало по-нататък — не знаем. Но е съвсем очевидно, че партията и държавната сигурност неведнъж са си разменяли богатирски удари, като с еднаква настървеност са крали всичко, което не е било добре укрито. При това са доносничели един за друг без никакво угризение на съвестта. И с чувство на най-искрено възмущение са се обръщали към Сталин, за да подчертаят така своята безукорна честност. Но проблемът бе друг. Органите на сигурността, забравили, че не са нищо повече от боеви отряд на ВКП(б), изненадващо застанаха в опозиция на родната партия, като нагло демонстрираха пълна независимост и желание да действат изцяло самостоятелно.

Създаваше се впечатлението, че в СССР, чиято политическа система бе еднопартийна, неочаквано се бяха появили две политически партии. И двете — с крайно леви разбирания и демонстративно враждебни помежду си. Изглеждаше, че по-динамичните и по-добре организирани органи на сигурността имат добри шансове да смачкат партията, а после или изцяло да я ликвидират, или пък да я претопят в редовете си. На чекистите вече нищо не им костваше да арестуват

някой секретар на райком, да измъкнат от сейфа му чуждата валута и каквото по-интересно има там, да го отведат и да изтръгнат от него всякакви показания, които след това ще се озоват на бюрото на Сталин, и по този начин нанесат нов съкрушителен удар на конкурентите си. Двата мощни клана на партийната и чекистката номенклатура открито се бореха за неограничена власт и трескаво прехвърляха на запад и превръщаха във валута всичко, което става за тази цел. Осигуряваха се за случай на поражение.

Казват, че през годините на войната Сталин бил направил само две грешки: показал Европа на своята номенклатура и показал номенклатурата си на Европа. Европа се отдръпна ужасена, докато номенклатурата напротив — бързо подушила изгодата и осъзнала колко лошо се е държал с нея любимият вожд през всичките тези години, бързо се устреми на Запад. И проби първите дупки в Желязната завеса, която вече се огъваше и вибрираше под натиска на долара от другата ѝ страна. Алчната и продажна партокрация, вече разграбила най-богатата страна и присвоила плодовете от каторжния труд на изстребвания от нея народ, се устреми към още по-голям разкош. Беше ѝ тясно в тази една шеста част от сушата. Тя искаше да почива на френския Лазурен бряг, по плажовете на Италия, в курортите на Маями, в луксозни вили и хотели под разноцветния блясък на рекламите и мекия шум на средиземноморските вълни. Тя искаше западно обслужване и западен комфорт, които и там не бяха достъпни за всеки, но именно това ги правеше още по-желани и притегателни.

Тук е причината за алчността, с която партокрацията поглеждаше към 12-те хиляди тона злато, представляващо държавния златен резерв на СССР# (През същия период златният запас на САЩ възлизаше на 14 хиляди тона. Малко повече, отколкото на СССР, което не би могло да се каже за стандарта на живота. С разходите от златния запас гласно и открито се разпореждаше народът, който държеше под контрол правителствените харчове до последния цент. Именно в този контрол се крепи силата и могъществото на САЩ.), натрупано от Сталин с цената на живота на милионите затворници и предназначено за осъществяването на неговите глобални планове. Да, това злато принадлежи на държавата. Но нали партията и държавата са едно и

също? Значи това злато е на партията и само партията може да се разпорежда с него.

Номенклатурата със страстен копнеж поглеждаше и към най-богатите земни недра на страната, препълнени с толкова ценения на запад нефт и с други скъпоценни суровини. И мислено преизчисляваше всичко в долари и фунтове стерлинги. В оформилата се вече нейна страна „огледалното царство“, където на СССР се гледаше само като на източник на най-евтината работна ръка в света и на безплатно пушечно месо, тя искрено започна да смята за своя лична собственост цялото национално богатство и самото население. Именно за това беше борбата. Може без преувеличение да се каже, че в момента, в който номенклатурата се оформи в държава, както във всяка млада държава, пламна гражданска война за власт и за правото кой да се разпорежда с богатството.

Мнозина смятат, че Сталин е разпалил гражданската война сред номенклатурата, подготвяйки я за поредния показан погром. Изглежда е така, но този път вождът явно бе надценил силите си, след като планираше поредното клане по старата схема от 1937 година. Да се повтаряш в акции от този род е смъртно опасно. Номенклатурата внесе в плана на вождя оригинална новост, която по-рано не е била използвана. Над страната надвисна черната димна завеса на антисемитизма, закрила за известно време бойното поле. И когато тя се разсея, Сталин вече бе мъртъв, Държавна сигурност — разгромена, и нейното ръководство начело с Берия — безмилостно разстреляно, а партията като приказан герой изскочи от кипящия котел още по-силна и подмладена. И демонстративно отхвърли старото си име ВКП(б), закичвайки се с ново — КПСС.

Този най-интересен от съветската история период от 1949 до 1953 година е достоен за многотомно изследване, което талантливо описано може да се превърне в изключително увлекателно четиво. Замислената в кулоарите на ЦК на ВКП(б) кампания за борба с космополитизма всъщност е била звучна плесница за органите на сигурността. Докато на „Лубянка“ се опомняха от удара, подхвърлиха им знаменитото „Лекарско дело“. Чекистите го захапаха, както гладно куче кокал, виждайки в това дело великолепна възможност да пратят под ножа целия състав на Политбюро и ЦК на партията. И когато чекистите изтръгваха от нещастните медици показания за престъпните

им връзки с правителствената и партийна върхушка, в самия разгар на следствието по заповед на Сталин неочаквано бе снет от длъжност и незабавно арестуван всемогъщият министър на МГБ Виктор Абакумов, а мястото му зае професионалният партийен апаратчик Игнатиев. Първото, което новият министър изясни, бе връзката на международния ционизъм с дългогодишния личен секретар на Сталин — Поскръобишев. Сложиха му белезници направо в приемната на вожда, но го отведоха не на „Лубянка“, а в специалния затвор, намиращ се в сградата на ЦК на ВКП (б). При разпита Поскръобишев призна, че Сталин е взел решение да се ликвидира целият състав на Политбюро и ръководството на МГБ, като го замени с нови хора. Лично вождът бил съставил новия списък на т. нар. разширено Политбюро от 25 души (между които бил включен и Брежнев, направил на Сталин впечатление с юначния си външен вид). След няколко дни — на 28 февруари 1953 година (а не на 5 март, както бе оповестено), Сталин бе намерен мъртъв в неговата вила в Кунцево. После армията смаза с танковете си държавна сигурност, която сред огъня на борбата бе забравила за тази трета реална сила на „социалистическото общество“. Но мъдрата партия си спомни за нея...

Поела дъх след тази толкова трудна победа в почти двадесетгодишна война, партноменклатурата започна да се подготвя за новия живот, за който мечтаеше през последните години. За ролята на нов ръководител на партията и държавата беше издигнат най-нищожният, най-страхливият и най-отстъпчивият от членовете на бившето сталинско политбюро — Никита Хрушчов, в чието лице номенклатурата виждаше обикновена марионетка, напълно послушна на нейната воля. Това бе същият този Хрушчов, който по заповед на Сталин играеше, облян в пот, украински гопак на съвещанията на Политбюро, и всички му се смееха и пляскаха с ръце в такт. А Сталин се смееше до сълзи.

Надеждата, че Хрушчов също така послушно ще играе и по свирката на номенклатурата, обаче не се оправда. Опиянил се от неограничената си власт, опрял се на армията, Хрушчов не само не осъществи розовите блянове на номенклатурата, а дори направи опит още повече да ограничи правата ѝ. Но той направи главното, което тя искаше от него. Отсега беше сключен „свещен“ договор, гарантиращ личната безопасност и свобода на гражданите на „огледалното

царство“, на тяхната фактическа неподсъдност пред лицето на закона. Откриваше се пътят към онази безнаказаност, към която се стремеше номенклатурата. И трябва да се отбележи, че този договор никога и при никакви обстоятелства не бе нарушаван чак до август 1991 година, когато няколко висши номенклатурчици се озоваха зад решетките, за да се даде възможност на останалите да изчезнат.

Даже и най-омразните фигури от сталинско време без излишен шум (или с дозиран шум, както бе с Молотов, Маленков и Каганович) бяха пенсионирани. Но продължаваха да се ползват от всички блага и привилегии на своето минало положение. Това се отнасяше и за семейството на покойния диктатор, което, въпреки че кошмарните сталински престъпления получиха гласност, продължаваше да се числи към номенклатурата. Изключение правеше само синът на Сталин — Василий. Станал на 25-годишна възраст генерал-лейтенант, обкръжен още от детството си с блюдолизци и лакеи, той си бе наумил че е наследствен принц и така се държеше. Озовал се в ковачницата на държавния преврат, Василий открито заговори, че баща му бил убит, наричайки новите вождове „узурпатори на властта“, която му се полагала по силата на старите династически традиции. Той дотолкова досади с крясъците си, че се наложи да го арестуват и да го осъдят на 8 години затвор с обвинение в лъжлив донос срещу маршала от авиацията Новиков. Но скоро го освободиха, дадоха му генералска пенсия и го изпратиха в Казан, където след половин година той бе намерен мъртъв в леглото си. Очевидно и там е продължил да говори излишно.

А дъщерята на Сталин — Светлана, помнейки участието на брат си, предпочете да избяга в чужбина. Там, заобиколена от телекамерите, публично изгори съветския си паспорт, след което се засели в САЩ. Тя успя да открие и прехвърли на свое име по съдебен път сметката на Сталин в Швейцарската банка, написа няколко книги, в които ярко разкри нечовешката същност на баща си и на цялата комунистическа система, а после загуби от борсови комбинации и неочаквано се върна в СССР. Макар че в този момент в лагерите излежаваха наказание много хора за четене и разпространяване на нейните книги, Светлана бе приета като наследствена принцеса: веднага ѝ отпуснаха персонална пенсия, дадоха ѝ апартамент, кола с шофьор и прочие. Гражданинът на „огледалното царство“ получава всички свои права

пожизнено и никога не го лишават от гражданство. Но дори и привилегированият ѝ живот в СССР не можеше да се сравнява с онова скромно съществуване в САЩ, с което Светлана вече бе свикнала. И също така неочаквано тя си замина обратно. Никой не ѝ попречи. Принцесата по наследство можеше да прави, каквото си иска. Именно за това бе мечтала номенклатурата, ликвидирайки нейния баща...

А Хрущов явно не оправдаваше възлаганите на него надежди. Той върна по домовете им и частично реабилитира милиони затворници от сталинските лагери, като публично, пред целия свят разгласи за сталинските престъпления против номенклатурата и за възвръщането на старите добри ленински норми на партиен живот. Но същевременно се опита да сложи юзда на номенклатурата и започна безпощадно да сменя, премества, отстранява или приближава до себе си ръководители от всички равнища. И отново създаде нервна обстановка в „огледалното царство“.

Без да има опит нито във външната, нито във вътрешната политика, Хрущов едва не подпали трета световна война, като предизвика Карибската криза. После допринесе за разкола в световната комунистическа империя, по най-безобразен начин руга Мао Цзе Дун, изхвърли Сталин от мавзолея и накрая заплаши номенклатурата, че ще закрие нейните продоволствени спецразпределители, а цялото „огледално царство“ вече ще се обслужва от обикновената търговска мрежа. Разярената номенклатура направи опит още през 1958 година да изхвърли този необуздан ръководител. Спаси го предаността на маршал Жуков, чийто авторитет пред все още несъвзелата се от разгрома си през 1954 година Държавна сигурност беше неоспорим.

По това време стана ясно, че държавният кораб, чиито пещи вече не получаваха във вид на гориво нови милиони жертви, все още плава по инерция, но може всеки миг да спре. Надвисна и заплахата да спре експлоатацията на мините и рудниците, лишени от безплатната си работна ръка. Получили най-после паспорти, колхозниците се разбягаха от селата, заляха градовете и докараха селското стопанство до катастрофа. Всички очакваха някакви решителни действия, но получиха незабравимата с цинизма си знаменита хрущовска програма на партията, която започваше с думите: „Днешното поколение съветски хора ще живее при комунизма!“. Обещаваха се този комунизъм да бъде изцяло построен към 1980 година.

Последвалите катастрофално лоши реколти принудиха Хрущов да харчи натрупаното от Сталин злато за американско зърно. Той замина за Америка, откъдето се върна потресен и рече на Микоян: „Те вече са построили комунизма“. Микоян, който смяташе че отдавна си е построил комунизма в своето огромно имение, не беше учуден кой знае колко. И едва когато лично посети САЩ, той се убеди, че живее на равнището на средния американски фермер. Това го притесни, накара го трескаво да мисли как да се снабди с валута, тъй като импотентността на обезценената хрущовска рубла се усещаше даже от такова високо равнище на постсталинската номенклатура. Но и настроението сред останалите не беше по-добро. Лъгали с години народа, те за първи път почувстваха, че също са били излъгани. И, получила възможност безпрепятствено да пътува в чужбина, номенклатурата мигновено махна и последните смокинови листа на марксизма-ленинизма, които още прикриваха алчната ѝ същност, и започна невъзмутимо да лепи на тяхното място долари.

За голямо учудване на жителите в големите градове в началото на 60-те години се появи мрежа от магазини „Берьозка“, продаващи дефицитни и чуждестранни стоки срещу твърда западна валута. Учудващо наистина. Защото при една бъдеща война Съединените щати и съюзниците им щяха да бъдат, според съвсем ясното идеологическо определение, основният потенциален противник, а в момента са реален противник в студената война. Но в същото време магазините „Берьозка“ открито търгуваха с парите на този потенциален противник. За оня, който умееше да гледа напред, това означаваше началото на окупация. Големи доларови потоци вече подкопаваха желязната завеса и се разливаха по цялата страна. Бяха започнали да подриват и без това хилавата икономика и, което е най-важното, да разяждат трупа на фактически вече мъртвата идеология.

„Секретно Управление «Деловодство» при ЦК на КПСС.

27.01.1963 г. До ЦК на републиканските компартии, до крайкомите и обкомите на КПСС.

За изразходването на валутните средства, получавани от продажбата на стоките чрез мрежата магазини «Берьозка».

Съгласно постановлението на ЦК на КПСС от 10.11.1962 година средствата в чужда валута, получавани в резултат от реализацията на



стоки с повишено търсене чрез търговската мрежа «Берьозка», се разпределят по следния начин:

1. 50% от получените суми се превеждат в разпореждане на управление «Деловодство» на ЦК на КПСС след задължителна ежемесечна проверка на постъпленията от специална финансова комисия при ЦК на КПСС.

2. Останалите 50% постъпват в разположение на крайкомите и обкомите на КПСС, които ги изразходват със задължителен отчет по установения ред.

Забележка: ЦК на КПСС препоръчва получената чрез търговската мрежа «Берьозка» чужда валута да се използва по следния начин:

1. 30% за развитието на приоритетните отрасли на промишлеността в областта (в края).

2. 40% за създаването на валутен фонд на областта (края) към общия резервен фонд.

3. 30% за създаването на поощрителен фонд, предвиждащ частично изплащане във валута на месечната работна заплата на ръководствата на партийните комитети (до секретарите на райкоми включително) с диференциация по длъжностното положение; еднократни премии за пътуване в чужбина и премии по решение на първия секретар на обкома;(крайкома) със задължителна месечна отчетност.“

На оригинала има забележка на Хрушчов: „А не са ли много 30% за поощрение?“ Цифрата е задраскана и е написана 10, преправена после на 15%. Личи си, имало е място за „остър“ обмен на мнения, по комунистически принципи.

Доларите развълнуваха цялата страна. Рязкото нарастване на броя на чуждите туристи наложи рязко да се увеличи и числеността на работниците от КГБ и други сродни организации, Нито един чужденец на територията на СССР не биваше да се оставя без наблюдение. Но още не достигнал предишната си мощ, КГБ не беше в състояние да контролира даже големите градове, камо ли цялата страна. Наложиха се в придобиването на валута да бъде включен и главният враг на режима — неговият собствен народ, който си въобразяваше, че подир започналото донякъде вътрешнополитическо размразяване вече е

напълно свободен. Това беше опасна илюзия, с която населението трябваше бързо и решително да се раздели.

Наистина беше илюзия. Както и по-рано, народът нямаше никакви права и живееше под пълната власт на партийно-полицейския произвол. Бодливата тел по границите надеждно го ограждаше от външния свят, паспортната система го закрепваше на местожителството му, реалното жизнено равнище, макар и от сталинските времена насам да се беше малко повишило, още бе ужасяващо ниско, а постоянните пътувания на номенклатурата на Запад доутежняваха положението на обикновените хора. Видяла как се живее в западните страни, номенклатурата се ужаси при мисълта, че това ще стане известно на населението на СССР. И полагаше огромни усилия, както и не малко средства, за да не може да стигне тази информация до широките маси. Великата информационна война, започната още при Сталин, когато за слушането на западни радиостанции осъждаха на 10 години лагер, продължаваше и приемаше нови, понякога твърде причудливи форми.

Всяка проява на народен протест бе потушавана по най-безпощаден начин. Безмилостно бяха разстреляни участници в работнически демонстрации в Новочеркасск, Воркута, Тбилиси и много други градове, с неимоверна лекота се произнасяха смъртни присъди за всяко прегрешение, стига в него да се съзираше някакво, макар и съвсем смътно, желание за насилствено сваляне на съществуващия режим. С танкови гъсеници бяха премазани народните въстания в Унгария, Германия и Полша... И изведнъж се оказа, че същият този народ, когото болшевиките започнаха да мъчат от 1917 година, отучаха го да живее по човешки, като го мамеха и избиваха, все пак не бил изгубил вкуса си към нормалното съществуване и непрекъснато го тегли натам. А също и към доларите.

Някак изведнъж се появиха много хора, предимно младежи, които пресата побърза да нарече „прекупвачи“ и „валутчици“. Те именно безстрашно влизаха в контакти със западните туристи, пренебрегваха риска от възможно обвинение в шпионаж, което беше от просто по-просто. Тези неизвестни флибустиери от несекващата война на комунистите със собствения им народ първи започнаха да разнасят западната идеология под формата на валута и чуждестранни стоки за ширпотреба. Обявиха им безпощадна война. Гидовете на Интурист,

отдавна превърната във филиал на службите по сигурността, пред очите на изумените западни туристи се хвърляха в ръкопашен бой с „валутчиците“ в стремежа си да ги уловят и откарат в милицията. Завързваха се жестоки побоища, понякога с трагичен край. След един от тези инциденти бе арестуван, изведен на публичен процес и разстрелян двадесетгодишният Игор Кузмин.

Още по-голям обществен резонанс имаше първият „валутен“ процес, влязъл в историята като процесът „на Рокотов и Файбишченко“. Тези двама младежи (първият беше към 40, а вторият на 25 години) бяха арестувани, защото купували долари от туристи. Бидейки твърде талантиливи в занаята си, Рокотов и Файбишченко заработили общо за две години около 300 хиляди долара и милион и половина рубли, като непрекъснато са увеличавали своето състояние, пускайки го в добре обмислен оборот. В момента, когато бяха арестувани, съответстващият член от НК на РСФСР предвиждаше за незаконните валутни сделки до 5 години затвор. Тази алинея бе останала от сталинските времена, когато никой, освен висшите представители на номенклатурата не можеше и да помисли за подобен чейндж, а номенклатурата за всеки случай беше се застраховала. Но сега възмущението й нямаше граници. Простият начин, по който арестуваните младежи са печелили долларите си, ги потресе, застави ги с ужас да си представят, че щом това е толкова лесно, то целият съветски народ би могъл да престане да работи за родната партия и да тръгне по същия път. И сигурно ще печели с неподозирана ефективност.

Материалната независимост винаги е и политическа независимост, както предупреждаваше още Илич в своите гениални статии за хлебния монопол. Народът трябва да получава дажбата си хляб само от ръката на партията и да целува тази ръка, понеже тя го спасява от гладна смърт. Въпреки че дори и съветското правосъдие призна, че „законът няма обратна сила“ и арестуваните бяха обвинени по параграфа, предвиждащ 5 години лишаване от свобода, още докато се водеше следствието параграфът бе коригиран на 8, а после на 15 години затвор. И на два пъти отново предявяваха обвиненията пред подследствените. Но и това се сметна за недостатъчно. Към края на следствието параграфът бе променен още веднъж, за да придобие

окончателния си вид само с един изход: разстрел. И двамата нещастни младежи бяха разстреляни.

Този произвол, от каквата и гледна точка да го окачествяваме, се случи в разгара на Хрущовото запролетяване и великолепно отрази всичко онова, което се вършеше зад стените на Кремъл. Един след друг заваляха подпечатаните от Върховния съвет нови закони „За наказателната отговорност при незаконните валутни операции“, „За отговорността при дребните валутни операции“, „За повишаване на отговорността при незаконното притежаване на валута“. По този начин законна ставаше само валутата, с която разполагаше номенклатурата. Макар че във всички тези нови закони се споменаваше по нещо за „незаконните операции“, техният смисъл се свеждаше до обикновената забрана да имаш у себе си чуждестранна валута. При всички обиски намирането ѝ минаваше за по-тежко престъпление, отколкото разните шпионски атрибути като шифри и радиостанции — тя веднага биваше конфискувана, заедно с цялото имущество на укрилия я, а него го квалифицираха като крайно негативна личност. Ако обикновен гражданин е получил от свой роднина, да речем, 10 долара в писмо, и той се е претрашил с тези пари да влезе в магазин на „Берьозка“, там незабавно го задържат и тъй като беше смехотворно лесно да бъде различен съветският поданик от чужденеца, парите му се изнемваха, съставяше се протокол, а за криминалния факт се съобщаваше в службата на нещастника, който при положение, че го пускаха да си върви искрено се радваше, че лесно се е отървал.

И за да се постави всичко докрай на мястото си, през тези години бе приет знаменитият закон „За борба с безделниците“, за каквито бяха обявени гражданите, нежелаещи да работят за държавата и, следователно, подлежаха на наказателна отговорност. Този закон може да се смята за бисера на съветското правораздаване, даващ в ръцете на номенклатурата изключителни легални възможности за разправа с всички, които са ѝ неудобни. Достатъчно е да припомним, че един от първите, попаднали под ударите му, бе поетът Йосиф Бродски, бъдещият лауреат на Нобелова награда за литература, чиито стихове не се харесаха на един инструктор на райкома на партията. По-нататък неудобния го изхвърляха от работата му, не му позволяваха да си намери друга, а после го обявяваха за паразит и на „законно“ основание го пращаха или в затвора, или на заточение.

По същото време в селата започнаха да разрушават частните оранжерии, да изземват добитъка на селяните и дори разрешените от Сталин участъци за лично ползване, засявайки цялата земеделска земя на страната с царевица, тъй като именно в тази култура Хрушчов бе съзрял основата за мощта на Съединените щати. Никита Хрушчов, който не само не се срамуваше от петокласното си образование, а напротив — винаги с гордост подчертаваше този факт, и който бе качен на върха от номенклатурата, се оказа съвършено непригоден да ръководи държавните работи. Сталин му бе отредил второстепенна роля и не го допускаше близо до голямата политика — нито до външната, нито до вътрешната. Поради това, като се озова на самия връх на партийно-държавната пирамида, Хрушчов започна да се държи като Алиса в страната на чудесата: постоянно се удивляваше и разочароваше. Всеки негов опит да промени или да въведе нещо ново в сталинската империя довеждаше до хаос, бъркотия, до финансова нестабилност, и в резултат — до пълната невъзможност човек да се ориентира какво става в страната и къде е нейното място в съвременния свят.

Опомнилата се от синдрома на страха от първите следсталински години номенклатура продължаваше да стиска гърлото на народа с една ръка, а с другата започна трескаво да разграбва страната, забравяйки всякакво приличие в този хазарт и без да се прикрива. Като четеше изключително секретните сводки за делата на приближените си, Никита Хрушчов на висок глас псуваше в кабинета си. Като четеше строго секретните справки за своите приближени, той откри, че безследно бе изчезнала валутната печалба за цели две години от експорта на нефт. Изясни се, че парите са вложени на текущи сметки чрез подставени лица в западни банки. Всички следи водят в Кремъл към най-близките сътрудници на генсека. Но тези хора са неподсъдни, поради неписания договор с тях над още пресните гробове на Сталин и Берия. Случаят с нефта обаче е само капка в морето. Тези хора вече гледат на цялата държавна собственост като на своя частна и е невъзможно да бъдат разубедени с думи. „Ще ги разубедим с действия!“ — побеснял рече Хрушчов. И започва вълна от арести. Вината обаче умело е стоварена върху по-дребни риби, тъй наричаните „стрелочници“ — заместници на началниците на главните комитети, на тръстовете, на министерствата. А опитните диригенти ловко

направляват показанията на арестуваните в нужното русло. Изпадналият в ярост Хрущов бързо развързва езиците им, прокарвайки нов закон за смъртното наказание за грабеж и вземане на подкуп в особено големи размери. Новите показания на арестуваните доведоха до самоубийство първите секретари на Рязанския, Кемеровския и Ростовския обкоми на партията. Работниците от прокуратурата изтръскаха от личните им сейфове, зазидани в стените на вилите им пачки с долари, златни слитъци, множество диаманти, чекови книжки от най-големите банки в света, чуждестранни паспорти.

Хрущов се готви да направи и следващата крачка. В избличителния списък са и фамилиите на неговите най-близки колеги: Брежнев, Подгорни, Шелест, Кириленко и много други. Фактически той замисля същото, каквото имаше намерение да извърши и Сталин в последните месеци на живота си — да унищожи собственото си Полит- бюро. Но какво ще стане със свещената договореност помежду им? Впрочем, Хрущов вече я бе нарушил с разгръщането на тази гнусна кампания, предизвиквайки самоубийствата на толкова високопоставени дейци на партията и довеждайки до прединфарктно състояние много други... На 14 октомври 1964 година в резултат на тих „дворцов“ преврат Хрущов е отстранен от властта. Заговорниците са верни на споразумението си: Хрущов остава жив, отпускат му пенсия и му запазват вилата, но името за дълги години се зачерква от историята. „И все пак, аз успях донякъде да пооправя тази страна“ — не без гордост си спомняше Хрущов, копаейки градината си. „Не ме разстреляха, не ме затвориха, а просто ме изтикаха при пенсионерите. Това вече е твърде много“.

Започна осемнадесетгодишната епоха на Леонид Илич Брежнев — епоха, за която през всичките досегашни години така страстно мечтаеше номенклатурата. Епоха на пълна слободия и безнаказаност. Възвърнаха се ленинските норми на партийен живот...

През това време, наблюдавайки с интерес събитията в СССР и виждайки производствения хаос и неутолимата жажда на партийнодържавния елит да граби националното богатство на страната, Западът начело със САЩ се готвеше вече към 1970 година да съкруши Съветския съюз чрез лавина от доларови атаки. Докладите на

ЦРУ не оставяха никакво съмнение в успеха на замисления план. Създадената от Сталин съветска промишленост работи фактически само за военни нужди, изяждайки държавния бюджет и оставяйки с всяка изминала година все по-малко средства за другите отрасли от държавното стопанство, включително и за аграрния сектор. Елитът почти изцяло премина на западно обслужване със стоки за широко потребление и останалото население на страната, вместо да му се противопостави, започна да му подражава. Съществува възможност окончателно да бъдат съсипани всички невоенни отрасли на съветската промишленост чрез въвличането на СССР в надпреварата за скъпоструващи въоръжения, свързани с най-модерни високи технологии. Още един-два кръга и с комунистическата империя ще бъде свършено. Тя сама ще рухне под непосилния гнет на собственото си въоръжение и на световните амбиции. Тази вероятност е още по-голяма, като се има предвид, че в стремежа си към комунизма СССР фактически проспa две революции: научно-техническата и електронната. За това до голяма степен спомогна още Сталин, който обяви кибернетиката за „чужда на марксизма еврейска лъженаука“ и осигури по този начин на съветската армия вечно изоставане от световните стандарти. Карибската криза показва, че системата на съобщенията, контрола и управлението на съветската армия се намират на такова елементарно ниво, че в условията на реална електронна война с употребата на неядрени оръжия няма да е трудно тя да бъде превърната в огромна и неуправляема, а следователно — и в небоеспособна тълпа.

В Москва отлично съзряха тази опасност и в търсенето на спасение от неминуема гибел намериха начин, който в началото изглеждаше на мнозина напълно негоден. Ставаше дума за въвличането на Съединените щати във война някъде по периферията, за да може същите милиарди долари, предназначени за обезсилването на СССР, да бъдат хвърлени на вятъра. Споровете обаче бързо затихнаха, тъй като вече всички разбраха, че няма друг изход. В Москва беше срочно извикан Хо Ши Мин, президентът на Северен Виетнам и герой от безкрайната партизанска война, в резултат на която от Индокитай бяха изгонени французите, а Виетнам, както Корея, бе разделен на две държави: комунистическа на Север и минаващата за демократична на Юг. Южен Виетнам, който фактически нямаше

армия, както я нямаше някога и Южна Корея, беше свързан със САЩ с договор за сигурност. На Хо Ши Мин се предлагаше бързо да разпали война за обединение на отечеството. Всъщност това беше повторение на стария сталински план, осъществен в Корея и имащ същата цел — мощта на САЩ да се пренасочи от Съветския съюз в празното пространство. Хо Ши Мин даде съгласието си срещу два милиарда долара на година и по милиард премиални за всяка следваща година от ескалацията на войната. При това той не скриваше, че четвърт от тази сума възнамерява да сложи в собствения си джоб. Но това си беше чисто негов проблем. Друго безпокоеше Москва. Ще се хванат ли на тази въдица американците? Нали техният план се основаваше на принципа „доларите да поразят врага, вместо куршумите“. Може би ще загърбят Южен Виетнам. И без това виетнамците няма къде да идат, когато рухне Съветският съюз...

Американците обаче клъвнаха. В хазарта на очакваната глобална победа те решиха мимоходом да смачкат Северен Виетнам — като досадна муха, която им пречи да се занимават с по-значителни неща. И се забъркаха в десетгодишна кръвопролитна и скъпо струваща война. Имайки пълно господство във въздуха, по море и на суша, превръщайки Северен Виетнам в купчина развалини, американците обаче така и не успяха да спечелят тази война, и в края на краищата евакуираха войската си, позорно оставяйки Южен Виетнам на милостта на победителя от Севера. Така че планът бе изцяло осъществен. Виетнамското препъване излезе твърде скъпо на американците. То, като оставим настрана 40-те хиляди убити и безследно изчезнали, сведе почти до нулата престижа на Съединените щати, подкопа долара и разедини американското общество. Може с увереност да се каже, че Хо Ши Мин, погубвайки 2 милиона свои поданици, удължи с цели 20 години съществуването на Съветския съюз и поради това с пълно основание бе увековечен с паметник в центъра на Москва на площада, носещ неговото име. Съветският съюз пое, макар и за кратко време, политическата инициатива, която при други обстоятелства би могла да бъде използвана твърде оптимално. Уви, в СССР никога не са разбирали от друго, освен от оръжие, нефт, газ, желязна руда, гори и кожи, а също и от черен и червен хайвер. Тези изброени стоки и суровини се продаваха в чужбина, като твърдата валута от тях, ако изключим оръжията, постъпваше в държавната



хазна, откъдето тя се разграбваше с ужасяваща бързина. Поради това само оръжието се използваше за ефективни действия на международната арена — него Съветският съюз изпращаше на страните, свои клиенти, или съвсем безплатно, или на кредит, без обаче да се надява, че някога този дълг ще бъде изплатен.

След като успяха да забъркат американците във Виетнамската авантюра, в Москва решиха да изправят съперника си пред нокдаун, като нанесат удар по съюзника на САЩ в Близкия изток — Израел. И отново се разчиташе на това, че Съединените щати няма да оставят своя съюзник в беда и ще се окалят, хванати в яката примка на перманентните локални войни. Извиканият в Москва президент на Египет Насър, награден още от Никита Хрущов със златната звезда на герой на Съветския съюз, високо оцени този план, който съответстваше и на неговите собствени замисли, и на решението, взето на секретното съвещание на лидерите на арабските страни в Хартум, предвиждащо унищожаването на Израел като държава. От страна на Москва това беше крупна стратегическа грешка, която практически правеше непригодни почти половината от преимуществата, спечелени благодарение на виетнамската война. Да не споменаваме отново, че през краткия период от Карибската криза насам СССР за втори път бе изправен пред унижителното положение на военна несъстоятелност, което вече едва ли можеше да си позволи. А закриването на Суецкия канал, на чието крайбрежие след бързия разгром на египетската армия стъпиха израелските войски, породиха маса чисто материални проблеми. На съветските кораби, снабдяващи с всичко необходимо Северен Виетнам, сега им се налагаше да заобикалят цяла Африка, почти без да имат пунктове за укритие. Не е ясно дали ставаше дума за контраудар на американското разузнаване като отмъщение заради Виетнам, но тази лекомисленост, с която Съветският съюз тръгна да разпалва въоръжени конфликти по света, не остана незабелязана и беше много добре използвана при последния стадий от борбата в Афганистан.

Точно по това време, през 1967 година, за председател на КГБ бе назначен Юрий Владимирович Андропов. През сталинските времена той беше на комсомолска работа, а през войната приемаше в северните пристанища изпращаните от съюзниците товари по лендлиза# (Лендлиз закон от 1941 г. в САЩ за даване на заем оръжия, суровини и др. на съюзниците — бел. прев.); там той се пристрасти към уискито

„Джони Уокър“ и към американските консервирани колбаси. Андропов успя да привлече вниманието по време на народното въстание в Унгария през 1956 година, когато беше посланик там. Заедно с помощника си Крючков, той подмами Имре Наги да дойде в посолството, с което допринесе за ликвидирането му и до голяма степен за поражението на въстаниците. Андропов бе преместен в апарата на ЦК на КПСС, а след смяната на Хрущов се присъедини към привържениците на Брежнев, който се самообяви за партийен глава.

Пикантността на ситуацията се състоеше в това, че за същия пост бе претендент и Александър Шелепин — „железният Шурик“, заемащ длъжността председател на КГБ. По това време КГБ, макар и да не беше достигнал някогашната мощ на сталинското МГБ, вече бе достатъчно укрепнал, беше разширил дейността си и дори бе възстановил своя знаменит „ликвидотдел“, занимаващ се с политически убийства, както вътре в страната, така и в чужбина. Така например във ФРГ тогава беше убит лидерът на украинските националисти, известният Степан Бандера. Въпреки че беше извършено по заповед и с одобрението на Политбюро, убийството на Бандера бе използвано, за да бъде свален „железният Шурик“. Именно Андропов подготви и предаде на запад пакет документи, доказващи, че Шелепин (въпреки волята на партията) сам е планирал и осъществил това убийство едва ли не от користни подбуди, тъй като не му давал покой валутният влог на Бандера в мюнхенска банка. Покрай очертаващия се вече международен скандал Шелепин отначало го преместиха на някакъв незначителен пост, а после го пенсионираха и мястото му зае Андропов.

Да станеш шеф на тайната полиция на полицейска държава — това означава да заемеш най-важния пост, от висотата на който се вижда истинското положение на нещата в страната, но и далеч извън пределите ѝ, както по вертикала, така и по хоризонтала. И Андропов се огледа, ала това, което видя, го ужаси. За тези 14 непълни години, изтекли от Сталиновата смърт, страната се бе превърнала в огромно корумпирано блато, което дишаше и се вълнуваше, заплашвайки всеки миг да погълне в своето тресавище и идеологията, и държавата. В суетния мозък на Андропов се роди мисълта, че все още положението може да се спаси, но не от поста му на шеф на КГБ, а вече в качеството му на партийен и държавен глава. Но дотам бе още твърде далече.

Поради това от първите минути на своето пребиваване на поста шеф на КГБ Андропов започна да подготвя държавен преврат, морално оправдавайки се с желанието си да спаси партията и с разни други полезни намерения, които бяха обсъждани надълго и нашироко в подземията на Лубянка. Като главен инициатор за премазването на „Пражката пролет“ с танкове, той се опитваше да форсира събитията, надявайки се да предизвика в страната и в света катаклизъм, чиято вълна да го изхвърли към върховете на властта. Но този път не успя. Чехите не оказаха никаква съпротива, а Съединените щати, затънали във Виетнам, отреагираха вяло, позовавайки се на Потсдамската конференция за следвоенните „сфери на влияние“.

Но те забелязаха андроповската методика и я взеха под внимание, за да я използват по-късно. Какво обаче толкова бе разтревожило Андропов, че той се принуди да действа тъй грубо и праволинейно? Това, че с ужас беше осъзнал — време за спасяване на страната от неминуема гибел вече почти нямаше, а го нямаше и предишният простор за маневриране. Пропастта се приближаваше стремително и бяха нужни бързи и решителни действия. Но какви бързи и стремителни действия са възможни, когато вече си затънал до шия в тресавището? И Андропов започна да действа, подобно на приказните богатири, сражаващи се с онази ламя, на която, отсечеш ли главата, на мястото ѝ израстват три нови.

По специалните на КГБ денонощно идеше вибрираща от секретност и напрежение информация, която хвърляше в студена пот онези немногобройни сътрудници от най-близкото обкръжение на Андропов, които бяха допускани до нея. В повечето съюзни републики всички партийни и държавни длъжности свободно се купуваха и продаваха за налични пари. В Азербайджан, например, длъжността на районен прокурор струваше 30 хиляди рубли, а длъжността началник на районно отделение на милицията — 50 хиляди. Тези длъжности могат да се закупят от секретаря на райкома, стига да му се плати в брой. Длъжността директор на колхоз (макар и да се смяташе номинално за изборна) струваше 80 хиляди рубли, тъй като влизаше в номенклатурата на райкома, разкриваща широки възможности за по-нататъшното — придвижване по номенклатурната стълба. Длъжността пък на самия секретар на райкома се оценяваше много скъпо — 200 хиляди рубли, а на втория секретар — 100 хиляди. Тези пари се

изплащаха на секретарите на ЦК на компартията на Азербайджан, тъй като това вече бяха длъжности от номенклатурата на ЦК. В ЦК се продаваха почти всички държавни постове и не само държавни. Постът на директор на театър струваше 30 хиляди рубли, на директор на научен институт — 50 хиляди, званието академик — 50 хиляди. Твърде висока по стойност, равна на цената на поста секретар на райком, беше длъжността ректор на който и да било от ВУЗ-овете в републиката — 200 хиляди рубли.

Тези пари обаче платецът бързо си възстановяваше, като имаме предвид, че за записването, да речем, в Института за чужди езици се плащаха 10000 рубли, в Бакинския университет — 20 хиляди, в Медицинския институт — 30 хиляди, в Института за народно стопанство — 35 хиляди (по цени от 1970 г.). Добре изчисленият и обоснован ценоразпис важеше не само за длъжностите на районните ръководители и дейци на науката и културата, а и за членовете на правителството и ЦК на Азербайджан. Постът министър на социалните грижи струваше 120 хиляди рубли, а на министъра на търговията — 250 хиляди. Половин милион се заплащаше за членство в ЦК на компартията. Подобна практика даваше възможност на гешефтарите от стремително развиващата се икономика в сянка да поставят на ключовите постове от горе до долу свои хора, да се сраснат с партийната номенклатура и да й диктуват политиката си. Но дори и това не бе най-страшното. Огромните средства, стичащи се в ЦК на компартията и в ръцете на нейния първи секретар Ахундов отиваха направо в чужбина на сметки в чуждестранни банки. В СССР Азербайджан бе основният източник на нефт — главен обект на съветския експорт, носещ милиардни печалби от знаменитите нефтодолари. От тези доходи практически нищо не постъпваше в държавната хазна. Но у Ахундов оставаше само неговият дял. Всички други нишки водеха към Кремъл, където Андропов се опитваше да се добере до тях, но без да задава никакви въпроси и като демонстрира пълна лоялност.

Азербайджан не само не беше изключение, но и не бе най-лошата от корумпираните републики. В съседна Грузия, където първи секретар бе кандидат-членът на политбюро Мжаванадзе, а втори — Алберт Чуркин, събитията се развиваха много по-остро. Там всички длъжности струваха още по-скъпо, отколкото в Азербайджан, но броят

на кандидатите да ги купят бе толкова голям, че се организираха своеобразни аукциони. Ролята на аукционери се изпълняваше от секретари на ЦК и от членове на бюрото на ЦК, на които се плащаше предимно със скъпоценности и валута, и те заделяха от полученото процент за Москва. Почти изцяло възстановил порядките на феодалния васалитет, партийният апарат беше разделил републиката на сфери на влияние. А съобщенията, идващи от средноазиатските републики, изглеждаха невероятни, като в приказките на Шехерезада: пещери, препълнени със злато и скъпоценности, подземни затвори с роби, оковани във вериги, приказни дворци с хареми, белокоси мъдреци, ничком лежащи пред двореца на първия секретар на ЦК на компартията Рашидов, като пред храма Кааба в свещения град Мека. И пак нишките водят към Москва и в чужбина, включващи и пътя на наркотиците от тайните макови плантации, който, криволичейки през страните на Балканите и Близкия изток, прекъсваше в Куба, за да се влее в световния наркобизнес. Памук, наркотици — милиарди долари, потъващи в бездънния джоб на КПСС.

Но така е по периферията на страната. А какво се върши в Москва и в Русия? Там корупцията е обхванала всички отрасли на държавното управление — като започнем от министерството на отбраната и завършим с министерството на месната и млечната промишленост. И всички за това, че им се позволяваше безнаказано да разграбват държавата, плащаха данък на КПСС.

Андропов започна да разработва план за действие. По начало той преценяваше своите сили достатъчно трезво, но и не ги подценяваше. Нали в края на краищата бе представител на висшия слой на номенклатурата и нямаше никакво намерение да променя нещо в основата. Той просто се стремеше да пресече крайно опасните процеси, зародили се в недрата на ЦК на КПСС и неотклонно, последователно прилагани в живота. Присвоявайки си огромната част от националния доход, КПСС превеждаше в чужбина несметни богатства, като че ли се подготвяше за евакуация. Създаваше се впечатление, че върхушката на партията има намерение в пълен състав да емигрира от СССР и предварително желае да си осигури сносен живот на Запад. Но Андропов дълго не може да си обясни мотивите на този процес, както човек не може да си обясни мотивите за много от своите собствени постъпки. Та нали самият той беше плът от плътта

на номенклатурата. Но това бе още по-непонятно, при положение, че съветското „огледално царство“, слънчевата страна Номенклатурия, охранявана от чекистките кордони и непроницаемата завеса на секретността процъфтяваше, укрепваше и богатееше с всеки изминал ден. Там комунизмът в общи линии бе построен, макар да нямаше и помен от пълно равенство. Това създаваше стимул за по-нататъшната дейност. Милионите каторжни работяги в спецлагерите и спецселищата, натопили с телата си една шеста от сушата, дадоха възможност да се създаде малката Спецстрана. А в нея всичко беше специално: специални жилища, изградени от специални строително-монтажни управления, в които липсата на басейн се смяташе за същата диващина, каквато е и липсата на прозорец в обикновена стая; специални вили, пансиони, санаториуми, болници и поликлиники; спецпродукти, продавани в спецмагазини, спецстолови, спецбюфети и спецбръснарници; спецавтобази, бензиноколонки и номера на колите; широка мрежа за специнформация, специална телефонна мрежа, специални детски заведения, специални клубове и кина, специални чакални на жп гарите и летищата; специални родилни домове и дори гробище.

Тази спецстрана живееше, почиваше, хранеше се, купуваше, пътешестваше, развличаше се, учеше се и се лекуваше, без изобщо да влиза в контакт с народа, на чийто гръб се градеше нейното благополучие. Оградени с непристъпни зидове и въоръжена охрана бяха потъналите в зеленина разкошни къщи и вили, ловните домове, парковете, градините, тенис-кортовете, басейните, ажурните беседки, — оранжерии, парниците, конюшните със скъпи елитни коне. Ветерани на номенклатурата като Микоян обзавеждаха своите извънградски дворци и огромни имения още от 1919 година. Старинни гоблени, многоцветни витражи, собствени киносалони, персийски килими, старинно оръжие, златни и сребърни статуетки и разни изящни дреболийки, скъп порцелан, вази от яспис, гравирани украшения от слонова кост, индийска коприна, изби с подобрани вина. Именията и вилите бяха оградени със солидни каменни зидове, с пристроени към тях къщички за охраната и обслужващия персонал, чието мълчание е гарантирано с личните им подписи и поощрявано с огромни заплати (дори обикновената чистачка в „огледалното царство“ получаваше повече от полковник в армията). Това беше техният стил

на живот, установен от Ленин и издигнат в ранг на закон от Сталин, поддържан и от всички негови приемници. Хрущов, който реши, че наследените от Сталин вили са му малко, едва докопал се до висшата власт, заповяда да му се построи нова вила в Пицунда, която със своите гигантски плувни басейни със стъклени покриви и стъклени стени порази въображението даже на западно-германския посланик Крол.

Всичко това номенклатурата притежаваше на съвършено законно основание и на никого никога не бе минало през ума да се противопостави. Възмущението на Хрущов и тревогата на Андропов бяха предизвикани от това, че номенклатурата се оказа ненаситна. Привилегиите, които не можеха да се присънят и в най-сладкия сън на обикновения съветски човек, на нея ѝ се струваха направо смешни. Номенклатурата тихо и незабелязано премина на западна валута и тъй като тя постоянно не ѝ достигаше, правеше всичко възможно, за да си я осигури. А и непрекъснатите пътувания на Запад предизвикваха у нея нови и нови пристъпи на алчност. Не ѝ даваше покой начинът на живот на милиардерите. Западната електронна апаратура, западното битово обзавеждане, мебелите, обслужването, — всичко това, стремително променящо се и усъвършенстващо се едва ли не всеки месец, изглеждаше дотолкова фантастично на сивия отечествен фон, привличаше алчните погледи, караше ги да гледат на доларите като на връх на човешкото щастие. Сафари, секشو, първокласни хотели, Бахамски, Канарски и Бермудски острови, ярко слънце, синьо небе, загорели момичета от студентските къмпинги, разкошни ресторанти — това бе толкова различно даже за имащите от „огледалното царство“, че дори и спецстраната им изглеждаше сива и противна. Теглеше ги на Запад. За тях бяха недостъпни белоснежните яхти на нефтените и финансовите крале, суперскъпите казина и курорти, привилегированите клубове на милионерите — целият този кипящ и приказно красив живот.

Всичко не можеш да изредиш, а ти се иска всичко. Заграбените от дедите през епохата на „червения терор“ италиански статуи и френски гоблени бяха измествани от съвременна френска и финландска мебел, от цели кухненски комплекси на знаменитата западногерманска фирма Купербуш# (Твърде сложното кухненско оборудване на фирмата Купербуш изисква специално техническо

обслужване. Цял випуск на едно от училищата на КГБ бе изпратен в завода на фирмата във ФРГ и там всички получиха квалификацията на механици по поддръжка на кухненско оборудване. Завърнали се в СССР, те започнаха да обслужват домовете на номенклатурата, но запазиха офицерските си чинове в системата на КГБ.), от аудио и видеосистеми „Сони“, „Панасоник“ и много други, от небесносините белгийски вани и нежножълтите италиански клозетни чинии. Но само подир месец всичко това се превръщаше в демоде и номенклатурата отново подлудяваше. Налагаше се да започват отначало: от новите марки дънки до новите видеосистеми. А парите не стигат. И с всеки изминал ден ставаше все по-трудно да ги придобиеш. Падаха темповете на производство, бедният народ явно се умори, а оборудването на добивната промишленост съвсем се износи, докато съвременните заводи продължаваха да заливат страната с танкове, ракети, бомбардировачи и атомни подводници, интересът към които спадна даже и в страните от третия свят, тъй като по ефективност все повече и повече изоставаха от американските модели. Разграбването на страната продължаваше — изчерпваха се природните ѝ богатства, съсипваше се икономиката ѝ, водеха я към гибел. Американският долар, подминавайки беднотията на СССР, се промъкна направо в „огледалното царство“ и страната Номенклатурия фактически се оказа окупирана от противника, който все по-грубо започна да ѝ налага своята воля.

Самият Андропов, естествено, се ползваше от всички блага на номенклатурата. Отпуската си прекарваше в Ница, на Лазурния бряг (и на всичко отгоре, докато все още бе по силите му, в компанията на някакви тайнствени дългокраки блондинки), а трите му деца, както бе прието, учеха в чужбина и правеха дипломатическа кариера. Но той ясно съзнаваше, че ако не спре тази безкрайна номенклатурна алчност, ще загине всичко — включително и самата номенклатура. Суровите лица на неговите чекисти по време на секретните оперативни съвещания, тяхната готовност с риск за живота си да се пъхат навсякъде, за да донесат все по-ужасяваща информация, създаваха у Андропов илюзията, че нещата биха се оправили, ако се унищожи старата номенклатура и се замени с нова, състояща се изключително от сътрудници на КГБ. Така социалистическият кръг се затвори. А



Андропов излезе на погрешния път на Лаврентий Павлович Берия, забравяйки за неговия печален край.

По това време все по-плачевното икономическо положение на страната, а в частност и на номенклатурата, принуди партийното ръководство да обяви политиката на разведряване със Запада и да изпрати там своя немощен вожд — Брежнев да търси чуждестранни кредити, без които цялата тази прослойка просто не можеше да съществува вече. Кризата се задълбочаваше и от рязкото спадане на световните цени на нефта и другите суровини, а също — и от скока на цената на златото. Брежнев замина да изпроси от Запада дългосрочен заем за модернизацията на нефтодобивните съоръжения и за доставките на зърно. Вече от много години американските и канадските доставки на зърно спасяваха страната от глад. Пред очите на Целия свят страната и системата ставаха нерентабилни, но това никой не искаше да признае.

По време на дебати в Конгреса на САЩ във връзка с поредните доставки на жито в СССР започнала полемика: къде е логиката? Съветският съюз харчи парите си за танкове против нас, а ние трябва да го изхранваме! Тогавашият държавен секретар на САЩ Хенри Кисинджър отвърнал: „Нека да седят в танковете си нахранени. Така е по-сигурно за нас. Инак стрелбата може да попречи на настъплението на долара“.

И Андропов започна да действа. Възползвайки се от обстоятелството, че летуват заедно с Брежнев на курорт в Крим, той, уж между другото, съобщи на вожда за съществуването на информация от Азербайджан, според която Ахундов не изплаща на Москва пълния размер от определената му сума. А тайно прехвърля в чужбина огромни суми, получени от незаконни продажби на нефт и като гигантски подкупи. Представените от Андропов документи бяха толкова убедителни, че Брежнев се обиди, сякаш грубо са ограбили лично него, и без дори да се консултира с членовете на Политбюро, даде разрешение на шефа на тайната полиция за широкомащабната акция „по смяната на партийностопанския актив“ на Азербайджан.

Отдавна замислената от Андропов война започна. Цялата нощ Андропов говори по специалната връзка с председателя на КГБ на Азербайджан Гейдар Алиев. Макар че и срещу Алиев в сейфа на Андропов имаше доста компромати, осигуряването на които вече бе

коствало живота на трима чекисти от Москва. Но нямаше на кого друг да се опре. Алиев изпадна във възторг от перспективата да стане първи секретар на компартията на Азербайджан и започна да действа с безмилостна решителност. Из цял Азербайджан се надигна вълна от арести, обиски, проверки, отстранявания от длъжност. В помощ на Алиев бяха придадени специални екипи на КГБ и прокуратурата. Заемайки поста първи секретар на компартията на републиката, Алиев прехвърли около 2000 (1983-ма души) чекисти да попълнят овакантилите се номенклатурни длъжност от всякакво равнище. В резултат от проведените акции падна богата плячка, както, впрочем, е при всяко внезапно нападение. Безстрастните обективи на видео и кинокамерите бяха зафиксирали скривалища, препълнени с надвишаващи човешки ръст купчини от пачки с банкноти, с метали бидони, натъпкани със златни монети и ювелирни украшения, с трилитрови буркани с искрящи диаманти, със зловещо проблясващи златни и платиновы кюлчета. При всяко приближаване на обективите към банкнотите ясно личаха сребристите букли, дантеленото жабо и суровият образ на Джордж Вашингтон. Долари! Същата валута, заради която досегашните ѝ притежатели — вече около двеста хиляди души се бяха озовали зад бодливата тел на възродения ГУЛАГ.

Ахундов мрачно се усмихваше. „Това куче“ — каза той, имайки предвид я Алиев, я някого по-нагоре, „открадна парите ми, които честно съм спечелил. Слава на Аллах, той намери само една нищожна част от тях. Нека те го направят по-щастлив, а дома му — по-светъл. Но пари така не се печелят“. Още по-мрачен беше самият Андропов. Първо, той разбираше и знаеше, че е успял да се добере само до дребните суми, прикътани за текущи и неотложни нужди. Докато всичкото накрадено от дълги години вече надеждно бе укрито зад непристъпните стоманени стени на западните банки. И второ, от награбеното за себе си Ахундов е заделял малко повече от третина, а две трети е заминавало за Москва. Това е разбираемо. Неразбираемо е друго — защо този факт дотолкова учуди Андропов, че той каза на своя заместник генерал-полковник Пирожков: „Всички нишки водят към Москва. Но към кого?“ Пирожков погледна шефа си учуден и си позволи да се засмее. „Изглежда към нас“. Беше прав само донякъде.

Следващият удар беше нанесен в Грузия, където Мжаванадзе бе отстранен от властта, а първи секретар на ЦК стана генерал Едуард

Шеварднадзе. Плячката бе още по-голяма, отколкото в Азербайджан, тъй като Шеварднадзе даде на своите хора указание да не се притесняват от заловените апаратчици и да използват всички методи на заплахата, включително и физическия. И те биеха пребледнелите от ужас вчерашни райкомовски секретари, научаваха от тях точните координати на скривалищата с укритите съкровища. Получи се оригинален резултат. Признанията съдържаха немалко доказателства за прякото участие в тези далавери на централния апарат на КПСС, но част от тях, минали покрай ушите на Шеварднадзе и Андропов, се изпариха безследно.

И отново оперативните видеокамери фиксират планини от пачки с банкноти, където мирно съжителстват и унилият профил на вожда на световния пролетариат, и строгият облик на Вашингтон, и надменните лица на британските крале. Ослепителният блясък на златото и брилянтите на фона на източните орнаменти по килимите създаваше обстановка на някаква приказна нереалност. Нещо подобно вече бяхме виждали в холивудските филми за съкровищата на капитан Флинт и капитан Морган — знаменитите пирати, праотци-основатели на известните на цял свят милиардерски династии.

И така, първите крачки са направени. КГБ завзе властта в двете съюзни републики и разгърна бойни действия в Средна Азия, където обаче тактиката на внезапното нападение не донесе успех. На пътя на московските оперативно-следствени бригади в единен фронт се изправиха до смърт срасналите се с мафията местни партийни и чекистки структури. Феодалнопатриархалната етика не допускаше бързо да се намерят в тези републики хора като Алиев и Шеварднадзе. „Чуждите пари няма да донесат щастие“ — каза генерал Ниязов, „комуто по кавказкия вариант бе предложено мястото на Рашидов. Пък и тях семейството ги е припечелило честно“. Партийните структури се деляха на кланове — семейства, като създаваха чисто феодални групировки, които разглеждаха народа само като свои роби, независимо от извършваната от тях работа. От векове по тези места се смята за най-грубо нарушение на етиката, ако любопитстваш и запитах бея, хана или емира как той се държи с робите си. Та по тези краища тогава имаше такъв знаменателен случай. Популярният журналист Анвар Рахимов смяташе, че има здрави връзки в Москва и публикува в няколко централни вестници статии, твърде предпазливо

описващи онова, което ставаше в Узбекистан и съседните му републики. Засегнато беше името на Ядгар Насридинова, член на ЦК на КПСС, председател на Президиума на Върховния съвет на Узбекската ССР. Не ставаше дума, че Насридинова, имайки право да помилва осъдени, взима за всяко помилване подкуп до 100 хиляди рубли; нито, че тя бе узаконила робския труд на децата в памуковите плантации, нито пък за вършещото се зад стените на нейния дворец, по чиито огромни тераси крещят пауни и триметрови есетри плуват в светлоизумрудените води на приказни басейни, а още по-малко за самия дворец, появил се сякаш от приказките на Шехерезада. Там конкретно се говореше, че „другарката Насридинова трябва да постави ръководството на републиката на висотата на издигнатите от партията съвременни задачи“. След този призив Рахимов изчезна. За разлика от много други, него започнаха да го търсят. Не частни лица, а цяла бригада на КГБ, на който Рахимов бе агент. Изясни се, че журналистът е роден в кишлака Джарнак в Бухарска област. Председателят на КГБ в Ташкент разпери ръце: „Ние нямаме нищо общо с това. Местни традиции. Това е работа на семейство Каримови. Той е техен човек“. Каримов — представител на мощния бухарски клан, заел всички кресла в местния обком на партията, искрено се възмути. Рахимов? А защо ви е да знаете къде е Рахимов? Разпореждайте се в Москва!... Много по-късно се разбра, че журналистът е бил хвърлен в един от онези специални затвори, пръснати из землищата на различните имения, които бяха лични тюрми на местните могъщи господари, станали партсекретари и членове на ЦК, но надминали в произвола си хановите от старите времена. Рахимов е бил държан във вериги и с дървени пранги на врата, подлаган на побоища и издевателства. Накрая се побъркал и скоро след освобождаването си, той почина. Но неговата трагична съдба дори не бе отбелязана в многотомната история на знаменития „узбекски“ процес.

Походът в Средна Азия излезе неуспешен и Андропов бе принуден да признае това. Изпратените от него там чекисти веднага се заплетоха в шумни скандали. Един от тях бе заловен неочаквано в личния си автомобил, където в присъствието на свидетели у него намериха дипломатическо куфарче, натъпкано с пари. Друг бе обвинен в опит да изнасили непълнолетна, трети пък, след някакъв обяд бил откаран в болницата, където едва го съживили. А трима следователи по

особено важни дела от Прокуратурата на СССР изобщо изчезнаха (не са открити и досега). Високите длъжностни лица, на които бе разчитал Андропов, разтегляха елейни азиатски усмивки, демонстрирайки пълното си неразбиране за това, което се иска от тях: нима не плащаме точно и старателно бакшиша си на големия брат в Москва? Или това му е малко на големия брат? Така и кажете, а не да ни мътите главите и да обиждате високопочтените хора с подозрението, че лицата им не излъчват честност...

В резултат Андропов усети откъм Кремъл такава студенина, че тръпки го побиха. Той разбра, че за такава глобална операция силите му все още са недостатъчни. Ясно му стана и друго: безсмислено е да въвежда ред в републиките, щом всички пътища водят към Москва. Безсмислено е да извозва оттам пари и ценности, след като дори той, шефът на КГБ, не може да си обясни къде отиват по-нататък? В приход на държавата. Това е известно на всеки ученик. Но какво е значението на тези отчетливи думи „в приход на държавата“? Та нали техният смисъл означава: в бюджета на КПСС, тъй като партията със същата тази неоспоримост, но с твърде по-голямо основание, отдавна повтори знаменитите думи на Луи XV: „Държавата — това съм аз!“

Излиза, че всички акции, проведени с такъв ентузиазъм от Андропов и неговите чекисти, по същество са били преразпределение на партийното богатство в полза на централните органи на КПСС. Разбираше ли това Андропов? Разбираше го. Та нали сам той бе представител на тези най-централни органи и ако все пак спечели нещо от акциите, то беше единствено това, че на двете ключови места в републиките постави свои хора — потенциални съюзници в бъдещата битка за върховна власт, към която беше направил първата крачка. А конфискуваните от неговите хора съкровища потънаха в трезорите на Държавната банка и дори той нямаше контрол над тях. Това е злато на партията, а той е само един от нейните войници. Лицата на чекистите обаче изразяваха обида и разочарование.

А ето в МВД например нямат намерение да предават „на държавата“ всичко конфискувано. Министърът на вътрешните работи — всемогъщият съперник на Андропов, армейският генерал Шчолоков създаде в системата на МВД цяла мрежа от закрити магазини, в които на безценица даже и на обикновените сътрудници (разните полковници и подполковници) се продават великолепни стоки: дънки,

кожуси, електроника, всевъзможен антиквариат, появил се тук след конфискацията на имуществото на стотици хиляди души ежегодно. Да не говорим за ръководството!

Андропов знае за това, както знае, че МВД не води такава голяма игра, каквато е замислил той. МВД пипа меко, тъй като се съобразява с инструкция, забраняваща му в разследванията си да стигне дори до равнището на заместник-министър. А що се отнася до партийните структури — нито един сътрудник на МВД, независимо от неговия ранг, не се допуска дори до прага на райкомите на КПСС, каквито и нишки да водят там — дори улики за чисто битови убийства. Но МВД никъде и не се навира, отдавна напипало своята „златна“ жила. Обстановката в страната е такава, че можеш със затворени очи да прибереш всеки стопански деец, търговец или снабдител и да изтръскаш от него накраденото, внасяйки полагаемото се в приход на „държавата“, без да забравяш и своето. На Запад никога не спадна интересът към прекрасния дореволюционен руски антиквариат, но сега той рязко се повиши и следователно скочи и цената му. МВД бързо разкри нелегален канал за прехвърляне на антикварни предмети отвъд границата и същевременно си създаде собствени канали за доставянето им от вътрешността. Така всички антикварни магазини се превърнаха във филиали на органите на МВД. А колекционерите на антики бяха взети на отчет, като бавно, но безпогрешно ги прекарваха през съдебни процеси със задължителна конфискация на имуществото. Ако колекционерът докаже, макар че това се случваше съвсем рядко, своята кристална честност и се позове на подкрепата на влиятелни хора (поне от равнището на Галина Брежнева), не можеше и да се надява, че МВД ще му върне нещо от издетото при обиска (всичко по-ценно, разбира се, е предварително пресято, тъй като резултатът се смяташе за предрешен). Това беше толкова невъзможно, че едва ли има десетина души, които да са имали късмет...

Конфискуваните антикварни предмети се излагаха в специалната закрыта изложбена зала на МВД в Москва на ул. „Огарьова“ 6. Там велможите от партапарата си избираха, което им хареса, а за останалото милостиво разрешаваха да се продаде на западния пазар, естествено, за валута. И МВД, използвайки своите канали и каналите на престъпния свят, непрекъснато попълваше запасите от злато в трезора на партията. Когато се налагаше, изпращаха престъпници в

музеите, където те, издебнали момента, с опитни ръце изключваха сигнализацията ѝ обезвреждаха (а понякога и убиваха) охраната, открадвайки ценности с историческо значение. (Колко много прекрасни неща е успял да сътвори руският народ, след като за повече от седемдесетгодишно разграбване на неговите богатства, така и не успяха да го плякосат докрай!) Подобни случаи вече почти никого не учудваха. Та нали лично първият секретар на Ленинградския обком на КПСС Романов се беше разпоредил да му донесат от Ермитажа сервиз на Екатерина II и го натроши на парчета на сватбата на дъщеря си. И нищо. Никой не гъкна!

Целият антикварен свят знаеше за фигурката на маймунката, издялана от огромен монолитен къс кехлибар и изложена на витрината на московския магазин „Опал“, обслужващ чужденците. Неведнъж богати туристи са се пазарили за изложеното кехлибарено чудо, но неизменно са получавали отговора, че това е национална собственост и не се продава. В едно прекрасно утро маймунката от витрината изчезна. Чули новината, веднага дотичаха акредитираните в Москва американски кореспонденти и засипаха с въпроси продавачките и администрацията на бижутерийния магазин. Продавачките отговаряха стереотипно: „Предметът е продаден“, а администрацията загадъчно присвиваше очи и вдигаше рамене. Те не можеха да кажат, че по заповед на генерала от МВД Чурбанов — зетят на Брежнев и заместник на Шчолоков — директорът на магазина е бил вдигнат през нощта от леглото и... кехлибареното чудо изчезнало. Чурбанов, ако се вярва на собствените му думи, изпълнявал каприза на жена си Галина Леонидовна. Ала въпреки кривулиците на съдбата, изпратила и самия Чурбанов зад решетките, въпреки многобройните обиски в многото апартаменти и вили на щерката на генсека, маймунката така и не се намери. Тайно продадена за долари, тя е потънала в някоя частна колекция на Запад.

Не остана незабелязано и уникалното брилянтово колие — старинна изработка, принадлежащо на известната съветска кинозвезда Зоя Фьодорова. Колието ѝ било подарено на времето от нейния мъж, американски адмирал, който през военните години беше в Москва на дипломатическа работа. След войната, по всички правила на насажданите от Сталин норми на социалистическия начин на живот прогониха адмирала, а Зоя Фьодорова пратиха в концлагер. Очевидно

предчувствайки съдбата си, актрисата оставила колието у приятели и по този начин го запазила. По-късно, в условията на обявената от Брежнев поради недостиг на твърда валута и надигащата се икономическа катастрофа политика на разведряване, актрисата направи опит да замине при мъжа си в Съединените щати и получи разрешение. Но не ѝ позволиха да мине границата с колието, като ѝ заявиха, че за изнасянето на такава ценна вещь е необходимо специално разрешение. И Фьодорова се върна в Москва, за да го получи. Тя би захвърлила колието още на митницата, ако то не ѝ беше скъп спомен от единствената ѝ пламенна любов на младини. Любов, заради която актрисата бе преживяла толкова много... След няколко дни Зоя Фьодорова бе намерена застреляна в тила в собствения ѝ апартамент, а колието откриха много по-късно сред вещите на застрелялия се генерал Шчолоков. И не само това колие.

Всичко това се знаеше от Андропов. Той направи опит да включи и КГБ в тази дейност на МВД, като предпочете да се занимава с проблема за вещите и предметите „с висока историческо-художествена ценност“. МВД яростно се съпротивляваше — не искаше да допусне съперници в богатата си житница. Но все пак, макар и с нежелание, прие „да се провеждат в изключителни случаи съвместни операции“. Преди това Андропов бе успял да внедри част от офицерите си в системата на ОБХСС# (Отдел за борба с разхищаването на социалистическата собственост и със спекулацията — бел. прев.) и да установи донякъде контрол над т. нар. „спецмилиция“, която се занимаваше с дребните и средните прекупвачи на валута. Но стана ясно, че антикварните работи съвсем не са толкова прости и лесни, както изглеждаха на пръв поглед. Посред бял ден апартаментът на академик Чудновски бе разбит от крадци, чиято „кавказка националност“ биела на очи. Престъпниците се интересували от картините в колекцията на академика. А с академиците беше сложно. Те не можеха да бъдат нарочвани за престъпници, както останалите колекционери, че са натрупали колекция от „нетрудови доходи“, и нямаше как да се узакони конфискацията ѝ в „приход на държавата“. Затова се подходдаше по друг начин. Крадците завързали домакина, започнали да вадят от рамките няколко извънредно скъпи платна на Матис, тъкмо излизащ на мода на Запад. Един от престъпниците, който вадел пирончетата от рамката с нож, в бързината забил острието в



китката на ръката си и я порязал дълбоко. След като привършили работата си, „кавказците“ изчезнали.

Със случая се зае КГБ. Описанията на потърпевшия бяха точни и опитните оперативни работници бързо разбраха, че става дума за известна с обири от този род престъпна група от Баку. Пряката спецвръзка с Баку отлично функционираше и само след час в КГБ на Азербайджан се получи заповед от Москва за арестуването на бандата, като в нея точно се цитираха имената и фамилиите на членовете ѝ. Но какво бе разочарованието в Москва, когато, след като изслушаха постъпилата информация, от Баку отговориха: „Да, тази група ни е добре позната, но за съжаление има някаква грешка — изброените лица са заминали за чужбина с израелски визи още преди около една година“. КГБ обаче не би бил КГБ, ако вярваше само на думи и ползваше единствено официалните канали. Затова оттам се свързаха с агентурата и изясниха, че цялата банда преспокойно си живее в Баку и никъде не се готви да заминава, напротив, наскоро се е завърнала от Италия с „камара“ валута.

Андропов се почувства оскърбен. Специален отряд от оперативни работници инкогнито, спазвайки всички правила на конспирацията, излетя за Баку. На една от военните бази край града ги чакаше готов да излети самолет. Бандитите бяха заловени бързо и без шум, натикаха ги в коли и, дори без да кажат „здрасти“ на местния КГБ, ги откараха със самолета в Москва. Разпознаването на престъпниците мина без никакви пречки и усложнения. Характерните лица, белегът на ръката — всичко съвпадаше. И полковникът от КГБ, стиснал дланта на академика, поздрави и него и себе си с успеха, като го уверяваше, че следствието ще приключи за по-малко от месец. Изтече една седмица и отново извикаха академика при следователя. Загледан някъде в портрета на Дзержински над главата му, полковникът с очевидно усилие да подбере думите си каза, че делото е прекратено, а престъпниците са освободени, поради липсата на достатъчно улики. Вместо да си губи времето с възклицания и въпроси, академикът само попита къде би могъл да обжалва това решение. Полковникът помълча малко и рече: „То може да се обжалва, но ако побързате да се оплачете лично на другаря Брежнев“. Той казваше онова, което му бе заповядано. А академикът не издържа на така динамичното развитие на невъзможните за прогнозиране събития

и се разболя. Но и двамата щяха да бъдат още по-потресени, ако бяха узнали, че покрай този случай Андропов бе подложен на унижение, каквото не беше изпитвал от сталинските времена. Веднъж генералисимусът си припомни за неговите контакти със съюзниците през военните години и едва не го ликвидира, защото беше искрено убеден: всяко общуване с чужденци за съветския човек винаги завършва с вербуването му в империалистическото разузнаване.

Андропов бе извикан от Суслов — член на политбюро и главен партийен идеолог, в кабинета на когото завари и завеждащия международния отдел на ЦК на КПСС Борис Пономарьов. Суслов сухо се поинтересува защо хората на Андропов си позволяват бандитски акции в столиците на съюзните републики, дори без да информират местното партийно ръководство. Андропов се опита да обясни, че става дума за опасни престъпници, даже за цяло бандитско формирование, че не е имало време за губене и поради това е било невъзможно да си позволят да протакат акцията с междурепубликански съгласувания. Суслов му отправи забележката, че само съдът определя кое лице е престъпник или бандит, но в никакъв случай органите на сигурността, за което има цял куп партийни документи и конгресни решения, и не би било лошо Андропов да ги изчете. Все още не разбрал същността на очертаващата се вече интрига, шефът на КГБ с недоумение погледна главния партийен идеолог, но в разговора се намеси Пономарьов.

Борис Пономарьов беше много влиятелна фигура в апарата на ЦК на КПСС, дотолкова влиятелна, че за дейността на оглавявания от него международен отдел на ЦК дори и Андропов знаеше само онова, което му се позволяваше да знае. И всички опити да разбере нещо повече или го извеждаха до глухата стена на непроницаемата секретност, или се разсейваха из лабиринтите на противоречията, умело пуснатите слухове и изкусните измислици. Хората на Андропов обслужваха международния отдел на ЦК, като шетаха по света с куфари чуждестранна валута, които предаваха на прикътани места от ръка на ръка на представителите на различните братски компартии, леви групировки и многобройни терористични организации, олицетворяващи израждащото се комунистическо работническо движение. От оплетените рапорти на тези куриери беше трудно да се добие пълна представа за извършваното. Действаше старата

конспиративна схема, родила се още в гениалните глави на Парвус и Ленин — най-талантливите престъпници на XX век. Дребничкият, кльощав и подвижен като сперматозоид Пономарьов се отличаваше с непривична за номенклатурен деец работоспособност. Той лично обикаляше неуморно страните по света и имаше достъп до всички партийни генерални секретари на планетата, включително и до Брежнев, по всяко време на деня и нощта.

Впил поглед в Андропов през дебелиите стъкла на западногерманските си очила, Пономарьов със скупен и скърцащ глас ни в клин, ни в ръкав започна да му чете лекция за днешните проблеми на социалистическото строителство. Изграждането на комунистическото общество, подчерта завеждащият международния отдел на ЦК, сега се натъква на препятствия под формата на отричане на социалистическата държавност от страна на отделни лица и, да си го признаем, на определени категории от населението, които са се изродили идеологически под въздействието на западната пропаганда. Именно Андропов би следвало най-добре да знае колко усилия и средства изразходва ЦРУ, за да култивира у съветските хора еснафска идеология, стремеж към разкош и необуздало потребителство.

Андропов го слушаше внимателно, с нарастващо удивление. Той също умееше да се изразява на партийния „новоезик“, но, както и всички други, лошо го разбираше. Поради това, продължаваше Пономарьов, политиката на нашата партия в сферата на комунистическото строителство, както и преди, се гради върху безсмъртните идеи на Маркс и Ленин за всеобщо равенство в рамките на единното социалистическо отечество. Вече не издържал, Андропов се поинтересува каква връзка с тези, разбира се, безспорни истини има въоръженото разбойничество, в резултат на което са откраднати картини на Матис, струващи няколко милиона долара. Такава, поясни Пономарьов, че струващи няколко милиона долара картини на Матис не висят във всеки апартамент, а това именно създава нервната обстановка на класовото неравенство в безкласовото общество. Има предмети, които изобщо не бива да се съхраняват в частни колекции, както по идеологически съображения, така и от гледна точка на тяхното опазване, и сегашният случай много точно потвърждава думите ми.

Суслов кимна в знак на съгласие, загледан някъде в празното пространство.

„Но все пак, къде са тези картини?“ — през зъби процеди Андропов, гледайки изпод вежди завеждащия международния отдел на ЦК.

Пономарьов едва не подскочи.

„Нима тук става дума за картините?“ — почти се развика той. „Говорим за хората, които вие арестувахте в Баку, като нарушихте всички норми на социалистическата законност. Другарят Алиев (Андропов въздъхна и притвори очи) от възмущение звъня лично на Леонид Илич, който възнамерява да постави този въпрос пред Политбюро. Партията винаги се е борила и ще се бори против произвола и беззаконията!“ Пономарьов на всичко отгоре бе и академик, така че да се спори с него беше трудно... И когато заповяда на началника на следственото управление на КГБ генерал-лейтенант Курбанов да освободи бакинците, Андропов, усмихвайки се накриво, подхвърли: „На никого повече няма да ходя на гости. Страхувам се, че може да видя тези картини в нечия колекция“.

„Аз мога да кажа в чия“ — ухили се Курбанов.

„Засега недейте“ — възпря го Андропов. „Ще кажете, когато ви попитам...“ Той също колекционираше картини, събираще френски бронз — еротични творби от миналия век, музицираше и дори пописваше стихове като Мао Цзе Дун. И именно поради това се чувстваше двойно уязвен.

Под „натиска на непреодолими сили“ той вече беше сдал много от позициите си. Част от неговите хора бяха започнали да получават заплатата си в долари и сертификати. Той не само разреши, но се и постара да утвърди това нововъведение, като изпращаше в ЦК секретни докладни записки за необходимостта КГБ да бъде предпазен от всепроникващата като радиация корупция. А случаите с нейните проявления бяха станали толкова много, че беше крайно време да ги пресече. Наложил се дори някои чекисти да бъдат разстреляни заради подкуп. Бързината, с която се произнасяха и привеждаха в изпълнение присъдите красноречиво подсказваше, че в тези далавери са замесени и мнозина от началниците на езекутираните. Обаче новината, че в някои подразделения заплатата се изплаща във валута, мигновено разцепи и без това вече нестройните редици на потомците на железния

Феликс. В пренебрегнатите подразделения започнаха глухо да роптаят и да демонстрират явно недоволството си. Някои ги уволниха от органите на КГБ, други бяха наказани, съгласно дисциплинарния устав. На чекистите четяха лекции и провеждаха с тях беседи, идиотски както по формата, така и по съдържанието си. Хората седяха, скучаеха неприкрито и даже дремеха. Наложиха се по военнотърговската мрежа срочно да бъдат открити в управленията различни вътрешни магазини със стоки за рубли. Предназначени за младшия и средния офицерски състав, в тях не се предлагаха кой знае колко артикули, но все пак: разни видове евтини дънки, белгийски костюми, ризи „сафари“, вносни цигари, хранителни продукти. И хората се поуспокоиха.

Същевременно Андропов лично пътуваше по окръзите и с много усилия осигуряваше за своите хора предимство в списъците за жилища, въпреки явното неразбиране на проблема в обкомите и горкомите и яростната съпротива на чиновниците от градските изпълнителни комитети, които в тези случаи губеха законното си „възнаграждение“ — раздаването на апартаменти само срещу подкуп. Но всичко това беше капка в морето. А секретариатът на Андропов се задръстваше от молби за предоставяне или разширяване на жилищна площ. И всички диво завиждаха на Първо главно управление (ПГУ), което се занимаваше външното разузнаване. „Кадровото замърсяване“ там беше потресаващо и това неведнъж бе подчертавал в секретните си рапорти до Андропов началникът на управлението по кадрите на КГБ генерал Чебриков. Разни „мамини“ синчета и деца на елита на потомствената номенклатура — неистово се бяха устремили към разузнавателните служби. А по това време тази толкова героична професия беше станала съвсем безопасна, но продължаваше да бъде високо престижна и твърде изгодна. По-голямата част от службата си разузнавачите изкарваха на Запад под прикритието на дипломатическите си паспорти и на различни ведомства — от АПН и Аерофлот до Госконцерт. Те получаваха заплатите си във валута, а също и пари за оперативни разходи. Оглупели от своя приказен живот, тях единствено ги плашеше вероятността да бъдат изгонени, в чужбина те се занимаваха с псевдоразузнаване, като от време на време превеждаха статии от западните списания и ги изпращаха в центъра в качеството на секретна информация. При това положение за западните

контраразузнавания не представляваше трудност да ги презавербуват и понякога те дори не подозираха, че служат и на тях.

А в Москва пристигаха такива потоци от информация и дезинформация, че стана немислимо да я обработват с наличната примитивна техника. Назряваше информационен хаос. Необработени лежаха хиляди и хиляди касети с подслушани разговори — от министерските канцеларии във Вашингтон, та до комуналните кухни в собствената страна. Милиони справки, отчети, досиета постъпваха в архива непрочетени. Казваше си думата и непрекъснато увеличаващата се разлика между равнищата на образование и техническа подготовка на Запад и в СССР. На един от резидентите в САЩ срещу много пари американците подхвърлиха чертежа на хидролокатор, образец 1942 година. За този случай в Москва бързо се ориентираха. Но имаше много по-заплетени истории. Получаваните уж секретни американски технически разработки и разчети се препращаха в съответните им НИИ със заповед там да се работи в даденото направление. Цели години над тях се трудеха многохилядни колективи и накрая стигаха до извода, че разработката е безперспективна и води до задънена улица.

Но това трябваше да се докаже пред чиновниците. А да ги убедиш не бе лесно, тъй като американците съзнателно вкарваха грешки в многотомните компютърни разчети. За това започнаха да се досещат, едва когато се разбиваше поредният самолет или се взривяваше ракета. Но много по-страшна беше обречеността, за която, без да подозира това, докладваше разузнаването.

Да вземем случая с американския изстребител-бомбардировач „Фантом“. Той бе закупен на Запад без особени усилия и само за четвърт от цената му (три милиона долара). Съветските специалисти бяха поразени от електронната наситеност на машината. Наистина аеродинамичните и маневрените ѝ характеристики не се различаваха кой знае колко от тези на съветските самолети подобен тип. Но „Фантом“-ът, благодарение на своята електроника можеше да открива и унищожава самолетите на противника много по-рано и от твърде голямо разстояние. И нито един от възлите в неговата апаратура за откриване, електронно противодействие и поразяване на целта съветската промишленост не бе в състояние дори да прекопира. Старата болест, започнала от историческите Сталинови думи за

електрониката като „чужда на марксизма еврейска лъженаука“ се оказа хроническа и неизлечима.

Поразяващата със своята ефективност американска ракета „Скайуиндър“ също без особено затруднение бе закупена на Запад на половин цена (по-късно се изясни, че разузнавачите са платили за нея още по-малко, но нали винаги „заделяха“ и за себе си, за черни дни). А две други ракети пък бяха осигурени почти даром — от виетнамските партизани, откраднали ги направо изпод крилата на американските изтребители на някаква база в Южен Виетнам. Съветските специалисти, които постоянно мечтаеха да видят схемата за насочване на тази ракета, осъществиха мечтата си. Но тъжно присвиха устни: да, схемата се оказа проста като фасул. Изобщо американците никога не са обичали сложното — те дори са измислили и поговорката „Той не е толкова умен, че да прави прости неща“. И в случая това бе точно така. Но в основата на тази схема за насочване влизаха микролампи, които Съветският съюз при цялото си желание не можеше да произведе. Защото бе необходимо вакуумът да се повиши с две степени, а заводите са строени навремето от затворници и трудоваци.

А американците, сякаш гаврейки се, продадоха на съветското разузнаване пълен комплект от чертежи (цял вагон) и всички технологически карти за производството на атомните подводници-ракетоносци от типа „Джордж Вашингтон“. Ах, колко бяха възбудени тогава всички. На всеки лист до американския гриф „Топ сикрет!“ се мъдреха и двата наши: „Строго секретно! С изключителна важност!“, виолетови печати с две нули и разната му там екзотика. Самият Брежнев прие двете момчета от ПГУ, които бяха купили и докарали цялата тази планина от макулатура до Москва. И им връчи по една звезда на Герой. А след проучването на чертежите се оказа, че даже не си струва да се говори за тях. Достатъчно е само да си припомним, че единственият в света аварирал ракетоносец се оказа именно от тази серия, която в корабостроителните среди нарекоха „Иван Вашингтон“.

Всички тези игри струваха грамадни суми и или не даваха никакви положителни резултати, или нанасяха явни вреди. Това се превърна в традиция. Помогна ли на страната фактът, че навремето разузнаването бе точно установило датата на нападението срещу СССР — 22 юни?

Разузнавачите толкова свикваха с живота на Запад, че се завръщаха у дома с огромно нежелание. И се надяваха, че периодът на пребиваването им в родината ще бъде краткотраен, а ако не съзираха такава надежда, просто отказваха да се върнат. И или се укриваха, или отиваха да се предадат. Трудно е да се посочи страна, в която да не е имало подобен случай през андроповските и следандроповските времена. Но, колкото и да е странно, това никак не се отрази на кариерата на самия Андропов, нито пък на кариерата на началника на ПГУ генерал Крючков, когото Андропов влачеше подире си по служебната стълба от времето, когато двамата потушаваха унгарското въстание през 1956 година. Сигурно защото на Запад бяха номенклатурните синчета, най-многобройните сътрудници на външното разузнаване, а самата номенклатура не се тревожеше кой знае колко — нали тя вече бе морално готова да последва примера им. Имаше и друга причина — фронтът на тайната война на Запад, като отсеем неговата романтичност, все пак се смяташе за спомагателен в сравнение с глобалния фронт на тайната война, бушуваща вътре в страната.

В своето неукротимо желание да спаси родината и замаян от успехите в Кавказ, Андропов реши да направи следващата крачка. За цел на поредния си удар той избра московския градски комитет на партията, възглавяван от члена на политбюро на ЦК Гришин# (Предшественик на Гришин на поста първи секретар на МГК беше някой си Егоричев, също затънал до шия в корупцията, но мечтаещ да се издигне на равнището на голямата политика. Поради това той редовно слушаше лекции за коварствата на световния ционизъм и постоянно се консултираше на тази тема с КГБ, където, от своя страна, търсеха начин да свалят Егоричев и да поставят на мястото му човек на Андропов. Егоричев изгоря именно заради борбата със световния ционизъм. Веднъж на съвещание в Политбюро в присъствието на Брежнев, когато през 1973 години в Близкия изток бушуваше поредната война, Егоричев, пийнал повечко коняк, предложил съветската морска пехота да извърши десант на Синайския полуостров и да се насочи към Тел Авив.

Брежнев с учудване вдигна вежди, а министърът на отбраната преbledня, доловил в казаното интрига против себе си. През 1973



година още нямаше възможности за такъв десант.

— Другарю Егоричев, чие мнение изразявате вие? — попита Брежнев.

— Мнението на Московския градски комитет на партията — отвърна първият секретар на МГК.

— Значи такива въпроси обсъждате в градския комитет — зловещи нотки прозвучаха в гласа на генсека.

Настъпи тягостно мълчание, в резултат на което първи секретар на МГК стана Гришин — човек на Суслов. Андропов беше още твърде слаб — бел. авт.)

МГК се бе превърнал в гнездо на корупция, кражби от хазната и други тъмни далавери, и беше заприличал досущ на гангстерски синдикат от началото на 20-те години някъде в Чикаго. Разликата беше само, че гангстерският синдикат е плащал данъци и се е страхувал от полицията, докато МГК не само не плащаше данъци, но и милицията му заставаще мирно и козируваше дори на дребните писари в това всесилно заведение.

Нагъл поради своята безнаказаност, МГК обаче започна да прави грешки. Членът на бюрото му и първи секретар на Куйбишевския райком на Москва Галушко, получи подкуп от милион и половина рубли (едната част в скъпоценни камъни) за четири апартамента, дадени на някакви тъмни личности от Тбилиси. Той взел парите, а клиентите си излъгал. Разярени, те не пожалиха средства и успяха да проникнат сред затворения и влиятелен кръг от авантюристи, близки на дъщерята на Брежнев Галина. Не се знае какви пружини е натиснала щерката на генсека, но в дома на другаря Галушко пристигна група от ОБХСС начело със самия генерал Гришин (съименник на първия секретар на МГК). По време на обиска бяха конфискувани злато и ценности, а също и пари, възлизащи на 4 милиона рубли. Галушко бе арестуван. На следващия ден делото бе предадено на КГБ. Андропов лично води разпита на обезумелия от страх секретар на райкома и изтръгна от него признанието, че той е само дребна риба сред дейците от градския комитет.

Андропов започна да обмисля как би било най-добре да доложи за случая на Брежнев и то така, че да може след това с един юнашки удар да свали целия горком, да го направи филиал на Лубянка и да настъпи към Кремъл.

Но камбаните на тревогата вече звучаха в Московския горком на партията. И Гришин, след като укри част от сътрудниците си по вили и спецболници, се втурна при Брежнев.

Галушко бе освободен, а генерал Гришин даден под съд „за злоупотреба със служебното положение“ и осъден.

Тогава извикаха Андропов при Генералния секретар.

Брежнев го гледаше с укор. А присъстващите Суслов, Гришин, Черненко и оказалият се по някакъв повод в Москва Рашидов се нахвърлиха върху шефа на КГБ като глутница ловджийски кучета. Напомниха му, че главната задача на КГБ е охраната на номенклатурата, а не надзорът над нейната нравственост. За него си има комисия за партиен контрол, у която може да възникнат въпроси и към самия Андропов. Като например, известно ли е на Юрий Владимирович какво се върши всекидневно в онези многобройни и разкошни апартаменти, които са му дадени от скъпоценния спецфонд на столицата за конспиративни квартири. Бива си ги конспиративните квартири — за гуляи и разврат, за които знае не само цялата къща, а и целият квартал! А на кого и колко валута предават проститутките, работещи под надзора на 5-о управление на КГБ? С какви пари и защо се организират неясните по предназначението си бойни подразделения на КГБ? И главното: КГБ съвсем е отпуснал юздите на своя основен противник, заради който партията е принудена да търпи на собствена издръжка такъв огромен наказателен апарат. Става дума за населението на страната, което вече си позволява какво ли не! Страната е осеяна с антисъветска литература, по радиото и телевизията предават някаква идеологически вредна музика, печатат се дявол знае какви книги. Младежта не иска нито да работи, нито да служи в армията, Шири се поклонничеството пред Запада и възхвалата на западния начин на живот. Ето с какво трябва да се бори КГБ, а не да се рови из райкомите и да търси там плячка.

Андропов направи опит да възрази. Нима не беше партията, която замисли този флирт с Щатите и когато те отпуснаха исканите кредити не друг, а тя разреши еврейската емиграция от страната, като взимаше пари от всеки заминаващ евреин? Нима не той, Андропов, винаги е бил срещу всякакво кокетирание с потенциалния противник и не се е съгласявал с каквато и да била емиграция? Той даже написа и специален меморандум по този повод, Нима не той организира

изгонването на клеветника и отцепника Солженицин и води неспирна кампания по заклеймяването на Сахаров и подобните нему, като без много шум ги отпраща в чужбина или ги тиква зад решетките? Той и неговото ведомство, с изключение на армията, са единственият работещ сега държавен институт, докато в същото време много другари просто са се самоотстранили от задълженията си и зад високите огради и дъбовите врати се занимават кой знае с какво. Ако партията не се бори с обуржоазените елементи и с рушветчиите в своите редове, тя ще загине, ще погуби и страната.

Присъстващите се поуспокоиха и разговорът продължи с помиролюбив тон. Не, никой не се съмнява в предаността на другаря Андропов към делото на партията и нейните идеали. За съжаление реалностите на съвременния свят диктуват на сегашния етап именно такава партийна политика. Наистина е необходимо да се въведе ред в страната и никой не възразява, но няма другарят Андропов, нашият скъп Юрий Владимирович, дотолкова прелива от сили и е толкова малко работата му, че е открил огън по своите, по ветераните на партията и революцията? В тази фраза, взета почти дословно от речта на Хрушчов пред XX партиен конгрес, бе вложен дълбок смисъл. Наченатата от Хрушчов и одобрена от номенклатурата десталинизация си постави за цел не разобличаването на престъпленията на режима срещу страната и небивалия в историята геноцид против собствения народ, а разобличението на методите на Сталин в неговата непрекъсната война с номенклатурата.# (Поради това такъв обществен резонанс предизвика неочакваната поява на книгите на А. Солженицин „Един ден на Иван Денисович“ и „Архипелагът Гулаг“, в които за първи път открито се казваше, че на всеки убит партиен секретар се падат милиони умъртвени и измъчени обикновени хора. И че трябва да се споменава не 1937 година, когато Сталин си бе уредил сметките с номенклатурата, а всичките десетилетия на комунистическия режим, последователно и безпощадно изстребвал собствения си народ.

За четене на „Архипелагът...“ осъждаха на 7 години в лагер и 5 години заточение (до 1985 г.). Това е общоизвестно. Интересно е друго — за първи път книгата беше издадена на Запад със средства на КГБ (дори без знанието на автора). Взривът на общественото мнение по света беше страшен, както и успехът на самата книга, мигновено преведена на всички езици на планетата. Названието СССР изчезна и

беше заменено с „Архипелагът Гулаг“. Веднъж един съветски журналист се качил на „автостоп“ на камион, за да достигне до съседно градче сред пустинна местност в Аржентина. Шофьорът, индианец на средна възраст, като разбрал че вози чужденец, попитал откъде е.

— От Русия — отвърнал журналистът.

— А-а — кимнал шофьорът, — зная я. Чел съм „Архипелагът Гулаг“.

Циниците говорят, че КГБ е направил всичко това специално за да си осигури за дълги години работа и за да има кого и за какво да арестува. Но пътищата на тайната война са неизповедими, особено когато шефът на КГБ се стреми към върховната власт. „Сталин стреляше по своите“ — ревеше в микрофона Никита Хрущов, „по ветераните на революцията! Ето за този произвол ние го осъждаме... В историята на човечеството е имало немалко жестоки тирани, но всичките са загинали от секирата по същия начин, по който с нея са поддържали властта си...“ Хрущов бе казал даже повече от онова, което искаше. Никита Сергеевич призна в ораторското си въодушевление, че Сталин бе убит от верните си ученици (едва ли не със секира по главата) и предупреди бъдещите поколения на партноменклатурата за главната опасност: Не стреляйте срещу своите! Или ще загинете от секирата.

Андропов мълчеше.

Изводите направи Брежнев. Изпадащият в протрация вожд на КПСС не обичаше такива обсъждания, които му пречеха да се наслаждава на живота в своите разкошни къщи и ловни замъци, пръснати из страната и на различни места из Европа.

„Аз виждам, че другарите се разбраха и това е много хубаво“. И просълзен тържествено разцелува Андропов по двете бузи. Но точно в този ден за първи заместник на Андропов бе назначен генерал Цвигун — баджанак на Брежнев, женен за сестрата на съпругата на генералния секретар. Намекът беше повече от ясен. Борбата се изостряше.

Андропов знаеше много повече от онова, което бе наприказвал на развълнуваните номенклатурчици, но той все още не знаеше всичко.

Американският гриф „Достъпът е ограничен“, а върху него съветският печат „Секретно“ и регистрационният щемпел на секретното деловодство: „Доклад на ЦРУ за икономическото и

вътрешнополитическото положение в СССР. Аналитичен отчет за Президента, Правителството и Конгреса на Съединените щати за 1978 година“. Оригинален екземпляр, но защо ли на руски език. Защо? Да не губят в КГБ време за превод, а веднага да четат, след като отчетът на двеста страници бъде предаден (уж от агентурата) на съветското разузнаване и го препратят в Москва? Много любезно от страна на американците, че са поели част от грижите на огромния апарат на съветската тайна полиция. „Но защо са почнали да печатат отчетите си на руски език?“ — бе се обърнал към Андропов учуденият началник на ПГУ Крючков, макар че би следвало Андропов да пита него. „Дори и възрастен негър да бях, пак без усилия и леност, руския щях да изуча“ — процитира Андропов, обичащ да блесне с интелекта си пред подчинените. Крючков изпадна в недоумение, че такъв важен детайл никак не интересува шефа му...

„... В настоящия момент в централния апарат на КПСС и в ръководния апарат на компартиите на Съюзните републики съвсем отчетливо се набелязва тенденция към разкол. Главната причина се корени в постоянно влошаващото се икономическо положение на страната. Стагнацията във всички видове промишленост, устойчивият спад на производството, катастрофалното намаляване на производителността на труда и хроничните слаби реколти още повече се засилиха с падането на световните цени на традиционните съветски стоки за износ: нефт, газ и необработена дървесина. А огромното по обем и изобщо небалансирано военно производство всяка година се разширява за сметка на всички останали отрасли на промишлеността. Страната изпада под все по-нарастващата зависимост от вноса на най-широк асортимент стоки от първа необходимост, включително и храни. При това престарялото ръководство на СССР не само не вижда колко е губелен този път, но, напротив, тласка страната по спиралата на нови глобални разходи, които тя нито теоретически, нито практически би могла да понесе... Финансовата подкрепа на компартиите по целия свят, помощта за развиващите се страни с надеждата, че те ще изберат т. нар. «социалистически път», спасяването от банкрут на страните-сателити от Източна Европа, конфронтацията с цивилизования свят — целият този многогодишен път, както вече е съвсем очевидно, че води в нищото, но Кремъл продължава да върви по него с упорството на обречения... Страните-сателити от Източна Европа, които много от

нашите политици отдавна нарекоха «бомби със закъснител», наистина се превръщат в такива и Москва се е озовала в задънена улица пред страха от неизбежния взрив. В условията на комунистическата икономика, където цари силен глад за стоки и господстват тенденции към самозадоволяване, а чисто условните пари имат относителна стойност, само стоките представляват, абсолютна ценност. Но изпращайки ги на страните-клиенти, съветското правителство лишава страната и икономиката ѝ от най-необходимото. Повишените им цени обаче не решават проблема, тъй като продукцията, която страните с «народна демокрация» дават в замяна, е със значително по-ниско качество, отколкото западната. А това в СССР създава постоянен стоков вакуум... За поддържането поне на някакво що-годе ниво на търговските отношения със Запада Съветският съюз е принуден да разработва нерентабилни мини и рудници, изискващи милиарди държавни субсидии, да добива нискокачествен нефт в отдалечените и труднодостъпни райони, където неговата себестойност е много висока. Така сам се вкарва в един своего рода икономически омагьосан кръг, от който няма излизане... При посещението си в Индия Брежнев подписва договор за предоставяне на правителството на Ганди кредит от 820 милиона долара. Освен това той обеща да увеличи доставките на нефт за Индия с един милион тона (сега се доставят 1,9 милиона тона). Беше подписано и тайно споразумение за доставки на въоръжения, по-специално на 25 самолета МИГ-25, на обща сума 1,6 милиарда долара. И както винаги привилегированият кредит за доставките на въоръжения бе оформен по начин, от който не ставаше ясно има ли намерение Индия да го погаси някога... А какви са загубите на СССР годишно от доставките на суровини и готова продукция в страните-сателити — за това има само оценъчни данни. Но всяка година от тези страни СССР губи и твърда валута, като по този начин увеличава постоянно растящия си дълг към Запада, достигнал сега 17 милиарда и 900 милиона долара. На всичко отгоре Кремъл пое и задължението на гарант на западните кредити в страните от Източна Европа. Така потенциално стовари върху гърба си дълг от още 60 милиарда долара.

Има точни данни за даваните всяка година доларови субсидии на страните-сателити:

Съветски субсидии в милиони долари. Дълг към Запада в милиони долари.

За последните 10 години Съветският съюз е изразходвал по този начин 85,8 милиарда долара, от които за: Куба — 15,4006 милиарда долара, Виетнам — 9,1312 милиарда долара, Сирия — 7,426 милиарда долара, Ирак — 3,7656 милиарда долара, Етиопия — 2,8605 милиарда долара, Северна Корея — 2,2341 милиарда долара, Монголия — 9,5427 милиарда долара, Индия — 8,9075 милиарда долара, Полша — 4 милиарда и 955 милиона, Афганистан — 3,055 милиарда долара, Алжир — 2,5193 милиарда долара, Ангола — 2,0289 милиарда долара.

Всичките тези разходи при съществуващата тенденция към нарастване не носят на Съветския съюз никаква изгода и не могат да бъдат обяснени на езика на реалните междудържавни отношения. А политическите изгоди за Кремъл са нищожни и перспективата им изглежда твърде съмнителна. В Ангола например независимо от масираните доставки на съветско въоръжение за МПЛА, на контролираните от марксистките групировки територии нашите нефтени компании продължават да добиват нефт, а южноамериканските диаманти, при още по-привилегировани условия, отколкото преди съветското проникване...

Гигантските суми по тези разходи на Кремъл се натрупват преди всичко от огромните доставки на въоръжение и суровини (главно нефт и нефтопродукти) за страните-клиенти с единствената видима цел — поддръжката на местните комунистически или прокомунистически правителства. Но тук си казват думата и явните прехвърляния от златните фондове и от наличните пари по системата на контролираните от Москва банкови структури, а също и чрез международната банкова мрежа. При това сумите, отделени, да речем, за Куба, постъпват чрез подставени лица или фирми на фиктивни сметки в испански и френски банки. Така се формират, от една страна, личните фондове на семейство Кастро, а от друга — капитал, уж изцяло принадлежащ на местните компартии. Това обаче не е така, като имаме предвид лекотата, с която Москва тегли пари от същите влогове и ги харчи според собственото си разбиране. Показателни са случаите с неотдавнашното посещение на неофициални съветски делегации в Монте Карло и Кения, където за различни покупки и услуги (игра на рулетка и участие в сафари) бяха похарчени съответно 240 и 285 хиляди долара. Парите за покриването на тези разходи бяха теглени от влоговете сметки на испанската компартия.

Освен това пари на Кремъл участват и в капиталите на известни фирми и компании, които не само нямат никакво отношение към световното комунистическо движение, а дори като съставна част от военнопromишления комплекс на Запада официално клеймят Москва. Създава се парадоксална картина — Москва влага пари в нашата отбранителна система, вместо да подпомогне с тях собствената си болна икономика. В сегашния момент разполагаме с данни за наличието на московски пари в бизнеса по обработката на диаманти (фирми на ЮАР, Израел и Холандия), в игралния бизнес (Монте Карло, Лас Вегас, Хонг-конг), в закупуването чрез подставени лица на дузина казина, игрални и публични домове в различни краища по света, в наркобизнеса (връзки чрез Куба с наркокартели от Латинска Америка, а чрез Афганистан и собствените мюсюлмански републики — с наркосиндикати от Централна и Югоизточна Азия)...

В хода на последните срещи на съветското ръководство (пътуванията на Брежнев и Громико) с ръководствата на САЩ и страните от Западна Европа, Москва неведнъж посочи, че главната цел на тези разговори е острата нужда от западни кредити за модернизирването на цялата добивна индустрия и на селското стопанство. Предложението на западните страни да доставят оборудване, равностойно на исканите кредити, обаче бе отхвърлено. Настояваше се за чисто паричен кредит, тъй като съветската държава още не била решила кои ще ѝ бъдат доставчиците и имала намерение да проведе за тази цел конкурс сред фирмите. Така получените в почти пълен размер кредити бяха вложени на сметки в западните банки и фактически се преразпределяха по личните влогове на висшите партийни чиновници... Създава се впечатлението, че една част от ръководството на КПСС много по-ясно вижда вътре, отколкото ние отвън, надигащата се в страната катастрофа и нейната неизбежност. И отдавна се подготвя да се спаси на Запад, като си създава там материална база. Изглежда именно осигуряването на тази материална база определя цялата външна и вътрешна политика на СССР. Друго обяснение не може да се намери. В резултат на подобна политика през последните 30 години златният запас на СССР е намалял почти три пъти и продължава стремително да намалява. Непрекъснато прогресиращият промишлен спад заплашва да излезе от контрол и да доведе до пълен икономически хаос, което създава уникалната



възможност Съветският съюз да бъде унищожен като велика световна държава, без използване на военни средства...

Намираме за целесъобразно в най-близко време да се постареем да разширим броя на страните-клиенти на СССР. Така ще се увеличи обемът на неговите непосилни разходи (и още по-добре е да бъде въвлечен в някакъв голям регионален конфликт) и с обмислена кредитна политика да се разшири разколът в кремълското ръководство..."

По-нататък в доклада на ЦРУ подробно се разглеждаше въпросът къде би било най-добре СССР да бъде въвлечен в регионален конфликт. Вариантите бяха Куба, Близкият изток, Ангола и дори се анализираше възможността да се провокира война с Китай. Изтъкваха се безбройни Доводи „за“ и „против“, но те само разкриваха огромната информираност на авторите, не и техните намерения.

Докладът на ЦРУ неслучайно попадна у Андропов на руски език. В него нямаше нищо, което да не е известно на шефа на КГБ. Освен че многото положения бяха формулирани пределно ясно, с по-малко словесна плява, отколкото в крайно секретните справки на самия КГБ, където все пак се бояха да назовават нещата със собствените им имена, но затова пък не се премълчаваха конкретни фамилии. Само радикални реформи можеха да спасят страната, но те бяха невъзможни в условията, в които се намираше СССР. Едва след като бъде разгромена и унищожена сегашната номенклатура — и това Андропов отлично съзнаваше — едва тогава би могло да се пристъпи към въвеждане на ред в страната, а после и към коренното ѝ реформиране.

Но къде да се намерят хора за осъществяването на толкова прекрасните замисли? Откъде да се вземат тези кадри, които „решавайки всичко“ да спасят страната? Неговата смела идея да подмени номенклатурата със свои чекисти, макар и добре оформена, вече успя да му поднесе немалко разочарования. Азербайджанският — експеримент му показва, че докопалите се до доходните номенклатурни постове чекисти се държат, благодарение на присъщата им храброст и решителност още по-нагло от своите предшественици. Самият Алиев, бързо влязъл в крак с откритите се пред него възможности в качеството му на Първи секретар на ЦК на компартията на републиката, превърна Азербайджан в нещо много напомнящо Багдадския Халифат от времето на легендарния халиф Харун ал

Рашид, Алиев така и го наричаха в Баку „Харун ал Рашид“, и с носталгия си спомняха времето на Ахундов. А сега, по сведения на Андропов, Алиев трескаво се подготвя за предстоящата визита в Баку на самия Брежнев. По този случай той е заповядал да се отлее 15-килограмов златен бюст на генералния секретар, като му подготвя и подаръци от брилянти и антикварни ценности, тъй като слабостта към такива предмети, както на самия Брежнев, така и на членовете на семейството му беше общоизвестна.

Времето за действия обаче стремително напредваше. Землякът на Андропов от Ставропол, членът на Политбюро на ЦК на КПСС Фьодор Кулаков, който отговаряше за селското стопанство, споделяше всички възгледи на шефа на тайната полиция и беше практически единственият човек, на когото Андропов не само можеше да разчита, но и действително да се опре. Енергичен и решителен, Кулаков бе значително по-млад от повечето престарели кремълски управници. Зареден с достатъчно сили за много и плодотворна работа, той бе категоричен поддръжник на радикалните реформи. Неговата звезда внезапно изгря по времето на Хрущов, но също така внезапно и залезе. Хрущов го изпрати на почетно „заточение“ в Ставропол, където се запознаха с Андропов. Същественото в предложенията на Кулаков за спасяване на страната се заключаваше в извършването на радикална реформа на държавно-партийния апарат, подмяна на номенклатурата с чиновническа институция, с легални привилегии за държавните служители и най-строг контрол над техните доходи. Навремето това беше мечтата на самия Хрущов, който обаче не само нямаше куража за по-решителни крачки в тази насока, но се и уплаши от възможните последствия и побърза да отстрани Кулаков.

Тук е мястото да споменем, че Кулаков взе активно участие в заговора, довел до отстраняването на Хрущов от властта през 1964 година. Именно той бе събрал в ловния дом на Тебердинския резерват край Ставропол главните дейци на преврата, за да го отшлифват до последния му детайл. Но завръщайки се малко подир тази сбирка в Москва, Кулаков разбра, че е бил измамен от заговорниците. Те не само не искаха никакви реформи, а напротив — бързо ликвидираха даже и онова, което все пак Хрущов беше успял да започне. Открил в лицето на Андропов единомишленик, Кулаков се оживи. Дватама разбираха, че никакви реформи не са възможни, докато в ръцете им не

се съсредоточат всички нишки на върховната власт. „Когато ти се открие изключително рядък шанс“ — смяташе Кулаков, — „трябва да бъдеш достоен за него. Не се ли постараяш да го използваш — това вече е престъпление!“ Андропов беше напълно съгласен с него. Те бяха убедени комунисти и свято вярваха в своя план, макар че той бе също толкова утопичен, колкото и всички комунистически идеи, които в живота можеха да доведат само до там, докъдето се и стигна.

Планът се състоеше в следното: в страната се въвежда желязна дисциплина — от горе до долу. Едновременно и координирано се нанася съкрушителен удар върху всяко другомислие, по мафиотските структури и номенклатурата. Извършва се донякъде преразпределение на богатата отгоре надолу, но под строг централизиран контрол и в зависимост от нарастването на производителността на труда. В селското стопанство повсеместно се внедрява знаменитият „Ипатовски метод“, с който Кулаков се бе прочул. И след безпощадна партийна чистка се реорганизира КПСС, за която се предвиждат не един, а двама генерални секретари, тройно намален ЦК и апарат, наполовината от сегашния... Кремълски мечтатели, както някога бе писал, макар и по друг повод, Хърбърт Уелс.

Но те не бяха мечтатели. Те просто не искаха да загубят всичко. Съставеният от тях в два екземпляра план съдържаше в своите четири машинописни страници 42 пъти съчетанието „желязна дисциплина“, която те се надяваха да наложат в разложилата се докрай страна. Третият „мечтател“, който се отнасяше съчувствено към разработвания план, се оказа Пьотр Машеров — партийният бос на Беларусия и кандидат-член на Политбюро. В случай на успех му беше обещана длъжността на министър-председател и член на Политбюро.

За цел на следващия удар по номенклатурната крепост беше набелязан Сергей Медунов — партийният владетел на Краснодарския край, който бе личен приятел на Брежнев и без смущение гледаше на поверения му район като на своя феодална бащиния. Убеден в пълната си безнаказаност, Медунов бе пренебрегнал всякаква предпазливост. Той открито вземаше подкупи, а богатствата на този край обръщаше в долари, откровено се хвалеше с влоговете си в няколко западни банки, наказваше и помилваше своите „васали“ и не се съобразяваше с никакви закони и правила. Кулаков и Андропов бяха попълвали досието на Медунов в течение на няколко години. В тази дейност

голяма услуга им оказа младият секретар на Ставрополския край-ком Михаил Горбачов, издигнат на този пост от Кулаков след заминаването му за Москва. И добре че Краснодарският край бе съседен на Ставрополския. А Андропов и Кулаков възлагаха на младия партсекретар големи надежди. Андропов често разговаряше с Горбачов и бе убеден, че той напълно споделя неговите възгледи, че му е лично предан и че има отдавнашни други връзки с оглавяваната от Андропов служба.

В Ставрополския край се намираше главната курортна зона на страната — районът на Кавказките минерални бани. В този благодатен край с мека суха зима и не толкова горещо лято бяха съсредоточени номенклатурните вили, санаториуми и балнеолечебници, естествено, недостъпни за обикновените хора. Следвайки стария обичай на руската дореволюционна аристокрация — да заминеш „на баните“ със семейството си — там постоянно пристигаха да възстановяват здравето си заедно със своите съпруги и деца кремълските ръководители, апаратчици от ЦК, министри, партийни босове на големи градове и обкоми, главни редактори на централни вестници, генерали. Горбачов — партийният губернатор на края — лично посрещаше най-важните гости, съпровождаше ги до предоставените им разкошни къщи и от време на време ги навестяваше, като установяваше най-близки контакти с висшите ръководители на страната. Той събираше безценна информация, тъй като да се срещаш с хора от висшите кръгове по време на почивката им там, където ти си в ролята на гостоприемнен домакин, съвсем не е същото, ако се срещаш с тях в Москва на заседанията на ЦК, на които просто си един от безликата маса на областните секретари. Тук можеш да научиш много повече и още толкова да подскажеш. В един от балнеосанаториумите за висшия партиен елит, „Червените камъни“ край Кисловодск, понякога идваше и Андропов, който предпочиташе този курорт пред многото други. Тук беше неговото „малко отечество“. Могъщият шеф на КГБ е роден (15 юни 1914) наблизо — при гара Нагутская.

Андропов се настаняваше в уединена и строго охранявана къща в района на „Червените камъни“. Там не приемаше никого, освен долитащите от Москва генерали от КГБ и... Михаил Горбачов, чиято кола охраната винаги свободно пропускаше при шефа. Една от главните задачи на Горбачов, както вече се спомена, бе да събира

компромат за Медунов. И неговото досие набъбваше от трупащите се документални и свидетелски показания. Изясни се, че в Краснодарския край и особено в приказната зона на черноморските курорти в района на Сочи — корупцията и рушветчийството сред партийно-държавния апарат имат съвсем официален статус. За да си купиш кола, да получиш жилище, да те повишат в службата, да постъпиш в учебно заведение, да те приемат в партията и дори да си осигуриш в хотела стая за нощувка, трябва да дадеш подкуп. При това всеки чиновник знае колко има право да задели за себе си и колко е длъжен да отброи за райкома. Там също знаят колко от получената сума ще се придвижи нагоре.

Паричните ручейчета образуваха пълноводна река, а тя се вливаше в джоба на Медунов. На всичко отгоре именно Краснодарският край се оказа транзитната зона за многомилionната валутна операция по тайната продажба в чужбина на черен хайвер в консервни кутии за тихоокеанска селъодка. Следите ясно водеха в Москва — в министерските кабинети, а от там — в Кремъл. Но от количеството и точността на доказателствата, изобличаващи Медунов в престъпна дейност, в случая почти нищо не зависеше. Партийният бос на Краснодарския край принадлежеше към неподсъдната и недосегаемата част от номенклатурата.

Неписаният договор, сключен след десетилетията на кървавия сталински кошмар, продължаваше да действа и Брежнев нямаше намерение не само да го обяви за остарял, но и да внесе в него каквито и да били поправки. Предпазвайки своите хора, заели високи постове, генсекът пазеше себе си и само върху това се градеше силата на неговата власт. А за всички беше очевидно, че Медунов интересува Андропов именно с близостта си до Брежнев. Свали ли Медунов, Андропов се надяваше да свали и Брежнев. Иначе какъв е изобщо смисълът специално да се занимава с Медунов. С когото и да било от всичките 181 секретари на обкоми или крайкоми да се захванеше, щеше да набере все толкова голям букет от престъпления, дори и самия Горбачов да бе взел на мушката. Андропов по-добре от другите знаеше нещата около младия ставрополски секретар. Например, когато Шеварднадзе по заповед на Андропов въведе ред в своята родна Грузия. Като смени от долу до горе всички длъжностни лица със свои чекисти и напълни грузинските затвори с бивши сановници и

незаконни милионери, той гръмогласно се закани докрай „да прочисти капиталистическия свинарник на републиката“. Но голяма част от мошениците в така наричаната „икономика в сянка“ успяха да избягат и дори да евакуират предприятията си. Бягаха не много далече, а в съседния Ставрополски край. Това бяха главно бижутери, изработващи пръстени, гривни, верижки и пр. по поръчка на разгромената номенклатура.

Те отнесоха със себе си всички свои материали за работа — злато, сребро, платина, брилянти и други скъпоценни камъни. Мнозина изнесоха и поверените им „златни запаси“ на номенклатурата, т.е. „златото на партията“. Не беше сложно да бъдат проследени накъде бягат от Грузия. Обосноваха се от другата страна на Кавказкия хребет, „бежанците“ от Грузия започнаха успешно да развиват „икономиката в сянка“ и в Ставропол. Шеварднадзе, който ловеше своите врагове едва ли не в приемната на Брежнев и ги изпращаше със специални полети обратно в Тбилиси, където ги чакаше съд и присъда, и в този случай започна да действа със свойствената си решителност. Надяваше се, както винаги, на подкрепата на Андропов. Той позвъни на Горбачов и поиска незабавното арестуване и изпращане в Грузия на всички лица, изброени в специалния списък, предаден на ставрополската прокуратура.

Когато стана първи секретар на ЦК на компартията на Грузия, Шеварднадзе дотолкова повярва в своето могъщество, че дори въведе там в качеството му на държавен език руския. И оправда доверието на Москва, макар че предизвика буря от протести, особено в средите на грузинската интелигенция. Затова обаждането на някакъв си областен секретар бе за Шеварднадзе по-скоро акт на бюрократичен етикет, отколкото необходимост. Можем да си представим изумлението на тбилиския властелин, когато получил твърдия отказ на Горбачов.<sup>[1]</sup>

Разяреният Шеварднадзе напомни на Горбачов колко е нищожно положението му („Помисли — кой си ти и кой съм аз“) и побърза да се оплаче на Андропов. За голямо негово учудване, не постигна нищо. Секретарят на крайкома, когото Шеварднадзе съвсем справедливо смяташе за по-нискостоящ по ранг в най-строгата „таблица“ на партийната номенклатура, в действителност се оказа по-силен и по-влиятелен от него, макар че в случая ставаше дума за пряко нарушение

на закона. А покровителят и на двамата беше един и същ — Андропов. В предстоящата борба Горбачов му бе много по-необходим, отколкото грузинецът Шеварднадзе.

По това време Брежнев вече беше тежко болен. През 1976 година той получи тежък инсулт и лекарите с много усилия успяха да изведат генсека от състоянието на клинична смърт. От време на време ръководителят на партията и държавата изпадаше в пълна сенилност, демонстрирайки, за забавление на целия свят, чисто детинската си любов към ордени, дрънкулки и ярки западни етикети. Номенклатурата, която винаги бе мечтала именно за такъв, — вдетинен генерален секретар, правеше всичко възможно да се запазят всичките постове на Брежнев, тъй като по-добро прикритие за глобалното разграбване на страната бе трудно да се измисли. На Брежнев му присвоиха званието маршал на Съветския съюз, наградиха го и с ордена „Победа“. Трагичната история на страната се превръщаше в дивашки фарс. Наистина Сталин имаше дори два ордена „Победа“ и не беше маршал, а генералисимус. Но има още време...

Няколкото опита на Андропов да прати Брежнев в пенсия, а при изборите за новия генсек да пробута на този пост Кулаков, бяха неуспешни. Номенклатурата се бе подготвила докрай да брани Брежнев. Но като използваха силовите хватки и отработените методи на партийните интриги, като оперираха ловко с насъбраните за всеки член на политбюро и ЦК компромати, Андропов и Кулаков постигнаха компромисен вариант: за Брежнев остава наскоро изнамереният от него номинален пост Председател на Президиума на Върховния съвет на СССР, а Кулаков ще заеме поста генерален секретар. Въпросът вече се смяташе за решен и отрано се пристъпи към подготовка на страната и света — първоначално с организирането на „промъкнала се“ в западните вестници информация, а след това — с разясняването му на закрити партийни събрания и чрез лекции на инструкторите от ЦК. Андропов и Кулаков дори съставиха секретните списъци на номенклатурните работници, подлежащи незабавно на отстраняване от длъжност и на даване под съд от момента, в който Кулаков заеме поста генерален секретар на ЦК на КПСС.

В нощта на 16 срещу 17 юни 1978 година Андропов бе събуден от рязък телефонен звън по специалната линия. С развълнуван глас

неговият заместник генерал Пирожков доложи, че Кулаков е мъртъв. Смаяният Андропов само след четиридесет минути пристигна заедно с две оперативни групи на КГБ във вилата на Кулаков. А там завари обърканите, бледи лица на охраната, разярения лай на дърпащата се от синджира любима овчарка на покойния, безумните очи на жена му. Кулаков е бил намерен с прерязани вени в сауната. В локвата кръв пробляскваше медицински скалпел.

В ЦК почти не отреагираха на смъртта на Кулаков. Там по-скоро се отнесоха към случая с разбиране. Понеже предишната вечер, на пленума, Кулаков бил остро критикуван за състоянието на нещата в селското стопанство. Изглежда силно се е притеснил и... Официално бе оповестено, че „членът на Политбюро на ЦК на КПСС Фьодор Давидович Кулаков внезапно почина от остра сърдечна недостатъчност“. Но не се решиха да публикуват неясния медицински протокол за неговата смърт, подписан от началника на 4-о, „кремълско“ медицинско управление Евгений Чазов. Погребаха Кулаков на Червения площад. Правеше впечатление, че на погребението не бяха нито Брежнев, нито Суслов, нито Косигин, нито Черненко. А това бе повече от странно, тъй като погребваха член на Политбюро и се нарушаваше неоспоримият, разработен до детайли и до този момент ни веднъж ненарушаван протокол по изпращането в последния им път на „вождове“ с толкова висок ранг. И почти никой не обърна внимание на говорещия от трибуната на Мавзолея сравнително млад човек с червеникаво широко петно на челото, долетял за погребението чак от Ставропол. Това беше Михаил Горбачов.

Генерал-майор Липатски, старши съдебно-медицински експерт на КГБ, в доклада си до Андропов изказа категоричното мнение, че вените на Кулаков са били прерязани, когато той е бил в безсъзнание. Андропов бе убеден, че е така, макар че не разбираше защо някому е потрябвало, убивайки Кулаков, да му пререже и вените. Той си припомни казаното от Кулаков: „Ако се провалим, ще си прережа вените“. Някой е схванал тези думи в буквалния им смисъл. А наскоро след това при автомобилна катастрофа загина и Машеров. Неговата бронирана лимузина се сблъска със самосвал, макар че, знаеше се, накъдето и да пътува партийният бос на републиката, по трасето на маршрута му веднага се спираше всякакво движение. Откъде се бе взел този самосвал? Пияният шофьор описваше как се е озовал на



трасето — там го извел страничният път от някакъв колхоз и то тъкмо между два поста. Но постовете са длъжни да стоят край всички кръстовища и отклонения. И малко след този случай в района на Витебск падна личният самолет на Андропов, който, кой знае защо, в последния момент не се качи на него. Войната беше обявена.

Някой зад гърба на Брежнев открито бе нарушил номенклатурния „договор“ — от 1954 година, като започна цяла серия убийства. Цял район в центъра на Москва е зает от комплекс масивни здания, който извежда на Стария площад. Там се намира Централният комитет на Комунистическата партия на Съветския съюз. Към него водят всички нишки на извършените в страната и на повечето от извършваните в света престъпления. Оттук се протягат безбройните пипала, изсмукващи всички сокове на огромната страна — те преливат нейното богатство в лични сейфове и задгранични банки. Тук се разработват страшните програми за идеологическото и физическото обработване на собствения народ и се лелее мечтата за господство над целия свят. Тук си играят със съдбите на милиони хора и на цели държави. И нито за миг не стихва работата в Международния отдел на ЦК, възглавяван от Борис Пономарьов.

Тук се изготвят инструкциите и методиките, изпращани във всички страни по света. Оттук поемат и огромните суми за финансиране на легалните и нелегалните компартии, на въстанически групировки, терористични организации, комунистически, леви и националистически вестници, изборни секции и държавни мъже, взимащи подкупи, и професионални престъпници, пожелали да станат държавни мъже. По старата ленинска методика комунистите, след като завзеха властта в Камбоджа и ги обзе революционна ярост, унищожиха точно половината население от общо шестте милиона. В Етиопия свирепства терор, глад и разстрели, в разгара на които в Адис Абеба се изгражда Дворец на конгресите, а местните комунистически царчета, без да се крият, си живеят разкошен живот в покоите на сваления император. В Ангола пък за спасяването на комунистическия режим е хвърлена армията на Фидел Кастро, което увеличава финансовата помощ за Куба до 10 милиона долара на ден. Като неспирен поток изтича руското злато в чужбина. Там знаят как да се разпореждат с него. Неслучайно фактическият ръководител на най-голямата банка на КПСС в чужбина е не някой друг, а синът на Борис Пономарьов —

Владимир Пономарьов. Номенклатурата отдавна беше превърнала в наследствени своята власт и богатства. Оградила се по линията на европейския раздел с атомни минни полета и ядрени ракети тя продължава безумното дело на своя основател и не вижда, нито иска да види, че пропада заедно с всичките идеи в същото онова блато, в което по нейна милост бе превърната най-голямата и най-богата страна на света...

Това Андропов го виждаше. Той съвсем не беше либерал, нито поддръжник на демокрацията. Напротив, смяташе комунистическата система за най-добрата в света и свято вярваше в градивната победа на комунизма по цялата планета. В името на тази цел се опитваше да спаси системата от загиването ѝ в блатото на разкоша и корупцията. Той отлично виждаше не само онова, което става в първата на света „страна на развития социализъм“, както гордо наричаше СССР Брежнев, но и какво става със световното комунистическо движение.

Компартията на Франция получава годишно от СССР 2 милиона долара чрез Евробанк и други 4 милиона — чрез банковите сметки на т. нар. „доверени лица“, подставени фирми и организации. Но тези пари отдавна вече не отиват за комунистическото или работническото движение, както бе по времето на Торез. Сегашният генерален секретар на КПФ Марше, дълбоко в душата си убеден нацист, главният ковчежник на партията Гоена, главният редактор на „Юманите“ Андрие и другите „вождове на френския пролетариат“ вече са превърнали компартията в нещо средно между борса и свърталище на крадци. По примера на съветските си колеги, те си накупиха вили и самостоятелни къщи, където живеят напълно задоволени и в разкош. Тях даже ги мързи да разпространяват собствения си вестник „Юманите“, три четвърти от тиража на който, включително и неделните му приложения, се изпраща за продан в Москва. Тук обаче, след като се застои известно време по будките, го предават за вторични суровини.

Но и това не е всичко. Като получат доларите от Москва, ръководителите на френската компартия купуват акции от най-солидни френски, а и не само френски компании, и взимат от тях огромни дивиденди. Част от спечелените по този начин пари те си поделят, а останалото превеждат на сметки, посочени им от техните благодетели от СССР. И сумите от дивидентите отново се влагат в акции, като

всъщност така се подпомага икономиката на западните страни. Част от парите обаче французите влагат в игралния и порнобизнес, носещи огромни печалби, които се разпределят по същия начин — сред своите и за съветските номенклатурчици. „За последните 30 години“ — съобщават ни информатори от Париж, „през личната сметка на г-н Гоена са преминали десетки и десетки милиарди долари, и отиват в две посоки, едната от които е Евробанк, принадлежаща на КПСС“.

За самия Гоена писаха във вестниците, че, след като си построил на Лазурния бряг разкошна вила, бе наредил да се ограда с високи стени и плажът пред вилата. Заградени плажове той бе виждал в СССР и това бе оставило у него неизгладимо впечатление. Точно така трябва да живее, отделена с ограда от народа, истинската марксистка партия, комунистическата аристокрация. Но понеже Франция още не беше комунистическа, властите го предупредиха да махне оградата. Гоена отказа. Работата стигна до съда, където ковчежникът на партията, разпалил пролетарската си ярост, поиска да му посочат оня закон, съгласно който той, пролетарият, няма право да владее едва четвърт миля от средиземноморския плаж (а в страната на „победилния пролетариат“ плажовете край партийните вили са не само заградени, но и се охраняват от суша и море).

Намери се закон, подписан още от Луи XIV, според който всички плажове на страната представляват обществена собственост.

И отгоре на всичко френските комунисти имаха наглостта да искат от Москва допълнителни средства за всяко, дори най-незначително мероприятие, свързано със стачка, демонстрация или с празника на „Юманите“, на който се мъчат да продадат останалото от неизпратения в Москва тираж на вестника. А и хартията, и мастилото за него се доставяха от Москва. При това печатарското мастило се закупува от ФРГ, въпреки че на французите би им било много по-лесно сами да правят тази покупка. Но важното е, че те поне издават „Юманите“. И слава Богу!

Американската компартия пък дори не се нагърбваше да отпечатва на място своите две вестничета. Тях ги печатат (и пишат) в московската печатница на ЦК на КПСС, а и продават по-голямата част от тиражите им също в СССР. Главните купувачи са катедрите по чужди езици във ВУЗ-овете и студентите, които покрай тези вестничета на изпитите улучват в „десятката“. Самата компартия на

САЩ отдавна вече се е превърнала в някаква шайка от безделници, които абсолютно нищо не вършат, но измъкват годишно от Москва по 2 милиона долара. При това безсрамно дезинформират благотелите си за някакви свои успехи в обществения живот на САЩ и всеки път обещаваат победа за своя кандидат Гюс Хол на поредните президентски избори. Но за провеждането на предизборната кампания винаги искат още два милиона долара. Явно Хол се е изхитрил да се напъха в ръцете на някой от московския „Институт за САЩ и Канада“. Инак как да си обясним, че всички препоръки и прогнози на това академично заведение във връзка с възможността комунистите да пробутат своя кандидат за президент на поредните избори звучат горе-долу така: „Въпреки репресивната политика на управляващите кръгове, авторитетът на компартията на САЩ постоянно расте и около авангарда на работническата класа на САЩ се сплотяват милиони обикновени американци. На изборите мощният глас на пролетариата ще се чуе“.

Общозвестен е фактът, че част от парите на Москва, редовно получавани от западните компартии, се връщат след това във вид на подкупи отново при съветската партийна номенклатура. Но компартията на САЩ надмина всички рекорди. За някакви си незнайни заслуги Гюс Хол бе успял да издейства само за себе си годишна помощ от 100 хиляди долара, получавани от Москва, но също в Москва изпращаше половината от тях. И помощта от година на година растеше, по всяка вероятност заради инфлацията, а веднъж размерът на сумата достигна до два милиона. На всички беше ясно, че Гюс Хол закупува за апарата на ЦК някакви недвижими имоти в САЩ и по традиция не плаща данъци. Нищо не можеше да се направи, освен да се предаде на данъчните власти. На Андропов често му идеше именно така да постъпи.

Да се използва компартията на САЩ за някаква разузнавателна дейност се оказва невъзможно. Защото се изясни, че в нея са внедрени информатори и на ФБР, и на израелското разузнаване. Фактически компартията получаваше пари само заради това, че съществува. А съществуването ѝ се крепеше с помощта на подкупите, които влизаха в джоба на някого от апарата на ЦК на КПСС.

Компартията на ФРГ поне донасяше някаква полза в ролята си на свързващо звено при снабдяването с пари на терористичните

групировки като „Фракция Червена армия“ и подобните ѝ. По същия канал се снабдяваха и италианските „Червени бригади“, и дори терористите от Близкия изток. С никаква друга дейност не се обременяваше тази компартия и само понякога даваше покрив на провалили се агенти на ЩАЗИ от ГДР.

Компартията на Финландия получаваше годишно от Москва от един и половина до два милиона долара. Тук се ръководеха от особени интереси, които също нямаха нищо общо с марксизма-ленинизма. Партията бе използвана за посредник между търговските структури на страната на Суоми и апарата на КПСС в разпределянето на финландските стоки из необятната територия на страната на развития социализъм. Всъщност снабдяваше номенклатурата и свързаните с нея спекуланти с финландски хладилници, мебели, сглобяеми вили, сауни, и със стари западни автомобили. В собствената си страна партията се занимаваше с разпределение на съветските поръчки по корабостроителни фирми, полиграфически и произвеждащи хартия предприятия, а също и с доставката на съветска дървесина. Така че честно заработваше изпращаните ѝ суми, по малко си докарваше и от подкупи, както и от предоставянето на банковите си сметки за съхранение и пране на пари на КПСС със съмнителен произход, като взимаше за услугата от Москва скромно по 7 процента.

Около милион се отделяха за компартията на Израел, където местните комунисти, в огромното си мнозинство преселници от СССР и Полша, направо слагаха получените пари в джобовете си, но ги отработваха като вдигаха скандали в кнесета и с призови към арабското население за гражданско неподчинение. Но не това бе най-важното. Ръководната върхушка на партията в лицето на нейния генсек Вилнер имаше връзки в правителството и в световната финансова система. След скъсването на дипломатическите отношения през 1967 година, тя играеше ролята на просъветско лоби, участваше в съвместния бизнес с диаманти и организираше редовните посещения на съветската номенклатура в известните израелски центрове по ракова профилактика. Срещу отделно заплащане, разбира се.

Така можем да продължим със списъка на страните по света, учудвайки се, възхищавайки се и негодувайки от тази глобална финансова дейност на КПСС и от нейната изключителна особеност: всичко се изнасяше вън от страната. Създаваше се впечатление, че

КПСС отдавна е приватизирала Съветския съюз и си е поставила за цел покрай собственото забогатяване на всяка цена да укрепва световната капиталистическа система. И както всяка престъпна организация, партията на болшевиките така се бе погрижила за своята безопасност, че не можеш да я приближиш откъм никоя страна. Гибелта на Кулаков и Машеров потвърждаваше това. Андропов отлично го разбираше. Не можеше да си обясни само едно: защо никой от партийните воени не вижда (и не иска да види), че фундаментът на величественото партийно здание се подкопава и руши; че така ще рухне цялото здание и ще погребее в развалините си и самата партия, и утопичните ѝ идеи, довели на практика до създаването на този престъпен синдикат от убийци, крадци и спекуланти.

А може би някъде вече е замислено по-скорошното сгромолясване на сградата? Но къде?

След гибелта на Кулаков Андропов си даде сметка, че не разполага с никакво време. Или бързо ще предприеме някакво изненадващо действие, или ще загине. По негова заповед в КГБ започнаха тайно да се създават бойни групи със специално предназначение, уж за антитерористични акции. Групите получиха наименованията „Алфа“, „Гама“ и „Делта“. Всяка се състоеше от около триста отлично обучени и неразсъждаващи главорези, способни да изпълнят всяка заповед. Освен това Андропов успя да изтръгне от Брежнев съгласието му в подчинение на КГБ да преминат две въздушнодесантни и една танкова дивизия. Армията мълчаливо преглътна тази обида. Отношенията между армията и КГБ съзнателно се градяха винаги върху взаимната им ненавист. Армията добре помнеше 1938 година, когато чекистите избиха почти всички войскови командни кадри, включително и трима маршали. Чекистите пък от своя страна добре помнеха 1954 година, когато армията се реваншира, като с удоволствие изби цялата върхушка на МГБ и прегazi с танкове всички, които оказаха съпротива.

Сега обаче армията бе в много лоша форма. Нейната върхушка тънеше сред небивал разкош и морално се разлагаше, което особено се поощряваше от министъра на отбраната Устинов — цивилен човек, неумело носещ маршалския си мундир, но получил добра закалка още в редиците на сталинската номенклатура. На този пост го издигна Брежнев, който, след като стана маршал, започна да се отнася към

всички други маршали с недоверие. И поради тази причина реши да постави начело на въоръжените сили цивилния партийен номенклатурчик, който слабо се ориентираше във военните работи, но пък му бе лично предан.

Докато армейската върхушка с удоволствие се деморализираше по висините на номенклатурния Олимп, разложение обхващаше и нисшия състав, само че по своему. Огромният сталински ГУЛАГ отдавна бе завещал на съветското общество етиката на престъпника и езика на криминалните затворници. Дори академиците бяха започнали да се изразяват на техния жаргон, без да забелязват това. И първата жертва, естествено, беше армията, където процъфтяваха и се култивираха порядките на най-дивите криминогенни слоеве — на мястото на бойните традиции и воинската дисциплина. Войниците с удоволствие издевателстваха над по-младия набор и с дива жестокост се избиваха един друг. Офицерите пиянстваха и с техния начин на живот даваха страшен пример на подчинените си. Те издевателстваха над войниците, като на свой ред се превръщаха в обект на издевателство от страна на началниците си. Процъфтяваше шуробаджанащината, а кражбите и рушветчийството там достигнаха размери, немислими за цивилния живот.

С всичко това човек някак си можеше да се примири все още, ако в армията не назряваха твърде опасни настроения, намерили израз в цяла серия от извънредни произшествия, които инак се смятаха за недопустими за въоръжените сили на една ядрена свръхдържава. Военният летец старши лейтенант Беленко избяга с най-новия модел изстребител в Япония и поиска политическо убежище в Съединените щати. Замполитът на ескадрения миноносец „Сторожевой“, след като арестува командира си, вдигна бунт на кораба и се опита да доплава до Швеция. Корабът бе застигнат в открито море, атаките на авиацията го принудиха да спре, а граничните катери го взеха на абордаж. Всички офицери бяха предадени на съда, а героят замполит капитан 2-ри ранг Саблин бе разстрелян. Група офицери-танкисти пък бе решила по време на поредния парад на Червения площад да обърне танковете си срещу мавзолея и да обяви началото на всенародно въстание. Успяха да ги арестуват едва в последния момент. В този ден по Червения площад не преминаха танкове. И понеже имаше безброй такива

случаи, Брежнев и обкръжението му не пречеха на Андропов да създава паралелни въоръжени сили под флага на КГБ.

Главният аргумент обаче, с който Андропов оправда действията си, беше твърде сериозен и нямаше пряко отношение към разложението в армията. На поредното заседание на Политбюро шефът на КГБ извади цял пакет от документи, неопровержимо свидетелстващи за рязкото надигане на сепаратизма в съюзните републики. Сепаратизъм, умело и последователно насаждан не отдругаде, а от Централните Комитети на републиканските компартии. Подбудите се оказаха прости. Републиканската номенклатура не желаше повече да отделя средства за Москва и мечтаеше за пълна самостоятелност и безотчетност пред когото и да било. Ако навреме не ги възпрат, Съюзът по този или по друг начин ще се разпадне.

Неприкрит страх се долови в сълзящите очи на кремълските старци. Те с надежда гледаха Андропов, очаквайки да направи нещо за тяхното спасение. А Андропов продължи с равния си и неизразителен глас да изброява сполетелите страната нещастия. Пълна разруха в селското стопанство. Ако не са доставките от американско и канадско зърно, отдавна би се наложило в СССР да се въведе отново купонната система за продоволствие. Брежнев, чул това, неочаквано ококори очи и като размърда с усилие полупарализираната си челюст, изрече:

„Но кога най-сетне в Политбюро ще се появи истински специалист по селското стопанство, а не интригант-политикан?“

Намекът беше за покойния Кулаков.

Андропов побърза да увери генералния секретар, че той вече е намерил такъв човек и е готов веднага да го представи на своите другари — членовете на Политбюро.

Старците се спогледаха с изненада и въпросително спряха погледите си върху шефа на тайната полиция. Кого има предвид? Андропов назова Горбачов.

Сега в очите на старците светна симпатия. Фамилията Горбачов им напомни за приятните и полезни седмици на наслада в елитарните почивни домове край Ставропол. Те си припомниха вниманието, услужливостта, свенливостта и леката нерешителност на тамошния първи секретар. Но и неговата изключителна младост. Та той можеше да бъде син на всеки от тях! Е, такъв не е опасен. Него може да го вземат в Москва. Нека да оправи селското стопанство, щом е



специалист. (Мнозина не без основание смятат, че на което и друго място да беше секретарствал Горбачов, да речем във Воронежкия обком, Андропов никога не би УСПЯЛ така бързо и просто да го докара в Москва. Трудно е да се каже, но ако Андропов пожелаеше, той при всички положения щеше да го докара. Въпросът е: щеше ли да пожелае).

Вечерта на 19 септември 1978 година специалният влак, в който пътуваше за Баку генералният секретар на ЦК на КПСС и Председател на Президиума на Върховния съвет на СССР другарят Брежнев, спря неочаквано на гарата в град Минералние води. На опразнения от сътрудниците на перон на курортното градче слезе подпомогнат от началника на личната си охрана генерал Жаров самият Леонид Илич Брежнев. Съпровождаше го помощникът му Константин Черненко. Посрещнаха ги Андропов и Горбачов. Това беше историческа среща. На малката северо-кавказка железопътна гара се събраха четирима души, на които бе съдено по-нататък да се сменят един друг на поста партиен и държавен глава, а на един от тях съдбата беше предначертала да ликвидира и КПСС, и огромната свръхдържава, носеща името Съюз на съветските социалистически републики. Сред трите видими и с просто око посредствени личности се бе появил геният на политическата интрига — такъв, какъвто историята не познава от средновековието до днес.

Въпросът за прехвърлянето на Горбачов бе решен само за няколко минути. Стискайки ръката на младия ставрополски секретар, Брежнев профъфли: „Селското стопанство е много важно. Ти си специалист. Спаси страната“. „Аз ще спася страната“ — отвърна Горбачов и почтително наведе глава пред партийния властелин. Кървавото петно върху олисяващото му чело подразни очите на генералния секретар. Но то бе червено, а това беше добро предзнаменование...

Брежнев пътуваше за Баку, за да се увери на място, че Андроповите хора наистина въвеждат ред в националните републики, че от корен изтръгват корупцията и всякакви помисли за сепаратизъм. (Няма да мине много време и „човекът на Андропов“, Гейдар Алиев, който сега очакваше Брежнев в Баку, ще направи опит дори да откъсне

Нахичеванска област от Азербайджан и да я обяви за суверенна. На всички бе омръзнало да изплащат своята дан за Москва.)

Андропов се надяваше, че след посещението си в Баку Брежнев ще му даде „картбланш“ за провеждането по кавказки образец на подобни операции и в Средна Азия, като сетне оттам ударът се насочи към Украйна, където като несменяем сатрап управляваше протежето на Брежнев Шчербицки.

Със своя инстинкт, изострен в партийните интриги и дългогодишното полицейско поприще Андропов чувстваше, че иде неговият час. Но за да ускори приближаването му беше нужно да разтърси огромната империя, да я извади от летаргията така, че като се възползва от старческото състояние на партийното ръководство, да поеме юздите на управлението в свои ръце. За тази цел трябваше да съществува онази извънредна обстановка, на която Андропов се надяваше още когато застана начело на КГБ и когато бе посъветвал Москва войските ѝ да нахлуят в Чехословакия. Изплашените чехи тогава попречиха на неговия план. Сега му се предоставяше нова възможност. След като бе детрониран шахът на Иран и на власт дойдоха ислямските фундаменталисти, целият средноизточен регион се оказа дестабилизиран. А вълните на ислямския фундаментализъм стремително се надигаха и връхлитаха върху съветските средноазиатски републики. От тяхното въздействие черпеха кураж тамошните партийни ръководства, до шия затънали в мръсотията на обирджийството. Те все повече мислеха за разрыв с Москва и приобщаване към света на исляма.

В републиките умело се разпалваха националистическите и антируските настроения. Засега без привкус на антикомунизъм. Този разбунен и разединен регион сам си просеше съветската намеса. Главният стабилизиращ фактор на региона — богатият и силен във военно отношение, но още по-силен поради съюза си със САЩ Иран, изчезна сред хаоса на кървавата ислямска революция. САЩ бяха обявени за главен враг на исляма, а американското посолство в Техеран бе разрушено. Но наред с това бе разгромена и местната компартия, а нейните лидери публично обесени. Тогава започнаха вълнения и в Афганистан.

Изкушението беше огромно. Един съкрушителен удар, нанесен от територията на Афганистан върху Иран и Пакистан мигновено би

извел СССР до незамръзващите води на Индийския океан и до световните запаси от нефт.

Покрай всичките други изгоди, краткотрайната победоносна военна операция би дала възможност да се въведе ред вътре в страната, да се сложи край на гибелната за нея политика на разведряване и разните там „хелзинкски процеси“, да се ликвидира с другомислието, да се спре пакостното западно влияние, да се укрепи производствената и битовата дисциплина, да се сплоти партията и отново да се изправи тя на бойна нога, но под ръководството на Андропов. За осъществяването на този план той не съзря по-добър плацдарм от съседен Афганистан.

На 27 април 1978 година в Афганистан бе извършен комунистически преврат, който хората на Андропов бяха подготвяли в продължение на няколко години. Демократичното правителство на Мохамед Дауд беше свалено от комунистическата фракция наричаща се „Демократическа народна партия на Афганистан“, а президент стана верният агент на Москва Тараки. Веднага последва масирана икономическа и финансова помощ от СССР. В Афганистан нахлуха хиляди съветски „съветници“. Действайки по метода на „единственото истинско учение“, комунистическото правителство на Тараки незабавно започна разстрели, разрушаване на джамиите и масова експроприация. Отговорът бе всенародно въстание. Само идиот би могъл да хвърли подобно предизвикателство в мюсюлманска страна. Въстанието започна да се разширява и скорошното сгромолясване на комунистическия режим изглеждаше предрешено.

Западът не реагира. Там затаиха дъх, за да не подплашат Москва. Естествено, сега пък сред комунистическата върхушка в Кабул възникнаха остри разногласия. На 14 септември 1979 година премиер-министърът на новия режим Амин застреля президента Тараки и се самообяви за президент. Тараки беше убит в мига, в който се готвеше да подпише призив към Съветския съюз да изпрати на помощ войска за усмиряване на въстаналия народ. Но Амин беше против и се опита да убеди Москва, че изпращането на войски в Афганистан би било огромна грешка с гибелни последици. И че той сам ще се справи с въстанието.

В Афганистан са свикнали с въстания. Неслучайно още навремето крал Абдула казваше: „Афганистан е кошер с много пчели,

но няма мед“. Но Москва просто не разбираше обстановката. Позицията на Амин сригваше всички планове на Андропов. И на заседанието на Политбюро той представи документи, свидетелстващи че Амин е отдавнашен агент на ЦРУ. Ето защо отхвърля помощта на СССР — защото има намерение да вика американците. А обучената и превъоръжена от САЩ афганистанска армия веднага ще започне провокации на нашите граници, окуражена от наличието на американски ракетни бази и летища, които мигновено ще възникнат на афганистанска земя. Последствията трудно можем да си представим.

Присъстващият на заседанието министър на външните работи на СССР Громико потвърди, че и по линия на неговото министерство има данни, че Амин се кани да призове американците на помощ (съпругата на Громико беше се забъркала в контрабанда с брилянти и той не смееше да противоречи на Андропов). Според едно съобщение на съветския резидент в Кабул, Амин уж бил казал: „Слава на Аллах, тук скоро ще дойдат американците и ще въведат ред у нас!“ Съветското разузнаване дори успяло да запише на касетофон неговото възклицание. Всичко това беше пълна лъжа. Всъщност резидентът в Кабул пращаше съобщение подир съобщение, опитвайки се да предотврати навлизането на съветски войски. В ръцете на съветската резидентура бяха попаднали материали, които доказваха че Тараки и партията му са били марионетки, чиято дейност е преследвала прякото въвличане на СССР в голям регионален конфликт. Тараки е получил за тази цел 40 милиона долара, които трябвало да подели със своите съмишленици. Но понеже не им дал нито цент, затова и загина. А Хафизула Амин е единственият от цялата банда политик, който е загрижен за страната си. И най-вече той се опасява от евентуално пряко стълкновение между СССР и САЩ на територията на Афганистан.

На тези документи, макар че те бяха докладвани на Андропов, никой не придаде значение. Андропов никога не е бил в Америка, дори инкогнито, докато Брежнев — многократно, и не просто така, а със съответстващите на всяко официално посещение церемонии. На него там му бе харесало. Той пръв въведе модата във витрините на скъпите финландски бюфети да се подреждат бутилки с цветни американски етикети и пирамидки от кутии (или цели стекове) с американски цигари. От тази мода бързо се зарази номенклатурата (начинът на

живот на вожда е начин на живот и за епохата), а сетне — търговската аристокрация и всеки, който имаше възможност. Поради това, като чу думите „ще дойдат американците и ще въведат ред“, генсекът уморено въздъхна. А после се обърна към маршал Устинов с въпроса: за какъв срок армията би могла да гарантира въвеждането на ред в Афганистан? Устинов, очевидно бъркайки Афганистан с Чехословакия, твърдо обеща, че само за две седмици там ще има пълен ред. „Е, най-много за месец — добави Андропов, и ще върнем войската вкъщи“. Макар че изобщо нямаше подобно намерение.

„А какво ще правим с разведряването?“ — запита Черненко. „Те ще замразят кредитите ни, Леонид Илич!“ Брежнев погледна към Громико. Той се усмихна с плахата си и тъжна усмивка: „Какво ти разведряване, Леонид Илич, щом те планират да ни шантажират с ракетите си от територията на суверенния Афганистан?“

Брежнев седеше притворил очи. Върху самото му бледо проблясваха петте златни звезди на Героя. Без да вдигне поглед, генсекът изрече: „Непременно трябва да има обръщение към нас с призив за военна помощ. Това е.“ Телохранилите мигом се приближиха, помогнаха на генсека да се изправи от креслото и го отведоха в съседното помещение. Време беше да му бият инжекциите, които поддържаха властелина на една шеста част от сушата. Но Амин беше неумолим. Той не искаше и да чуе за влизането на каквато и да била чужда армия на територията на страната си, камо ли пък да призовава за нахлуване.

На 2 декември 1979 година за Кабул излетя личният представител на Андропов, генерал-лейтенантът от КГБ Папутин. Задачата му бе да уговори Амин. А ако не успее, Папутин трябваше да организира неговото отвлечение и доставяне в Москва. Тук нямаше да представлява никаква трудност да бъде убеден. Амин обаче твърдо отстояваше позицията си. Той няма да допусне нахлуване.

На 22 декември група непознати юначаги с чалми и по халати нападна сградата, в която живееха сътрудниците на многобройните съветски мисии и представителства. След като убиха двадесетина граждани на СССР, екстремистите отрязаха главите им и ги понесоха, забити на пики, из улиците на Кабул. Полицията откри огън. Захвърляйки главите, убийците избягаха. Полицаяте забелязаха, че чалмите на повечето от тях са овързани неправилно. На 23 декември на

Амин му бе връчена нота, че „Съветското правителство е принудено да осигури охраната на своите граждани, тъй като с тази задача афганистанската страна не може да се справи, за което свидетелства кървавият инцидент на 22 декември“. И докато Амин обмисляше отговора си, нахлуването започна. То явно е било режисирано по чехословашки образец.

На 24 декември на летище Бахрам на 50 километра северно от Кабул, бяха стоварени частите на 105-а гвардейска въздушнодесантна дивизия. В същото време съветските „съветници“ неутрализираха афганистанските части, блокираха съобщителните връзки и танковете и задържаха по време на банкет цялото висше ръководство на афганистанската армия. Бойните машини на десантчиците нахлуха в Кабул и взеха под контрол стратегическите пунктове на столицата. Едно специално подразделение на КГБ („Делта“) обкръжи двореца Даруломан, разположен на юг от града. Там се намираше президентът Амин. Докато „Делта“ стягаше обръча, генерал Папутин все още се мъчеше да го убеди да се обърне към СССР за военна помощ или да си подаде оставката, като преотстъпи своя пост на протежето на Андропов — Бабрак Кармал, който по същото време беше в Чехословакия.

Видял, че дворецът му е обкръжен, Амин застреля Папутин# (Според друга версия Папутин се е застрелял сам, понеже не успял да изпълни заповедта за залавянето на Амин и знаел какво го очаква), събра телохранителите си и влезе в неравен бой с нахълтващите парашутисти. По-късно трупът на Амин бе открит в един от коридорите на двореца. Планът не успя. Амин не се хвана на Андроповата провокация и загина. Това вече беше скандал, който не успяха да прикрият. Съветските войски бяха влезли в територията на суверенна държава, бяха убили президента ѝ и окупирали страната. Светът бе потресен. Закъснелите призови на Кармал вече никого не можеха да заблудят. Но и нямаше накъде да се отстъпва. През Кушка и другите гранични пунктове в Афганистан навлязоха 357-а и 66-а мотострелкови дивизии. Те завзеха намиращите се в западната част на страната градове Херат и Фарах. В същото време 360-а и 201-ва дивизии настъпиха към Термез, форсираха Аму Даря и овладяха стратегическия тунел Саланг. През последните десетина години Съветският съюз бе изграждал в Афганистан шосето, наречено

„Дружба“. Сега, само месец след като то бе завършено, по него се появиха съветски танкове.

Но сценарият рязко се отличава от чехословашкия. Народното въстание прие невиджани досега форми. Оръжие хванаха дори жените и децата. В Афганистан срочно бяха прехвърлени още четири дивизии. Числеността на окупационните войски достигна 150 хиляди души. Съветският съюз се бе увлякъл в най-дългата и най-тежката си военна авантюра, която накрая се оказа една от главните причини за неговата гибел.

А във Вашингтон ликуваха. Капанът бе щракнал. Американските и европейските седмичници излязоха с цветни обложки, върху които бе изобразена рошава озверяла мечка с окървавени зъби и пламтящи очи, стъпила върху разкъсани трупове, но лапата ѝ бе заклещена в смъртоносен капан. Върху капана пишеше: „Афганистан“.

За обезпечаването на афганистанската авантюра беше решено за всеки случай да се неутрализира Иран. В новата ситуация от него можеха да се очакват всякакви изненади. Загубил САЩ като съюзник и отслабнал, тъй Като вековните му структури бяха разрушени от революцията, Иран бе набелязан за следваща жертва. Засега обаче бе нужно вниманието на вождовете на ислямската революция да бъде отвлечено от Афганистан. И в Москва побързаха да привикат президента на Ирак — Саддам Хюсеин — „прогресивният лидер със социалистическа ориентация“. Тук направо му заявиха, че е дошъл моментът да реши всичките си стари гранични спорове с Иран. По най-прост начин — чрез военни действия да се присъединят спорните територии. Оръжие, горива и всичко друго, необходимо за воденето на войната, ще осигури Съветският съюз. При това Багдад ще получи толкова, от колкото се нуждае. Хюсеин се съгласи, но поиска за всяка година от войната да се превеждат на личната му сметка в швейцарска банка по 500 милиона долара, като се има предвид и инфлацията. Скъпо ли? По-скъпо ще излезе, ако Иран нападне Афганистан и вдигне цяла Средна Азия на свещена война, т. нар. газават.

Иракските войски нахлуха в Иран, започна страшна кръвопролитна осемгодишна война, която по броя на жертвите и прилаганата тактика много напомняше на Първата световна. Двамата смъртни врага на Израел се хванаха гуша за гуша пред изумените очи на целия свят. „Такъв подарък — заяви премиер-министърът на Израел

Бегин, Господ не ни е пращал още от времената на «манната небесна». Е, ние пък ще се постареем никога да не свърши тази война“. И заповяда на израелските ВВС за всеки случай да бомбардират ядрения реактор край Багдад. Както и стана. Псувайки на всеослушание ционизма, Хюсеин изпрати самолетите си да бомбардират Техеран. А иранската тежка артилерия започна да обстрелва Басра — бисера на Персийския залив, откъдето някога Синдбад Моряка е тръгвал на далечните си плавания. Под гърма на тази канонада Израел навлезе в Ливан и унищожил цялата военна инфраструктура на Организацията за освобождение на Палестина. Ликвидирани бяха огромните количества съветско оръжие в складовете на ООП, за създаването на която СССР само през последните десет години бе изразходвал един и половина милиарда долара.

А цинковите ковчези и траурните известия вече пътуваха от Афганистан за СССР, като изпреварваха ешелоните с ранените и осакатените. За кой ли път отново се оказваше, че армията ни не е подготвена за бойни действия.

Под сянката на мегатонните ядрени бойни глави, които бяха упованието на московските стратегии, армията, както и цялата страна, стремително изоставаше от световните стандарти. Комуникациите бяха несигурни, а екипировката и снаряжението — негодни. За полеви бази за преливане на кръв или за бидон-хладилници никой изобщо не бе и чувал. Нямахме и що-годе приличен боен вертолет, предназначен да действа във високопланински условия. Изхранването бе на незадоволително равнище. По частите пламна епидемия от хепатит. Никой не можеше да се справи с италианските, американските и израелските мини, които с десетки хиляди бяха заложени навсякъде от партизаните. Съветските военни болници бяха пълни с момчета с откъснати крайници. Оказа се, че е невъзможно да им бъдат осигурени не само инвалидни колички, но дори и обикновени протези.

„Агония на комунизма“ — констатира „Ню Йорк таймс“. „Днешните лидери на Кремъл правят всичко, за да погубят собствената си империя. Но с каква цел?“

За кого всъщност работеше Юрий Владимирович Андропов? Ако бе станал агент на ЦРУ, Интелиджънс сървис или Мосад, или на всички западни спецслужби взети заедно, едва ли би могъл да направи за Запада повече от това, което вече направи. Разбира се, той не беше



американски агент, завербуван още в годините на войната, както не беше английски агент неговият предшественик Берия. Но сега е съвсем очевидно, че западните служби, след като са изучили Андропов, великолепно са го използвали „на тъмно“. Вече има огромно количество материали, показващи как търпеливо е работило американското разузнаване за подготовката на капана в Афганистан. В КГБ са постъпвали планини от дезинформация. Умно са били използвани противоречията между различните управления на КГБ, а и фактът, че основните му сили бяха ангажирани в традиционната борба срещу собствения народ. Такива условия винаги са били смятани за идеални за дейността на чуждите разузнавания. И особено в държави като СССР, чието общо изоставане от цивилизования свят намери силен израз и в изключително ниската култура на разузнаване. Впрочем, това е отделна тема.

Ако американците не разбираха какви цели преследва Андропов, на него самият те бяха пределно ясни.

Бойните машини на десанта все още се изнизваха през огромните люкове на военнотранспортните самолети, кацнали на летище Бахрам, когато цялата бригада от оперативни работници вече бе нахълтала в апартамента на академик Андрей Сахаров. Без да му предявят никакви писмени заповеди или прокурорско постановление, те натикаха бащата на руската водородна бомба в една кола и го откараха в закрития за чужденци град Горки. Както се изясни по-късно, целта бе да му се запуши устата — да не може да коментира нахлуването в Афганистан. В същата вечер на вълните на западните радиостанции, които предаваха на руски език, започнаха пронизително да вият заглушителите. А над страната се надигна вълна от арести, тайнствени покушения, палежи и убийства. Жертвите бяха съвсем невинни хора: разни непризнати поети, художници и музиканти — все авангардисти, които според Андропов бяха най-опасни за режима. Запретнали ръкави, съдийските колегии започнаха да произнасят стандартните присъди: „седем години затвор и пет години заточение за антисъветска пропаганда; за укриване и разпространяване на антисъветска литература; за друга дейност, целяща отслабването на съветския строй...“ Обвинението можеше да бъде всякакво, каквото им хрумне: че подсъдимият е писал стихове в службата си, че имал американско списание, книга на Солженицин, портрет на Сахаров...

Беше започнало великото дело за прочистване на нацията от многото мръсотия!

В тази старателно подготвена обстановка Андропов наистина почувства силата си. Почувства я и цялата страна — от студента, четящ нощем произведения на Солженицин или Авторханов, до влиятелния номенклатурчик от ЦК, приемащ подкупите, пристигащи от Узбекистан.

С един замах са арестувани всички тъмни личности от обкръжението на Галина Брежнева. Признанията им дадоха възможност да се разнищи голяма афера по контрабанда на брилянти, рубини и изумруди. Показанията на арестуваните недвусмислено посочват като организатор на тази дейност дъщерята на генералния секретар, а нейния мъж — генерал-полковник Чурбанов, като активен участник в престъпната банда и крупен рушветчия. От Чурбанов, заемащ поста заместник-министър на вътрешните работи, пряката следа води към министъра на вътрешните работи — армейски генерал Шчолоков и към главния партийен идеолог Суслов, А зад тях вече се мярка силуетът на самия генерален секретар.

Операцията се проведе с такава бързина, че никой не успя да реагира. Заместникът на Андропов, баджанакът на Брежнев армейски генерал Цвигун, се опомни от шока и запретна ръкави да провали следствието. Двама от важните свидетели изчезнаха, един от арестуваните се обеси в килията си, а следователят от КГБ подполковник Ляхов бе хвърлен под влака в метрото, а чантата му открадната. Нали затова беше придаден към Андропов генерал Цвигун — за да не допуска подобни безобразия... Но шегите свършиха.

На 19 януари 1982 година в една от служебните квартири намериха армейския генерал Цвигун с простреляна глава. Обискът в собствения му апартамент, проведен под предлог, че трябва да се изземат секретни документи, смая дори опитните оперативни работници. В скривалища бяха намерени шест трилитрови буркана със скъпоценни камъни, с брилянти бяха запълнени кухите части на старата желязна спалня с масивни метални топки. И златни слитъци с общо тегло 35 килограма. И милион и половина американска валута в банкноти от сто долара и повече. „Съветският народ понесе тежка загуба“ — пишеше в „Правда“ от 22 януари 1982 година. На 19 януари 1982 година след продължително и тежко боледуване почина армейски

генерал Семьон Кузмич Цвигун, член на ЦК на КПСС, депутат във Върховния съвет, Герой на социалистическия труд, първи заместник-председател на КГБ на СССР. Повече от 40 години другарят Цвигун С. К. работи за сигурността на нашето отечество... През 1939 година партията го изпрати на работа в органите на Държавната сигурност и оттогава целият му живот бе свързан с нелеката работа на чекиста... Споменът за Семьон Кузмич Цвигун завинаги ще остане в сърцата на целия съветски народ. Андропов, Горбачов, Устинов, Черненко, Алиев, Бугаев, Шчолоков и др."

Под некролога липсваха подписите на Брежнев и Суслов и това направи впечатление на всички. Но и още нещо биеше на очи — веднага след фамилията на Андропов стоеше подписът на Горбачов. Пред Устинов, Черненко и Алиев.

Цвигун бе баджанак на Брежнев. Жените им са сестри. След обиска Вера Цвигун се опитала да позвъни на сестра си Виктория. Напразно. Като научи за смъртта на Цвигун Суслов толкова се обърка от страх, че се разпореди да вдигнат по тревога Таманската и Кантемировската дивизии и да настъпят към Москва, без да извести за това нито Устинов, нито Огарков. Вдигнатите по тревога дивизии поискаха от Генералния щаб потвърждение на заповедта. Там нищо не знаеха и позвъниха в ЦК. Но и там нищо не знаеха. Опитаха да се свържат със Суслов в Кремъл. От приемната му казаха, че другарят Суслов е в кабинета си, работи и изглежда е изключил телефона си. Кабинетът бе заключен отвътре. Когато разбиха вратата, видяха че главният идеолог на партията лежи в безсъзнание на пода. Дотичалите лекари бързо му поставиха диагноза: диабетичен колапс. Суслов имаше хроничен диабет, който от време на време се изостряше от кремълските интриги. Евгений Чазов лично би на Суслов инжекция. На следващия ден Суслов почина, без да дойде в съзнание.

Западните кореспонденти в Москва плетяха какви ли не версии за случая. Те виждаха как се изостря с всеки изминал ден борбата за власт. Събитията се развиваха стремглаво в духа на истински завладяващ западен екшън. Неслучайно любимите книги на сносно четящия английски Андропов, бяха „Денят на Чакала“ от Форсайт, „Горки парк“ от Мартин Круз Смит и „Големият терор“ от Робърт Конкуист, а любимият му вестник бе „Вашингтон пост“.

Кореспондентът на „Вашингтон пост“ съобщаваше от Москва: „ТАСС информира вчера за смъртта на 79-годишния главен кремълски идеолог, секретаря на ЦК на КПСС Михаил Суслов. Интересно е да се отбележи, че това е втората внезапна смърт в Кремъл през последните няколко дни. На 19 януари бе съобщено за смъртта на баджанаката на Брежнев — първия заместник-председател на КГБ генерал Семьон Цвигун. Чуждестранните кореспонденти в Москва свързват смъртта на Цвигун с масовите арести на лидери на така наричаната «нелегална икономика» в Съветския съюз, които продължават навсякъде из страната. Има информация, че близки приятели на Брежневата дъщеря Галина — работници и артисти от цирка — са арестувани, а самата Галина е била разпитвана. Синът на Брежнев Юрий, който е заместник-министър на външната търговия, вече няколко дни не се е явявал в службата си. Предполага се, че братът и сестрата са били тясно свързани с дейността на икономическата мафия, и че генерал Цвигун се е опитал да ги прикрие, като използва властта и авторитета си.

В Москва се пусна слухът, че Цвигун се е самоубил след остър разговор на тази тема между него и Михаил Суслов. Неговото поведение е предизвикало гнева на Суслов и на самия Брежнев. Този слух косвено се потвърждава и от факта, че нито Брежнев, нито Суслов подписаха некролога за Цвигун, макар че покойният бе член на ЦК на КПСС и близък роднина на Брежнев. На всичко отгоре тялото на Цвигун, първи заместник-председател на КГБ и член на правителството, не бе погребано на официалното правителствено гробище. Не се знае дали Суслов е разкрил тези машинации или пък сам е участник в тях. Във всеки случай той не би могъл да живее още дълго, както не живее дълго тук никой, който се е опитвал да прави резки движения в корумпираното тресавище на висшето съветско ръководство...”

Рамките на КГБ вече бяха тесни за Андропов. Като завещава „кантората“ си на никому неизвестния генерал Федорчук, той се премества в секретариата на ЦК на КПСС на мястото на покойния Суслов. В Политбюро цари паника, Андропов извиква колегите си Мазуров и Кириленко, показва им материали, разкриващи някои аспекти от тяхната дългогодишна дейност, и им предлага да си помислят какво ще правят по-нататък. А няма на кого да се оплачат.

След скандала с неговите дъщеря, син и брат, и след гибелта на баджанаката му Брежнев не иска да разговаря с никого. Здравето му рязко се влошава. И Мазуров послушно подава оставката си. Но Кириленко, несхванал сериозността на момента, се явява на поредното заседание на Политбюро. Охраната грубо го спира, отнема му пропуска за Кремъл и му предава заповедта на Андропов да замине на вилата си, където да чака специално разпореждане.

Андропов и Горбачов работеха едва ли не денонощно. Те отново се опитваха да осъществят оня план, който пропадна след гибелта на Кулаков и Машеров. Но сега Андропов бе истинският стопанин в Политбюро. И Старият площад онемя от страх. Небивало от времето на Сталиновата смърт напрежение обхвана „Огледалното Царство“, приказната страна Номенклатурия. Нейните вождове бяха немощни и стари и вече не бе по силите им да окажат съпротива на издигащия се към върховете на властта „рушител от държавна сигурност“. Имаха всички основания да се страхуват. От Баку в Москва бе преместен Гейдар Алиев. Всички помнеха неговите безпощадни разстрели в Азербайджан и чудовищните присъди, които определяше за номенклатурчиците. Сега той щеше да прилага в общосъюзен мащаб изпитаните в Азербайджан методи.

Поредният удар се стовари върху Медунов. Него го извикаха в Москва, уж на съвещание в ЦК. Андропов му съобщи, че е освободен от поста първи секретар на Краснодарския крайком. А в дома на Медунов в Краснодар, под предлог че започва ремонт, тъй като там щял да се настанят новият партийен бос, се извърши обиск. И в Москва пристигнаха четири контейнера с конфискувани ценности. Само личната намеса на Брежнев спаси Медунов. С голям труд му се удаде да си издейства поста министър на плодово-зеленчуковата промишленост. Но той знаеше, че неговата кариера е загубена, а дните му са преброени...

Неочаквано в Москва бяха арестувани министърът на рибната промишленост Ишков и заместникът му Риков. При обиска у всеки намериха по над 6 милиона рубли и по над един милион долара.

Номенклатурата бе атакувана фронтално.

От ужас „огледалното царство“ се втурна за помощ при Брежнев. Нали генсекът е още жив. Нима той не беше в продължение на цели 18 години техният благодетел и гарант? Какво става?!

Но и Брежнев не можеше да разбере какво става. С подчертана почитателност, почти всяка седмица, Андропов оставяше върху бюрото на генералния секретар оперативните сводки с твърде интересно за престарелия вожд съдържание: „В хода на операцията бяха разкрити многобройните връзки между представители на «нелегалната икономика» и членове на семейството на Генералния секретар на ЦК на КПСС другаря Брежнев Л. И. По най-скромни преценки членове на семейството на другаря Брежнев Л. И. само през последните три години са получили под формата на подкупи пари, подарявани са им скъпоценни камъни, обработени кожи, антикварни предмети и крадени от музеите ценности на обща сума:

Брежнева-Чурбанова Галина Леонидовна — 3,1 милиона рубли и 600 хиляди долара;

Брежнев Юрий Леонидович — 3,4 милиона рубли и 450 хиляди долара;

Брежнев Яков Илич — 1,4 милиона рубли и 500 хиляди долара;

Цвигун Семьон Кузмич — 4,2 милиона рубли и 1,5 милиона долара.

Горепосочените лица от семейството на др. Брежнев Л. И., въввлечени в престъпна дейност, са осигурявали на дейците от нелегалната икономика протекцията на различни министерства и длъжностни лица за получаване на суровини, инвентар и техника от държавните фондове, а също са улеснявали проникването на престъпни елементи на високи партийни и държавни постове...“

След прочита на подобни сводки Брежнев дълго мълчеше, а после обикновено питаше Андропов кога ще свърши войната в Афганистан, проточила се вече трета година без никакви изгледи за победа. Нали той беше обещал, че всичко ще приключи само за един месец. „За това е нужно първо да въведем ред в страната“ отговаряше му Андропов.

Макар че това, което Андропов даваше да чете на Брежнев, изсмукваше и сетните жизнени сили на болния старец, но и онова, което се налагаше сам Андропов да чете, също, както се казва, не удължаваше живота му. А Юрий Владимирович вече беше на 68 години.

Това, което четеше той беше още по-страшно от разобличаването на самозабравилите се крадци от семейството на вожд на партията и

държавата. Сгромолясва се Варшавският договор. Полската „Солидарност“ успя да разврати всички страни от Източния блок. След въвеждането на военно положение в Полша, когато на власт дойде „хунтата“ начело с генерал Ярузелски, в съветската армия започнаха да стават странни неща. Маршалите се чувстваха унижени от Афганистан, където обезкръвената армия на свръхдържавата вече трета година не може да победи дивите планинци. И изглежда те видяха спасение именно във въвеждането на военно положение по полски образец във всички държави от Варшавския договор, включително и в СССР. Такива сведения постоянно се трупаха при него и го караха да бъде извънредно внимателен. С армията шега не бива, но и не бива да се церемони с нея. С желязна хватка специалните отдели на КГБ, подчинени на Андропов, проследяваха всяко движение на мисълта на военачалниците. При най-малкото подозрение разговорът с тях ще е кратък. „Почина скоропостижно“ и това е.# (За това, че армията е подготвяла военен преврат в целия социалистически лагер, има много доказателства. Не е ясно дали това е било толкова зле, тъй като, както показва опитът в други страни, няма друг път от тоталитаризма към демокрацията, освен чрез временната автокрация на военната диктатура. Заговорът не успя, понеже КГБ се оказа на висотата си. Това стана веднага след смъртта на Андропов. И тъй като тук не му е мястото да обсъждаме подробности, ще се ограничим с официалните съобщения.

„На 2 декември 1984 година в резултат на остра сърдечна недостатъчност почина членът на Политбюро на ЦК на ГЕСП и министър на националната отбрана на ГДР армейски генерал Хофман“.

„5 декември. На 59-годишна възраст в резултат на сърдечна недостатъчност скоропостижно почина членът на ЦК на УСРП и министър на отбраната на УНР армейски генерал Олах“.

„6 декември. На 66-годишна възраст в резултат на сърдечна недостатъчност скоропостижно почина министърът на националната отбрана на ЧССР и член на ЦК на КПЧ армейски генерал Дзур“.

„На 20 декември почина членът на Политбюро на ЦК на КПСС и министър на отбраната на СССР маршалът на Съветския съюз Устинов“.

Що за мор бе нападнал министрите на отбраната? Интересно, нали? — бел. авт.).

Куриери и пратеници на маршал Устинов се разтичаха по Полша, ГДР, Унгария и дори Монголия. Координират действията на дружествените армии, що ли?

... Но имаше и други данни.

Кредитите, които Брежнев криво-ляво беше насъбрал на Запад покрай евреите-емигранти и дисидентите-предатели, спряха. Добре, повече никого няма да пуснем, а който протестира — в затвора. Но ако някого не можем да затворим, тогава ще го изритаме и ще го лишим от гражданство. Цял свят се смая, когато бяха лишени от съветско гражданство големият музикант Мотислав Ростропович, първото виолончело на планетата, и неговата съпруга — изтъкнатата оперна певица Галина Вишневская. Лично президентът на САЩ ги посрещна на летището и им каза, че за Америка е голяма чест да има такива граждани. А в Съветския съюз незаменими хора няма, както обичаше да се изразява покойният Йосиф Висарионович. На Запад просто се е надигнала вакханалия, истерия на антикомунизма и антисъветизма. Компартиите там измислиха някакъв „еврокомунизъм“, за да се дистанцират от Москва и нейните престъпления. Забравиха, изглежда, кой ги хранеше 65 години и продължава да ги храни. Но откъде пари?

Даже докато беше председател на КГБ Андропов така и не можа да разбере какъв е златният запас на страната и колко злато се добива годишно. Шест различни ведомства му дадоха различни справки под грифа „строго секретно“. Данните варираха от хиляда до 10 хиляди тона. И никой не можеше смислено да му каже колко годишно се харчи от него и къде. Сведенията от Държавната банка и Външнотърговската банка бяха мъгляви, Международният отдел и Деловодството на ЦК се оправдаваха с липсата на събрани данни, финансовата комисия при Върховния съвет уплашено мигаше с очи, а министерството на финансите, като се позова на собствени източници, заяви, че златният запас на страната е 2100 тона. И при това не се изчерви. Беше ясно, че останалите количества бе възможно да се намерят само чрез обиски. Не по-добре стояха нещата и със скъпоценните камъни. При Андропов по своя инициатива бе дошъл заместник-председателят на Министерския съвет на Якутия Степан Платонов. Искаше да доложи за състоянието на елмазодобивната промишленост, да съобщи обобщените данни за годишния добив на необработени елмази и за това, как те тайнствено изчезват. Платонов пряко наблюдаваше този



промишлен отрасъл и знаеше ако не всичко, то твърде много. След два дни той бе убит по време на лов с изстрел от упор. Вината за убийството пое първият секретар на Якутския горком на партията Соломов. Съдът призна Соломов за невменяем и го изпрати в психиатрията, откъдето той излезе след два месеца и стана заво̀тдел в Магаданския обком на партията.

КГБ проведе свое разследване и изясни, че Платонов е бил застрелян от отговорен работник на ЦК на КПСС, в чест на когото местното партийно началство организи́рало лова. А Платонов, както се изясни в хода на разследването, нямал намерение да участва в този лов, но бил повикан по нареждане на първия секретар на обкома на КПСС на Якутия Чиряев. Отговорният работник от ЦК на КПСС преспокойно се завърнал в Москва. И онова, което Андропов можеше да направи, бе да смени изцяло охраната на ПНО „Якутелмаз“ и да назначи за директор по режима генерал Василиев, на когото имаше доверие. На 21 януари 1981 година в кабинета на замполита на управлението на спецмилицията по охрана на обектите от елмазодобивната промишленост генерал Василиев бе убит от упор с изстрел от пистолет Макаров. Стрелял е самият замполит полковник Целуйко.

Целуйко уверяваше, че Василиев сам се е самоубил. В кабинета на Василиев бе извършен обиск и иззети секретните материали за кражбите на елмази, подготвени за изпращане в Москва. Последва поредица от убийства, самоубийства, тайнствени падания от високи стълбища, но Андропов така и не узна къде потъват елмазите. „Ще ги намерим при обиските“ — ободряваше той подчинените си. Но с тях нямаше да се реши проблемът. Някъде встрани изчезваха милиони тонове нефт и крайт им не се виждаше. А вече съвсем точните данни показваха, че производителността на труда в страната продължава стремглаво да спада и рублата да се обезценява. Лошите реколти с всяка година вземаха все по-застрашителни размери, но на приятеля Горбачов засега се прощаваше всичко. Той няма време да контролира селското стопанство. Има много по-важни неща.

Кремълската интрига навлиза в решителния си етап. Необходимо бе да се отстрани и последната преграда, отделяща Андропов от върховете на властта. Самият Брежнев.

Андропов и Горбачов се готвеха да свикат екстрено съвещание на Политбюро и да поставят като точка първа от дневния ред въпроса „За негативните последствия за страната от култа към личността на Брежнев“. Доклад трябваше да изнесе Андропов, а Горбачов да го подкрепи в дискусията. Бяха решили върху стария и болен генсек да стоварят вината и за Афганистан, и за полската „Солидарност“, и за отслабените позиции на СССР в Близкия изток, и за провала на световното комунистическо движение. На негова сметка да се пишат и либерализмът във вътрешната политика, „изразяващ се в разрешаването на еврейската, арменската и немската емиграция от страната и довел до пробуждането на националистически настроения в съюзните републики и до тенденцията за излизане от СССР“, и корупцията, а също и „отслабването на идеологическото възпитание на трудещите се, почти пълното унищожаване на тяхната вяра в идеите на комунизма и поголовното критично отношение към съществуващия строй“. Затова се предлага Брежнев да излезе в пенсия с всички почести и рязко да се насочи страната към нов курс. Политбюро трябва да утвърди следния дългосрочен план за държавната политика:

„В областта на външната политика:

1. Приключване на войната в Афганистан с пълна и безусловна победа.

2. Пълно и окончателно унищожаване на полската «Солидарност».

3. Пълно използване на предимствата, произтичащи от нерешителността на западните страни да се противопоставят на активните действия на Съветския съюз, което е видно от случаите с Полша и Афганистан. Да се окаже максимална военна подкрепа на народоосвободителните движения по целия свят, на комунистическите и антиимпериалистическите сили в страните от Близкия изток, Латинска Америка и Африка. През близките две години, след като се приключи съветизацията на Афганистан, да се осигури контрол над целия регион на Средния изток, включително и контрол над запасите от нефт в Персийския залив.

4. Да се използват всички предимства от възникващите търкания между САЩ и другите страни от НАТО, да се провокира техния разкол и да се постигне пълна изолация на САЩ в капиталистическия свят.

Във вътрешната политика:

1. Най-жестока разправа с дисидентското движение, религиозните секти и духовните общини.

2. Прекратяване на всички форми на емиграция.

3. Пълно преброяване на цялото работоспособно население, като работниците и служителите вече нямат право да напускат своите предприятия, колхози и совхози. Това ще позволи рязко да се подобри икономическото положение и ще даде възможност да се гарантира разпределението на хранителните продукти чрез мрежата на производствените разпределители само за трудещото се население.

4. Пълно ликвидиране на «нелегалната икономика» и другите прояви на антисъветските и капиталистическите настроения. За тази цел да се проведе серия от показателни съдебни процеси със смъртни присъди, които да бъдат публично привеждани в изпълнение.

5. Във връзка със задачите на новата външна и вътрешна политика да се предвиди увеличение на числеността на съветската армия, като се удължи периодът на срочната служба от 2 до 5 години в сухопътните войски и от 3 до 7 години във военноморския флот...“

Като се запозна с този проект, Горбачов внимателно подхвърли пред Андропов, че за осъществяването на такива глобални замисли няма да е лошо да се осигури добър кредит от САЩ. Иначе проектът ще си остане на хартия. Няма пари.

Андропов се усмихна: „Пари ще намерим. Главното е да се действа изненадващо. И всичко набелязано да се реализира твърдо, последователно и безпощадно“.

„Разбира се“ — съгласи се Горбачов, „главното е да се започне и тогава процесът ще потръгне. Но проектът трябва да се доработи, да се покаже и на експерти. С една дума — да не се бърза. И ми се струва, че няма да мине през сегашното Политбюро“.

„Брежнев“ — процеди Андропов. „Наистина, това не е като за Брежнев“. И решиха да поизчакат.

Подир седмица този проект бе публикуван в американския печат. Разрази се скандал.

Публикацията бе обявена за гнусна фалшификация на ЦРУ, за да се предизвика поредното издигане на вълна от антисъветска истерия.

Проектът бе отпечатан на пишеща машина само в четири екземпляра. И четирите се пазеха у Андропов. С текста той успя да запознае четирима души. Кой от тях го е предал на запад? Можеше ли

да предполага Андропов, че неговият личен секретар, който бе преписал проекта, е агент на френското разузнаване!

Брежнев, още живият Брежнев, привика Андропов и го попита какво означава всичко това?

Андропов отвърна, че не може да носи отговорност за всички лъжи на империалистическата преса.

„Аз не трябва да умирам“ — неочаквано твърдо изрече Брежнев. „Не трябва да умирам, ако някой след смъртта ми вземе да претворява в живота такива безумни планове. Те ще погубят докрай страната“.

Андропов не каза нищо.

А Брежнев не само не умираше, но дори се почувства много по-добре. Толкова добре, че си науми да замине за Ташкент при своя приятел Рашидов. Опитаха се да разубедят стареца, но той твърдо бе решил да пътува. Разбира се, това не бе просто негова прищявка, но подбудата му така си остана неизвестна. И Шараф Рашидов посрещна приятеля си, защитник и благодетел с най-големи почести. Брежнев искаше да говори пред хората. В огромния цех на местния авиационен завод събраха „актива“ на митинг. Поставиха трибуна, на която генералният секретар на ЦК на КПСС се изкачи с усилие, подкрепян от генерал Жаров. И в момента, когато Брежнев започна словото си, четейки го бавно и неразбираемо, в цеха избухна тръбопроводът за съгъстения въздух. Чу се силен тътен, последван от пронизително свистене. Всички помислиха, че е взрив. „Активът“ и охраната се разпръснаха из цеха паникьосани. Един от телохранителите грубо бутна Брежнев на пода и легна върху него, прикривайки с тялото си генсека.

Стресът от случилото се и леката травма от твърде резките действия на телохранителя предизвикаха поредния инсулт. Когато го откараха в болницата, Брежнев вече беше в състояние на клинична смърт. Реанимационният екип, който от дълги години ни на крачка не се отделяше от болния вожд, отново го върна към живота. Но той не можеше нито да се движи, нито да говори. Брежнев не искаше да умира. И започна да се възстановява. А на 7 ноември 1982 година дори издържа да стои на трибуната на мавзолея до края на полагащото му се време.

След два дни кортежът на партийния и държавен глава излезе от Кремъл през Броневицките врати и потегли към селището Жуковка

край Москва, където е разположен комплексът от правителствените вили. Пред кортежа, както винаги, с включени сирени и мигащи сини лампи, се движеха коли от спецотряда на ГАЙ# (Държавна автомобилна инспекция — бел. авт.).

След тях вървяха черните автомобили с охраната и лимузината на Брежнев. По-нататък, през още две коли с охрана, следваше верният реанимационен екип, на който Брежнев дължеше живота си през последните шест години.

Кортежът все още не беше напуснал града, когато автомобилът на реаниматорите спуска гума. Понеже караха с висока скорост, колата занесе и едва не се врязва в някаква сграда. При такива случаи инструкцията предписва колите на целия кортеж да спрат, но кой знае защо това не стана. Без да намалява скорост, върволицата продължи да се движи към изхода на Москва. Внезапно на Брежнев му се зави свят и започна да му се повдига. Преди тръгване беше изпил чаша мляко с диабетична кифла. Черненко чул, че генсекът се оплакал от някакъв странен привкус на млякото. Но капризността на Брежнев към храната беше известна и никой не обърна внимание на това. Сега обаче той се чувстваше все по-зле. И колоната спря. Тогава стана ясно, че я няма колата с реаниматорите. Оказа се, че за аварията дори не са съобщили по радиотелефона. А намиращият се в лимузината на генсека дежурен лекар Разполагаше само с куфарче с медикаменти за неотложна помощ. Казват, че бил направил всичко, каквото е могъл. На вилата Брежнев вече бе докаран мъртъв.

За нов генерален секретар на ЦК на КПСС единодушно избраха Андропов. Из страната, както винаги със скоростта на светлината, плъзна следният анекдот за избирането му: „Другари! Който е за избирането на другаря Андропов за поста генерален секретар може да се отдръпне от стената, да свали ръцете си и да се обърне с лице към нас!“

Подобно на Сталин, Андропов болезнено понасяше различните вицове и слухове за себе си. Народната мълва му приписваше убийствата на Кулаков и Машеров, а също и на Цвигун, смъртта на Брежнев, покушението над папата в Рим, убийството на Марков, атентата срещу Рейгън и много злодейства. И никой не се съмняваше, че е така, въпреки липсата на доказателства. Но каквато и да е истината, той постигна целта си. За първи път от 1917 година насам

властта завзе шеф на тайната полиция. А от това до смърт се боеше Ленин, изкосо поглеждайки приятеля си Феликс. Страхуваше се и Сталин, като смяташе за разумно след определен срок просто да разстрелва шефовете на тайната полиция заедно с техния апарат и съпругите им, както постъпи с Ягода и Ежов. За властта мечтаеше и незабравимият Лаврентий Павлович Берия, но заплати своето славолюбие с главата си. За нея се осмеляваше да мечтае дори „железният Шурик“ Шелепин. Той обаче отърва кожата си, защитен от „номенклатурния“ договор един друг да не се избиват, и просто със скандал бе набързо пенсиониран. Или, както се изразяваше легендарният министър на държавната сигурност Виктор Абакумов, арестуван по заповед на Сталин и разстрелян по заповед на Хрущов, „да се управлява държава това не ви е като да си клатите ...!“ Около Андропов се бяха събрали сенките на разстреляните предшественици, за да го вдъхновят и призоват към действие...

Първият подписан от Андропов указ бе „За забрана на гражданите да притежават и развъждат хищни животни с ценна кожа“. Указът визираще нутриите и самурите (кожата им също е злато на партията), но текстът му бе съставен по такъв начин, че не ставаше ясно разпростира ли се забраната и върху котките.

А към градовете и селата на огромната страна вече летяха шифровани телеграми: „Да се арестуват всички регистрирани от КГБ лица за...

1. Антисъветска агитация и пропаганда в писмена, устна и друга форма.

2. За притежаване и разпространяване на печатни издания с антисъветско съдържание, на видеоматериали, на предмети за нагледна агитация и други, целящи отслабването на съветския държавен и обществен строй.

3. За разпространение на клеветнически измислици, опозоряващи съветския държавен и обществен строй.

4. За религиозна пропаганда извън определените за тази цел специални места, като се обърне особено внимание на баптистите, адвентистите и кришнарите...

5. За валутни операции и контрабанда с антикварни предмети..."

И закипя работа. Въоръжени патрули спираха минувачите по улиците, нахлуваха в баните и бръснарниците, блокираха кръчмите и

изясняваха защо гражданите не са на работа. Така се укрепваше трудовата дисциплина. А в огъня на войната в Афганистан се хвърляха нови дивизии. Афганистанските партизани, които започнаха войната със стари английски пушки от годините на Първата световна, сега вече разполагаха с тежка артилерия, безоткатни оръдия, голямо-калибрени картечници, а личното оръжие на всеки бе автомат Калашников. Цялото им въоръжение беше съветско производство. Такова количество не бе възможно да е трофейно. То можеше само да бъде закупено. Но от кого?

Следите отведоха право в посолството на СССР в Кабул. Първият секретар на посолството Раджебов, в миналото министър на правосъдието на Таджикистан, и вторият секретар Саидов са действали съвместно с богати афганистански търговци. И са получавали от тях толкова много злато, че с него би могло докрай да се изкупи цялото въоръжение на воюващата в Афганистан 40-а армия. Разследването се извърши със замах, като бяха привлечени и много работници от тила на 40-а армия. Оказа се, че оръжието се е изнасяло направо от складовете. Докато нашите войници трепереха над всеки патрон, в същото време с милиони са ги продавали на противника. В далаверата са участвали и чуждестранни „спонсори“ на партизаните. От Саудитска Арабия на името на Саидов е бил изпратен колет, съдържащ 13 килограма злато. Саудитските търговци са свикнали да действат открито. Пратката бе случайно намерена в митницата на летище Шереметиево. Раджебов и Саидов бяха заловени и разстреляни. Но започнатото от тях продължи тук и там до самия край на войната.

Не по-малко интересно бе съдържанието на колета до една възрастна двойка в затънтеното Украинское село, изпратен им от техния син, служещ като началник на застава на границата с Афганистан. Колетът бе оценен за 15 рубли. Но когато го разопаковаха за проверка, оказа се, че в него има 40 хиляди рубли. Разследването даде потресаващи резултати: всички застави получават подкупи от контрабандистите в рубли и валута. Срещу тези суми свободно пропускат камилските кервани и колоните от товарни коли в двете посоки, като дори любезно осветяват с прожектори пътя им, ако минават нощем. Какви товари са превозвали камионите, под тежестта на какви денкове са се привеждали камилите? Арестуваните граничари

не можеха да отговорят. Не знаеха. А какви са хората, преминаващи с керваните отвъд и обратно, разплащайки се с долари? Не знаеха. Но те са плащали с долари! Неудобно им било да питат.

В Москва бяха арестувани ръководителите на държавното Вносно-търговско управление Павлов и Смеляков. Двамата са работели с размах. При сключването на договори с представителите на чуждестранни фирми те са вземали подкуп в размер 1% от стойността на договорената стока. Чужденците са плащали с удоволствие, тъй като така са могли без никакви спънки да изготвят договори, максимално изгодни за тях и крайно неизгодни за СССР. А срещу отделно заплащане двамата ръководители пък осигурявали чужденците с лицензи „За намалена гранична проверка“. Такива лицензи се издаваха само за товарите, изпращани и получавани от ЦК на КПСС (на адреса на тази организация всекидневно пристигаха от цял свят контейнери, пълни преди всичко със стоки за ширпотреба, и отново поемаха обратно, за да изнесат ценна държавна собственост). Граничарите и митничарите нямаха право дори да се докосват до тези контейнери.

Оказа се, че не е толкова сложно да се снабдиш с подобно разрешително от работниците в апарата на ЦК: един лиценз струва 1000 долара. Смешна сума. Чужденците ги купуваха на цели пачки и получаваха възможност да докарват и извозват от СССР каквото си пожелаят (включително и своите провалили се или привикани обратно агенти). При обиска у Павлов бяха открити един милион рубли и половин милион долара, цял склад със западни „парцали“ и апаратура, а също и пачки от скъпоценните лицензи. В жилището на Смеляков бяха намерени само 300 хиляди долара. Двамата бяха разстреляни за назидание. А Андропов нареди лицензите да се отменят, като наличните количества от тях бъдат незабавно унищожени.

И зажува като разтревожен кошер. Шефът на деловодството на ЦК Павлов започна разгорещено да убеждава Андропов, че лицензите не бива да се отменят. Те просто трябва да бъдат поставени под строг контрол. „Нито граничарите, нито митничарите не бива да знаят какво изпращаме на нашите западни другари и какво получаваме от тях“. Това беше желязна логика. Андропов нямаше как да възрази.

Случаят с арестуването на министъра на рибната промишленост Ишков и заместника му Риков разкри голяма престъпна мрежа, в която



бяха въввлечени цели региони от страната с техните обкоми, горкоми и управления на вътрешните работи. Хайверът и скъпите видове риба са били доставяни по различни пътища от Далечния изток в Ростов на Дон. А там под патронажа на горкома и местната милиция е била създадена огромна база за прехвърляне на стоката през граница. Продуктите заминавали за чужбина, а престъпниците си поделели в зависимост от ранга — милиони долари. Специален отряд на КГБ взе в свои ръце управлението на милицията в Ростов. Започнаха арести сред работещите в търговията и в горкома. Златото и валутата се извозваха с вагони. В далаверата се оказаха замесени и работници от Министерството на речния флот. Изясни се, че речните кораби, покрай доставянето на хайвер и риба на определените им пунктове, са били използвани и за собствени печалбарски акции. По Сър Даря през афганистанската граница те са докарвали стоки, идещи от Япония, Индия и други екзотични източни страни: най-фини коприни, памучни тъкани, електроника. Печалбите за сметка на държавата са били в огромни размери. А на територията и на СССР, и на Афганистан е била изградена цяла система от тайни складове, откъдето стоките са препредавани зад граница за валута.

Делото на Медунов пък разплете такава престъпна мрежа по целия Съюз, че се наложи да бъде арестувано в пълен състав Министерството на месо-млечната и плодово-зеленчуковата промишленост. Наведнъж бяха изловени Директорите на заводите за производство на алкохол. В Ленинград, в жилището на един от тях, покрай многото пари и злато, бяха намерени и 8 хиляди бутилки с коняк от най-различни марки. Беше арестуван и началникът на Московското управление за търговия Трегубов заедно със 130 негови сътрудници. Арестуваха ги по показания на разстреляния по-късно директор на московския „Елисеевски“ гастроним — Соколов.

Андропов удряше почти слепешком и винаги целеше. Нямаше начин да не уцели.

В Москва арестуваха директора и 17 от сътрудниците на зеленчуковата база в Дзержински район. Кражби за 300 хиляди. Директорът бе разстрелян.

В Белокаменск заловиха директора на „Межколхозстрой“, завлякъл 200 хиляди рубли и си построил двуетажна каменна къща. Разстрелян.

В московския завод за преработка на вторични суровини от редки метали разкриха кражби на златни и сребърни стружки за милиони рубли. Разстреляха директора, главния инженер и главния технолог.

В Кишинев, в завода за производство на захар, окраденото възлизаше на четири милиона рубли. Директорът, заместникът му и главният технолог бяха разстреляни.

Отстранени бяха от длъжност министърът на вътрешните работи Шчолоков и заместникът му Чурбанов, зет на покойния Брежнев. Временно двамата бяха поставени под домашен арест. Те са присвоили тонове конфискувани ценности, вместо да ги предадат на държавата. Преди да бъде арестуван и изпратен в затвора, Шчолоков успя да се застреля.

За министър на вътрешните работи Андропов назначи Федорчук, а на овакантилото се място на председателя на КГБ — своя верен заместник генерал Чебриков. В Москва изтегляха, несъмнено, проверявани дълги години кадри: Шеварднадзе, Лигачов, Рижков. Заедно с Горбачов те формираха апарата на личната власт на Андропов.

Битката едва сега започваше. Разкриването на многобройните престъпления ясно показва, че всички нишки водят в ЦК на КПСС, в самото сърце на „огледалното царство“. А там застанаха нащрек. Андропов вече нахълта в забранените предели на „огледалното царство“... Но засега все още не е прекрачил равнището на министрите, началниците на управления и секретарите на райкомите. Неговите действия се следяха внимателно, но и с някакво чувство на одобрение. В края на краищата той връщаше на партията златото ѝ и го отнемаше от хора, чийто ранг или изобщо не им даваше право да го притежават, или в такова количество.

Ако Андропов беше спрял дотук, той безусловно щеше да впише себе си сред класиците на марксизма. Но го погуби високомерието му. Той не само си бе наумил да върне златото на партията, но и да направи така, че никой освен него да не може да се възползва от това богатство. Такова нещо не бе по силите дори и на другаря Сталин и бе рязко отклонение от ленинските норми на партиен живот... И, накрая, Андропов нанесе удара, за който се подготвяше отдавна, още от началото на 70-те години. Ударът върху Средна Азия.

През един топъл априлски ден на 1983 година в Бухара, направо от улицата, бе арестуван началникът на УБХСС на града Ахат Музафаров. Без излишни церемонии, дошлият от Москва екип на КГБ му надяна белезниците и го качи на самолета. Същевременно бяха арестувани още шест души от ръководството на местната милиция и от търговската аристокрация. Разследването бързо стигна до резиденцията на бухарския обком — „Червената вила“, а сетне и до кабинета на първия секретар на компартията Абдурахид Каримов. Гръмна прочулото се в цял свят знаменито Узбекско дело.

Музафаров, без да се опъва дълго, даде показания за своите съучастници по подкупничество и грабеж на държавна собственост. На първо място посочи първия заместник-министър на вътрешните работи Давидов. Но той не дочака разпита и се „самоуби“ по много странен начин — стреляйки с пистолет в главата си три пъти поред. Серия от подобни „самоубийства“ премина през целия Узбекистан. От Музафаров и Каримов следите отведоха при министъра на вътрешните работи на Узбекистан Ергашов и продължиха по-далече от него — към Шчолоков, Чурбанов, към членовете на Политбюро и към покойния Брежнев.

От това дело се обособи другият „процес на века“ — за грабежите в памукообработващата промишленост. Арестуван беше целият апарат на самото министерство и началниците на главните комитети. Само за четири години награбеното е достигнало сумата четири милиарда рубли, голяма част от които потъна в джобовете на министъра Усманов. Със случая се зае следователят по особено важни дела при генералната прокуратура на СССР Гдлян и неговият помощник Николай Иванов. Лично Андропов ги инструктира и им предостави пълна свобода на действията. Напразно.

Още в началото започна да се мярка фамилията на самия Рашидов, приемника на поста първи секретар на ЦК на компартията на Узбекистан Усманходжаев, озовал се на върха на властта по препоръката на Андропов. Поредицата от обиски даде главозамайващи резултати. При арестуването на един секретар на райком от дома му бяха иззети 19 милиона рубли и 200 килограма злато, 113 слитъци, в монети, гривни, обеци и пръстени. В Кашкардаринска област друг секретар на райком предаде 540 хиляди рубли и 500 хиляди облигации от „Златния заем“. Не му повярваха, че това е всичко, и след като

щателно претърсиха откриха още 10 милиона рубли, 300 хиляди долара и 80 килограма злато. И взеха да изплуват все нови и нови имена: Лигачов, Соломенцев, Рекунков (генералният прокурор!), Теребилов, Гусев, Афанасиев, Георгадзе. На Андропов му се замая главата. За него, подготовеният за всичко, появата на тези имена беше голяма изненада.

Сега той бе изправен пред дилемата: или да нанесе удар в сърцето на „огледалното царство“ или да спре дотук. Но ако запази главния щаб и мозък на корупцията, тогава цялата тази борба е безполезна.

Старателно бе съставен списък на заплануваните за извършване по ред обиски и арести на висшите ръководители на номенклатурата.

Реши се да започнат с Георгадзе. Той дълго време заемаше достатъчно високата длъжност на секретар на Президиума на Върховния съвет на СССР, без да бъде дори член на ЦК, и цял живот си остана само кандидат.

Операцията се подготвяше в най-дълбока тайна. Защото Георгадзе, макар и да не е в сърцето на номенклатурата, не можеше да се смята за деец от периферията. Той е в Кремъл още от времето на другаря Сталин и вождът дори го покровителстваше, като ни веднъж не го подложи на репресии... От сейфове и скривалищата в дома на Георгадзе следователите извадиха 8 килограма брилянти и елмази, 100 златни слитъка (по 20 кг), 40 милиона рубли, 2 милиона долара, купчини пръстени, обеци, халки, украшения от скъпоценни камъни, картини на Леонардо да Винчи, Рубенс, Ван Дайк, Айвазовски. Общо на стойност 6 милиарда рубли. Дъхът секва при мисълта какво ли може да се намери по домовете на онези, които имаха по-висок ранг от такива дребосъци като Георгадзе. Нали той дори не е член на ЦК!

Андропов не успя да се убеди в това с очите си. Наскоро след това той... изчезна.

Страната и светът дълго бяха заблуждавани, че се е простудил. Юрий Владимирович бе видян от всички отново, когато вече лежеше в ковчег. Безутешната вдовица бе подкрепяна от Михаил Сергеевич Горбачов. Никой не се изненада — той беше дясната ръка и приятел на покойника.

---

[1] Според ласкателите на Горбачов тази негова твърдост произлизала от факта, че още тогава бъдещият генсек внедрявал в Ставропол стоково-пазарните капиталистически отношения. Напротив, злите езици твърдят, че Горбачов покровителствал грузинските дейци на „сенчестата икономика“, понеже те вече били успели да подарят на Раиса Максимовна безценно брилянтово колие. А на нас ни се струва, че тая работа е много по-дебела. Подготвяйки заговор срещу Брежнев, Андропов се е нуждаел от много пари и е търсил гаранция във временната подкрепа от главатарите на „сенчестата икономика“, без да им даде да разберат, че тяхното пълно изстребление е предвидено в плановете му. ↑

## ЧАСТ III

### БЯГСТВО С ПЛЯЧКАТА

Злите езици твърдяха, че демоните на Корея са убили Андропов, тъй като по негова заповед беше свален южнокорейският „Боинг“ с почти триста пасажери. Демоните се пробудили и решили едновременно с Андропов да унищожат и държавата, която американският президент Рейгън бе нарекъл „Империя на злото“. Така поне, напълно сериозно, писаха сеулските вестници.

Според една стара статистика през 1913 година по различните показатели за стандарта на живота Русия е заемала от 3-то до 12-о място, а по ръста на промишленото производство — абсолютно първо, при това откъснала се доста напред от другите страни. През 1985 година СССР по производството на brutния си вътрешен продукт на глава от населението заемаше 68-о място в света, а по равнището на личното потребление — 77-о, изпреварвайки всички страни по детска смъртност, количеството на абортите, разводите и потреблението на алкохол. Непрестанната изстребителна война, която комунистическият режим водеше против народа, доведе не само до физическото унищожение или до бягството от страната на най-добрата — работещата, талантиливата част от населението: тя се отрази и на генния фонд на нацията, като рязко снижи нивото на духовната и нравствената култура.

Възможно е именно такава да е била целта на комунистите, щом с провеждането на своя чудовищен седемдесетгодишен експеримент успяха да създадат общество, в което, по думите на известен философ, „господстващ психологически тип стана равнодушният човек“. Следва да се добави — крайно безнравственият, с напълно изгубено разбиране за „обществено благо“ или за граждански дълг, който се е проявявал само в доносите.

По принцип това не бе чак толкова лошо. „Равнодушният човек“ не задава излишни въпроси, не се пъха в чуждите работи, лесно се поддава на внушение и още по-лесно на управление, от нищо особено

не се интересува, радва се на своята „дажба“, осигурила му възможността да преживее, и дори е по своему щастлив. Срещу този човек тук са се водили всички известни в света типове война: война на физическото унищожение; психологическа война в невероятни размери, която всяка минута го подлага на обработка до оглупяване чрез чудовищни дози лъжа и дезинформация; електронна война — тази новост в съвременното военно изкуство, въпреки огромните средства, нужни за воденето ѝ, денонощно бушува в ефира, за да го лиши от всякакви други източници на информация, освен официалните. Биологическата война се водеше последователно и обмислено с надеждата човекът да мутира с помощта на недоброкачествени продукти, да го упоят със създаваните по специални рецепти различни видове алкохолна „помия“. Химическата война може би се водеше несъзнателно, но седемте десетилетия пълно пренебрежение към екологията превърна цели райони на страната в съвсем непригодни за живеене зони с отровени води и въздух, където децата се раждаха или мъртви, или уроди, а възрастните не доживяваха до 40 години. Нямахме си само атомна война. Но и тя вече беше на прага ни.

Всичко това беше хубаво. Нали подобен човек бе напълно по вкуса на разлагащата се и корумпирана партийно-държавна номенклатура. Без да ѝ създава никакви особени главоболия, той ѝ позволяваше да прави каквото си иска и да се наслаждава на живота в „огледалното царство“. Но ето ти беда. Този човек престана да работи. Такъв неочакван страничен ефект от всичките упражнявани върху него методи на въздействие. И вече нямаше сила, която би го принудила да работи. Човекът стана твърде равнодушен. Стигна се дотам, че майките послушно подписваха декларации да не разгласяват факта за гибелта на синовете си в Афганистан или в резултат от развихрилата се в армията „дедовщина“, — издевателствата над младите войници. До 1985 година никоя майка не бе протестирала официално нито срещу едното, нито срещу другото.

По чудо оцелялата съвест на нацията беше натикана в затворите и лагерите или агонизираше в емиграция. А съхранилата се национална енергия целеустремено се стремеше към привилегиите, отчаяно търсеше път към „огледалното царство“. Чрез партийни, чекистки, научни, културни и дори чрез спортните канали. Който не

успяваше там, прехвърляше се в търговията, здраво сраснала се с мафията и сенчестата икономика, чиито дейци на свой ред нагло и открито поемаха протегнатата ръка на партийната номенклатура.

Обществото се бе превърнало в змия, изяждаща собствената си опашка. Като никъде по света, в страната на победилата номенклатура бяха валидни няколко валути, които по-добре от всички други показатели отразяваха катастрофалното състояние на агонизиращата империя на злото. Предназначената за робите официална рубла не бе с нищо обезпечена, на световния пазар не я признаваха и тя бързо загуби стойността си и на вътрешния пазар. Митичната конвертируема рубла, измислена от номенклатурата, съществуваше само в нейното въображение и беше създадена с единствената цел да се открадне колкото може повече чужда валута. Из страната циркулираха всевъзможни чекове и сертификати, пускани в обръщение от Външнотърговската банка за изплащане на заплати на номенклатурчиците с по-нисък ранг и на моряците от търговския флот, които можеха да пазаруват с тях чрез мрежата на закритите магазини и разпределителите на вносни стоки. Получаването дори на част от заплатата в чекове и сертификати, се смяташе за голяма чест и значително повдигаше статуса на получателя им.

Всички тези бутафорни валути бяха пометени от една друга, която властно и твърдо смачка хилавата социалистическа икономика и мъртвата идеология. Пробудил съзнанието на хората, по страната вече шестваше ДОЛАРЪТ — паричната единица на „потенциалния и вероятен противник“ на империята. Той отдавна, без да среща съпротива, беше окупираше страната Номенклатурия. А оттам се промъкна в каналите на нелегалната икономика и търговията, в системата на снабдяването и материално-техническото осигуряване, в армията и органите на сигурността.

От долари се нуждаеше задъхващата се от изтощение промишленост.

От долари се нуждаеха науката и медицината.

От долари се нуждаеше военнопромишленият комплекс.

Доларът бе вече обул страната в дънки „Левис“ и „Монтана“, беше я облякъл в спортните костюми „Адидас“, беше я залял с модни якета и ботуши.



Доларът се добра и до най-затънтените селца чрез радиоприемниците „Сони“ и „Грундиг“, последвани от видеоманетофоните с информационни касети, които не могат да се заглушават и трудно се изземват.

Доларът удави комунистическата „култура“ във водопада от западни филми и шоу-програми, които никой в тази просешка страна не може да конкурира.

Всички ведомства гръмко и настойчиво искаха от правителството долари, като предупреждаваха за неминуемия си крах. И излишно е да споменаваме колко много обичаше долара номенклатурата!

Проблемът бе в това, че за разлика от рублата, доларът трябва да се заработи. А номенклатурата отдавна беше отвикнала, пък и не умееше да се труди. Наистина, тя умееше да продава, понеже всичко в страната, включително и населението, ѝ принадлежеше, но което можеше да се продава за долари, вече бе продадено. А народът не желаше повече да работи за номенклатурата. И в резултат стандартът на живота в „огледалното царство“ спадна до срамно ниско равнище: в специалните продоволствени хранилища през зимата вече нямаше редовно пресни ягоди и дини. А по страната отдавна не бяха виждали обикновен салам, въвеждаха се купони за масло и мляко, гладното население се устремяваше към Москва с надеждата поне там да си купи нещо с нещастните си рубли. За да се нахрани народът, макар и само с хляб, също бяха нужни долари. И при целият този недоимък страната вече шеста година водеше война в Афганистан. Там на генералите им се услади да заработват долари и затова за нищо на света не искаха тази война да спира. За долари се продаваше всичко; оръжие, оперативни планове, военни тайни, злато, лазурит и, разбира се, животът на войниците. Това беше много интересна война — последната война на загиващата империя. Именно по това време Генерален секретар на ЦК на КПСС стана Михаил Сергеевич Горбачов.

Той вече бе погребал трима генсека, негови предшественици, Брежнев, Андропов и Черненко. Като оставим настрана Черненко, от другите двама Горбачов бе научил много. И му беше съвършено ясно, че не бива да работи с методите на Брежнев и Андропов. Те водят към гибел: методът на Брежнев — на страната, методът на Андропов — към неговата собствена.

Партийната номенклатура дотолкова се е сраснала със сенчестата икономика, че на всяко посегателство върху мафията гледа като на посегателство върху великата партия на Ленин, макар че самата тя винаги е била мафия и е живяла по нейните закони. Е, и какво лошо има в създадената с общите усилия на партията и престъпния свят сенчеста икономика? Та това е начин на съвместно — повече или по-малко прилично преживяване в тази ужасна страна. И изобщо какво всъщност представлява тази „сенчеста икономика“, която Брежнев, който знае защо, толкова обичаше и толкова я ненавиждаше Андропов?

Това е нещо много просто. Успоредно с хилавата и неефективна социалистическа икономика са създадени ефективни и високопроизводителни структури на пазарна, чисто капиталистическа икономика. Хората там се трудят, печелят добри пари, произвеждат стоки и услуги, които се търсят даже и на Запад. Естествено, тези хора ни плащат за това, че ние изобщо сме им позволили да работят, че ги осигуряваме със суровини и техника, че ги защитаваме от неизбежния при такива условия рекет, като влизаме в ролята на арбитри. Това в края на краищата е за благото на обществото, тъй като стоките и услугите на сенчестата икономика, така или иначе, се разпространяват и на вътрешния пазар. И ето — възниква т. нар. „черен пазар“, който осигурява едно задоволително съществуване на много категории население.

Сенчестите структури почти не се разпростират върху военнопromишления комплекс. Но и не му пречат да си върши работата. Но нали тези сенчести структури изсмукват соковете на официалната икономика и я погубват. А на кого е нужна тази официална икономика! Отдавна е известно, че тя не е нищо друго, освен форма за възпиране на безработицата. Хората се бъртят от сутрин до вечер, а получават 100 пъти по-малко, отколкото живеещият от социална помощ безработен негър в САЩ.

А защо и ние да не превърнем икономиката си в пазарна и ефективна?

Как ще погледнат на този въпрос другарите?

Ще легализираме сенчестата икономика, а към нея ще присъединим и официалната.

Главното е да се започне, да се навлезе, да се оформи всичко — и процесът ще се задвижи!

— Е, какво ще кажете, другари?

Другарите мълчат.

„Главното е, другари“ — продължава новият генсек, „Да изправим на крака икономиката и така ще положим началото на всичко!“

За тази цел са нужни долари, много долари. Откъде да ги вземем?

Откъде да ги вземем? От империалистите, разбира се.

Няма да дадат вече. Вие с Андропов, Михаил Сергеевич, такива ги забъркахте, че вече няма да ни дадат. Покойният Леонид Илич умееше да се договаря с тях, а Андропов всичко провали. Няма срещу какво да се иска пак. И без това сме задължнели с повече от 30 милиарда, а като гаранتي — с още 40. Неслучайно Леонид Илич, Бог да го прости, обичаше да се шегува: „Ако ще искат да върнем дълговете си, по-добре е да се започне война. Друг изход няма“.

Въпреки всичко, има нещо, заради което ще дадат. Неразбиращи, заинтригувани и бдителни, погледите фокусираха младия генсек, заел централното място на дългата полирана маса под големия портрет на Ленин.

Заради правата на човека. Непременно ще дадат.

Заради гласността ще дадат.

Заради преустройството на цялото наше общество.

Генерал Чебриков поклати глава, изпълнен със съмнение. Не, той не се съмнява в това, че ще дадат. Ще дадат, разбира се. Но отново се повдига този проклет, изтъркан от западната пропаганда въпрос „за правата на човека“, който, както е добре известно, е измислен от ЦРУ, а такъв проблем в Съветския съюз няма. Нашият народ има всички права: право на труд, право на почивка, право на безплатно медицинско обслужване. Като във всяка казарма или затвор. Просто трябва по-малко да се пие. Последното съображение генералът изказа на висок глас.

Егор Лигачов се съмняваше още повече, макар че дори не поклати глава. В сейфа на Горбачов бяха скрити някакви книжа за неговата, на Лигачов, причастност към Узбекското дело. Щом Генсекът изразява такова мнение, по-добре ще е да не му противоречи веднага. Макар че даваме голям коз в ръцете на империалистите, след като сами

си признаваме този факт — за нарушаването на правата на човека в нашата страна.

Николай Рижков широко се усмихваше. Важното е да ни дадат парите, а ние ще ги вложим в капиталното строителство. Най-доброто място за влог. Нито една комисия не може да разбере колко е окрадено. Той напротив, одобрява предложението на Горбачов. Покрай такъв неясен въпрос като правата на човека от САЩ и Европа може да се изсмукват пари още двадесет години.

Григорий Романов седи навъсен. Около него се заплетоха някакви странни игри. В имението на сестра му в Ленинград са идвали контрольори — дали от така наречения народен контрол, дали от обкома — поискали й документите за къщата и земята, нещо са измервали, записвали, разпитвали и охраната. Навремето точно така постъпиха с Екатерина Фурцева, когато дойде ред да я изхвърлят от ЦК. Затова той мълчи.

Гейдар Алиев също мълчи. Добре се работеше с Андропов, всичко беше ясно. Е, и опасно. Но онова беше игра на мъже. А тук новият генсек заплита нещо твърде сложно. Да не вземе да сбърка. Трябва да се види и тогава да отпраши вкъщи, в Баку. Ако американците започнат да дават пари за правата на човека, у дома ще има много работа.

Едуард Шеварднадзе се усмихва с добра, срамежлива усмивка и кима с глава. Той е съгласен. Правата на човека в СССР — това е болен въпрос. Необходимо е да се заемат с него сериозно. Пазарната икономика — това също е много добре. Тя ще оживи страната. Никому вече и през ум не минаваше, че всъщност този човек бе санкционирал изтезанията над арестуваните в Грузия и заплашваше докрай да прочисти „капиталистическия свинарник на републиката“.

Александър Яковлев, зловещият партийен идеолог от сталинската школа и най-близък сътрудник на Суслов, седи кротък и размекнат, напомнящ на добряка-гном от приказките на Андерсен. Той също е напълно съгласен с Горбачов: дават ли заради правата на човека, трябва да се вземе. Притокът от Запад и политическото размразяване ще спасят страната. Ще се раздвижи народът и ще го заставят да работи, а не да пие.

„Главното в цялата тази работа е“ — обобщава мненията на другарите Горбачов, — „повече социализъм. Нашият народ направи

своя исторически избор през 1917 година и от него няма да се отклони!“

Кой е „за“, кой „против“, кой — „въздържал се“. Моля свалете ръцете. Пълно единодушие.

А в малкото жилище на заточения академик Сахаров, който бе под денонощното наблюдение на КГБ в Горки и на постоянно пристигащи от Москва специалисти, телефонът не работеше вече цяла година. Самият Сахаров, наскоро пуснат от „спецпсихиатрията“ — това гениално съвместно творение на покойния Андропов и добре живуркащата съветска психиатрия, където лауреата на Нобелова награда и световно известен учен дупчеха с инжекции със силно действащи психотропни препарати и насила хранеха през сонда, като запушваха носа му с метална щипка. Съветската преса водеше яростна кампания срещу Сахаров и жена му Елена Бонер. Международната общественост правеше всичко възможно да помогне на доблестния учен, дръзнал да се бори за правата на човека в една робовладелска страна. Президентът Рейгън дори обяви „ден на Сахаров“ в Съединените щати, за да обърне внимание на целия свят върху неговата съдба.

В отговор от СССР се разнасяше само злобно съскане. Колегите на Сахаров от Академията на науките на СССР публикуваха специално изявление, в което се казваше: „Академията на науките на СССР е възмутена от решението на президента на САЩ Рейгън за официално провеждане на «ден на Сахаров». Да се представя Сахаров като борец за мир и човешки права е подигравка с истината, подстрекателство за раздухване на «студената война», пълно игнориране на мнението на съветските учени. Акцията на американската администрация се оказва от съветските учени като провокация, целяща отравянето на международния политически климат...“ — „... Сахаров се опитва да очерни всичко, което ни е скъпо... той клевети собствения си народ, като внушава пред външния свят, че е някаква си безлика и дори изостанала от постиженията на цивилизования живот маса“ — ревяха от страниците печата академиците Дородницин, Прохоров, Скрябин, Тихонов, уплашени че може да им бъдат отнети пропуските за спецбюфета...

Резкият звън на внезапно оживелия телефон накара академик-мъченик да трепне. През последно време телефонът звънеше, само за

да предаде на Сахаров или на жена му серия от поредни заплахи и обиди, най-невинната от които беше: „И за колко долара ти, еврейска гад, продаде нашата родина?“ Нито Сахаров, нито жена му бяха евреи, но съветските средства за масова информация непрекъснато тръбяха за тях като за агенти на международния ционизъм и даже им бяха пращани палестински терористи да ги заплашват...

Сахаров вдигна слушалката:

„Андрей Дмитриевич“ — чу той непознат глас, „извинете ме за късното обаждане. Безпокои ви Горбачов Михаил Сергеевич, генералният секретар... Вие можете да се върнете в Москва, когато пожелаете. От името на партията моля да простите за всичко, което се случи с вас.“

Когато Сахаров излезе на улицата, застаналият до входа милиционер за първи път му отдаде чест. Не всеки от простосмъртните е удостояван с честта да му се обади по телефона лично Генералният секретар на ЦК на КПСС...

Светът се задави от възторг.

„Горбачов освободи академик Сахаров!“ — крещяха огромните заглавия върху първите страници на вестниците на всички езици на планетата.

„Тази крачка на Москва безспорно свидетелства, че след дългите години на застой и произвол в СССР отново настъпва пролетно затопляне, предизвикано от необходимостта да се проведат назрелите икономически и политически реформи. Ще се придвижат ли тези реформи по-нататък от точката, до която успя да стигне Хрушчов? Много зависи от това колко ще се съгласи да вложи Западът в болната съветска система, обезсилена от икономическия спад, хронично слабите реколти, корупцията, глобалните амбиции и безкрайната война в Афганистан... Каквото и да се случи, на всички вече е ясно — Москва е взела нов курс.“

Но тежкоподвижният, огромен и неуправляем кораб на съветската империя вече не беше способен да обърне посоката и да тръгне по нов курс. Неудържимо го носеше към скалите. Моментът бе отдавна изпуснат. Това ясно виждаше застаналият на капитанския мостик Горбачов. Той се опита само да смекчи неизбежния удар в скалите. За да не загине целият свят, а и той самият, от взривяването на

натъпкания с ядрени бойни глави плаващ съд. Задачата му беше чудовищно трудна. Но изпълнима.

По дипломатическите канали във Вашингтон и всички европейски столици вече се сондираше реакцията на западните правителства във връзка с изненадващо подухналия от Москва топъл вятър на промените. ПРЕУСТРОЙСТВО И ГЛАСНОСТ — ето двата лозунга, от които възнамерява да се ръководи Москва в своята вътрешна и външна политика. На Запад твърде не вярваха. Политиката от последните години на Брежнев и през краткото управление на Андропов доведе на власт на Запад непримирими и убедени противници на комунизма, каквито бяха президентът Рейгън в САЩ и Маргарет Тачър в Англия. Бе невъзможно да ги убедиш с думи и обещания... Нужни бяха конкретни дела. За начало — да се освободят всички политически затворници и да се прекрати войната в Афганистан.

По принцип ние сме готови да изпълним тези условия, но са ни нужни пари. Необходими са средства за преустройството на цялата тази закостеняла от седем десетилетия административно-бюрократична машина. Съвсем правилно отбелязва съветската преса: всичко зависи от това колко пари ще се съгласи да даде Западът за нашето преустройство и гласността. Страната е разорена от предишните ѝ управници и от порочността на икономическата система. Преустройство и гласност — това не е самоцел, а инструмент за плавния преход към пазарна икономика. Но няма пари. Нито за една от програмите няма. Дори за освобождаването на хвърлените по политически причини в затворите и лагерите. Главното е да се започне и процесът ще се задвижи нататък, понеже той слага началото... Помогнете.

В КГБ цареше паника. Да се освободят политическите затворници и да се прекратят делата по 70-и и 190-и параграфи, които даваха хляб на цели управления на тайната полиция! Така просто — да се прекратят и да се освободят? Нека отново прегледаме делата — някого ще помилваме, на някои ще намалим присъдата (а на други ще прибавим). Генералите пък не искат и да чуват за изтегляне от Афганистан. Война до победен край! А партизаните вече разполагат с американски и английски ракети „земя-въздух“, действията им на юг прикрива пакистанската авиация, за тях работи иранската

радиолокационна мрежа. От всички страни растат доходите във валута. Расте и потокът от цинкови ковчези към СССР.

Докато партийните директиви тревожеха КГБ и армията, докато дипломатите изясняваха колко и при какви условия Западът може да предостави кредити на разорената от администраторите-бюрократи страна, новият генерален секретар се ориентираше в огромното стопанство на ЦК на КПСС. Най-после той имаше достъп до всички тайни от живота на малката прекрасна страна Номенклатурия, на която бе станал некоронован крал. Голямата страна — една шеста част от сушата, оградена с бодлива тел и затънала в мръсотия и кръв беше разорена. Но в малката Номенклатурия засега всичко, слава Богу, си беше наред, макар и да се забелязваше някаква тенденция към намаляване на жизненото равнище. Управляващият деловодството на ЦК на КПСС Николай Кручина представяше на генералния секретар документите по текущото финансово и стопанско положение на Номенклатурия два пъти в седмицата: в понеделник и петък. А в четвъртък се събираше Политбюро и поставяше задачи на Кручина и неговото управление, — намиращо се в голямото здание на улица „Грановски“, Генсекът лично преглеждаше и подписваше всички финансови документи и особено, когато ставаше дума за чуждестранна валута. Новият генсек вниква във всяка дреболия, заяжда се за всеки долар.

До 1983 година Кручина беше заместник-завеждащ отдела за селското стопанство и хранителната промишленост в ЦК на КПСС. А на сегашния си пост се озова по препоръка на Горбачов, който, както е известно, отговаряше в Политбюро за селското стопанство. Тогава Андропов, разгневен от случая с лицензите за „намалена проверка“, изхвърли предишния управляващ деловодството Георгий Павлов, който се пенсионира. Овакантеното място зае Кручина. И сега една от задачите му беше да запознае със състоянието на нещата новия генсек, комуто той дължеше кариерата си.

Стопанството на КПСС в Москва беше огромно, а във всесъюзен мащаб — необятно. Само в столицата КПСС имаше 5 хиляди сгради с обща площ 137 000 квадратни метра. В 114 издателства и 80 печатници, собственост на ЦК на КПСС, работеха 80 хиляди души, които пълнеха партийната хазна с 450 милиона рубли годишно. ЦК разполагаше с 19 разкошни санаториума и 40 почивни дома, стотици



поликлиники и болници. Само в района на Сребърния бор в Подмосковието негови бяха 1800 вили и къщи. На ЦК принадлежеше цяла мрежа от гаражи, столови, магазини, специални цехове в месокомбинатите и фабриките от хранителната промишленост, пекарни, фризьорски салони, шивашки ателиета и за химическо чистене, и много много други. Разходите за поддръжката им бяха огромни, тъй като обзавеждането, — машините, битовите предмети и санитарното осигуряване се доставяха от чужбина, но постоянно се налагаше да бъдат подменяни — или поради износеност, или поради появата на нови модели на западния пазар.

Във всесъюзен мащаб само за поддържането на номенклатурното стопанство в добро работно състояние годишните разходи се равняваха на около 5 милиарда рубли и още милион и половина долара. Освен това, именно през текущата 1985 година се появи тенденцията към нарастване на разходите, съответстваща на поскъпването на много видове стоки и услуги на Запад. Но влияние оказа и разширяването на програмата за строителство на нови вили, тъй като много от старите, изградени още през сталинските времена, бяха съвсем овехтели. В тях бе станало невъзможно да се живее: нямат ни басейни, ни сауни, нито кортове, да не говорим за най-различни допълнителни удобства. А Горбачов се интересува, между другото, как върви строителството на неговата нова вила в Крим. Вила — това е чисто условно понятие. Става дума за цял комплекс от постройки с гаражи, служби, къщи за обслужващия персонал и охраната, висока ограда със сигнализация, асфалтови алеи и комуникации, лифтове, мраморни пътеки към морето, вълноломи и прочие. Всичко върви по графика, утвърден от Политбюро. Ще се постареем да се вместим в 3-те милиона долара, както е посочено в сметката.

Непрекъснато растат и разходите за пътуванията другарите в задгранични командировки, отпуски със семействата, на лечение и по други поводи. По този параграф разходите са около 50 милиона долара годишно. 50 милиона долара? Множко ми се струва! Но Михаил Сергеевич, вижте, ако обичате, ведомостта. Средно 50 хиляди души в годината, по 10 000 долара на всеки човек. С толкова малко пари закъде? Цените на Запад набъбват неудържимо. Ние с голямо усилие се ограничаваме в тази планирана сума и другарите ме молиха да

ходатайствам за нейното увеличение в Политбюро. А сега за международните връзки и отношения.

Разходи, минаващи по параграфа „Помощ за братските партии“. Става дума само за партиите в капиталистическите страни. Там, където на власт са братските партии, парите за тях се заделят от държавния бюджет чрез Министерството на финансите и Държавната банка. Традиционно най-широки са връзките ни с френската компартия. Улеснени сме от това, че във Франция данъците са най-ниски. Покрай 2-та милиона долара, превеждани чрез Евробанк всяка година на ФКП, ние отделно прехвърляме пари и на сметката на вестник „Юманите“, който за съжаление е хронично губещ. Ето разходите за вестника:

1978 година — 1 милион 662 хиляди франка.

1979 година — 1 милион 751 хиляди франка.

1980 година — 1 милион 862 хиляди франка.

1981 година — 1 милион 877 хиляди франка.

1982 година — 1 милион 878 хиляди франка.

1983 година — 1 милион 542 хиляди франка.

1984 година — 1 милион 933 хиляди франка.

1985 година — 1 милион 974 хиляди франка. Това са все необходими разходи, защото за нас е жизнено важно да поддържаме другаря Марше и неговата партия. Именно по каналите на френската компартия успяхме да проникнем на вътрешния пазар на Франция, да се настаним на борсите, търгуващи с недвижима собственост, и да основем няколко твърде изгодни съвместни предприятия. И сега заедно с ФКП сме съсобственици на целия комплекс от съвременни сгради, където са разположени различни нейни учреждения. Чрез ФКП успяхме да придобием двадесетина прекрасни жилищни сгради, намиращи се в скъпите буржоазни квартали на Париж, Лион, Марсилия и други по-големи градове на Франция. От тях получаваме твърдо растящ доход, част от който пускаме в оборот, а останалата постъпва в личните поименни сметки на членовете на Политбюро, секретарите на ЦК и другите другари съгласно секретното постановление на Политбюро от 20 октомври 1965 година. Подобни операции изискват допълнителни разходи за около 40 милиона франка годишно. Но и тук трябва да се има предвид както разширяването на самата операция, така и инфлацията. Когато стане нужда спешно да се

предадат пари на другарите, тогава се използват куриери. Ето например утвърден от Политбюро документ, който вие трябва да подпишете, тъй като такива документи нямат сила без вашия подпис. Такъв ред въведе още другарят Сталин веднага след смъртта на другаря Ленин, когато се разбра, че огромни партийни суми са изчезнали, заради доверчивостта и недостатъчната взискателност на Владимир Илич.

„Строго секретно. П 219/7 от 20.09.85

За молбата на члена на ръководството на Италианската комунистическа партия др. Косути

1. Да се удовлетвори молбата на члена на ръководството на ИКП др. Косути и да се отпуснат през 1985 година 200 000 долара за издаването на списание «Хоризонти».

2. Да се възложи на Госбанк на СССР (др. Алхимов) да отпусне на др. Пономарьов Б. Н. 200 000 долара за специални цели.

3. Предаването на сумите да се възложи на КГБ.

Генерален секретар на ЦК на КПСС — подпис.“

Ето още:

„Строго секретно. П 157/2390 от 28.10.85

За молбата на ЦК на Компартията на САЩ

1. Да се удовлетвори молбата на ЦК на Компартията на и да се отпуснат за партийно строителство 250 000 долара.

2. Да се възложи на Госбанк на СССР (др. Фомин) да отпусне на др. Пономарьов Б. Н. 250 006 долара за специални цели.

3. Предаването на сумите да се възложи на КГБ.

Генерален секретар на ЦК на КПСС — подпис.“

И още:

„Строго секретно. П 161/2738 от 29.10.85 г.

За молбата на др. Урбани

1. Да се удовлетвори молбата на члена на ЦК на Комунистическата партия на Белгия др. Урбани за отпускане на 2 милиона 196 хиляди 550 белгийски франка за закупуване на сграда за нуждите на партийния печат...”

Горбачов одобряваше Кручина. Открито руско лице, впечатляваща външност, предразполагаща усмивка, разкошна побеляваща коса. И обяснява всичко просто и понятно. Едно-друго генералният секретар вече отдавна знае, но за някои неща досега не е чувал. Какви са тия 50 милиона?

Кручина обяснява: това е точно онази сума, която натрупва за година от екстрените молби на нашите другари.

Ясно, А тези 500 милиона какво означават?

Те са за другаря Саддам Хюсеин — за войната с Иран, тъй като той неутрализира Техеран и обезпечава нашите действия в Афганистан.

Чакайте, но нали даваме по милиард рубли всяка година, за да доставяме на Хюсеин най-нови видове оръжие, горива, резервни части, а плащаме и на нашите съветници при него, и отделно отпускате по 400 000 долара на компартията на Ирак?

Не трябва да смесваме нещата, Михаил Сергеевич. Доставките на оръжие и другото за войната се изплащат от държавния бюджет. А 500-те милиона за Хюсеин и 400-те хиляди за компартията се заделят от фондовете на КПСС.

Скъпо обаче ни излиза този Афганистан!

Скъпо, съгласява се Кручина. Сега всичко е много скъпо. Издръжката на 120-хилядния войсков контингент струва всеки ден 50 милиона. Долари?! Не, за щастие, засега в рубли. Общо всичко изразходвано за издръжката на армията там до сегашната 1985 година се равнява на 80 милиарда рубли. Освен това за наша сметка фактически се издържа и градското население на Афганистан. Това са още 70 милиона годишно. Но става дума за пари, отпускани от

държавния бюджет. А разходите на КПСС в Афганистан не са много големи — около милион и половина долара годишно.

За Афганистан е направено изключение. Но иначе всички партии се подкрепят със средства, както вече ви казах, от държавния бюджет.

Ето ведомост за задължителните плащания. Цифрите са устойчиви, въпреки че в последно време се долавя тенденция към нарастване с около 1 — 1.5% годишно:

- „1. Компартията на САЩ — 2 000 000 долара.
2. Компартията на Франция — 2 000 000 долара.
3. КП на Финландия — 1 800 000 долара.
4. КП на Португалия — 1 000 000 долара.
5. КП на Гърция — 900 000 долара.
6. КП на Израел — 800 000 долара.
7. КП на Чили — 700 000 долара.
8. КП на Ливан — 500 000 долара.
9. КП на Венецуела — 500 000 долара.
10. КП на Индия — 500 000 долара.
11. КП на Италия — 500 000 долара.
12. КП на Дания — 350 000 долара.
13. КП на Перу — 350 000 долара.
14. КП на Салвадор — 400 000 долара.
15. КП на Аржентина — 400 000 долара.
16. КП на Бразилия — 330 000 долара.
17. КП на Испания — 300 000 долара.
18. АКЕЛ /Кипър/ — 300 000 долара.
19. КП на Ирак — 400 000 долара.
20. КП на Австрия — 250 000 долара.
21. КП на Сирия — 250 000 долара.
22. КП на Египет — 230 000 долара.
23. ...“

Общо около 40 милиона годишно, включително и Организацията за освобождение на Палестина. Съгласете се, че не е толкова много, ако се сравнява с други разходи.

Горбачов слуша внимателно. Подписва документите, спори, доказва и пита, ако нещо не му е ясно. Банки в Амстердам, Цюрих, Лондон, Париж, Токио и Сингапур. Подставени лица милиардери като Хамър, Максвел, Симада. Мафиозни групировки, които с удоволствие

сътрудничат срещу голям дял. Цифри, цифри, цифри. Милиарди и милиарди долари. Тонове злато и брилянти.

Разходи за обучение на партапарата от всички страни на света в Института за обществени науки при ЦК на КПСС, разходи за пребиваването (служебни командировки, почивка, лечение) на задграничните компартии в СССР, разходи за политемигрантите, временно или постоянно живеещи в СССР... Препоръки на компартиите за разпределение на съветските поръчки в техните страни при тяхното посредничество. Съвместни предприятия, „дружески фирми“, „фирми-фантоми“.

А в страната бушува антиалкохолна кампания, която трябва, по замисъла на КПСС, да повиши производителността на труда.

Новородената гласност прониква на страниците на вестниците и на телевизионния екран със сърцераздирателните призови: „Четиригодишно момиченце е болно от левкемия. В нашата страна тази болест не се лекува. Нужни са 3 хиляди долара, за да се спаси нейният живот...“

Огромната страна мълчи. Кой друг има долари, освен КПСС? Но КПСС такива призови никога не е чувала, не ги чува и сега. А ако някой наистина е посъбрал и скътал две хиляди във валута, той и да иска няма да подпомогне болното момиченце, понеже се страхува. Не беше ли чекистка тази провокация? Покажеш ли долари, чакат те 10 години. По-добре е да се спотайваш. „Западногерманска фирма, поема лечението на момиченцето на свои разноси и кани родителите му в Хамбург...“ Но докато майката на момиченцето оформя документите си за заминаване във ФРГ (Защо отива? Наистина ли момиченцето е болно и у нас не могат да го излекуват? Няма ли родителите да изнесат някоя държавна тайна? Не са ли те с намерение да клеветят нашия строй?), детето умира... А сетне дойде Чернобил.

Атомната война, която така и не можа да се впише сред войните, водени от комунистите срещу народа, започна.

Радиацията, превишаваща значително радиацията на атомните бомби, взривени над Хирошима и Нагазаки, порази стотици хиляди хора и големи територии от Украйна, Беларусия, Прибалтика и Русия. Радиоактивният облак премина през Източна и Централна Европа и достигна Швеция. Американските разузнавателни спътници веднага съобщиха за размерите на катастрофата. Ужасените западни страни

пристъпиха към незабавна евакуация на своите граждани от поразените райони. Но новородената гласност едва не бе смазана. Кремъл отреагира на катастрофата в духа на своите най-добри традиции.

Викът на ужас и отчаяние, изтръгнат от западните средства за масова информация, беше обявен за „провокационна шумотевица, която има за цел да предизвика поредната антисъветска истерия“. Пожарникарите потушаваха огъня на взривилата се АЕЦ само по гимнастюрки. Никой и не мислеше за евакуация на живеещите в района — поне в епицентъра на взрива. Телевизията с упоение показваше влюбени, заслушани в песента на славеите над Припят (предаването така се наричаше — „Славей над Припят“ и го излъчеха на третия ден след катастрофата) и усмихващи се млади майки с бебета в колички или на ръце. Наперени телерепортери им поднасяха микрофоните си, задавайки идиотския въпрос:

„Как се чувствате?“

„Отлично!“ — отговаряха младите жени, усмихвайки се широко.

„Какво ще кажете за пропагандния шум, който вдигнаха на Запад във връзка с аварията на атомната станция?“

„Да не би да им е за първи път?“ — възмущаваха се жените. „Те при всеки повод са радостни, че за пореден път могат да излеят злобата си върху нашия народ и нашия строй“.

Само след половин година техните деца ще започнат да измират едно подир друго, а броят на загиналите деца е засекретен и до днес...

Докато Москва правеше всичко възможно да скрие или да омаловажи размерите на катастрофата, пред Запада тя вече се очерта с цялата очевидност на своите глобални последствия. Огромни площи зарамена територия, загуби на обработваема земя и на всички добитък, необходимост да се преселят огромни маси население, попаднало под атомния удар, загуби в промишлеността — всичко това се равняваше на стотици милиарди долари и изискваше усилия, които явно не бяха във възможностите на Съветския съюз. А катастрофите се заредиха една след друга. Потъваха океански лайнери и стратегически подводници, падаха пътнически и военни самолети, дерайлираха влакове, взривяваха се нефто- и газопроводи, горяха цехове на фабрики и заводи. Сурово отмъщаваха демоните на Корея. Още по-сурово си отмъщаваше седемдесетгодишната окупация на страната от банда

престъпници. Но най-безпощадно си отмъщаваше порочната икономика на робовладелската държава, създадена на базата на безумни идеи. Държавата, захвърлена от мрачната ирония на историята в света на XX век като изолиран средновековен анклав.

Чернобилският взрив се превърна в катализатор на поредица от необратими събития. Агонизиращата империя започна да губи очертанията си пред очите на всички. И сред гниенето и разпада оживя гласността. Като страшен водопад над загиващата страна се изля истината за нейната мръсна й кървава седемдесетгодишна история. Пробудиха се обществените сили. Зашумяха многохилядните митинги, още стихийни и хаотични, но вече ясно посочващи главната причина за всичките нещастия — КПСС и създадените от нея престъпни институти на държавната власт.

КПСС реагира вяло, очаквайки обещаните от Горбачов западни кредити. И Горбачов не излъга, не подведе тези очаквания. Той се мяташе от страна в страна по Западна Европа, отлетя и до Америка, срещна се с президенти, премиер-министри, крале и кралици, общественици, предприемачи и банкери. И очарова всички със своите идеи „на новото мислене“, с глобалните предложения за промени в целия този свят, седнал върху атомното бурее с барут, със своето „преустройство“ и „гласност“. За да докаже, че не говори празни приказки, Горбачов даде заповед в страната да се даде нов тласък на мощна антисталинска кампания. Обсипаха покойния генералисимус с яростни проклетия, заклеяваха го, разобличаваха го едва ли не денонощно — в печата, по радиото и телевизията, в кината, от сценичните подиуми. Кампанията веднага излезе от контрол, като върху КПСС се посипаха рикошетни удари. „Повече демокрация! Повече гласност!“ — говореше Горбачов във Вашингтон, Париж, Лондон и Бон, „Повече социализъм! Повече дисциплина!“ — поучаваше той, след като се завръщаше у дома.

Накрая, обединил двата призива, започна и у дома, и в чужбина да призовава: „Повече демокрация! Повече социализъм!“. Но това не остана незабелязано. Демокрацията и социализмът наподобяват две критични маси уран, които при сближаване би трябвало да произведат взрив, по-силен от чернобилския.

Горбачов много импонираше на Запада. Никой от неговите предшественици не бе толкова открит и откровен. При всичките му



пътувания го съпровождаше жена му-(Сталин ликвидира жена си Надежда още преди да се появи на международната арена, жената на Хрушчов — добрата Нина Петровна, рядко се показваше пред хората, Брежнев пък държеше своята Виктория Петровна едва ли не под домашен арест. Колкото до Андропов — западните журналисти твърдяха, че не знаят изобщо женен ли е или не, докато не зърнаха вдовицата му на неговото погребение.) Но Раиса Максимовна не приличаше на своите предшественички. Тя се разхождаше из западните столици с кредитна карта на „Американ-Експрес“, опустошаваше бижутерии и антикварни магазини. Тя си поръча обеци като на Маргарет Тачър за 70 хиляди фунта стерлинги, а на търг си купи златно великденско яйце на Фаберже и засрами долетелите от цял свят богати колекционери.(Предметът е уникален. Само няколко такива шедьоври е направил прославеният руски бижутер по поръчка на императорската фамилия. И цената е уникална — 2,5 милиона долара). Тя буквално заля с поръчки Диор и Карден. За първи път двамата знаменити моделиери отказаха да съобщят пред кореспондентите стойността на поръчките, като се мотивираха с търговската тайна и молбата на клиентката. Но всичко надушващите журналисти се докопаха до отговора чрез данъчната инспекция. И седемзначните цифри увенчаха заглавията в европейските вестници, осигурявайки на Горбачовата съпруга солидност и всеобщо уважение. (Неумолимият за номенклатурата, а след нея и за цялото население, магнетизъм на западното се оказва абсолютно очевидно, но уви — единственото потвърждение на знаменития лозунг: „Народът и партията са единни!“ Тоновете западна стока смачкаха и стъпкаха в калта всички безсмъртни идеи на Маркс, Ленин и Сталин). А пари на Горбачов, както той бе обещал на своята партия, му даваха, но не много и за конкретни дела.

Да освободи всички политически затворници.

„Вече ги освободихме“ — уверява Горбачов.

Показват му се списъци с точни имена до последния човек. Откъде се взеха тия списъци? Къде е зяпал КГБ?

Но в лагерите вече разтварят вратите, а чернобилският взрив направо ги изтръгва от пантите. Мощният поток от бивши политзатворници се влива в обществения живот на страната, групира се и се преустройва в движение с предчувствието, че се открива

възможност веднъж завинаги да си уреди сметките с ненавистната система.

А страната продължава да агонизира. Страхотното земетресение в Армения, при което загинаха повече от 30 хиляди души, а половин милион останаха без покрив, беше своеобразно природно допълнение към чернобилската катастрофа. И отново — пълното безразличие на управляващата партия към бедите, които като водопад от катастрофи връхлетяха нещастната ни страна.

Огромни военнотранспортни самолети на САЩ и НАТО — черните „Херкулес“, предназначени за бързо прехвърляне на американските части за „бързо реагиране“ в зоните на разпространение на съветската военна заплаха, натоварени с дрехи, храни и медикаменти един след друг кацат на летищата в Москва, Минск, Ереван и други големи градове на Съюза с намерението поне малко да облекчат страданията на населението на загиващата страна. Ако не се знае с какво са натоварени, създава се впечатлението, че американците провеждат една от онези глобални десантни операции в тила на противника, на които те така майсторски се научиха още през Втората световна война.

Третата световна ли започна? Започна. И по традиция завари страната неподготвена. Началото на това широкомащабно „нахлуване на противника“ разкри, че с огромния си ядрен потенциал, най-голямата в света армия, чиито танкове са повече от танковете на всички други страни, взети заедно, армията, гордееща се с хилядите ракети с наземно, морско и въздушно базиране, армията, разполагаща със системи за космическа връзка и лазерно оръжие, се оказва абсолютно безполезна и ненужна. Тя бе използвана единствено за разтоварването на американските самолети.

Осъществяваше се заключителният етап от изпълнението на стария план на президента Тафт. Вместо бомби и снаряди, доларът поразяваше и убиваше, като помиташе последните остатъци от съпротива, завладяваше единствения на света пазар, незавоюван досега от САЩ.

А какво прави нашата родна партия? Телевизионните екрани показват на цялата страна посърналите личица на чернобилски деца с обречени не по детски очи. Арменски деца, спасени изпод развалините на рухналите къщи и извозени в Баку, където пред очите им убиваха

техните родители. Руски деца, които в разгара на зимата живеят в скъсани палатки, без топли дрехи, отопление и храна. Техните родители бяха принудени спешно да бягат от кървавите погроми и кланета в Средна Азия и Задкавказието. Отчаяние в очите на лекарите: няма лекарства, няма спринцовки за еднократна употреба, няма дрехи, няма подслон. Спасете децата — бъдещето на страната!

Дайте 2000 долара за спринцовки!

Дайте 3000 долара за западни лекарства, които ще спасят тези деца.

Дайте 5000 долара, за да изпратим тези деца на лечение в клиниките на Германия, Холандия, Англия... Дайте, дайте, дайте...

Откликват западни фирми. Те превеждат пари, изпращат лекари-доброволци, мобилизират частни благотворителни фондации — както светски, така и религиозни, отделят средства за заминаването в САЩ и Европа на болните и застигнати от социално бедствие деца. Но вместо тях там пристигат използвали същите тези пари, някакви мутрести общественици с шарещи насам-натам погледи, с елегантни костюми и вносни вратовръзки. Това ли са децата на Чернобил?

А по същото време по върховете на Стария площад се разглеждат такива документи:

„Строго секретно. П 180/74 от 14.01.87 г.

За молбата на ръководството на компартията на Индия

1. Да се удовлетвори молбата на ръководството на компартията на Индия и да се преведат за нуждите на партийното строителство 1 милион 258 хиляди и 890 рупии.

2. Да се възложи на Госбанк на СССР (на др. Павлов) да преведе на др. Загладин посочената сума за специални цели.

3. Парите да се преведат на сметката на компартията на Индия в банката в Калкута.

Генерален секретар на ЦК на КПСС — Горбачов М. С.

Управляващ деловодството на ЦК на КПСС —  
Кручина Н. Е.“

„Строго секретно. П 159/48 от 30.01.87

За молбата на члена на ръководството на компартията  
на Дания др. Енсен

1. Да се удовлетвори молбата на члена на  
ръководството на компартията на Дания др. Енсен за  
отпускане на 357 хиляди и 941 датски крони за покриване  
на партийния бюджет във връзка с инфлацията.

2. Да се възложи на Госбанк на СССР (на др. Павлов)  
Да предаде на др. Загладин посочената сума за специални  
цели.

3. Предаването на парите да се възложи на КГБ.

Генерален секретар на ЦК на КПСС — Горбачов М.  
С. Управляващ деловодството на ЦК на КПСС — Кручина  
Н. Е.“

„Строго секретно. П 157/251 от 03.02.87

За молбата на генералния секретар на компартията на  
САЩ др. Хол

1. Да се удовлетвори молбата на генералния секретар  
на компартията на САЩ др. Хол за 500 хиляди долара във  
връзка с предстоящия юбилей на компартията на САЩ...”

„Строго секретно. П 161/491 от 11.02.87

За молбата на члена на ръководството на ИКП др.  
Косути

1. Да се удовлетвори молбата за изплащане на  
личните разходи на члена на ръководството на компартията  
на Италия др. Косути и да му се отпуснат 633 хиляди 765  
лири (85 долара)...

«Строго секретно. П 166/511 от 13.02.87

За молбата на члена на ръководството на компартията на Мароко др. Али Ята

1. Да се удовлетвори молбата на члена на ръководството на компартията на Мароко др. Али Ята и да му се отпуснат 1 милион 870 хиляди 762 дирхама и 85 сантима за закупуването на 548 966 килограма хартия за нуждите на партийния печат...»

«Строго секретно. П 181/272 от 18.02.87

За молбата на члена на ръководството на компартията на Египет др. Саид

1. Да се удовлетвори молбата на члена на ръководството на компартията на Египет др. Саид и да му се отпуснат 35 хиляди долара за лечение...»

Едуард Шеварднадзе, сменил престарелия Громико на поста министър на външните работи, е обаятелен и внушава уважение. Той е самото възплъщение на «новото мислене»# (Неотдавна вестниците публикуваха показанията на осъдения и хвърлен в лагер бивш офицер от милицията на МВД на Грузия Надари Хунджгуруа. Назначен през 1978 година за началник на ОБХСС е един от районите на Грузия, той се представил на прекия си шеф и получил от него следното напътствие: «За твоето доходно място, драги, ще трябва да платиш. Който не плаща, после много съжалява. Хунджгуруа отказал и тогава получил друго предложение: „Отстрани в село Орджоникидзе магазинера на чайната фабрика Кантария и никакви пари няма да се искат от теб“. Когато Хунджгуруа попитал какво означава да „отстрани“ магазинера, му отговорили направо: да бъде убит („земята трябва изцяло да го погълне“). Ужасен, Хунджгуруа отказал, магазинерът бил ликвидиран от друг, а твърде принципният офицер уволнен. В търсенето на справедливост Хунджгуруа стигнал до Едуард Шеварднадзе, който вече се бил издигнал от длъжността министър на вътрешните работи на поста първи секретар на ЦК. Шеварднадзе изслушал офицера и му рекъл, усмихвайки се добродушно: „Нодари,

трябвало е да направиш онова, за което са те помолили. Тогава твоите отношения с всички биха били нормални“. „Косите ми настръхнаха“ — спомня си Хунджгуруа, аз онемях. Така си и отидох...» И в момента, в който излязъл от сградата на ЦК Хунджгуруа бил арестуван...), когато обикаля повторно същите страни, където Горбачов вече е бил, и ненатрапчиво, но упорито моли за допълнителни кредити, той среща сините очи на канцлера Кол, умната усмивка на президента Митеран, меката женственост на Маргарет Тачър, каубойската непринуденост на президента Буш. Ние сме съгласни да помогнем на Русия (понятието СССР се употребява рядко и с нежелание) да стъпи на пътя на реформите и демократичните преобразования. Но у вас всичко върви много бавно, макар че пътят към цивилизования начин на живот е в еднаква степен прост и пряк. Свобода на словото. Многопартийност. Създаване на държавни структури на властта въз основа на свободното волеизявление на народа. Тоест — с помощта на свободни избори. Свобода на частното предприемачество. Или казано по-просто — свобода на търговията. Икономика, обвързана със световния пазар чрез свободно конвертируема валута, еталон на която в съвременния свят е доларът. Всичко е толкова просто. И, между другото, вие искате пари, а пръскате милиарди за издръжката на така наречените страни «с народна демокрация». Ето ви реална помощ — ние ще поемем издръжката на тези страни, а освободените пари вие ще вложите за провеждането на реформите в страната. Ами нашата армия в Източна Европа? Че на кого пречи вашата армия? Нека си седи в казармите, но да не се намесва в нищо. Впрочем, ако желаете, можем да поемем и нейната издръжка. Временно, разбира се. И без много шум, и американците, и вие ще изтеглите войските си от Европа, за да се възцари сътрудничеството, а не конфронтацията. Но като изтеглим нашата армия, какво да я правим? Няма казарми за войниците, няма жилища за офицерите, няма училища и детски градини за децата на военнослужащите.

Боже справедливи! С какво сте се занимавали вие 70 години? Е, добре, това не е проблем. Ще построим къщи и училища за вашите офицери и децата им.

Но трябва да изтеглите и армията от Афганистан. И по-бързо. Всичко, което говорите, е правилно, но планираното осъществяване на

тези предложения е свързано с големи разходи. Колко? Три и половина милиарда долара.

На първо време...

В чужбина веднъж Михаил Горбачов дори цитира Дизраели и учуди с ерудицията си западните журналисти, Ленин изпитваше истинска наслада, когато в редките си свободни часове четеше Хегел в оригинал. Сталин обожаваше Макиавели, Андропов обичаше американските и английските политически детективски романи, а Михаил Сергеевич, според неговите думи, с упоение се зачиташе в романите на Валентин Пикул. Но за щастие цитираше не Пикул, а все пак Ленин. Това донякъде успокояваше колегите му в Политбюро. «Повече социализъм!» — ободряваше своите пообъркали се другари генсекът. «По Ленин сверяваме пътя си. А какво казваше Илич, когато въвеждаше НЕП?»

«Той казваше, другари: „Това е сериозно и е за дълго“. А какво направи Сталин? Той изопачи, деформира ленинските идеи и започна да строи казармен социализъм. Ето това, другари, доведе, разбирате ли, до днешното ни състояние».

Едва ли в СССР ще се намерят двама-трима, които биха могли, без да послъгват, да заявят, че са изчели от кора до кора целия Ленин. На първо място, поради това че поне четвърт от трудовете на Владимир Илич са засекретени и достъп до тях имат само онези, които никога няма да ги прочетат. Не им е интересно. А заемеш ли се да изучаваш всичките 50 свободно издадени тома, дори до парторг на първична организация няма да стигнеш, и ще се озовеш не другаде, а в лудницата. За професионалните партработници се печатаха специални «Ленински сборници», които съдържаха същността на Лениновите идеи, необходими за дадения момент от партийния живот. Понякога по тези сборници (имаше такъв период и по времето на Сталин, и по времето на Андропов) даже се провеждаха знаменитите ленински колоквиуми за номенклатурата. Изобщо тези сборници се четяха, както се препоръчваше, не толкова като обект на самообразованието, колкото да послужат за речите и докладите, които трябваше да започват и завършват с ленински цитати. Колкото повече цитираш, толкова по-добра е речта ти. А защо ѝ е, пита се, на номенклатурата да чете Ленин и да си изяснява подробно къде се разминава Ленин с Кауцки или с

Мартов. Нали Ленин е в сърцето на всекиго. И всеки знае, че «Ленинското учение е непобедимо, защото е истинско!».

Какво казваше Ленин? По-широко да се прилагат разстрелите. И както винаги — правилно казваше. Престанахме да ги прилагаме и ето докъде я докарахме. Всички престанаха да работят и само крискат по митингите.

А всеки от номенклатурата знаеше за какво постоянно предупреждаваше Ленин.

Нашата партия и социализма като цяло могат да ги погубят и ще ги погубят:

1. Многопартийността и буржоазната лъжедемокрация.
2. Свободата на търговията. (Тя, както образно се бе изразил Ленин, е още по-страшна от Колчак и Деникин, взети заедно).
3. Гласността.
4. Свободата на словото, печата и събранията.

Горбачов много добре съзнаваше това. Но още по-добре го съзнаваше главният партийен идеолог Вадим Медведев. В миналото професор в катедрата по История на КПСС, той бе чел Ленин като служебно задължение и в частност неговите основни трудове «Как да организираме соцсъревнованието» и «По-нататъшните задачи на съветската власт». Изобщо можеше всички други писания на Ленин също да се засекретят. Не са необходими. Само объркват. Много противоречия съдържат. Но основата на Ленинското учение трябва точно да се помни.

И какво възнамерява да прави Горбачов? Да погуби партията? Да унищожи съветската власт? Да посипе с пепел великото дело на Ленин?

Какви са тия свободни избори? И тия конгреси на Съветите? Но Горбачов не можеш да го стиснеш за гушата. Това не се удава ни на боязливия Медведев, ни на нахалния, но бавномислещ Лигачов. Горбачов по душа е демократ. Той никога не повишава тон, не организира автомобилни катастрофи или преждевременни инфаркти. Той е открит и достъпен. Той вижда опозицията в Политбюро и ЦК, но в условията на новото мислене това е обикновен плурализъм. Няма нищо страшно. Другарите не разбират че в страната се е установила непонятна система на двувластие. Както са например секретарите на обкомите, от една страна, и от друга — председателите на съветите.



Всъщност двувластие, разбира се, няма — съветите са се превърнали просто в една от долустоящите партийни инстанции. Но все едно — така не е добре. Целта на свободните избори е да се пробутат партийните секретари и на местата на председателите на съветите. Това е чудесно — ти си първи секретар, ти си и председател на съвета. И никой няма да каже, че тук нещо не е в ред. Но докато първият секретар се назначава от ЦК, за съветите трябва да се мине през избори. На алтернативна основа. Защо ме гледате така изплашено, другари? Всичко е във ваши ръце — властта, средствата за масова информация, органите на реда. Нима се боите от избори? Е, добре. За КПСС ще запазим по списък, без никакви алтернативни кандидати, сто места във Върховния съвет. Нали гледам на вас да ви е добре. И не бива да се позоваваме на Ленин. Не по-зле от вас знам за какво предупреждаваше Илич. Така че няма от какво да се тревожите. Главното е да се започне, да се навлезе, всичко да се организира — и процесът ще потръгне.

Горбачов говореше спокойно и убедително. Катастрофалното поражение на КПСС на изборите, които с много усилия можем да наречем свободни, предизвика голям вътрешнопартиен скандал. Горбачов отхвърляше всякакви претенции. Щом вие, първите секретари, не съумяхте да организирате своята победа на изборите, нали знаете, другари, това е много показателно. Значи не сте имали истински контакт с народа. Помните ли как беше у Ленин? «Народът — това е...» Впрочем, тук е без значение казаното от Ленин. Важното е полученото се да ви бъде за урок — и на вас, и на всички нас.

Изводът от цялото слово на Генсека беше: щом не можахте да организирате собствената си победа на изборите за съветите, тогава значи не ставате и за първи секретари. А първите секретари нямаха никаква възможност да маневрират, тъй като във врата им отдавна злобно дишаха вторите секретари. И с един замах 85% от първите секретари се лишиха от своите постове, на които се настаниха вторите. «Революция на вторите!» — подсмиваше се безочливата преса.

По това време извиканият в Москва първи секретар на @грердловския обком Борис Елцин оглави Московския горком на КПСС, като изхвърли някъде в небитието всемогъщия Гришин, което не успя да направи дори и Андропов. И започна разгромът на столичния градски комитет на партията. Номенклатурата се

разбунтува. И след редица истерични скандали при Горбачов, поиска да се свика Всесъюзна партийна конференция, каквато КПСС не помни от довоенните години. Горбачов не възрази: искате партконференция — ще свикаме партконференция. Вторите секретари, току-що сменили първите, подозрително се оглеждат наоколо — те няма да гъкнат срещу генсека. Повече или по-малко, но и в Политбюро групата е надеждна: Шеварднадзе, Яковлев, Елцин, който е кандидат-член, а в ЦК — Разумовски, Волски, Фалин, Дзасохов... Те няма да го подведат, защото са наясно с нещата...

Горбачов е като капитан и играещ треньор на отбор по хокей. Но същевременно е и негов диспечер и централен нападател, който ту се стикова с Елцин и Шеварднадзе, ту ги изоставя и се устремява с Крючков, Язов и Пуго към чуждата врата. В някой миг напуска за цяла третина и отива на консултации с Рейгън и Кол, после пак се връща и влиза в играта, отново се стикова с Елцин, оставя го и имитира неговото отдалечаване и завръщане вече в друга позиция. Горбачов е безподобен.

Великолепен политик и интригант, той ту отвързваше синджира на шумния екип на Гдлян и Иванов, за да ги насъска срещу колегите си от ЦК и Политбюро, ту отново ги връща в кучкарника, чиято врата в нужен момент винаги се оказваше незаключена. И хвърчаха трески от Лигачов, от Соломенцев, дори от Чебриков, да не говорим за такива нищожества като Гришин, Романов или Зайков. Излязла от кожата си, «болшевишката рат» предполагаше, че Гдлян и Иванов действат по своя инициатива. И се опита да съсипе двамата следователи, да ги унищожи. Горбачов умело ги пазеше, както Иван Грозни бранеше своите мечки от проклетията на болярите.

Като манна небесна върху Червения площад, а по-точно — върху Горбачов, се приземи Матиас Руст — германски пилот, който твърдеше, че се е хванал на бас да кацне със спортния си самолет пред храма на Василий Блажени. Отворили се възможност да бъде прогонена цялата върхушка на Въоръжените сили на страната. Но преди да я изрита печатът я опозори, което не беше се случвало от 1937 година. А през това време антикомунистическата революция смля марионетните режими в Източна Европа. Прострелените върху снега трупове на съпрузите Чаушеску, разстреляни без съд и следствие, бяха

страшно предупреждение за онези, които не желаят да се подчинят на най-умния генсек, най-хитрия от всички, оглавявали досега КПСС. Рухналата Берлинска стена и обединението на Германия. Бледото лице на Ерих Хонекер, успял да избяга в една от съветските военни бази и да се спаси от народния гняв. Господарят на ГДР е толкова сигурен в себе си, че дори беше забравил (или не успя) да прехвърли парите си от Берлинската банка в чужбина. Добре, че старият верен приятел Ясер Арафат му изпрати със свой самолет, кацнал в същата съветска база, цял куфар с долари (получени, между другото, от СССР). Лидерът на ООП наивно се надяваше, че бившият комунистически вожд на Източна Германия ще използва тези пари за започване на партизанска освободителна война срещу западното нашествие. Хонекер не се отказа от парите, но веднага ги изпрати на дъщеря си в Чили. Нека да купи там прилична къща, като онези разкошни вили, в които Хонекер бе свикнал да живее през последните 30 години.

Довчерашният затворник, чешкият дисидент Хавел, работил преди това като докер, внезапно стана президент на Чехословакия и забрани компартията, като премахна и органите на сигурността.

Неукротимият Лех Валенса, работник-електротехник в Гданския корабостроителен завод и основател и организатор на «Солидарност», който беше политически затворник, смени тъмничаря си Ярузелски на поста президент на страната, разгони компартията и лиши комунистите от имунитет и имущество.

В България официално бе поставен под стража Тодор Живков — водач на компартията и държавен глава, обвинен в корупция, кражба на държавни средства и антидържавна дейност.

В Будапеща комунистите сами се разпръснаха още в навечерието на свободните избори.

Пред КПСС ребром стоеше въпросът: кой от двата варианта я устройва повече — румънският или унгарският?

КПСС никога не е била политическа партия. Даже в условията на тази действително наивна политическа борба която се водеше в СССР, партията се чувстваше като загубило се в джунглата дете. А я беше страх да се превърне в парламентарна партия. Но още по-страшно е, ако остане на власт. Тя няма нито един лидер, способен да смени Горбачов. И ни румънският, ни унгарският, ни чешкият вариант на развитие на събитията не ѝ подходеше. Отначало направи плах опит

да заложи на Егор Лигачов, чието поведение навяваше носталгия по старите добри времена на XXV конгрес. Но появеше ли се Егор Кузмич на публична трибуна или на телевизионния екран, веднага, като дяволи от детска приказка, с шум и гръм изникваха Гдлян и Иванов. И го обвиняваха в подкупничество и мошеничество.

В такива условия, както правилно отбеляза премиер-министърът Николай Рижков, беше абсолютно невъзможно да се работи. И беше прав. Партията не можеше да работи в условията на гласността. Потвърди се неразгласената мъдрост на вожда на световния пролетариат, който бе предупреждавал за това още преди 70 години. Партията, както образно се изрази Александър Яковлев, се скри в окопите и оттам със страх наблюдава своя генсек, но все още се надява на него.

А Горбачов приема в Москва чуждестранни бизнесмени: американски, английски, френски, японски. Съвещания, конфиденциални срещи, закуски, обеда. Атакувани от журналистите, бизнесмените отговарят уклончиво, като споменават само, че предложенията от «съветска страна» били интересни и изгодни. Но трябвало да се обмислят. Горбачов пък на свой ред уверява кореспондентите, че става дума не за кредити, а за взаимноизгодна съвместна дейност. И отново отправва на Запад.

По същото време съветските войски, след десетте години на кръвопролитна и никому ненужна война, започват безусловно да се изтеглят от Афганистан. За 10 години те са избили повече от милион афганистанци, принудили са 3 милиона души да избягат от страната, но желаната победа така и не са постигнали. Армията през зъби съобщава собствените си загуби: 15 хиляди убити и 60 хиляди ранени и осакатени. Известен брой офицери и войници са пленници на партизаните, но колко са — никой не знае. В тези цифри никой не вярва. Хората подозират, че загубите са най-малко три пъти повече и приемат оповестените цифри както някога бяха приети обявените от Сталин 7 милиона загинали в Отечествената война, а те досега нараснаха на 20 милиона и с всяка година се увеличават с по два милиона. Изтеглянето на армията бе организирано по ефектен начин. При граничния мост свирят оркестри, върху танковете и военните автомобили се веят големи червени знамена. Последният командващ 40-а армия генерал-лейтенант Громов, получил за провеждането на

престъпната операция «Магистрали» званието Герой на Съветския съюз, вместо да бъде даден под съд, е произведен в генерал-полковник. И веднага става ясно, че никой в родината не чака ветераните от Афганистан, че те са никому ненужни, освен на престъпния свят.

А между другото Михаил Сергеевич, завърнал се от поредното си пътуване в чужбина, оповестява намерението си да въведе в СССР президентско управление. И издига кандидатурата си, естествено — без алтернативен кандидат, за президентския пост. Всичко да е като в нормалните държави. Навсякъде има президенти, и у нас да има. Никой не разбира защо е необходимо. Циниците се шегуват: защо президент, а не направо император? А за някакви си там общонародни избори, дори и дума не се обелва. Депутатите избират на конгреса Горбачов и той става първият (и последен) президент на СССР, като си оставя и поста генерален секретар на КПСС. Длъжността председател на Върховния съвет Горбачов предава на своя стар (а изглежда и верен) университетски приятел Анатолий Лукянов. Но какво стана? Всичко беше просто — Горбачов избяга от родната партия заради президентския пост. В недрата на ЦК из коридорите и кабинетите като съскаща кобра вече пълзеше «мнението», че сегашният генсек не е оправдал доверието и трябва незабавно да се свика пленум, на който да бъде сменен. Е, сменяйте. Защо не се опитате да смените и изборния президент? Ръцете ви са къси.

От този момент партията беше обречена.

Горбачов току-що е станал президент, когато из цялата страна се разгърна кампанията за искане да се съди КПСС и да се национализира имуществото ѝ. На всичко отгоре, постави се и въпросът за премахването на член 6-и от конституцията на СССР, който гарантираше на КПСС политическия монопол в страната.

Но Горбачов още не се е разделил окончателно със своята партия. Макар че е предал с организационните въпроси да се занимава заместникът му Ивашко, той все пак има почти необхватната власт на генерален секретар. И верният Кручина продължава, както и преди, да му носи два пъти седмично секретни и абсолютно секретни партийни документи:

«Строго секретно. 04.12.89 За проблемите на партийната собственост Развитие на политическия процес в страната, формирането на многопартийност в много отношения поновому

поставят задачата за материалното осигуряване на работоспособността на партията, за създаването на стабилни финансови източници, както в съветска, така и в чужда валута. От това зависи и материалната основа на международните връзки на КПСС, а също способността ѝ да оказва в необходимите случаи поне минимална помощ на задграничните компартии. Между другото, както е видно от случилото се с компартиите в Източна Европа, не вземем ли своевременни мерки по оформянето на партийното имущество, съобразени с изискванията за търговска дейност, не го ли включим в нормалния стопански оборот още сега — в условията на прехода към пазарна икономика, неизбежно сме застрашени с тежки последствия за партията. Вече се забелязват тревожни за КПСС симптоми. Предстои ни по този въпрос да започнем от нулата и ще се наложи да работим в непривични за партията условия... А това изисква да се съобразяваме с една разумна секретност при използването в редица случаи на анонимни фирми, маскиращи тези действия на КПСС. Крайната ни цел, както се вижда, ще бъде успоредно с „комерсиализацията“ на наличната партийна собственост планомерно да се създават структури на „невидимата“ партийна икономика, за работа с които ще бъде допуснат съвсем тесен кръг лица, посочени от Генералния секретар на ЦК на КПСС или неговия заместник...».

Горбачов с възхищение вдига очи към Кручина. Другарите мислят поновому и съвсем правилно. На партията ѝ е нужно заедно с цялата страна да се захване с пазарната икономика. Какво казваше Ленин? «Трябва да се учим да търгуваме». Главното е да се започне и нещата ще потръгнат. Сега ще съставим списъка на посветените другари: Ивашко, Шенин, Фалин, Дзасохов, Лучински, Манаенков, Веселков, Кручина. Нека и Ивашко да го прегледа и ако е нужно, да привлече и специалисти. Във ведомството на другаря Крючков не са никак малко икономистите международници. Те могат да помогнат.

Строго секретна директива по места, парафирана от Ивашко и изискваща вашия подпис:

«Да се извърши инвентаризация на партийната собственост от гледна точка на възможностите ѝ да бъде използвана за търговски цели; същевременно да се „инвентаризират“ всички постъпващи от партньорските партии делови предложения и да се проведат консултации със съответните партии. Да се пристъпи към създаването

на неголеми, гъвкаво действащи на стопанска сметка икономически организации на базата на съществуващото партийно имущество под формата на съвместни предприятия, акционерни дружества с участието на „приятелски“ фирми и на партньорски партии...» Всичко това е чудесно. Особено с «приятелските» фирми. Но такива документи нека Ивашко да подписва сам. Аз имам много друга работа. Нещо друго? Ами става дума за «приятелските» фирми, напоследък понатрупахме доста задължения към тях и другарят Фалин е представил докладна записка:

«Напомням, че „приятелските“ фирми принадлежат открито или чрез посредници на компартиите в страните, където се намират, и са важен канал за международната дейност на КПСС. Покрай всичко друго, тези фирми ни доставят западни стоки, но изпълняват ролята си на посредници, а понякога са и непосредствени изпълнители при решаването на различни задачи на нашата външнополитическа дейност... Необходимостта от срочно решение на въпросите по отношение на „приятелските“ фирми се предопределя от обстоятелството, че усложненото им финансово положение и опасността от банкрут нарушават механизма на приятелските партии, създават реална заплаха за по-нататъшното им съществуване... До настоящия момент от Външноикономическа банка на СССР са изплатени в милиони валутни рубли на следните фирми:

ИТ „Комерсио“ (Португалия) — 4,4

„Металким“ (Португалия) — 0,3

„Нумерика“ (Португалия) — 0,6

„Глобус“ (Австрия) — 0,8

„Ланд-ъф-Фолк“ (Дания) — 0,3

ОПФ (Франция) — 0,3

„Пламбак“ (ФРГ) — 0,1

В момента, според информацията на съветските външнотърговски организации, сумата от просрочените задължения към „приятелските“ фирми е достигнала (в милиони валутни рубли):

„Интернешънъл трейдинг“ (Япония) — 0,5

ОПФ (Франция) — 0,4

„Тети Едитори“, „Едитори Риенити“, „Амилкара Пипа“ и „Ксилон“ (Италия) — 1,9

„Глобус“ (Австрия) — 2,2

„Пергамон Прес“ (Англия) — 0,5  
 „Друкхауз Норден“, „Дастим“, „Лохер“ и „Бърч Интернешънъл“ (ФРГ) — 0,4  
 „Коопи“ (Швейцария) — 0,1  
 „Аванте“ (Португалия) — 0,2  
 „Ланд-ъф-Фолк“ (Дания) — 0,3  
 „Виг-Трюк“ (Швеция) — ОД  
 „Пиплз Дейли Уорлд“ (САЩ) — ОД  
 „Унита“ (Италия) — 0,05  
 „Морнинг Стар“ (Англия) — ОД  
 „Ризоспастис“ (Гърция) — ОД  
 „Краус“ (Австрия) — 24,6  
 „Папандопулос“ (Гърция) — 3,7  
 „Агалиу“ (Гърция) — 2,0  
 „Фидас“ (Гърция) — 1,5...»

На Горбачов му причернява пред очите. Той набързо преглежда още две страници от списъка и пита Кручина: «Общо колко?». «60 милиона 350 хиляди конвертируеми рубли» — отговаря управляващият деловодството. Какъв е проблемът? Изплатете ги! Проблемът е в това, че тези пари трябва да се изплатят от държавния бюджет, а не от партийните средства. А във Външноикономическата банка пари няма, няма и в Държавната банка.

Какво значи — няма пари?

Държавният бюджет е в огромен дефицит и банките отказват да плащат.

«Добре» — казва президентът, «ще поговоря с Герашченко. Ще се разберем».

А из страната шестваше, ако употребим думите на самия Горбачов, «парадът на суверенитетите». Неговият личен пример се оказа заразителен. Бившите първи секретари на републиканските компартии също пожелаха да станат президенти. Но президенти искаха да бъдат и първите секретари на автономните области и райони в състава на Русия. Всички те съзряха в протичащите в страната процеси прекрасна перспектива. Същите, които от години разграбваха своите републики, но се принуждаваха — за да си осигурят свобода на действие — да изпращат огромна дан на Москва, да се унижават в Кремъл и на Стария площад, постоянно да живеят в напрежение, да не



би да се появи «горе» някакъв психофанатик като Андропов, да не говорим пък за някой нов Сталин. Сега се появява възможност да станат изцяло независими от омразния център и да заживеят напълно щастливо.

Някак тихо и незабелязано Алиев изчезна от Политбюро. На Шеварднадзе явно му дотежа длъжността министър на външните работи и той започна да поглежда към Тбилиси, където също се бе разгърнала антикомунистическа вакханалия. Не, може би е още рано. Преходът от републиканските компартии към «национален суверенитет» се съпровождаше напълно естествено от «добре разпалена и финансирана кампания на най-див национализъм», насочен както срещу непосредствените съседи, така и срещу «руските окупатори». Диво клане набираше сила в Кавказ и Средна Азия. В Молдова гърмяха първите изстрели на изправилите се един срещу друг молдовци и руснаци. Дори в цивилизованите републики на Прибалтика вече се ширеше яростна антируска кампания, макар и все още без изстрели. В Русия нахлуха руски бежанци от републиките, но тук, разбира се, никому не бяха нужни. Те изоставяха дом и имущество и се добираха до «родината» бедни, гладни, а понякога и полуоблечени. Нямаше кой да ги храни. Нямаше къде да учат децата им. Нямаше ни къде да живеят, ни къде да работят.

По всички средства за масова информация се предаваха призови към руските хора да помогнат на сънародниците си, изпаднали в неописуема беда. Съобщаваха се номерата на банкови сметки, на които могат да се преведат очакваните помощи в пари «кой колкото има възможност». Пари нямаше никой. Нужни бяха милиони за строителство на жилища, училища и детски градини, за откриване на нови работни места. В кампанията се включи Международният Червен кръст, колети за бежанците изпращаха чак от екваториално Конго. Колони от тежкотоварни коли на бундесвера докараха храни, палатки, топли дрехи. Американски, английски, френски, че дори и израелски самолети циркулираха по режима «въздушен мост» така, сякаш снабдяваха собствената си обкръжена армия. Пак добре, че не стреляха по тях...

А по това време продължаваше разглеждането на секретните «молби»:

«Строго секретно. П 145/78 07.01.90 г За молбата на члена на ръководството на ФКП (Финл.) др. Сипсило

1. Да се удовлетвори молбата на члена на ръководството на ФКП др. Сипсило и да му се отпуснат за нуждите на партийното строителство 1 милион 298 хиляди и 307 финландски марки...»

«Строго секретно. П 196/31 09.01.90

За молбата на ръководството на Компартията на Индия

1. Да се удовлетвори молбата на ръководството на компартията на Индия и се отпуснат 2 милиона долара за провеждане на избирателната кампания...»

«Строго секретно. 12.01.90

За разходите на политемигрантите

По данни към 1 януари т.г. в СССР живеят 6643 политемигранти и приравнените с тях членове на семействата им, дошли от чужбина... Към категорията на политемигрантите са приравнени и някои видни чуждестранни дейци, които живеят в СССР съгласно решенията, приети по инициатива на ЦК на КПСС. На тях им се оказва материална помощ и съдействие при решаването на социалните им проблеми (предоставяне на апартамент, вила, осигуряване на автотранспорт и обслужващ персонал). Общата сума на разходите за тази цел е 1,5 милиона рубли на месец. Освен това, в съответствие с решенията на ЦК на КПСС, от партийния бюджет се финансира Ивановското интернационално училище-интернат „Е. Д. Стасова“, където се обучават децата на политемигрантите и дейците на задграничното комунистическо движение, а също и санаториум „Дружба“, предназначен за почивка и лечение на политемигрантите и членовете на семействата им... Разходите за тази цел през

1989 година възлязоха на 5,5 милиона рубли. Посочените средства бяха отпуснати от държавния бюджет...»

Докато в републиките кипяха националистически страсти, претопили в казана си вчерашните дейци на партноменклатурата в днешни лидери на националната ориентация, Русия отново започна да бъде черните кълба дим на антисемитизма. Тази черна димна завеса покри страната преди катастрофата през 1917 година, нейните кълба от смрадлив дим прикриха преврата през 1953 година и отново с удоволствие ги изригнаха в края на осемдесетте години и. Това обстоятелство предизвика всеобщ интерес. Наивните си задаваха въпроса: нима партията, изплашена от вероятността да отговаря за престъпленията си, се опитва да се укрие зад гърба на евреите? Или може би КПСС получила от Израел и световния ционизъм голям подкуп във валута, по такъв начин си осигурява несекващия поток от еврейска емиграция навън? Инак защо ѝ е да харчи партийни средства за финансирането на «черните» групировки и на своя сметка да отпечатва в собствените си печатници десетките хиляди екземпляри на «Протоколите на ционските мъдреци», «Евреи и еврействащи», «Пострадали от евреите», «Ритуални убийства на християнски деца от евреи», «Майн Кампф» на Адолф Хитлер и други, и други, и други.

Всички грешаха. Партията просто вече беше излязла на пазара и не желаше тези нейни стъпки да привлекат вниманието на станалото твърде активно население.

Създаването на народни фронтове в републиките предизвика в КПСС напълно разбираема загриженост и нежелание да се появи нещо подобно в Русия, където такъв фронт също се оформяше. Не беше трудно веднага да го пренасочат по пътя на антисемитизма, а това даваше възможност голяма част от националната енергия да отиде на боклука. По улиците замаршируваха отряди облечени в черни униформи с портупей или в торбести мундири на царски офицери, върху които проблясваха неизвестно чии Георгиевски кръстове (очевидно на разстреляните през 1918 година, съхранени в партийните архиви), а подир тях — казашки отряди с нагайки и бутафорни все още шашки. КГБ бе още жив, но вече се създаваха принципно нови боеви отряди на партията на болшевиките. Всички те носеха пламенни

плакати «Ционизмът няма да мине!» и лика на Георги Победоносец, пробождащ с копието си дракона, който вместо глава имаше Давидова звезда. На въпроса, какво е «ционизъм», всички борци против еврейството отговаряха без запъване «това е демокрация». Идеологическият отдел на КПСС не можа да измисли нещо по-оригинално.

Наред с това се навъдиха и монархически организации, окичили се с двуглави орли, с портрети на последния нещастен император и с призови да се възстанови тронът на Романови в лицето на великия княз Владимир Кирилович. Когато искат да заменят миналото на страната с нейното по-далечно минало, това означава, че нито страната, нито народът ѝ имат бъдеще. Това напълно отговаряше на замислите на стратезите от Стария площад. Те следяха внимателно ситуацията в страната, наблюдаваха процесите в националните републики, водещи към разпад и гибел на СССР. И КПСС, предварително подготвена за неизбежното роди, макар и с мъка, Руската комунистическа партия.

Новата партия си имаше и генерален секретар — Иван Полозков, заемал доскоро поста първи секретар на Краснодарския крайком. Партията имаше и свое политбюро, и деловодство на ЦК на РКП. Както си му е редът. Не всички признаха новата партия, тъй като на пръв поглед изглеждаше, че е възникнала в резултат от противоречията вътре в КПСС. Но само на пръв поглед. РКП затова бе създадена — за да подпомогне КПСС без особени пречки да се появи на пазара. Членът на ЦК и политбюро на новата компартия Виктор Тюлкин съвсем откровено заяви от трибуната на конгреса: «Против създаването на РКП може да възрази само оня, който не може да произнесе буквата „р“. Млък, евреи!» Присъстващият на конгреса Николай Рижков — член на Политбюро на ЦК на КПСС и премиер-министър на СССР бе помолен да коментира прозвучалото по болшевишки изявление на Тюлкин. Премиерът печално разтвори ръце: «Това е страшно... Но какво да се прави?»

Наистина, вече нищо не можеше да се направи.

А някъде на Олимп още заседаваше Политбюро начело с Горбачов решаваше насъщните проблеми на страната. На 12 март 1990 година в дневния ред на Политбюро бе включен само един въпрос: За

политическите резултати от митингите на 24–25 февруари и необходимите изводи от тези събития.

Въпросът бе поставен за разглеждане от Другарите Медведев (член на Политбюро, главен идеолог на КПСС), Крючков (член на Политбюро, председател на КГБ), Разумовски (член на ЦК по идеологията) и Сухарев (член на ЦК, генерален прокурор на СССР). Докладваха Другарите Крючков и Сухарев:

Политбюро предлага следния проект за решение:

«...Би било грешка, ако подценим мащабите и политическата същност на протеклите акции. В надигналата се митингова стихия хората изявяват недоволство от нестабилността в обществото ни, от кризисните явления в икономиката, от тежкото финансово положение и пазарния дисбаланс, от разстройването на дисциплината и реда, от ширещата се спекула и развихрилата се престъпност.

Политбюро на ЦК на КПСС смята за необходимо: ... Да изисква от ръководителите на органите на реда на всички нива решително да пресекат антиконституционните действия, поголовно да предприемат твърди мерки по укрепването на обществения ред и законност, като изхождат от необходимостта... за опазване на социалистическата собственост... С всички средства на пропагандата да се спре безотговорната кампания за дискредитиране на Въоръжените сили на СССР, органите на КГБ, МВД и КПСС. Да се задължат държавните средства за масова информация (радио, телевизия, печат) да провеждат линията на Върховния съвет на СССР, съветското правителство и другите органи на съветската власт».

При обсъждането Рижков предложи да се гласува изразът «недоволство на хората от нестабилността в обществото ни», а неукротимият Егор Лигачов пък предложи да се добави цял абзац: «Да се изиска от комунистите, работещи в държавните средства за масова информация (радио, телевизия, печат) да провеждат в публикациите линията на партията...»

Гласуваха:

Горбачов — «за» с поправките на др. Лигачов и Рижков

Воротников — «за»

Зайков — «за»

Ивашко — «за»

Крючков — «за»

Лигачов — «за» с поправките  
Маслюков — «за»  
Медведев — «за» с поправките на др. Лигачов и Рижков  
Рижков — «за» с поправките  
Слюнков — в отпуск  
Шеварднадзе — «за»  
Яковлев — «за»

Единодушно! Нека западните средства за масова информация не клеветят, че Политбюро се раздираше от спорове и противоречия, че Горбачов уж дори не разговарял с Лигачов, а Крючков не бил допускан на заседанията. Партията е жива и се труди за благо на държавата.

На следващия ден, 13 март 1990 година, бе отменен член 6-и от Конституцията на страната, гарантиращ на КПСС политическия ѝ монопол в СССР.

Партията се отказа от своята политическа хегемония. И ако не изпадне в еуфория, която би довела до непростиими политически грешки, тя не бива да забравя — това бе допуснато, защото на номенклатурата беше дотегнало сегашното ѝ състояние. Бе ѝ омръзнало и марксизмът-ленинизмът, чиито възможности за запазване на могъществото и благоденствието ѝ вече бяха изчерпани докрай. Идеята започваше да дими и не само че нямаше никаква изгода от нея, но тя беше станала опасна.

Сега е къде-къде по-привлекателно да бъдеш от буржоазията в прилично демократично общество. В него властта пак ще бъде у този, който има пари, но превъзходството на частната собственост ще дава възможности за много по-охолно, богато и безопасно съществуване. След старта на Горбачовото преустройство номенклатурата масово се втурна да пътува на Запад. И с очите си се убеди, че начинът на живот, който тя си бе осигурила в СССР с цената на перманентната война срещу собствения народ, е на значително по-ниско равнище от бита на средния западен буржоа, а и на някои категории работници. За магазините им пък да не говорим. И най-загубената селска лавка край някое шосе в щата Арканзас предлага много по-богат и по-качествен избор от стоки, отколкото в специалния магазин от най-висока категория, от който можеше да пазарува далеч не цялата номенклатура, но за всички този магазин беше еталон. Наред със събитията в страната и по света този факт твърде много озадачаваше номенклатурата. Дори я

принуждаваше да търси оптималния вариант за излизане от създалото се положение. Тя би възприела румънския вариант с море от кръв и хиляди трупове, ако накрая на неговия сценарий не бе разстрелян на място Чаушеску, а хиляди номенклатурчици не бяха се озовали зад решетките. Не ѝ се нравеше и чешкият вариант, тъй като там се стигна до конфискация на цялата партийна собственост.

Както и в миналото, номенклатурата, след като прие само за сведение събитията в Европа, реши да тръгне по свой път. Сред средната и дребната номенклатура се водеше засилена и психологически добре обмислена пропаганда. Заблуждавайки народа, ние всъщност сме заблуждавали самите себе си. Предизвиканата в страната по изкуствен начин бедност изтощава и нас. Нашите привилегии, ако се вгледате в тях, нищо не струват. Ето вие, отговорният работник в ЦК, сте горд че се разполагате със семейството си в шестстаен апартамент с басейн и имате вила и кола. А на Запад и най-обикновеното семейство живее в такова, ако не и в по-добро жилище, а всеки, който е надхвърлил това равнище, има собствена къща. На Запад да живееш под наем означава, че не си достатъчно осигурен. Навярно помните Аркадий Шевченко — бившия ръководител на съветската делегация в ООН който избяга в Щатите през 1978 година. Ако можехте да видите сегашната му къща. В сравнение с нея вилата на Горбачов във Форос изглежда като плевня. Кого ще учудите с това, че сега можете да пътувате на Запад (ако началството разреши) винаги, щом пожелаете. Та там всяко хипи се качва на мотоциклета си и пътува свободно по всички страни. Е, не. Не ви агитирам да бягате на Запад. Ние тук трябва да си направим Запад. Видяхте ли, какво се случи с другаря Чаушеску? Но това е половин беда. А ако се появи, Боже опази, някой луд като Йосиф Висарионович или Андропов? И ако ни остави всички само на заплата и ни пуска в чужбина един път на две години за по една седмица, и то с решение на Секретариата на ЦК? Помните ли как виеха всички през 83-та, когато направо от Стария площад ги поведоха към Лубянка? Къде е гаранцията, че това няма да се повтори? Ние създадохме в страната система, при която живеем по-лошо, отколкото ако я нямаше. Ние живеем добре само, ако се сравняваме с нашето бедно население. Помислете, не е ли патология това — живеем по-лошо, отколкото бихме могли, и не за друго, а за да живеят още по-лошо всички други в

тази страна. Какво ще правим с властта, ли? Парите ще дадат власт. А засега, извинете, ние с всеки изминал ден я губим и множим числеността на нашите противници. Естествено, някои «дебелоглави» дейци от горния ешелон на номенклатурата не биха искали дори да чуят подобни думи, но те бяха малко на брой и вече не можеха да определят каква да бъде политиката на «огледалното царство».

Партията навреме се отказа от член 6-и на конституцията. Обаче освен КПСС, въпреки «вакханалията на демокрацията» в страната все още нямаше нито една истинска политическа партия, която да ѝ се противопостави. Тук не говорим за възможността някакви политически групи да се изпречат пред могъщия партийен апарат, който все още управлява КГБ, армията, разпорежда се с националните богатства, контролира съобщенията и средствата за масово осведомяване. И тъй като не беше отменен нито един от законите, регламентиращи стопанската и финансовата дейност на КПСС, това ѝ позволяваше без усилие да отстранява от пътя си конкурентите и да излезе на пазара с развети партийни знамена. В деня на отмяната на 6-и член от Конституцията телексите на Стария площад изчукаха секретната шифрограма:

«13.02.1990. За необходимостта да се обсъдят някои правни аспекти от дейността на партията във връзка с решенията на февруарския (1990 г.) пленум на ЦК на КПСС.

След като пленумът на ЦК на КПСС отчете възможността за преход към многопартийна система в СССР, очевидно в най-скоро време ще започнат да се създават нови партии... Нужно е да се преразгледат всички правоспиращи в това отношение постановления на ЦК на КПСС и при необходимост от допълнения за правното им регулиране да се възползваме от правото си на законодателна инициатива или да внесем съответните предложения в министерския съвет на СССР... Не трябва да се изключва и вероятността от нарастване на исканията за изземване на партийната собственост, преди всичко на сградите, предоставени на партийните комитети и на други организации, на учреждения на КПСС, на издателствата, печатниците, почивните станции, санаториумите и различните обекти от социалната сфера, на транспортните средства и т.н. В тази връзка е необходимо да се проведе незабавно комплекс от мероприятия, утвърждаващи правата на КПСС да владее посоченото имущество...



Принудени сме незабавно да разгледаме и въпроса за правните основания и реда на ползване на специалните съобщителни средства (като шифровръзката, ВЧ, линиите на правителствените връзки), с които разполагат ЦК на КПСС, ЦК на компартиите в съюзните републики и другите партийни учреждения. Очевидно в новите условия ще бъде нецелесъобразно да привлечем за тази цел органите на КГБ на СССР».

Засега КГБ все още е в разпореждане на родната партия. И може да се използва с голям успех. Полковникът от КГБ Веселовски бе неочаквано извикан при заместник председателя на КГБ генерал Бобков. Веселовски служеше в Първо главно управление (външното разузнаване), където се занимаваше с уникална дейност. Дълги години той пребиваваше в страни, където дейността на компартиите (а и самите компартии) бе забранена със закон. За тези нелегални партии Веселовски създаваше легални икономически източници за съществуването им. И разработваше различни начини за пране на нелегалните партийни фондове, осигурени или от СССР, или чрез обикновено разбойничество. Ако легалните компартии не желаеха да зачитат законите в своите страни, за нелегалните им събратя законите изобщо не бяха писани. Там те търгуваха и с оръжие, и с наркотици, и с роби, и с крадени стоки от всякакъв произход, взимаха своя дял от проститутките, от игралните домове, уличните търговци, фермерите — отвсякъде, откъдето можеха. Но беше крайно опасно, ако ги залови полицията. Защото във Франция, да речем, провалилите се комунисти можеха да разчитат на защитата на съда и закона, но не и в страните, където комунистите бяха поставени извън законите. Там с тях не се церемонеха. Там ги биеха по краката и ги хвърляха на крокодилите. За назидание.

Поради това Веселовски, който не без основание се смяташе за опитен икономист-международник (с учена степен, разбира се), правеше всичко възможно да помага на своите класови другари да си създадат такива нелегални финансово-икономически структури, че никога да не се издънят. Сега му предстоеше да приложи натрупания опит тук, в родината. Генерал Бобков го осведоми, че по молба на ръководството на КПСС в лицето на другарите Ивашко и Кручина, одобрена от Крючков, той, Веселовски, преминава на работа в управление «Деловодство» при ЦК на КПСС като заместник завеждащ

сектора по координация на икономическата дейност на стопанските служби.

Войникът на партията си остава неин войник на всеки поверен му пост. През годините на своето съществуване деловодството на ЦК на КПСС великолепно се бе научило да харчи пари, но никой не умееше да ги печели. Затова решиха да повикат на помощ «специалисти» от типа на Веселовски. Това никого не смущаваше. Всъщност през цялата своя история, дори и когато бе в зенита на неограничената си власт, КПСС винаги е била нелегална, старателно законспирирана организация, която смяташе, че ще бъде подронен авторитетът ѝ, ако оповести някакъв документ, да речем за броя на абортите в Москва, без надписа «строго секретно». Подобно поведение ѝ диктуваха всички неписани (и писани) закони на незаконно създадената страна Номенклатурия. Веселовски бързо схвана какво се иска от него. Използвайки богатия си задграничен опит, с присъщата му непринуденост полковникът игнорира закона и скоро представи на Кручина аналитичен доклад. Беше го озаглавил в духа на най-добрите традиции на партийната фразеология:

«За допълнителните мерки по зачисляване и ефективно използване на партийната собственост».

В доклада, между другото, пишеше:

«...Отразените във финансовите документи парични ресурси открито могат да бъдат инвестирани само в обществени, социални или благотворителни фондове. Така ще се затрудни тяхната конфискация в бъдеще. Средствата, които постъпват в партийната каса от печалби, а не са фиксирани във финансовите документи, трябва да се използват за закупуването на анонимни акции от фондовете на отделни компании, предприятия и банки. Това, независимо от по-нататъшното положение на партията, осигурява стабилен доход, от една страна, а от друга — всеки момент същите акции може да се реализират на фондовите борси и веднага след това капиталът се прехвърля в други сфери с цел да се обезличи партийното участие, но контролът да се запази. Посочените мерки налагат срочно да се формира група от особено доверени лица. На тях ще се възложи изпълнението на отделните пунктове от програмата, като не се изключва възможността да се оформи и група от засекретени членове на партията, които ще

осигуряват нейната дейност във всеки момент от извънредния период...»

Мислите на опитния разузнавач, озовал се този път в собствения си тил, бяха дотолкова прости и едновременно с това гениални, че възхитеният Кручина веднага се разпореди в печатницата на ЦК на КПСС да се отпечата 50 хиляди екземпляра от бланка със следното съдържание:

«Лично задължение пред КПСС

Аз..... член на КПСС от ..... година,

партиен билет № ..... с настоящото потвърждавам съзнателното си и доброволно решение да стана доверено лице на партията и да изпълнявам възложените ми от партията задачи, където ме изпрати и във всякаква обстановка, като не разкривам своята принадлежност към институцията на доверените лица. Задължавам се да пазя и внимателно да използвам в интерес на партията поверените ми финансови и материални средства, възстановяването на които гарантирам още при първо поискване. Всички спечелени от мен в резултат на икономическата дейност на фонда на партията средства признавам за нейна собственост и гарантирам предаването им по всяко време и на всяко място. Задължавам се да спазвам строгата секретност на поверените ми сведения и да изпълнявам поръченията на партията, които ще ми се предават от упълномощени за случая лица.

Подпис на члена на КПСС.....

Подпис на лицето, приело личното задължение.....»

Всички бланки имаха зелена диагонална ивица, но не бяха еднакви. Някои бяха отпечатани на «кирилица», други на «латиница», а трети пък привличаха погледа с паяжината на арабските заврънкулки или с лабиринта на йероглифите. В някои от тях Николай Кручина сам

нанесе имена, фамилии и номера на партийни книжки, като ги сверяваше с една дебела папка. Нейните страници бяха прошнуровани и подпечатани с червен восък, но не бе възможно да се прочете надписът отгоре, тъй като дотолкова бе затиснат от цяла колекция сини, червени и виолетови печати с надписа «строго секретно», че обложката бе заприличала на някакво подобие на абстрактна живопис.

А творческата мисъл на полковника от КГБ летеше по-нататък:

«Става дума за създаването в една от капиталистическите страни с либерално данъчно законодателство, например в Швейцария, на акционерно дружество, занимаващо се с всички видове информационно-посредническа дейност: трейдинг, брокераж, посредничество, представителство. Акционери ще бъдат доверените лица. Списъкът на бъдещите акционери се изготвя в началния етап. В банките на страната с предполагаемо базиране на АД се откриват на името на акционерите сметки, в които се влагат съответните суми. Незабавно се създава съвместно предприятие на територията на Съветския съюз. Голямата част от печалбите на АД може да бъде изплатена (по решение на управата) под формата на дивиденди на акционерите. Както се посочи по-горе, акционери се явяват лицата, доверени на съветската организация-учредител (КПСС). По такъв начин по-нататъшното използване на дивидентите ще се определя от съветската страна. И още — така се отнема изцяло възможността за контрол върху използването на тези средства от страна на всякакви други организации или частни лица, освен партията...»

С други думи, Веселовски предлагаше да се създаде цяла мрежа от международни акционерни дружества и да се подменят с тях ненадеждните «приятелски» фирми, броят на които катастрофално се топеше. Връчвайки на Кручина своя труд, Веселовски, който нямаше високо мнение за способността на партапаратчиците да се ориентират в сложните въпроси на нелегалната икономика, прикрепи към програмата си малка бележка: «Н. Е.! (Николай Ефимович) Поверително, в 1 екз. и ако ще се работи само с КГБ». Като че ли Кручина възнамеряваше да обсъжда тези толкова глобални афери с папския нунций. Макар че опитният полковник имаше всички основания да предполага и нещо друго. Например, че започвайки подобни игри в световен мащаб, един вид световна революция, КПСС

положително ще включи в тях могъщите конкуренти на КГБ — американското ЦРУ и израелския «Мосад».

Но полковник Веселовски, както е прието в неговото ведомство, знаеше само онова, което му се полагаше да знае, а за останалото можеше само да се лута в сферата на догадките. Като премина от общи думи към конкретни дела, той предложи да се създаде многопрофилна акционерна компания съвместно с швейцарско-канадската фирма «Сеабеко груп» и Съюза на ветераните от Афганистан. В нейните рамки се замисляше да има: банкова система, авиокомпания, международна търговска къща, приватизационен фонд, мрежа от холдингови компании в различните региони на страната. Срокът на този проект полковникът определи на 50 години. Значителна част от печалбите, естествено, ще получава КПСС.

Докато «кръстникът» на новата партийна икономика се готвеше да пристъпи от своите извратени и криминални теоретически замисли към практически действия, неговото «шесто чувство» на стар разузнавач, което го накара да предупреди Кручина, че трябва да се работи «само с КГБ», както винаги се оказа точно... Радистите от разкошната трипалубна яхта «Лейди Гислен», която пореше грациозно синята лагуна край един от Бахамските острови, приеха шифрована радиотелеграма за собственика на яхтата Робърт Максуел — английски милиардер, притежател на голям брой вестници, издателства и информационни централи.

В самия факт, че се е получила шифрограма нямаше нищо особено. Максуел или «капитан Боб», както го наричаха близките му приятели и конкурентите му, си водеше шифрокореспонденция с половината свят и пазеше повечето от кодовете на шифрите в собствената си глава. Радиограмата беше кратка: «Осигурете трансфер по план три». Подпис нямаше, но и не беше нужен за Максуел. Емигрант от бедно еврейско селце в Словакия, през Втората световна война Максуел служи в британското разузнаване и се демобилизира с чин капитан. След края на войната «Капитан Боб» известно време работи във «Форин офис» на Великобритания. През онези години разузнавателните и дипломатическите служби на Запада много се интересуваха от подробностите на глобално-фантастичния план на другаря Сталин, детайли от който проникнаха през Желязната завеса. Йосиф Висарионович подготвяше контраудар по самонадеяния долар.

Неговата светла мечта беше, като понатрупа повече злато, да закупи огромно количество западна валута и да стовари тази вълна върху противника — така ще направи долара напълно безпомощен и ще доведе западната икономика до състояние на хаос.

Гладът за стоки в СССР едва ли би дал възможност на Сталин да осъществи замисленото — той винаги грешеше някъде на третата буква и това довеждаше или до срыв на плановете му, или ги правеше абсолютно нерентабилни. Между другото, Западът беше обезпокоен и тъкмо «капитан Боб» работеше в тази насока, старайки се да събере повече информация за финансовите замисли на вожд на всички народи. Доколко английското разузнаване (най-хитрото в света) преуспя на това поприще, трудно е да се каже. Но в разгара на своята дейност Робърт Максуел неочаквано си подаде оставката и закупи само за 13 хиляди фунта стерлинги издателството «Пергамон прес». Същото «Пергамон прес», което съгласно секретната справка на завеждащия международния отдел на ЦК на КПСС др. Фалин, адресирана до генералния секретар на ЦК на КПСС др. Горбачов, се числеше в списъка на «приятелските» фирми и предявяваше към Съветския съюз претенцията за 500 хиляди долара.

Към 1961 година издателството на Максуел вече се оценяваше на 10,6 милиона долара, а към началото на 80-те години «капитан Боб» владееше огромна издателско-информационна империя с филиали на петте континента. Тя носеше официалното наименование «Максуел комюникейшън корпорейшън» и пипалата ѝ бяха стигнали до всички страни по света, включително и до Съветския съюз, където с топлота наричаха Максуел «първи секретар на Лондонския обком». В СССР той успя да си издейства невъзможното. В полицейско-терористичната държава се бе открила възможност за перманентна еврейска емиграция в Израел и САЩ. При това дълго време правото да напуснат огромния концлагер, наречен Съветски съюз, имаха само евреите# (Ненаписаната все още история на еврейската емиграция от СССР има и много тайнствени страници. Например някакъв си нещастен евреин-бръснар можеше с години да не получи виза, понеже преди 20 години, когато служил като писар в армията, бил видял секретен документ за необходимостта да се намали дневната дажба маргарин на срочнослужещите. Но в началото на 70-те години с израелски визи за Америка заминаха група инженери-ракетчици, половината от които

бяха евреи. Американците, заложили на своята палубна авиация, бяха много изостанали с разработките на тактическите ракети с близък и среден радиус на действие, работещи в т. нар. «дозвуков режим». Н само за три години те изпревариха в тази област СССР, без да провеждат предварителни изследвания и разработки. На погребението на Максвел в Ерусалим, изреждайки заслугите на покойника, официалният представител на израелското правителство отбелязал: «Робърт Максвел направи много за осигуряването на безопасността на Израел». И не само на Израел. По време този процес съвпадна с началото на издаването на произведенията на Брежнев и на другите съветски лидери от издателствата, собственост на Максвел. Съвпадна и с оживеното кредитиране на СССР от западни банки. Но ако кредитите бяха просто цената (твърде ниска) за изтичане на мозъци от СССР, издаването на «произведения» на партийните вождове само по себе си представляваше много интересна и поучителна операция.

Не е необходимо да разказваме как трескаво се купуваха тези произведения във вътрешността на страната и как всяка година кубически километри от тях тайно се предаваха на вторични суровини. Но кой знае защо никой никога не запита как в условията на свободния пазар тези «произведения» се продават на Запад? Много по-зле, отколкото в СССР. Но това пък даваше възможност на нашите «вождове» на въпроса откъде разполагат с чужда валута да отговарят стереотипно в продължение на цяло десетилетие: «От издадените наши книги на Запад».

А цялата тази далавера се заплиташе така. Кремъл изплащаше на Максвел хартията и полиграфическите разходи по цените на световния пазар, а самите книги се печатаха или в Москва, или в ГДР, или в Чехословакия по безвалутен ценоразпис. Получилият валутата Максвел веднага я внасяше на банковите сметки на номенклатурата, като 15 процента от нея задържаше за себе си. Пита се, за какво? За това, че прикрива официалния канал за прехвърляне на пари на Запад, по който се изнасяха милиарди. Но за да не бъде обвинен «капитан Боб» за мошеничество, оформяха се фиктивни документи, че целият тираж е изкупен срещу валута от съветските посолства във всички страни по земното кълбо. Където ги има, разбира се. И наистина — откарваха там книгите, а те постепенно запълваха таваните и мазетата на големите сгради на посолствата.

Посланиците недоволстваха през зъби, но какво можеха да направят. На тях им се заповядваше да разпространяват тези книги — една невероятно трудна и както показва практиката — абсолютно неизпълнима задача. Обаче, ако разгледаме материалите по издаването и пласирането на книгите от «Избрани речи на Н. С. Хрушчов» до «Новото мислене» на Горбачов, да не говорим за многобройните преиздания на класиците на марксизма на всички езици на планетата, излиза, че през всичкото това време чуждестранният читател с нищо друго не се е занимавал, освен да тича по книжарниците, за да си купува тези бестселъри. И да поръчва доставка на нови тиражи от СССР.

Но многостранната дейност на Максвел не се изчерпваше с подобни дребни занимания. Като използваше връзките си със западните банки, на много от които бе изкупил акциите, «капитан Боб» помагаше на номенклатурата в първата на света страна «на развития социализъм» да печели валута посредством така наречените «трансферни операции». Същността на тези операции се свеждаше до продажбата на големи суми налични съветски рубли за долари. И тъй като печатницата на пари бе в ръцете на номенклатурата, проблем за осигуряването им нямаше. Пари можеха да се напечатат, колкото си искат.

Още от детството си всеки съветски човек знае, че нашата рубла е «хартийка» необезпечена с нищо и е предназначена само за вътрешно обращение. Тя е за робите. Но на равнището на номенклатурата тази рубла е дори много обезпечена, толкова, колкото и доларът не е сънувал. Върху банкнотите има надпис, че те «са обезпечени с цялото богатство на Съюза на ССР». Вътре в страната този израз не означава нищо. Не и за западните банки. Какво означава богатството на СССР? Това е земята върху площ на една шеста от сушата на земното кълбо, това са горите и полезните изкопаеми, това е многомилионното непретенциозно население, това е и всяка къща. И когато им се предложат срещу долари огромните суми, западните банки знаят, че винаги имат възможност да изсмучат нещо от нашето «богатство» в рамките на тези пари. Това ограничаваше безнаказаността на номенклатурата, тъй като при трансфера в добрите времена за рублата даваха по 10–15 цента. Да не споменаваме, че от подобни сделки във всички западни страни намирисваше на престъпление и далеч не



всички банки бяха склонни на подобни операции. Затова бяха нужни личните връзки на Максвел, който бе «на ти» с голяма част от деловите босове по цял свят, както и с известни политици.

По този начин като че ли се осъществяваше планът на другаря Сталин, само че обратно. При това парите не се местеха. Съветските рубли си оставаха в Госбанк и само се прехвърляха на сметката на новия им притежател. А някъде в трезорите на европейските банки се стичаха долари по личните сметки на номенклатурата. В същото време огромната парична маса, натрупала се в съветските банки, но вече не принадлежаща на СССР, можеше всеки миг да се взриви и да предизвика в най-добрия случай 1000-процентова инфлация поради официалната неконвертируемост на рублата. В момент, в който долларите служат само за укрепване на западната икономика. Малцината на Запад, които подобно на Максвел знаеха за тъмните далавери на съветската номенклатура, теоретически вече си представяха възможността изобщо да изкупят всички налични пари в СССР. Това би било равносилно на безусловна капитулация на комунистическия режим, тъй като алтернативата при такова положение може да бъде само започването на Трета световна война.

Наистина информираният на Запад, като знаеха до каква степен може да бъдат безотговорни престарелите кремълски господари се безпокояха, че трансферната безнаказаност ще доведе до непредсказуеми политически последствия. Нали веднъж, след поредния доклад за острия недостиг на фуражно зърно, Брежнев бе отреагирал с фразата: «Ще започнем война и ще заграбим зърно от Запад». Това беше шега, но в нея имаше намек, издаващ съкровени желания на ръководството на КПСС, подтиквани от сладки сънища. Когато си имаш вземане-даване със страна, където няма никакво обществено мнение и всичко се контролира от една престъпна организация, трябва да си докрай предпазлив. И покрай всичко друго, до започването на такава операция е нужно да приведеш курса на рублата и долара в съотношение, при което може да се купят максимално количество рубли с минимална сума долари.

Напоследък Максвел трескаво купуваше валута и храбро затъваше в дългове, които достигнаха два милиарда долара. И съвсем неочаквано продаде «Пергамон прес» за 446 милиона фунта стерлинги. У кого отидоха парите? Навярно у оня, който някога бе дал на бившия

капитан от английското разузнаване 13-те хиляди фунта за закупуването на същото издателство, влязло в списъка на «приятелските» фирми на КПСС. «План три» означаваше, че приближава времето за изплащане на старата полица...# (Максуел поддържаше много топли отношения с Горбачов. Изглежда последният генсек не е имал никакви комплекси. Сам той позволи на много фирми, включително и на японската «Икегами Цусинки», да използват в рекламите си неговия собствен лик. Не безплатно, разбира се. А принадлежащият на Максуел новинарски телеканал Си-Би-Си веднъж си «призна» в едно от предаванията, че директор на програмата всъщност е президентът на СССР. Както казваше Бабел — «Никой не знае къде свършва и започва полицията».

«Строго секретно. Шифър ЗЮДИ

Току-що се получи от първия адрес: директно предложение от руската банка за сума над 100 милиарда рубли по цена 6,62 американски долара за 100 рубли.

Ако имате конкретен купувач, бихме могли да обсъдим останалите подробности».

«Адресатът изразява безпокойството си относно надеждността на вашия партньор и възможността от проникването на Интерпол в кръга на нашите интереси. Не трябва ли да променим процедурата?»

«Нашият партньор е лично упълномощен от руската държавна банка и той ще наблюдава и контролира цялата сделка от Цюрих. Промените в предначертаната процедура са много трудни и ще възникнат проблеми...»

«Вашите опасения, че „упълномощените“ били обекти на Интерпол, са безпочвени. Огромните суми, които им се предлагат, съответно оформените документи и известните ви девизи не могат да бъдат получени без знанието на Госбанк, Министерството на финансите и Правителството на СССР»

Министър на финансите на СССР беше членът на ЦК на КПСС Валентин Павлов.

Управител на Госбанк — Леонид Геращенко, кандидат-член на ЦК на КПСС.

Министър-председател — членът на Политбюро на ЦК на КПСС Николай Рижков.

Държавен глава — генералният секретар на ЦК на КПСС Михаил Горбачов.

«Без да подлагаме на съмнение вашите сведения, ние бихме желали да изпратим в Москва наш човек, за да се убедим, че тези предложения наистина идват от страна на правителството, а не от структури, които може да изправят финансовата ни къща пред катастрофа...»

Докато на самия връх се развихряха такива детективски събития, а радиостанцията на «Лейди Гослен» като ловджийски рог призоваваше финансовите хрътки от цял свят за готовност да разкъсат на парчета Съветския съюз, макар те и да не вярваха докрай, че този час е настъпил, КПСС продължаваше мероприятията по евакуацията си от властта и както винаги самата тя бе организаторът и вдъхновителят.

Класическият ленински лозунг «ГРАБИ НАГРАБЕНОТО!» се бе трансформирал отдавна от самия живот в новия: «ГРАБИ ОГРАБЕНИТЕ!»

«Секретно, директива.

... ЦК на Компартията на Казахстан, МГК на КПСС и Ленинградският обком на КПСС станаха съучредители на три търговски банки („Компартбанк“ в Алма Ата, „Глав-мостстройбанк“ в Москва, търговска банка „Русия“ в Ленинград)... Партийните организации на различно равнище започнаха да прехвърлят депозитни ресурси в търговските банки. Но на равнището на централните органи на партията при осъществяването на тази акция има известно забавяне...» Известното забавяне се обясняваше с това, че отвсякъде изникваха конкуренти и пречеха на работата. Различни обществени групи и частни лица започнаха да създават предприятия, кооперации, банки и дори (какъв ужас!) да установяват самостоятелни връзки в чужбина. И макар КПСС да се смяташе вече само за една от обществените организации в страната (обаче нерегистрирана официално), а това ще рече, че не може в нищо да се намесва, нейният верен боеви отряд КГБ — най-мощната държавна, а не обществена структура, не позволи да бъде обиждана родната партия. Арестите на предприемачите вече започнаха да придобиват чертите на нова вълна на терора. Делото на кооперация «Шепелиха», делото на Коробочкин, делото на магаданския СП «Спарк», делото на Алфред Шопенберг,

обиски, конфискация, насъскване на създадените с пари на КГБ рекетъорски банди срещу предприемачите, нова вълна от корупция — всичко това, макар и да напомняше за политически терор, всъщност бе отстраняване на конкурентите. Превърнала се в официален рекетъор на партията, КГБ накрая намери своето място. Но и тази роля не удовлетворяваше КГБ. Дълбоко в душата си всеки рекетъор мечтае също да стане предприемач. И да действа с широк търговски размах, а не просто да тича и с железен «бокс» да плаши собствениците.

Гъмжащото от специалисти като полковник Веселовски Първо Главно Управление на КГБ не възнамеряваше да обслужва само замислите на Деловодството на ЦК на КПСС. То искаше самостоятелно да реализира богатия опит от подмолната си дейност в световен мащаб. ПГУ създаде концерн АНТ и назначи за негов директор своя офицер Ряшенцев, като разчиташе от самостоятелна търговия с оръжие от собствените секретни складове да спечели двадесет милиарда долара. Но КПСС отлично познаваше своя роден боеви отряд и знаеше на какво е способен. Та нали бяха рамо до рамо повече от 70 години в различните класови и междуособни битки. И 6-о управление на КГБ засече в Новоросийск танковете на 1-о управление, които с фалшиви документи бяха поели към границата като селскостопанска техника, за някакъв ловък прекупвач.

Разрази се грандиозен скандал. Стана ясно, че ПГУ е успяло да привлече множество влиятелни лица, включително и министър-председателя Рижков. Започна яростна междуведомствена борба. 6-о управление дори извади на бял свят един провокатор — суданец, който трябвало да предаде на хора от ПГУ подкуп от 140 хиляди долара. Не тук, а в Будапеща. Но и в ПГУ не бяха вчерашни. Успяха да разобличат суданеца като подставено на КГБ лице, поставиха въпроса пред Върховния съвет, а там го обърнаха по твърде оригинален начин: оказва се, че за всичко са виновни членовете на кооперацията. Нали АНТ бе кооперация. Но сделката се провали, защото КПСС не обичаше самодейността. Всичко трябва да се съгласува в съответствие с правилата на партийната дисциплина. Както са постъпили например другарите от Ленинград. На тях също не им е леко.

«27.09.1990 Ленинградски обком на КПСС

Строго секретно.

На 27 юни 1990 година в Държавната банка на СССР бе регистрирана под № 328 търговската банка „Русия“ с уставен фонд 31 милиона рубли. По съгласуваност с ЦК на КПСС основен учредител на банката стана деловодството на Ленинградския областен комитет на КПСС. Като вземем предвид високия интелектуален, професионален, производствен и финансов потенциал на акционерите-учредители, може да се предвиди и високата нравствена и търговска възвръщаемост на средствата, вложени в това банково предприятие. След като получим лиценз, ще можем да осъществяваме кредитно-сметни и други банкови операции в чуждестранна валута. Основната част от печалбите, които се полагат на учредителите на уставния фонд в съответствие с техния дял, ще постъпва, в партийната каса. Наред с това, във връзка с влошаването на икономическата обстановка и изострянето на политическото положение в страната, смятам за възможен преводът на депозит в банка „Русия“ кредитните ресурси в размер на 500 милиона рубли от резервния фонд на партията при годишна лихва 3–4 процента за срок до три години. Това ще ни улесни в създаването на стабилна база за финансирането на мероприятията на централните партийни органи. Секретар на Ленинградския обком на КПСС — Б. Гидаспов.»

Гидаспов винаги се бе отличавал с неукротимата си енергия и с желание за кипяща дейност. Неотдавна лично Горбачов пристигна в Ленинград, за да свали от поста му предишния секретар на обкома Соловьев, който не можа да схване същността на преустройството. И назначи на негово място Гидаспов. И ето — той напомни за себе си. 500 милиона рубли с 3–4 процента лихва годишно! Може би Горбачов обичаше Гидаспов, но Кручина го недолюбваше, смяташе го за службогонец. Кой знае защо той не обичаше и шефа на деловодството на Ленинградския обком Крутихин. Просто не го обича и това е.

«... Деловодството на ЦК на КПСС намира за приемливо частично да се съгласи с молбата на Ленинградския обком на партията и да пренасочи от осигурителния фонд на КПСС 50 милиона рубли на депозит в търговската банка „Русия“ за срок от 2 години при 6 процента годишна лихва... Управляващ деловодството на ЦК на КПСС — Н. Кручина»

Охладил по този начин големите апетити на Ленинградския обком, Кручина зарови глава в много по-важни за решаване въпроси.

Смяташе се, че в най-близко време чрез трансфера 280 милиарда рубли ще бъдат обърнати в 12 милиарда долара. Около 15–18 рубли за долар. Не бива да се протака, тъй като ще се наложи в най-близко бъдеще рязко повишаване на доларовия курс спрямо рублата, а дотогава на сметките в западните банки трябва вече да е преведена толкова валута, с която да може да се приватизира не само партийното имущество, но и целият Съветски съюз като всичко се съсредоточи в ръцете на партията. Съвсем наскоро — през юли 1990 година — Кручина беше говорил пред XXVIII конгрес на КПСС. Без да допуска, че този конгрес е последен, той произнесе пламенно слово, с което отхвърли всички измислици на клеветниците относно валутните операции на КПСС в чужбина; Кручина се кле, че партията се издържа само от членски внос: «Никакви влогове в чуждестранни банки, нито собственост в чужбина има КПСС. Съществува един източник на валутни постъпления: членският внос на работещите зад граница комунисти, които го изплащат във валута от валутната част на заплатата си. Тези постъпления се зачисляват във валутния приход на държавата. В партийния бюджет тяхната сума, се възстановява в нейния рублев еквивалент, преизчислен за дадената валута по курса на съответстващите ѝ валути... Валута за нуждите на партийните органи на нас ни се отпуска по установения ред, както е при министерствата и другите ведомства. От наша страна заплащаме на Министерството на финансите нейната стойност в съветски рубли също по действащия курс на съответната валута...»

Накратко казано, ако изобщо имаме някаква привилегия, това е привилегията първи да се втурнем в атака срещу картечниците. За 70 години партията толкова много беше лъгала, че с всяка изминала година лъжеше все по-неубедително.

«Строго секретно. П 286/72 от 30.10.1990

За молбата на генералния секретар на компартията на САЩ др. Гюс Хол

1. Да се удовлетвори молбата на генералния секретар на компартията на САЩ др. Гюс Хол и да му се отпусне за 1991 година 2 милиона долара...»

Горбачов вдигна очи към Кручина: много пари превеждаме на Хол.

«Те не са за него» — поясни Кручина. «Те са за нас. Но под формата на взаимопомощ».

«За „приятелски“ фирми?» — поинтересува се Генсекът. Винаги, когато му беше неизгодно, той се правеше, че нищо не разбира.

Щом стана дума за «приятелските» фирми. Изгарят тези фирми. Нямаме пари за тях. Трябва да искаме от бюджета, а Герашченко и Павлов не дават. Търпели сега големи загуби. Другарят Фалин обаче отново представи паметна записка:

«От края на 1989 година „приятелските“ фирми (Франция, Португалия, Гърция, Кипър, Австрия, Швеция, Уругвай) се сблъскват с нарастващи затруднения, тъй като съветските контрагенти не им изплащат парите за доставяните у нас стоки. По тази причина фирмите на няколко пъти стигаха до ръба на банкрута и само намесата на М. С. Горбачов в отговор на прякото обръщение към ЦК на КПСС на другарите А. Кунял, Г. Плисане, Г. Христофиас, Д. Зилбермайер, на ръководствата на Работническата партия комунисти на Швеция позволи навреме да отстраним кризата.

През последните седмици острият проблем с погасяването на нашия дълг особено силно се отрази на „приятелските“ фирми във Франция, Австрия и Швеция... На 10 октомври 1990 година нещата с нашите задължения към „приятелските“ фирми стоят така:

Компартията на Франция — компания „Интерагра“ (доставя в СССР зърно, масло, месо и месни продукти за специалната търговия). За изплащане от нея са представени сметки за 138 милиона долара, от които 60–70 милиона всъщност са просрочени дългове. Въпросът бе докладван на 8 октомври т. г. на М. С. Горбачов. На Външноикономическата банка бе дадено указание да вземе срочни мерки. По сведения на банката (Ю. С. Московски) 9 милиона долара са били преведени в Париж на 11 октомври и още 1,5 милиона долара ще бъдат преведени днес. Станалото възнамеряваме да погасим от френския кредит, преговорите по който още не са започнали.

Работническата партия-комунисти на Швеция — партийната печатница „Виг Трюк продукт АБ“ не може да си получи от Външнотърговското издателство парите в размер от 3 милиона шведски крони. Съветският посланик съобщава, че ако и по-нататък се забави погасяването на нашия дълг, печатницата може да банкрутира

след 7–10 дни. В такъв случай под заплаха е поставено издаването на печатния орган „Норшенсфламан“.

Компартията на Австрия — компания „Краус и Ко“ (доставя стоки за широко потребление за специалната търговия). Просрочената задълженост надвишила 30 милиона долара и 31 милиона австрийски шилинга.

Компартията на Португалия — компания „Комерсио интернационал“, „Еспор/Ехосуа“ (Испания), „Металиме“, „Тахол“ (доставки на растителни масла, обувки, ръкавици, полиетиленови торби и ламарина от стомана). Дългът ни частично е погасен и понастоящем възлиза на 11 милиона долара.

Компартията на Гърция — фирма „ВЕК“ (доставка на обувки чрез износителите „Агапиу“ и „Ректор“ за специалната търговия). През юли т. г. дългът ни е бил частично (към 3 милиона долара) погасен и са останали още 8 милиона долара.

АКЕЛ — компартията на Кипър, „приятелските“ фирми „Делта“ и „ЛОЕЛ“ (доставят гроздов сок, конфитюри и обувки за специалната търговия). Частично погасен дълг през юли т.г. (4,2 милиона долара), дължим още 8 милиона долара до днес.

Спецификата на този аспект от нашите дългове се състои в това, че, като правило, става дума за незначителни в държавен мащаб суми, които имат обаче жизнено важно значение за „приятелските“ фирми. (Спомнете си: Срочно са необходими 3000 долара за децата на Чернобил. Колички и протези за ветераните от Афганистан. Спринцовки за еднократна употреба за жертвите от земетресението. Общо са необходими 10 хиляди долара. Но откъде да дойдат? Дано западни фирми ги пожертват. А ако не? Щом няма, значи няма! Другарят Фалин няма да ходатайства за това. — И. Б.)

Желателно е Външноикономическата банка да се съгласи постоянно да погасява дълговете ни към „приятелските“ фирми. На извънреден режим. Не бива всеки път да се обръщаме към М. С. Горбачов с молба за намеса при решаването на тези въпроси. В. Фалин. 12.10.1990».

Към записката беше прикрепена кратка справка със следното съдържание:

«На 17 юни т. г. представителят на гръцката фирма „ВЕК“, след като сподели намерението ѝ да открие в Москва магазини и се обърна



към партията за помощ, ни писа: „Възползвайки се от случая, ние бихме искали да изразим своята готовност за сътрудничество в областта на търговията със съответния отдел на КПСС. Ние сме уверени, че в процеса на развитието на взаимноизгодното сътрудничество съществуват много общи интереси. Другари, бихме искали да изразим сърдечната си благодарност за помощта от страна на вашата партия, позволила на нашето московско представителство да стане основен източник на доходи на нашата партия.“

Горбачов внимателно прочете записката на Фалин: „До мен ли е адресирана или до Павлов?“

„Павлов не дава пари“ — отвърна Кручина.

„Че аз откъде ще имам?“ — поинтересува се Горбачов.

„Нямаме пари“ — съгласи се Кручина. Всички тези разходи винаги бяха поемани от държавния бюджет».

В продължение на много години «приятелските» фирми снабдяваха Номенклатурния със стоки и хранителни продукти на ниски цени. Дори изпращаха вода в специални кълбовидни бидони, тъй като номенклатурата с пълно основание не желаше да пие от отровената отечествена вода. Според западните разбирания стоките, разбира се, бяха второкачествени, но според съветските — приказни. Народът, естествено, не ги е виждал с очите си. Разнасяха се само слухове за някакви приказни австрийски дамски ботушки, които се продавали в специалните по 18 рубли чифта. Но сега «приятелските» фирми не вършеха работа на партията, която излизаше на пазара с трилионно състояние и организираше собствени акционерни дружества, търговски фирми и банки. На фона на откритите се нови перспективи тези, които довчера ги хранеха, започнаха да изглеждат жалки и нерентабилни. Така и не им изплатиха останалата част от дълга. За оня, който взема стоката, а пари не е дал, простионародната реч казва, че е «Хвърляч» (хвърлил партньора си върху ръждясали пирони).

Обикновено такива случаи водят до големи скандали, понякога даже със стрелба, взривове и пожари, с трупове и отвлечени деца. А вълните на мошеничеството, надигнали се над вълните на корупцията и произвола, като потоп заливаха страната. Партията можеше да бъде доволна. Десетилетия наред КПСС бе възпитавала народа, бе му давала пример. Нито една друга страна не бе излизала на пазара с

такова диво, безнравствено състояние на обществото си, от ЦК на КПСС до последната, създадена на кооперативни начала лавка. Така че «приятелските» фирми просто попаднаха между мелничните камъни на историята. И само Валентин Фалин (надявам се, безкористно) напомняше за тях, когато молеше за пари ту Кручина, ту Павлов.

Трябва да се каже, че Павлов имаше пари. Но той нямаше никакво намерение да ги харчи за международното работническо движение. Тъкмо по това време министърът на финансите Павлов, който скоро щеше да стане министър-председател, неговият първи заместник Орлов и председателят на Госбанк Геращенко приеха в едно усамотено място някой си Шмид, долетял от Цюрих. Шмид работеше в Херигисвил, наричан данъчния оазис на Швейцария, в малко известната фирма «Бюрогемайншафт». Тя се занимаваше с посредничество в тъмните сделки в целия диапазон на световния спектър. Швейцарецът бе долетял в Москва, за да се убеди лично, че предлаганият му съвсем фантастичен трансфер не е капан на умниците от Интерпол, а наистина солидно предложение на отговорни хора с финансови пълномощия.

Това, което чу, надмина всички очаквания. Предложени му бяха 280 милиарда рубли. Шмид предполагаше, че ще стане дума за около 100 милиарда, и такава сума не бе очаквал. Това не бе фантастичен, а суперфантастичен трансфер, подлагащ СССР на страшен финансов удар от Запад. Шмид бе финансист и знаеше това-онова за финансовото положение на Съветския съюз. По-точно той знаеше, че в обращение в СССР се намират общо 139 милиарда рубли. «Вие възнамерявате да вземете тази сума от парите в обращение?» — предпазливо попита той Павлов. «Една част» — отвърна министърът на финансите и разтегна устни в знаменитата си павловска усмивка. «Не мислете, че сме идиоти. Ние сме богати. За нас не се безпокойте». Шмид повдигна рамене.

Споразумяха се да действат на четири етапа.

Първи етап — декември 1990 година. 100 милиарда рубли за 5,5 милиарда долара.

Втори етап — януари 1991 година. 25 милиарда рубли.

Трети етап — май 1991 година. 15 милиарда рубли.

За втория и третия етап — 2 милиарда долара.

Четвърти етап — юли 1991 година. 140 милиарда рубли за 4,5 милиарда долара.

Равносметката е: 280 милиарда рубли за 12 милиарда долара.

«Онези, които са ви изпратили» — приключи съвещанието Павлов, знаейки номерата на сметките. На последния етап господин Орлов лично ще контролира сделката. И не мислете, че това е всичко. Ние имаме още много пари“. Павлов говореше чистата истина. Печатницата за пари бе в негово разположение, а ако се наложи, може да се изземат и част от парите на населението. Все едно, няма да умрат. Ако пък умрат, значи така им било писано. Наистина всичко може да се случи в този живот. Но такова още не. Та той току-що всъщност беше купил Съветския съюз само за 12 милиарда долара!

Николай Кручина също разполагаше с пари. Но при всеки удобен случай не пропускаше възможността да бръкне в държавния бюджет. И съвсем не от алчност, вместо исканите 500 даде само 50 милиона на ръководителите на Ленинградския обком, които той иначе недолюбваше. Павлов никога не би му отказал такава незначителна сума. Кручина просто знаеше повече, отколкото Гидаспов и неговият управител на деловодството Крутихин. Ленинградските другари станаха учредители на банка „Русия“. От една страна, това е хубаво, но от друга — партийните банки дават лош пример, тъй като всеки, който не го мързи, също запретва ръкави да учредява банки. Така няма да потръгне работата. В Политбюро вече бе обсъждан въпросът за забрана обществените организации да учредяват банки и да извършват търговска дейност. Но нали и КПСС е обществена организация. Това няма да засегне КПСС. Пък и партията е по-добър конспиратор от всички световни тайни сдружения! Така че най-разумно е засега да не се изпращат исканите петстотин милиона в Ленинград. Конспирацията си е конспирация, но ако се провалят? Ще бъде жалко за парите.

Ленинградските другари винаги се стремят да бъдат пред другите. По-добре е да усвоят метода на другаря Веселовски. А творческата мисъл на икономиста-разузнавач неудържимо лети напред и започна да се материализира в твърде конкретни дела, от което Кручина искрено се възхищаваше. Той даже ходатайства да се даде на Веселовски званието генерал-майор. Но Крючков не прояви никакъв ентузиазъм и само сухо се оправда, че нямали нито свободна щатна длъжност, нито... пари. Кручина пък внезапно си спомни, че 50 тона

злато се пазеха по сметките на КГБ и дори си отбеляза в бележника, че това трябва да се изясни.

Веселовски си остана полковник, но това никак не го разстрои. Генерали, адмирали... Всичко това отминава. Настъпват нови времена. Буквално за час Веселовски създаде модела на съветското милионерско семейство. И убеди Кручина да подари на това семейство 400 милиона рубли от партийните пари. И в резултат добрият познат на Веселовски, бившият главен технолог на НПО „Каучук“ М. Хотимски неочаквано се видя ръководител едновременно на четири фирми: малкото предприятие „Галактик“, дружеството с ограничена отговорност „Джобрус“, фирмата „Холдинг ЛТД“ и Московската муниципална асоциация. Съпругата му М. Хотимска стана учредител на „Галактик“, а нейният брат В. Кравец — генерален директор на „Джобрус“. На свой ред съпругата на Кравец, танцьорка по професия, стана съучредител както на едната, така и на другата фирма. А генерален директор на най-голямата от семейните фирми стана подполковникът от КГБ Гребеншчиков, който бе формално уволнен от ведомството, но не се раздели нито с пистолета, нито със служебното си удостоверение. Неговата главна задача бе да следи доколко са послушни новите милионери и да не би да извършат нещо неочаквано.

Фирмите, естествено, нищо не произвеждаха. Занимаваха се с препродажбата на тоалетна вода и бира и печелеха много. Веселовски докладваше на Кручина: „В резултат от установените с различни чуждестранни компании връзки стигнах до извода, че ни се открива възможност за решаване на много по-сериозни стопански задачи. Например, можем да получим финансови кредити от частни финансови групировки (до 100 милиарда долара за 10–12 години). За някои положения по тези въпроси докладвах в устна и писмена форма на Павлов, Ситарян, Знаменски, Примаков, Геращенко и... в устна форма получих от тези лица формално одобрение...“

Изцяло одобреният метод на полковник Веселовски започна да се внедрява из цялата страна. И само за няколко месеца по метода на разузнавача Веселовски КПСС със свои пари организира 1453 съвместни предприятия с чуждестранни фирми, акционерни дружества със смесен капитал. В търговските им структури партията вложи 14 милиарда рубли и 5 милиарда долара. Но икономистът Веселовски никога не забравяше, че е полковник от КГБ. А и да искаше да забрави,

нямаше да му позволят. Задълженията си на разузнавач той изпълняваше и в недрата на ЦК на родната партия, която пред очите му се разделяше с имиджа си на партия на работническата класа и се превръщаше в транснационален картел. Задачата на полковника бе да се добере до повече партийни тайни, но или конспирацията в ЦК бе на много по-високо равнище, отколкото на което и да било разузнаване по света и партията умело подхвърляше на КГБ дезинформация, или Кручина просто бе презавербувал Веселовски. Защото докладите му до генерал Грушко (заел мястото на Бобков) изглеждат съвсем жалки, сякаш не ги е писал професионалист на такова равнище:

"В процеса на работата ми в ЦК ми станаха известни важни... моменти:

1. Собствеността на КПСС е разпределена по организации от различни нива, което не дава възможност да се предприемат бързи действия... В деловодството на ЦК нямат пълна представа за състоянието на нещата в собствената си партия...

2. Финансовите средства също са разсредоточени, управление „Деловодство“ контролира само централния бюджет, чийто дефицит към средата на 1991 година достигна 500 милиона рубли.

3. По въпроса за валутните средства на партията няма никаква яснота. Частично ги контролира ръководството на ЦК, което отговаря за международната дейност. Но съм с впечатлението, че нито Дзасохов, нито Фалин разполагат с точна информация по този въпрос. Много от сведенията, между които и за сметките в чужбина, се крият от старите ръководители и се контролират, по някои данни, от Брутенц (съветник на Горбачов).

Специалната задача на Веселовски бе да надуши подробности за така наречения Научно-промишлен Съюз и Концерн „Симако“, към които ръководството на ЦК на КПСС и лично Кручина бяха благоразположени. И в Съюза, и в концерн партията влагаше огромни средства, тъй като това беше ни повече, ни по-малко, знаменитият ВПК — Военнопромишлен комплекс — оня отрасъл на съветската промишленост, който още работи ефективно и продължава да произвежда всевъзможни видове оръжия. Начело на НПС и концерн „Симако“ беше членът на ЦК на КПСС Аркадий Волски. В миналото дребен чиновник в партапарата, той с нещо привлече вниманието на Андропов, който го назначи за свой помощник, а Горбачов го получи

по наследство. Сега и Съюзът, и концернът се занимаваха с твърде тъмни, но широкомащабни сделки. С помощта на станалия премиер Павлов те търгуваха с военните тайни на страната, в резултат на което им се удаваше да обменят рубли за долари по фантастичния курс — 1,8 рубли за долар. От време на време припечелваха и от големи пратки с оръжие и военно снаряжение, но участваха и в други твърде съмнителни операции.

Концернът разполагаше със собствена служба за безопасност, в която влизаха запасни офицери от КГБ, запазили служебните си удостоверения и правото да носят оръжие. За всичко това Веселовски бе докладвал и на Грушко, и на самия Крючков. И двамата го изслушаха хладно, като го посъветваха „да не се увлича“ от глобални проекти, а да се съсредоточи изключително върху разработването на методиките. След няколко дни Волски лично дойде в Деловодството на ЦК на КПСС, вдигна скандал на Кручина и настоя незабавно да бъде отстранен „шпионинът“ Веселовски от свещената обител на партията. Веселовски разбра, че се е озовал между два огъня: него не го поддържат нито ръководството на КГБ, нито ръководството на ЦК.

За съветския разузнавач такива случаи не са редки. И като се опасяваше за живота си, полковникът се отдръпна в сянка. Но методът му победно се внедряваше в партийната собственост. Ленинградските другари, които винаги са бързали да застанат в авангарда, оцениха по достойнство метода на Веселовски. Бизнес-треска обхвана обкома след като разбра, че експериментално търговските структури на ВЛКСМ са били освободени от данъци. За да не се изложат пред по-младия брат — комсомола, партапаратчиците започнаха да търсят свои пътища в търговията. Всичко се оказа много просто. КПСС беше могъща, влиятелна организация и много от новородените фирми с радост заставаха под крилото ѝ. С обитателите на Смолни се сключваха договори за солидни суми. Те, от своя страна, осигуряваха на фирмите „зелена светлина“ там, където за всички други красноречиво светеше „червена“ Станеше ли дума за получаване на помещения, за добри поръчки, за предоставяне на банкови кредити, за данъчни облекчения — навсякъде обкомът бързо и ефективно решаваше всички въпроси. Моля, платете и ще делим печалбата.

Създавайки банка „Русия“, обкомът привлече за акционери и свои клиенти като например ПТО „Руско видео“, на което даже

заделиха помещение в самия Смолни, застрахователно дружество „Рус“ и заместник-ректора на Политехническият институт професор Шлепков. Естествено, основния дял в уставния фонд внесе ОК на КПСС — 15 милиона рубли (своите 50 милиона Кручина още не бе изпратил). „Руско видео“, което трябваше да внесе 13 милиона, не успя да събере нужната сума и се принуди да вземе заем от обкома. Естествено, при това положение председател на съвета на новата банка стана не друг, а управляващият деловодството на обкома на КПСС Аркадий Крутихин. Изглежда нещата потръгнаха добре, но тогава ги застигна законът за банките, прокаран от упорития Кручина, който вече успешно бе усвоил метода на полковник Веселовски. Законът за банките на РСФСР задължаваше да се върнат на обкома на КПСС 15-те милиона рубли, които бяха акционерският му дял. Преди да си ги получи обратно, от съвета на банката бе освободен шефът на деловодството Крутихин. Нормално и разбираемо: парите си отиват, а с тях и разпоредителят им. Същевременно в съвета се включи и избраха за председател като че ли ново лице — заместник-председателя на управата на компания „Дайнемик Трансфер“ А. А. Крутихин.

„Новото лице“ донесе в банката вместо предишните „партийни“ 15 милиона, новите „безпартийни“ 15 милиона — делът на компания „Дайнемик Трансфер“. Мигновената трансформация на председателя на съвета на банката Крутихин от управляващ деловодството на ОК на КПСС в бизнесмен от компанията „Дайнемик Трансфер“ се извърши сякаш с вълшебна пръчка — както и преобръщането на 15-те партийни милиона. Тогава пристигнаха и 50-те милиона от Кручина, и изобщо нещата потръгнаха. Част от средствата прехвърлиха на съвместното съветско-белгийско предприятие „Дайнемик Трансфер“ с юридически адрес в Политехническият институт (именно поради това професор Шлепков се бе озовал сред учредителите). Съвместното предприятие на свой ред задели средства за създаване на застрахователното дружество „Рус“, а бизнесменът Крутихин, за сметка именно на това дружество, започна редовно да прескача до Белгия. И да създава там нови съвместни предприятия. Но и да внася печалбите в разни банки. Душата на цялата тази компания бе идеологът на КПСС Виктор Ефимов; който, след като не можа да се уреди за депутат, зарязва политиката и се посвети на бизнеса.

По-изискано, но с голям размах действаше Московският горком на КПСС. Разбираемо е — имаше повече опит. Какви сделки забъркваха там още по времето на Гришин! Даже самия Елцин праметнаха, когато той си беше наумил да въведе в горкома строга партийна дисциплина. Сегашният първи секретар на МГК Юрий Прокофиев по натура бе човек тих, но умен и хитроват. В това отношение той се различаваше и с това печелеше от своя ленинградски колега Борис Гидаспов, който макар и да бе професор по химия, действаше грубо и праволинейно като строеви фелдфебел. Прокофиев бе в тандем с първия секретар на Московския обком на КПСС Балашов. И ето че двамата далновидни първи секретари съвсем справедливо забиха тревога, породена от опасността натрупаното честно и нечестно партийно имущество да бъде национализирано. Те придвижиха нагоре писмено предложение, в което посочваха начина как бързо и сигурно може да се спаси и прикрие част от собствеността. На върха към инициативата на другарите Прокофиев и Балашов се отнесоха с разбиране. В една строго поверителна директива шефът на деловодството на ЦК на КПСС Кручина одобри идеята за създаване на „акционерно дружество“, в чийто баланс да се включват основните фондове на партийните органи на стойност 116,6 милиона рубли. А след четири дни секретариатът на ЦК прие и съответното постановление:

„Строго секретно.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ на Секретариата на ЦК на Комунистическата партия на Съветския съюз

За записката на другарите Прокофиев Ю. А. и Балашов Б. И.

1. Съгласявам се (тук е зачеркнато «по изключение») с предложението на първите секретари на Московския градски и на областния комитет другарите Прокофиев Ю. А. и Балашов Б. И. за предаването на основните фондове на градската и областната партийни организации в баланса на създаваното с участието на тези партийни комитети акционерно дружество.

2. Да се приеме за сведение, че 60 процента от акциите на посоченото акционерно дружество ще принадлежат на КПСС в лицето на Московския горком и обкома на партията.

3. Отговорността за осигуряването на имуществените интереси и права на КПСС при решаването на въпросите, свързани със



създаването и функционирането на акционерното дружество, да се поеме от другарите Прокофиев Ю. А. и Балашов Б. И.“

Колкото и завладяващи да бяха събитията в обкомите и крайкомите на КПСС, те все пак не можеха да се сравнят с онова, което ставаше на върха на партийно-държавната пирамида, откъдето се виждаше всичко. Партията водеше ожесточена война за своята собственост срещу станалата крайно нагла общественост. И постоянно призоваваше на помощ спецчасти на КГБ, десантчици, подразделения на вътрешните войски, а когато собствеността ѝ започна безнадеждно да се изплъзва, повика и танкове. Вече гърмяха изстрели във Вилнюс и Рига — там разпалено се хвърляха към партийната собственост. Но още по-неприятни новини идеха от южните републики. Наистина там сякаш никой не се интересуваше от партийната собственост, но пък самите партапаратчици престанаха да плащат дял на Москва и започнаха да леят сълзи за националната си независимост, като се заклеваха не пред Ленин, а пред Корана.

Последните останки от имперските сили се групираха около председателя на КГБ Крючков и малкото военни и партийни ортодокси. Те трескаво се опитваха да предотвратят вече съвсем очевидния крах на комунизма като идеология, за да запазят властта си над огромната империя. В отчаянието си отново се сетиха за Саддам Хюсеин. След изтеглянето на съветските войски от Афганистан, войната между Ирак и Иран поради своята безсмисленост затихна от само себе си. Двете страни бяха загубили по около милион души и бяха много горди с тоя факт. Хюсеин вехнеше от безделие и лениво псуваше Израел. Но му намериха работа. Планът изглеждаше много перспективен. Хюсеин напада съседния Кувейт и го окупира. Чисто символичната гвардия на кувейтския емир естествено не може да окаже никаква съпротива на милионната армия на Саддам, която беше въоръжена до зъби с най-новата съветска техника и имаше опит от почти десетгодишната война с Иран. Хюсеин заграбва супербогатите нефтени полета на Кувейт, който се превръща в провинция на Ирак.

Планът се основаваше на убедеността, че Съединените щати никога няма да се примирят с такова международно разбойничество. И че ще бъдат принудени да обявят на Ирак война, тъй като, ако не сторят това, изцяло ще загубят престижа си пред държавите по света. А започнат ли войната — ще затънат, както и във Виетнам, в дълъг и

крвопролитен конфликт. И тъй като СССР има с Ирак договор за дружба, на Съединените щати ще им се наложи да плащат вече не за последователното провеждане на „демократичните реформи“ в Съветския съюз, а за пазения от него неутралитет. По този начин веднага ще отслабне икономическият и финансовият натиск върху СССР от страна на Запада и горбачовските реформи ще спрат.

Хюсеин се съгласи с готовност. Отдавна го дразнеха несметните богатства на Кувейт и Саудитска Арабия. След като си осигури моралната поддръжка от страна на СССР и своя личен хонорар от 2 милиарда долара, Хюсеин заповяда на армията си да окупира Кувейт. Операцията приключи за 30 часа, без никакви жертви. Както се очакваше, САЩ светкавично започнаха да прехвърлят свои войски в Саудитска Арабия, чийто изплашен крал сам повика Вашингтон на помощ. Под прикритието на Саддам Хюсеин партията излезе от окопите си и се опита да възстанови своята минала власт и величие. Но този опит съвпадна с преговорите за новите кредити, които водеха в САЩ и Европа Горбачов и Шеварднадзе. Двамата веднага осъдиха окупацията на Кувейт и Хюсеин се озова в крайно глупаво положение. Ортодоксите натискаха Горбачов, вдигаха му скандали чрез пресата и във Върховния съвет и дори организираха демонстрация с портретите на Хюсеин. Правеше се всичко възможно, за да се раздалечим от САЩ и Запада, и да насочат неуправляемия съветски кораб по стария ленинско-сталински курс.

Но великият политик Горбачов — най-уникалното явление в епохата на разрухата и деградацията се извисяваше с много глави над безликата тълпа от виещите в предчувствие за собствената си гибел партортодокси. Той се бе научил умело да маневрира в океана на посредствеността и направляваше неговите щормове и щилове по своята воля. Смело маневрирайки, той с всяка крачка доубиваше мъртвородената система. И вадеше номенклатурата от смъртоносния капан, където я бяха завлекли неговите нещастни предшественици. Преобладаващото мнозинство от номенклатурата, видяло в последния генсек своя спасител, започна да подкрепя горбачовската политическа еквилибристика и да изтласква на бунището на историята нищо неразбиращите ортодокси. В разгара на тези събития Шеварднадзе не издържа и ефектно си подаде оставката направо от трибуната на конгреса. Беше видял предстоящия крах на СССР и вече не му

допадаше постът на министър на външните работи на държава, която загива. В мислите си той вече беше в родната Грузия.

А през това време американците толкова бързо и решително разгромиха армията на „другаря“ Хюсеин, че никой в Москва не можа да разбере какво всъщност се беше случило. Закалените в боевете иракски войници доброволно се предаваха. Само за едно денонощие Кувейт бе освободен и пред американските танкове се откри пътят за Багдад. Но не в това бе най-главното. А във факта, че САЩ демонстрираха такива системи оръжие от новото поколение, такива нови способности за водене на електронна война, такава координация на действията на различните видове въоръжени сили, каквито може само да се присънят на съветските генерали и на военнопромишления комплекс.

Вашингтон открито даде да се разбере, че освен чрез средствата на икономическия и финансов натиск, той може да поддържа долара и чрез по-разбираеми за съветското мислене средства. Големият план за световно икономическо господство навлизаше в заключителната си фаза, демонстрираше своите стоманени мускули. Катастрофата с плана за въвлечане на Съединените щати в продължителна война докара антигорбачовската опозиция до състояние на шок. И преди тя да се опомни президент на РСФСР стана Борис Елцин, осигурил избора си срещу обещанието да департизира всички държавни структури в Русия и изпълнил това обещание с издадения от него Указ за департизацията. В същото време Горбачов основа Всеармейския партийен комитет и заповяда на Кручина да прехвърли на сметката на новото чудовище 600 милиона рубли. Само бъдещите историци истински ще могат да оценят прозорливостта и хладнокръвието на този гениален политик, изникнал в СССР като бяла гъба сред мухоморки.

Кручина обаче вече не можеше да се справи с натрупалата се огромна по обем работа, която все още му предстоеше да свърши. Извикаха на помощ неговия предшественик — осемдесетгодишния Георгий Павлов (да не го бъркаме с премиер-министъра Валентин Павлов). Той имаше грамаден опит и завидна, въпреки възрастта му, трудоспособност, и двамата успяха по-оперативно да изринат камарата от проблеми.

„Строго секретно. 28.06.1991 Директивно.

Деловодство на ЦК на КПСС ... От комисията по експертна оценка на обектите, притежавани от КПСС и намиращи се в разположение на деловодството на ЦК на КПСС, бе направен анализ на документите за собственост на 49 крупни административни, лечебно-оздравителни и производствено-стопански комплекса на Управление «Деловодство» (тук са включени санаториуми, извънградски имоти, — хотели, административни сгради за апарата на ЦК на КПСС, транспортната част, предприятия за битово обслужване, складови съоръжения) на обща стойност 778 милиона 749 хиляди и 500 рубли. А също и на обектите на издателствата на ЦК на КПСС «Правда», «Панорама», «Политиздат» и на печатница «Червен пролетарий» (със сградите, съоръженията, машините, обзавеждането и другите основни фондове) на обща стойност 393 милиона 400 хиляди рубли, и обектите на централните партийни учреждения, сградите, съоръженията и другите основни фондове в Академията за обществени науки, Института за съвременни обществени проблеми, Института по история и теория на социализма, Централния музей на В. И. Ленин с държавни исторически резерват «Горки Ленинские» на обща стойност 124 милиона и 691 хиляди рубли. Всичко на експертна оценка бяха подложени 60 комплекса с обща балансова стойност 1 милиард 296 милиона и 841 хиляди рубли.

... На някои от обектите обаче не успяхме да оформим докрай документите за собственост. Не се намериха решенията за придаването на земеделските участъци към почивната станция «Нагорное» и вилното селище «Сходня», не са издавани държавни актове за право на ползване на земята край почивния дом «Озера», пансионата «Чинара» и вилната зона «Мисхор». От Управление «Деловодство» на ЦК на КПСС се вземат допълнителни мерки за оформянето на липсващите документи, обаче местните съвети на народните депутати, в чиято компетенция влиза решението на тези въпроси, не винаги заемат конструктивни позиции.

... С цел да се създадат допълнителни гаранции от възможните претенции към обектите на партийната собственост, а и поради съкращаване на средствата от партийния бюджет за тяхното поддържане, смятаме за целесъобразно да се осъществят следните мероприятия. На обектите на деловодството на ЦК на КПСС (включително на предприятията, санаториумите, извънградските

стопанства и др.), за които разполагаме с всички необходими документи, потвърждаващи правото на собственост на КПСС, да се извършва стопанска дейност в съответствие със Закона за СССР «за предприятията в СССР». ...На базата на някои стопанства да се организират дружества с ограничена отговорност, акционерни дружества. Да се създадат съвместни предприятия, като се привлекат съветски и чуждестранни юридически лица. Отделните обекти с административно, производствено-стопанско и лечебно-оздравително предназначение, които нямат нужните документи, изцяло потвърждаващи тяхната принадлежност към собствеността на КПСС, да се дадат за продължителен срок под аренда на надеждни съветски и чуждестранни партньори... Управляващ деловодството на ЦК на КПСС Н. Е. Кручина“.

Освен за недвижимото имущество, необходимо бе да се помисли и за пазарите на КПСС, вложени в цялата мрежа от създадените посредством подставени лица и фирми банки. КПСС естествено гледаше на тези пари на държавата изобщо като на своя собственост и такова беше поведението ѝ. И Кручина привлече към по-тясно взаимодействие Министерството на финансите, начело с новия министър Орлов. С помощта на министерството КПСС фактически успя да стане собственик на голямата „Автобанка“, превеждайки на нейната сметка 1 милиард рубли. Председател на управата на банката стана Н. Раевска — съпруга на първия заместник-министър на финансите В. Раевски. В „Автобанка“-та, защитена от тази двойна опека, буквално заваляха свръхпечалби. Началникът на главно бюджетно управление на Министерството на финансите В. Барчук (сега първи заместник-министър на икономиката и финансите на Русия) направи на партийната „Автобанка“ невероятен за всяка друга държава подарък: той я дари с правото да поема дълговете на държавните предприятия, което е мечта на всеки banker. (Сега същият този В. Барчук е съпредседател на следствената комисия, опитваща се да разбере как е могло да се случи подобно нещо?).

Но „Автобанка“ беше капка в морето. Кручина внимателно прегледа секретния списък на принадлежащите или зависимите от КПСС банки, където трескаво се укриваха партийните пари:

1. Автобанка — 1 милиард рубли при 7% годишна лихва.
2. Банка на профсъюзите на СССР — 500 милиона рубли с 4,5%.

3. Токобанка — 150 милиона рубли при 7% + 70 милиона вложения на акционерите.

4. Младежка търговска банка — 275 милиона рубли при 9%.

5. Уникомбанка — 500 милиона рубли при 10%.

6. Часпромбанка — 30 милиона рубли при 7%.

7. Станкинбанка — 50 милиона рубли при 10%.

8. Банка „Русия“ (чрез Лен. ОК на КПСС) — 50 милиона рубли при 6%.

9. Главмостстройбанка — 90 милиона рубли при 10%.

10. Казкомпартбанка (чрез ЦК на компартията на Казахстан) — 100 милиона рубли при 10%.

11. Съветски фонд за развитие и поддръжка на малките предприятия — 40 милиона рубли при 10%.

12. Експериментално обединение „Логос“ — 40 милиона рубли при 15%.

13. Търговско-производствено предприятие „Шива“ — 40 милиона рубли.

14. Всесъюзна асоциация на новите стопански форми социални инициативи — 60 милиона рубли при 10%.

15. Корпорация „Съюз-В“ — 200 милиона рубли при 6%.

16. Малко предприятие „Галактик“ — 250 милиона рубли при 12%.

17. Троицки институт за иновационни и термоядрени изследвания (чрез МП „Галактик“) — 50 милиона рубли.

18. Дружество с ограничена отговорност „Джобрус“ — 50 милиона рубли при 6%.

19. Производствено-търговска фирма „Холдинг ЛТД“ — 50 милиона рубли при 6%.

20. Московска муниципална организация — 50 милиона рубли при 6%.

21. Руско творческо обединение „Отечество“ — 1,125 милиона рубли (за създаване на кинофилми), 25% доход от наем.

22. ТО „Очаг“ — 10 милиона рубли (за създаване на кинофилми), 25% от печалбата.

Общо: 3 милиарда 634 милиона и 125 хиляди рубли.

Това по първия списък. По-нататък: регистър № 2. № 2А, № 2А-6, № 3-В...

Главата ти бучи от милиарди и милиони. Но това не е всичко.

Както вече се спомена, КПСС на стари години се сдоби с незаконородено дете — Руската компартия. А знае се, че за отглеждането на детето разходите са големи. Особено, ако се е родило толкова гладно и жадно.

Управляващият деловодството на РКП Игор Головков, след като бързо усвои методиката на своята хитра родителка, още през февруари 1991 година представи секретен доклад на тема: „За предложенията по основните направления в производствено-стопанската дейност на ЦК на Компартията на РСФСР“. Като се позоваваше на закона „За банките в РСФСР“, забраняващ на обществените организации да учредяват банки, Головков поучаваше колегите си: „... трябва да се намерят учредители. Такива може да бъдат предприятията и учрежденията на компартията на РСФСР“. И тръгна, та потръгна:

„... В последно време партийните комитети по места започнаха да сключват повече стопански договори, попълващи приходната част на бюджета ни: под аренда — сградите, транспорта, другото партийно имущество. От съучрежденските и учрежденските партийни комитети са регистрирани цял низ организации на собствена стопанска сметка... В Приморския район на Ленинград е създаден стопански социологически център, намиращ се в сградата на райкома. Центърът извършва социологически изследвания в интерес на населението от района, като част от спечеленото за своята дейност отчислява на РКП и РК на КПСС... Разполагаме също с голямо количество предложения, включително и от чуждестранни фирми, за разгръщането на съвместни производства на Ай-Би-еМ, спринцовки за еднократна употреба, телепродукции, строителни материали и други изделия. Има предложения и за развитието на външнотърговската дейност, туризма, строителството на хотели и т. н... Смятаме, че за решаването на всички възникнали организационно-технически и икономически въпроси е необходимо да се създаде към Управление «Деловодство» на ЦК бюро на стопанска сметка... което би могло да функционира като централна търговска борса...“

Младата и разцъфтяваща РКП бързо започна да се плоди, като за начало ощастливи обществеността с Либералнодемократическата партия на Жириновски. Раждането ѝ бе добре подготвено:

"Управление „Деловодство“ на ЦК на КП на РСФСР, като се позовава на правилата за производствена и финансово-стопанска дейност, в лицето на своя управляващ др. Головков, от една страна, и фирма „Завидия“ в лицето на президента ѝ др. Завидия Андрей Фьодорович, наричана по-нататък само „Фирмата“, от друга страна, сключиха договор, по силата на който „Управлението предоставя на «Фирмата» временно свободни средства (безлихвен кредит) в размер от 3 (три) милиона рубли“.

Още не беше изсъхнало мастилото и на света се появи партията на Жириновски, който веднага се кандидатира за президент на Русия, а за вицепрезидент си избра Андрей Фьодорович Завидия от споменатата в договора „Фирма“.

Така беше създадена и Руската Национално-патриотична работническа партия: „Управление «Деловодство» на ЦК на КП на РСФСР... в лицето на нейния управляващ Головков И. М. и Държавният експериментален научно-технически производствен център «Киртел», действащ на основание на устава в лицето на генералния директор Ванкович А. Ю... сключиха този договор за следното:

Управлението предоставя временно на центъра свободни средства в размер на три милиона рубли за цели, изложени в протокола... Този договор е действителен само при условие, че се спазва тайният протокол-съглашение № 2“.

Създавайки националистически и профашистки групировки, Руската компартия си оставаше партия на комунистическата номенклатура, т.е. повече от всичко я интересуваше личното благосъстояние на нейното ръководство. По това време страната вече се задушаваше от купонната система — за всички видове продукти бяха въведени купони, както през военните години. РКП се снабдяваше с продоволствие от спецразпределителите на старата си майка КПСС, но същевременно енергично създаваше и собствена мрежа, като по този начин разширяваше границите на Номенклатурия.

„Управление «Деловодство» на ЦК на КП на РСФСР, именувано по-нататък Управлението, в лицето на неговия управляващ Головков Игор Михайлович, действащ в съответствие със закона, от една страна, и търговско-промишлената асоциация «Луч» на изпълкома на Кунцевския райсъвет... сключиха настоящия договор за следното: ...



Управлението предоставя на Асоциацията безлихвен заем в размер на 500 хиляди рубли... Асоциацията ще използва тези средства за ремонт на търговски и битови помещения, включително и на магазините, които ще обслужват сътрудниците на управлението и апарата на ЦК на КП на РСФСР. Асоциацията се задължава в продължение на три години седмично да обслужва 400 (четиристотин) сътрудници от апарата на ЦК на КП на РСФСР с хранителни стоки, част от които са доставки на съвместното предприятие «Монгрифлес», а също и с промишлени стоки веднъж на три месеца...”

Наблюдавайки с удоволствие как бързо възмъжава детенцето ѝ, КПСС не забравяше и своите заварени деца — компартиите в Източна Европа. Лишени от властта и имуществото си, те се бяха скрили зад новите социалистически и социалдемократически емблеми, спасявайки се в бизнеса. И нямаха нищо против да получат от КПСС долари, за да ги вложат взаимноизгодно в своите тайно създадени на Запад съвместни предприятия. За да сподели опит, във Варшава бе командирован заместникът на Кручина А. Поспевалов, който, след завръщането си, написа в отчета си: „Наред с позволеното от законите, които в някои страни разрешават на политическите организации да имат собствени предприятия, приоритетно значение се отдава на създаването на структури, които формално не са свързани с партията. За тези цели тук широко се практикува учредяването с партийни средства на частни фирми и се привлича чуждестранен капитал, като се прибегва предимно към такива форми на организация, които значително стесняват възможностите за отчуждаване на собствеността по политически съображения: акционерни дружества, фондове, дружества с ограничена отговорност“.

Компартиите в Източна Европа не бяха по-глупави от московските си патрони, но по традиция имаха здрави връзки с различни дребни фирми от съседните капиталистически страни. И ползата от тях можеше да бъде голяма.

Николай Кручина бързо състави поредния документ „За сътрудничеството на КПСС с левите партии от страните на Централна и Източна Европа по въпросите на производствено-стопанската дейност.“

Незабавно последва и решението на секретариата на ЦК на КПСС:

„... Да се разреши на управление «Деловодство» при ЦК на КПСС планирано да участва в създаването на съвместни с левите партии на страните от Централна и Източна Европа стопански структури зад граница, като се има предвид, че учредители от съветска страна ще бъдат подведомствените на деловодството на ЦК на КПСС предприятия, явяващи се в качеството си на юридически лица... Да се даде положителен отговор на ръководството на СДРП за създаването в Полша на съвместна съветско-полска фирма, специализирана в търговско-посредническите операции, включително и в крайграничната търговия, в развитието на чуждестранния туризъм, в даването на консултации, в оказването на маркетингови и други услуги... Да се осигури финансовото участие на деловодството на ЦК на КПСС в стопанската дейност в чужбина, както и в създаването на съвместни предприятия, за сметка на припечелените рубли от реализацията на стоките и услугите чрез фирмите на братските партии.

... За 1991 година по реда на оказването на помощ да се отпуснат на социалдемократията в Полша 30 карти за санаториум и за почивната станция на Управление «Деловодство» на ЦК на КПСС, като ѝ се предостави правото да ги продава сред своите членове или чрез представителни западни туристически компании...“

Туристическият бизнес, както е известно, е най-печелившият в света, и КПСС, в чието владение са многобройни първокласни хотели, мотели, почивни домове, къмпинги и санаториуми в най-добрите курортни зони на страната, трескаво ги преотстъпва на фалшивите акционерни дружества по балансовата им цена, която беше около 10 пъти по-ниска от реалната. Този процес започна с флагмана на партийната хотелска индустрия — величествения хотел на ЦК на КПСС „Октомврийски“. За целта на 17 април 1991 година Управление „Деловодство“ на ЦК на КПСС и американската фирма „Кенгуру“ (всъщност фиктивна организация, създадена от компартията на САЩ) учредиха съвместното предприятие „Арбат“. От името на ЦК на КПСС учредител бе именно хотелският комплекс „Октомврийски“, който нямаше статута на юридическо лице. Отговорен за провеждането на операцията бе заместникът на Кручина В. Лешчински. При това хотелският комплекс бе оценен по балансовата му стойност — на 3 милиона 450 хиляди и 419 рубли. По тази цена бе преотстъпен на съвместното предприятие „Арбат“, макар реалната му стойност

(полезната площ на комплекса е 5700 кв. м.) да се определяше на 25 милиона долара.

На по-ниско равнище неукротимият управляващ деловодството на Ленинградския обком на КПСС Аркадий Крутихин (същият, който е и белгийски бизнесмен), след като получи директивните документи от Кручина, веднага успя да регистрира в Ленинград частната компания с ограничена отговорност „Рейсмередж Лимитед“. В нея влизаха фирмите „Росбри Интернешънъл“ и „Атчерли Интернешънъл“. След десет дни за трети акционер на новото дружество бе одобрено Управление „Деловодство“ на ОК на КПСС, което предложи като първа вноска от своя дял един от хотелите си елегантният „Меркурий“ на улица „Таврическая“. След три месеца — през юни 1991 година — Ленинградският обком реши да вложи в „Рейсмередж Лимитед“ втория си хотел — „Смолнински“, а така също гаража и резиденцията на обкома на Каменния остров. Общата балансова стойност на сградите, съоръженията, обзавеждането и инвентара възлизаше на 13,5 милиона рубли. Но истинската им цена бе 10 пъти по-висока. При това — в долари.

Нещата в центъра вървяха още по-делово. Международният отдел на ЦК на КПСС даде указание на премиер-министъра Павлов и министъра на външните работи Бесмертни при предстоящите преговори с министъра на външните работи на Ангола Ван Дунем да положат усилия за укрепването на съветското влияние в този район. Същността на секретната инструкция се свеждаше до следното: откакто в Ангола и Мозамбик на власт са комунистите, двете страни непрекъснато воюват със съседите си и с вътрешната опозиция и вече дължат на СССР за доставки на оръжие съответно 9 и 3,7 милиарда долара. А нямат никаква възможност някога да ги изплатят. Обаче и в едната, и в другата страна още през колониалните времена португалците са построили разкошни хотели с изглед към Атлантическия и Индийския океан. Представителите на правителството получиха указания да поискат посочените хотели за сметка на непогасения дълг и да ги прехвърлят във владение на партията...

Международният отдел и Управление „Деловодство“ на ЦК на КПСС бяха най-могъщите престъпни организации в историята. Те се занимаваха с всичко: от многомиллиардни сделки до тривиални

убийства. Те фалшифицираха банкноти, паспорти, печати, чекови книжки, сертификати, дирижираха терористичните и престъпните групировки в чужбина, разпалваха войни и етнически конфликти, поддържаха връзки с всички мафиотски организации по света. На историците, ако някога ги допуснат до секретните архиви на тези комунистически структури, ще им трябват не по-малко от 500 години, за да запознаят подробно изумения свят с това, което се вършеше на Стария площад.

За осъществяването на дръзките си планове МО и УД на ЦК на КПСС не винаги се опираха на КГБ и ГРУ, Имаше неща, които и те не биваше да знаят. В разпореждане на Управление „Деловодство“ бе придадена специална оперативна група, която нямаше кодово наименование и затова тук условно ще я наричаме „спецподразделение «Зет»“. Групата имаше много по-големи права и пълномощия, отколкото КГБ. Създадена е навремето от Ленин за борба с ЧК и партийния апарат. А Сталин я утвърди и укрепил, превръщайки я в инструмент на личната си власт. Именно тази спецгрупа можеше да нахълта в кабинета на всеки номенклатурчик и, стискайки с клещи носа му, го принуди чистосърдечно да разкаже за своите престъпления. Даже министрите на сигурността не знаеха дали в някой момент няма да ги извлекат с белезници и да ги разстрелят. Както показва историята — прави са били. Сега „спецподразделение «Зет»“ се занимаваше със сравнително мирна работа: изнасяше в чужбина златния запас на странната дейност, която никак не може да се повери на бърборковците от КГБ...

Но и КГБ не седеше със скръстени ръце, въпреки крайно негативното отношение на Крючков към всичко, което ставаше наоколо. Той добре помнеше как неговият покоен шеф и благодетел Андропов, обзет от творчески мъки, се чудеше откъде да измъдри някакъв нов убийствен етикет, с който да подмени вече остарялото и компрометирано понятие „враг на народа“. Но такъв, който може да се лепне на всеки — от чистачката до маршала. И го измисли: „агент на западното влияние“. Но понеже му се стори дължко, като помисли още малко реши думата „западното“ да отпадне. И остана просто „агент на влиянието“ или АВ. Тази аббревиатура намери приложение върху контролните картони и досиетата. Излезе гениално. Агент на влиянието. Жени на агенти на влиянието (ЖАВ), членове на семейства

на агенти на влиянието (ЧСАВ), деца на агенти на влиянието (ДАВ), спомагащи агентите на влиянието (САВ). (Припомнете си Ленин: улесняващите и способните да улесняват — и едните, и другите да се разстрелват). Равнявайте се по Ленин, няма да сгрешите.

С такива мерки покойният Андропов възнамеряваше да се сражава срещу настъпващия долар, но не успя, Крючков пък, виждайки как цялата страна се превръща в гигантски „агент на влиянието“, с известно закъснение се опита да внедри новаторския термин в съзнанието на хората, но не намери подкрепа дори сред своите подчинени. На самата Лубянка се бяха навъдили повече „агенти на влиянието“ отколкото ги има на НюЙоркската борса. Да не споменаваме пак, че цялото висше и средно ръководство на КГБ отдавна гледаше на съветските рубли с омерзение и получаваше заплатата си във валута. Впрочем цели отдели на това ведомство излизаха, не — направо нахълтваха на пазара за валута и отстраняваха конкурентите си, без много-много да се грижат поне да придадат на действията си някаква привидна законност. Всеки човек или група лица, дръзнали да създадат кооперация, малко или, Боже опази, съвместно предприятие, не ги чака добро, ако не са се приютили под крилото на партията. Те стават обект на преследване — арестуват ги, регистрираното от тях се закрива, разорява, имуществото се конфискува и експроприира. Но има и друг вариант — собствениците се подлагат на непрекъснат рекет и ги ограбват с оня непомръкващ революционен плам, с който това се вършеше и през 1918 година.

Дори намерението на заместник-премиера на Русия Филшин да извърши законен „трансфер“ на 140 милиарда руски рубли срещу стоки за населението, бе осуетено от КГБ с шумен скандал. За сключването на сделката бе подхвърлен англичанина Колин Гибинс, добре известен в собствената си страна като съветски шпионин. — Навремето той бе арестуван четири пъти поред за опита му да предаде на СССР най-новата военна технология. И макар че още в началото се изясни кой е Гибинс, не можаха да потулят скандала. Филшин — заместникът на премиер-министъра на Русия бе принуден да подаде оставката си. Сделката не се осъществи. А когато същото се опита да направи частният предприемач Артъм Аталянц, без никакви обяснения го хвърлиха зад решетките. (От 1986 до 1991 година в затвора се озоваха 172 хиляди предприемачи, представляващи в една

или друга степен — заплаха за КПСС, тъй като са нейни конкуренти. Голяма част от тях все още не са пуснати на свобода).

В КГБ вече бе създадено цяло ново управление по „защита на икономиката“. Един от отделите му „Нови икономически структури“ оглави генерал Александър Стерлигов. Като работеше по старата методика на ГПУ от времето на съсипването на НЕП-а, отделът буквално вадеше душата на всеки предприемач, направил опит да постигне нещо извън партийните структури. Шумни скандали се разразиха покрай първия легален съветски милионер Артьом Тарасов, който се изяви по твърде ефектен начин. В качеството си на партиен член Тарасов веднъж плати членски внос в размер на 90 хиляди рубли. Това означаваше, че личният му доход е поне един милион. И КГБ подгони Тарасов, сякаш беше бесен вълк, макар че, като народен депутат на СССР, имаше имунитет. КГБ влизаше в офисите му, извършваше обиски, изземаше документация, конфискуваше стоки, анулираше сделки. Накрая — възбудиха против Артьом Тарасов съдебен процес за „оскърбление на честта и достойнството на президента на СССР“, тъй като в някакво интервю той бе обвинил Горбачов в опит да продаде на японците част от Курилските острови за 200 милиарда долара.

Беше ли това клевета срещу Горбачов или разгласяване на държавна тайна — така и не се разбра. Но в тормоза над Артьом Тарасов се включи и прокуратурата на СССР в лицето на самия прокурор генерал Трубин, който поиска да му отнеме депутатския имунитет и да го хвърлят в затвора. През това време долетя новината, че Артьом Тарасов е дал и три милиона рубли на борса „Алиса“, чийто шеф бе двадесет и тригодишният Герман Стерлигов, племенник на генерал Стерлигов. До неотдавна студент в МГУ, Герман Стерлигов за известно време бе следствен. За подпалването на някаква кооперативна лавка, чиито собственици отказали да му изплатят рекет. Но по средата на следствието делото бе внезапно прекратено, а неуспелият рекетъор се озова начело на първата съветска борса, която така бурно разви дейността си, изглежда чрез „доброволни пожертвувания“, че се превърна в цяла система от борси. И не след дълго първа прекрачи границата, за да започне дейност и в Европа. Та след като се чу за онези три милиона, Артьом Тарасов изчезна. Някои казваха, че е в затвора, други — че умира в болницата, след покушение срещу него,

трети — че е избягал зад граница. Никой нищо точно не знаеше, даже в прокуратурата и милицията, които обявиха всесъюзно издирване на изчезналия милионер.

Неочаквано на името на президента Елцин се получи писмо от Франция с подател — Артьом Тарасов. Той връщаше на президента на Русия депутатската си карта, а в писмото проклинаше Горбачов, който му съсипал живота, както и на милионите съветски хора. Веднага се пусна слухът, че Тарасов е убит, писмото било подправено, а депутатската карта — открадната. Постепенно приключенията на първия съветски милионер се забравиха, изместиха ги потреслите страната много по-драматични събития. Но внезапно Артьом Тарасов се появи в Лондон в качеството си на задграничен представител на борса... „Алиса“. По това време борсовата система „Алиса“ вече въртеше милиарди. Как да не си припомниш отново въпроса на Бабел: „Къде свършва Беня и започва полицията. Или къде свършва полицията и започва Беня?“ В този случай никак не е ясно кой е „Беня“ и кой — „полицията“.

„Полицията“ в този случай, генералът от КГБ Александър Николаевич Стерлигов — е прелюбопитна личност. По времето на пуча той беше един от най-активните защитници на Белия дом и дори лично арестува своя шеф Крючков. След това в многобройните си интервюта Стерлигов по всякакъв начин обвиняваше Крючков, като специално подчертаваше, че бившият шеф на КГБ планирал да се започне лов на „агентите на влиянието“, към които би могъл да бъде причислен всеки — дори заради носенето на финландска или германска фланелка. По-нататък Стерлигов стана шеф на канцеларията на вицепрезидента Руцкой, подлагайки се на нападки и отляво, и отдясно. Левите не можеха да му простят неговото „чекистко“ минало, а десните — неутолимата му страст към лично облагодетелстване. Според тях само за един кратък период генерал Стерлигов се изхитрил да си присвои две държавни вили и два апартамента (всеки по 80 кв. м.). Накрая генерал Стерлигов плю на всичко и основа своя „Руска партия“, чиято идейна платформа, освен борбата срещу ционизма до пълна победа, съдържа още и обещанието, когато дойде на власт да връчи на всяко руско семейство по 1 милион рубли (може би от фондовете на „Алиса“). И раздаде на всички желаещи съответните сертификати (те и досега се раздават). Давайки интервю на Невзоров,

генерал Стерлигов потвърди подозренията на седящия зад решетките негов шеф, че за всичко са виновни „агентите на влиянието“. Така генералът от КГБ Стерлигов, като извърши, както се изразяват моряците, „координант“ наляво, отново излезе на предишния си курс. Което е радостно. По-добре да бъдеш богат и честен, отколкото беден, но мошеник.

От друга страна, КГБ направи опит, който не можем да наречем другояче, освен желание да се преустанови партийния трансфер на милиардите съветски рубли за долари. Английският седмичник „Обзървър“ изненадващо публикува статия от някоя си Диана Милър. В нея тя разкриваше, че десетки крупни американски компании притежават колосални суми в рубли и възнамеряват да съсипят с тях докрай съветската икономика. Макар че това си беше чистата истина, никой не повярва, тъй като бързо се изясни коя е Диана Милър. Оказа се, че в недалечното минало тя е работила като редактор в АПН, за която се знае, че е филиал на КГБ, а сега е генерален директор на съвместното предприятие „Дайнемик Трансфер“, основано от Аркадий Крутихин, управляващ деловодството на Ленинградския обком на КПСС. Такава е вечната трагедия на съветското разузнаване. В най-критичните моменти от историята, на него никой не му вярва... Докато едно управление на КГБ организираше писането и появата на публикацията на Диана Милър в „Обзървър“, а друго управление я разобличаваше като агент на КГБ, в предградията на швейцарския град Люцерн се появи самият министър на финансите на СССР Владимир Орлов. Той долетя тук, за да контролира лично четвъртия етап на „трансфера“ за 140 милиарда рубли и да се убеди, че уговорената сума в долари е преведена на съответните банкови сметки.

По същото време от Лондон се завърна Михаил Горбачов. Там той бе взел участие в съвещанието на „седморката“ държавни ръководители, но намери време дълго и насаме да се поразговори със своя стар приятел Робърт Максуел. Сега, от висотата на командния си мостик, Михаил Горбачов видя, че е настъпил часът. И изкомандва: „Напускайте кораба!“. А наоколо плаваха кораби от цял свят и взимаха на борда си хора и багаж, като дори предлагаха буксирни въжета. Скалите се приближаваха. Горбачов все още стоеше на мостика и внимателно се взираше наоколо. Беше август 1991 година. КПСС практически вече бе изчезнала от живота на страната. Отвреме на



време на телевизионните екрани се появяваше ту умното лице на другаря Дзасохов, призоваващ в името на спасението на националната /!/ култура да не се събаря паметникът на Ленин, ту изкривеното от злоба лице на ленинградския обкомовски идеолог Белов, предупреждаващ за неизбежността от гражданска война, ако се посегне на партийната собственост.

В Управление „Деловодство“ на ЦК на КПСС трескаво разпределяха последните пари: 10 милиона рубли на Академията за обществени науки, по милион и нещо на няколкото музея на Ленин. В Политбюро все още се правеха някакви обсъждания за назначения, премествания, смяна на посланици, ратификации на договори, за кандидат-министри и инструктори в ЦК. Там дотолкова бяха потънали в работата си, че не чува командата на своя капитан: „Напускайте кораба!“ А огромният кораб все по-бързо се носеше срещу острите скали. С гигантско усилие американските и европейските спасители успяха да прехвърлят буксирното въже, поне донякъде да забавят скоростта и да смекчат удара в скалите. В този момент група безумци изскочи от трюма, където възнамеряваше да изчака бурята, отсече спасителното въже и изтръгна кормилото от ръцете на Горбачов. Те си вярваха, че корабът още може да се спаси. И като вдигнаха на мачтите червени знамена със сърп и чук, сами дадоха „най-пълн напред“.

При максимална скорост корабът с размер една шест част от света се вряза в скалите. Огромният корпус заскърца, зачегърта и започна да се разпада на части, Стоящият безучастно на мостика Горбачов бе повален от сблъсъка, но бързо се изправи, хвърли се зад борда и беше спасен. Мнозина го обвиняваха, че той, капитанът, първи е напуснал тънещия кораб. Това съвсем не е така. Както подобава на всеки истински капитан, той напусна последен и след като се убеди, че всички негови хора и товари вече се намират на безопасно място. Това събитие получи наименованието „августовски пуч“.

Четири дни след паметните събития от 19 август дейността на КПСС и на РКП бе официално забранена, партийното имущество — национализирано, а банковите сметки блокирани. 14 души се озоваха в затвора. Беше крайно време. Защото почти цялата номенклатура вече бе успяла да се прелее в новите структури на властта и с това потвърди своята непотопяемост и вечност.

Николай Кручина се хвърли от балкона на апартамента си, който се намираше на петия етаж в номенклатурния блок на „Плотниковски переулок“.

След него същото се случи и с предшественика му Георгий Павлов.

После от 12 етаж на апартамента си скочи отговорният работник в международния отдел на ЦК Дмитрий Лисоволик.

Във всяка работа, и особено в края на работата, е нужно да се съблюдава ред, утвърден още на III конгрес на РСДРП.

На другия край на света зад борда на разкошната си яхта падна мъртъв (или още жив) Робърт Максвел. Дори за него тази игра се оказва твърде опасна. Чак подир три дни тялото му бе намерено в морето и тържествено, в присъствието на членове на правителството и с военен караул, милиардерът бе погребан в Йерусалим. Ако знаеш по-малко — по-дълго ще живееш.

Освободила се от старата си комунистическа кожа, номенклатурата почувства прилив на нови творчески сили, изчистени от марксистко-ленинските заклинания.

Държавната банка побърза да обяви нов курс на рублата спрямо долара и го доведе до 100 рубли за долар.

Натрупаните от номенклатурата долари, обезценили докрай националната валута, се нахвърлиха върху загиващата страна. От всички краища на света към тях се присъединиха валутни подкрепления. На безценица се купуваха остатъците от националното богатство на пропадналата страна. Извършваше се, а и досега продължава, ловка номенклатурна приватизация, в хода на която жителите на „огледалното царство“ приватизираха всичко, което незаконно бяха владели цели 73 години.

Сега няма никакви способности, освен, разбира се, ленинските, по които да се из земе това богатство от тях. Неприкосновеността на частната собственост — това е основата на пазарната икономика. И така е било замислено. Умело използвайки своя натрупан почти от век опит, номенклатурата отново блокира продоволствените складове, а самите стоки отправя към валутните борси, които всъщност владее тя. Повече от 800 борси (в САЩ те са само седем) в някакъв мистичен хоровод си продават и препродават една на друга стоките, като затягат цените и доубиват националната икономика. Почти половината от

вътрешната търговия се извършва с долари. Доларът, заел сега мястото на комунистическата мечта, се превърна също в мечта за многомилионното бедняшко население на окупираната от него страна. Огромната ядрена свръхдържава — Съюзът на Съветските Социалистически републики бе се сгромолясала с трясък под натиска на долара и престана да съществува. Най-голямата армия в света, хилядите стратегически ядрени ракети, десетките хиляди суперсъвременни танкове и бойни самолети, гигантските самолетоносачи и чудовищните подводни ракетоносци се оказаха в невъзможност да предотвратят катастрофата и сега безполезно ръждясват. Без да дадат нито един изстрел, без да загубят нито един войник, Съединените щати демонстрираха принципно нови методи за поразяване, блестящо спечелиха третата световна война, разгромиха, разчлениха и заличиха от географската карта на света своя главен противник, като го оставиха да лежи ничком в мръсотията и хаоса, да проси от вчерашния си смъртен враг помощ и милосърдие. Както и беше замислено.

Съединените щати играеха своята игра, номенклатурата — своята. Победиха и едните, и другите. Загуби Русия. За пореден път.

През лятото на 1991 година излезе в нелегалност гигантската, добре отработена машина на здраво корумпираната със сегашната власт, „невидимата“ партийна страна Номенклатурия и нейната икономика. Вчерашният политически и идеологически диктат се смени с икономическия и срещу народа веднага се развихри икономически терор в духа на добрите стари времена. Партията все пак някак си се съгласяваше да храни своите роби, но хора, осъзнали свободата си, тя нямаше намерение да храни. А Номенклатурия, както и преди, ще храни само себе си и ще се подхранва от Запада. Народът, отучил се да мисли и да работи, нека мре. Той вече за нищо на никого не е нужен.

Комунистите дойдоха в нашата страна през 1917 година; като завоеватели и повече от седемдесет години се държаха като окупатори. Когато осъзнаха, че тяхното време си е отишло, те се разбягаха като панаирджийски крадци, за пореден път до шушка ограбили народа и накрая унищожили държавата. Дори географски Русия се оказа захвърлена назад във времето на паметния цар Йоан IV Василевич. Ще рече — XVI век. А вече сме пред прага на XXI век.

Ние поразчопихме само повърхността, без да копаем надълбоко. Но дори и това, което лежи на повърхността, никой няма намерение да го отнеме от бившата КПСС.

По време на еуфорията след пуча, когато се разкри, че в държавния трезор са останали само 240 тона злато, някакви дръзки момчета от парламентарната комисия запрашиха на Запад да издирят златото на партията. Там ги посрещнаха студено. Носите ли решение на съда, от което да става ясно, че КПСС е престъпна организация и си е спечелила златото по престъпен начин? Нямате? Тогава довиждане. Ние справки не даваме. Свиквайте с демокрацията, момчета. Сега не ви е 1918 година! Докато те ровичкаха из Европа, от СССР натам „излетяха“ още 6 тона злато. Ето, на! На сбогуване да видим каква е по-нататъшната съдба на някои от героите на нашата детективска история.

Николай Кручина загина. (От август до октомври 1991, година на територията на СССР се извършиха 1746 тайнствени самоубийства на номенклатурни кадри. Почти толкова на брой са създадените от КПСС съвместни предприятия. Но за всички няма възможност да се разкаже.

Помощникът на Кручина — В. Лещински стана член на съвета на акционерното дружество „Арбат“, което приватизира хотел „Октомврийски“.

Героят от небивалия в историята „трансфер“, бившият министър на финансите Орлов, стана член на управата на Общоруската борсова банка и издава депозитни сертификати на предявителя. Така може да се превозва валута във всяка страна по света, без да се предявяват документи, удостоверяващи личността, и декларации за източника на доходите, т.е. създава се възможност за неконтролирано внасяне и изнасяне на злато. Не беше ли винаги мечтала точно за това номенклатурата още от времето на Йосиф Висарионович? Но няма такава мечта, която болшевиките да не могат да превърнат в реалност!

За разлика от своя московски шеф, бившият управляващ деловодството на Ленинградския обком на КПСС Аркадий Крутихин е жив и здрав. Макар че за пореден път го изхвърлиха от управата на собствената му банка „Русия“. Това стана в момент, в който банката бе изпаднала в шок, поради запечатването ѝ по нареждане на съда. И в това си състояние забрави, че Крутихин е неин председател на съвета не като шеф на деловодството на обкома, а като вицепрезидент на

фирмата „Дайнемик Трансфер“. Но шокът премина и справедливостта възтържествува.

Ако банка „Русия“ изпадна в шоково състояние, самият Крутихин запази пълно хладнокръвие. В деня на пуча, когато началникът му Гидаспов събра бюрото на обкома и заповяда да се вдигне на крак многохилядната армия на комунистите в помощ на превратаджиите, Крутихин действаше по свое усмотрение. И в същия този ден преотстъпи оздравителния комплекс „Чайка“ и базата за отдих в Солнечное на създадената от него селскостопанска задруга „Вартемяки“ (с ограничена отговорност). Балансовата им стойност беше 22 милиона рубли. А сега Крутихин се занимава с тяхната приватизация.

Същото прави и Юрий Прокофиевич в Москва. А там следователите, затаили дъх, отвориха сейфа на Валентин Фалин в международния отдел на ЦК на КПСС. Но освен изпита до половината бутилка коняк, не намериха нищо друго.

Другарят Дзасохов пък каза, че никога не е имал собствен сейф. И се кандидатира за консултант в някакъв мощен транснационален картел.

А Горбачов основа „Фондация Горбачов“, където прибра своя приятел академик Яковлев. Казват, че той пишел нова книга. Последната, издадена през 1986 година, носеше заглавието „Залезът на капитализма“. Самият Горбачов непрекъснато пътува (частни визити) по света, събира дарения за фонда, но и почетни звания за себе си. Не завиждайте — заслужил ги е. Да унищожиш комунистическата система и при това не само да оцелееш, но и да останеш на свобода, повярвайте, никак не е проста работа.

А златото на партията остана в сигурни ръце.

И не го търсете, защото дори и да го намерите, няма да ви бъде от полза. Защо ли? Ами защото световната революция, за която бяха мечтали Илич и Парвус, вече е факт. Доларът окупира целия свят. Срещу него са безсилни всички средства за борба с окупатора, които са ни известни. Не можем да го смачаме с танкове или да го тероризираме с партизански отряди. Него може да го победи само по-силна валута — такава, която да го смаже, както стана с нашата рубла. Но как да се създаде тази валута, след като всичкото злато на партията е препратено в Съединените щати? Трябва да се работи, но това у нас

никой не го умее, а и не иска. Ако пък поиска, не му позволяват. А на когото позволяват, после го разоряват. И правят всичко това съзнателно.

Над страната ни под формата на хуманитарна помощ е установена международна опека и фактически тя изгуби своята независимост.

Кой и къде определя сега нейното бъдеще?

Болшевиките изчезнаха също така внезапно, както се бяха появили някога. Разтвориха се в онези световни структури, които тогава ги изсипаха върху Русия.

Днешното правителство на Русия или е ариергард на преминалата в нелегалност номенклатура, или е авангард на новата номенклатура, излизаща от нелегалност. Не е ясно. Но едно е хубаво — повече никой няма да строи комунизъм.

И на това сме благодарни.

Санкт Петербург, Януари — март 1992 г.

Източник: <http://bezmonitor.com>  
Изд. къща „Прозорец“

# ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

**МОЯТА БИБЛИОТЕКА**



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.